URZĄD GMINY REWAL

STRATEGIA ROZWOJU GMINY REWAL

DO ROKU 2015

PAŹDZIERNIK 2004

Strategię Rozwoju Gminy Rewal do roku 2015

opracował zespół
w składzie:
Wojciech Krużewski – kierownik zespołu
Jacek Kobyliński
Aneta Burghardt
Justyna Woźnica

Zespół koordynujący – Gmina Rewal:
Edyta Sobolak – Murzynowska
Robert Skraburski – Zastępca Wójta Gminy Rewal

Strategia została sporządzona metodą ekspercko-partnerską, w ścisłym partnerskim współdziałaniu z gminą.

SPIS TREŚCI

1 WSTĘP 8
2 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE 11
2.1 Ogólna charakterystyka województwa zachodniopomorskiego 11
2.2 Ogólna charakterystyka gminy 12
3 LUDNOŚĆ, ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE 13
3.1 Przemiany demograficzne 13
3.2 Zatrudnienie 14
3.3 Potencjał gospodarczy 15
3.4 Ogólne przesłanki rozwoju zatrudnienia 15
3.5 Bezrobocie 16
3.6 Gminne Centrum Informacji 17
4 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 19
4.1 Komunikacja 19
4.1.1 Drogi 19
4.1.2 Komunikacja zbiorowa 20
4.2 Gospodarka wodna 21
4.2.1 Zaopatrzenie w wodę 21
4.2.2 Studnie i stacje wodociągowe 21
4.2.3 Sieci wodociągowe 24
4.3 Gospodarka ściekowa 25
4.4 Usuwanie odpadów 25
4.5 Telekomunikacja 26
4.6 Energetyka 26
4.6.1 Energia elektryczna 26
4.6.2 Energia cieplna 26
5 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA 28
5.1 Oświata 28
5.1.1 Sieć szkół 28
5.1.2 Baza szkolna 29
5.1.3 Kadra nauczycielska 30
5.1.4 Zajęcia pozalekcyjne 30
5.2 Kultura i sport 32
5.3 Ochrona zdrowia i opieka społeczna 33
5.4 Bezpieczeństwo Publiczne 34
5.4.1 Straż Gminna 34
5.4.2 Policja 35
5.4.3 Ochotnicza Straż Pożarna 36
5.4.4 Straż Graniczna 37
5.4.5 Ratownictwo morskie 38
6 WARUNKI PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWE 39
6.1 Powiązania przyrodnicze 39
6.2 Geomorfologia i walory krajobrazowe 39
6.2.1 Rzeźba powierzchni ziemi 39
6.2.2 Walory krajobrazowe 40
6.3 Budowa geologiczna i warunki hydrogeologiczne 41
6.3.1 Zarys budowy geologicznej 41
6.3.2 Warunki hydrogeologiczne, zasoby wód podziemnych 42
6.4 Bogactwa naturalne i zasady ich eksploatacji 42
6.4.1 Torfy i gytie ilaste 42
6.4.2 Kruszywa 43
6.4.3 Wody o wartościach balneologicznych 43
6.5 Wody powierzchniowe 43

6.6 Ochrona Wybrzeża Morskiego....44
6.7 Rybołówstwo....45
6.8 Warunki klimatyczne....46
6.9 Atmosfera i zasady jej ochrony....47
6.10 Struktura agrarna Gminy Rewal....47
6.11 Ekosystemy użytków rolnych....48
6.11.1 Kompleksy gleb ornych....48
6.11.2 Kompleksy użytków zielonych....48
6.12 Ekosystemy leśne i zadrzewienia terenów nieleśnych....48
6.12.1 Ekosystemy leśne....49
6.12.2 Zadrzewienia terenów nieleśnych....50
6.13 System ochrony przyrody i wartości krajobrazowych....50
6.13.1 Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione....50
6.13.2 Proponowane formy ochrony przyrody....51
7 TURYSTYKA....54
7.1 Warunki przyrodniczo – krajobrazowe Gminy Rewal....54
7.2 Infrastruktura turystyczna....54
7.2.1 Baza noclegowa....54
7.2.2 Baza gastronomiczna....54
7.2.3 Baza sportowo – rekreacyjna....54
7.2.4 Szlaki turystyczne....55
7.2.5 Turystyka wiejska....55
7.2.6 Preferowane formy turystyki i sportu....55
7.3 Informacja turystyczna....56
7.4 Elementy okołoturystyczne....56
7.4.1 Ochrona zasobów środowiska naturalnego....56
7.4.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego....57
7.5 Pozytywne i negatywne determinanty rozwoju funkcji turystycznej Gminy Rewal. 59
8 FINANSE GMINY....63
8.1 Uwarunkowanie formalno – prawne budżetu....63
8.2 Ogólna analiza budżetu....64
8.2.1 Ocena dochodów....64
8.2.2 Ocena wydatków....67
9 UWARUNKOWANIA I DIAGNOZA STANU ROZWOJU (ANALIZA SWOT)....68
10 STRATEGIA ROZWOJU GMINY REWAL – WIZJA I MISJA GMINY....79
10.1 Wizja rozwoju gminy do 2015 r.....79
10.2 Misja władz samorządowych gminy do 2015 r.....81
10.3 Cele strategiczne....82
11 PLANY OPERACYJNE....93
11.1 Rozwój funkcji turystyczno – wypoczynkowej....93
11.1.1 Cele rozwoju gminy....93
11.1.2 Uwarunkowania rozwoju turystyki....93
11.1.3 Propozycje zagospodarowania turystycznego gminy Rewal....94
11.2 Poprawa wizerunku Gminy Rewal – estetyzacja....99
11.2.1 Uporządkowanie przestrzeni....99
11.2.2 Estetyzacja zabudowy....100
11.2.3 .....Kształtowanie estetycznego i zgodnego z zasadami ochrony środowiska wizerunku gospodarstw rolnych....102
11.2.4 Urządzenie zieleni....103
11.2.5 Organizacja miejsc spotkań....104
11.2.6 Budowa ciągów pieszych oraz rozbudowa i modernizacja ulic i dróg....104
11.3 Ochrona środowiska przyrodniczego i brzegu morskiego....105
11.3.1 Stymulatory działania....109

11.3.2 Wsparcie społeczne 110
11.4 Infrastruktura techniczna 111
11.4.1 Drogi i transport 112
11.4.2 Infrastruktura rybacka 112
11.4.3 Zaopatrzenie w wodę 113
11.4.4 Gospodarka ściekowa 113
11.4.5 Gospodarka odpadami komunalnymi 113
11.4.6 Elektroenergetyka 115
11.4.7 Telekomunikacja i informatyka 118
11.5 Rozwój infrastruktury społecznej 119
11.5.1 Rozwój oświaty, kultury, sportu, służby zdrowia, opieki społecznej i bezpieczeństwa publicznego 120
11.6 Aktywizacja miejscowego rynku pracy i ograniczenie bezrobocia. Rozwój przedsiębiorczości. 125
12 PLAN DZIAŁANIA 135
13 OGÓLNE UWARUNKOWANIA WSPARCIA REALIZACJI STRATEGII 139
14 ZADANIA RADY I WÓJTA GMINY W I ETAPIE WDROŻENIA STRATEGII 143
15 ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z BRAKU REALIZACJI PROGRAMU 145
16 MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU 146
17 PRZYSZŁOŚĆ GMINY REWAL – WARSZTATY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO 147
18 PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ INSTYTUCJONALNO – ORGANIZACYJNYCH 154
18.1 Organizacja wspierania przedsiębiorczości 154
18.2 Promocja gminy 159
18.3 Promocja gminy na zewnątrz 159
18.4 Działania wewnętrzne 159
19 BANK DANYCH 161
19.1 Zasady tworzenia i funkcjonowania banku danych 161
19.2 Charakterystyka informacji 163
19.3 Dane charakteryzujące gminę i region 163
19.4 Dane charakteryzujące rolniczą przestrzeń produkcyjną. 164
19.5 Dane charakteryzujące położenie i infrastrukturę 165
19.6 Dane charakteryzujące ludność 166
20 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROCESÓW ROZWOJOWYCH GMINY REWAL 167
20.1 Agencje rządowe 168
20.1.1 Agencja Restrukturyzacji l Modernizacji Rolnictwa 168
20.1.2 Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 169
20.2 BANKI 172
20.2.1 Bank Gospodarstwa Krajowego 172
20.2.2 Bank Ochrony Środowiska 176
20.3 FUNDUSZE I FUNDACJE 183
20.3.1 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 183
20.3.2 Fundusz Współpracy 184
20.3.3 Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund 187
20.3.4 Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA 192
20.4 Unijne środki pomocowe 193
20.5 Programowanie pomocy 197
21 SPIS TABEL 208

Założenia do Strategii Rozwoju Gminy Rewal

Rada Gminy Rewal Uchwałą Nr XXV/154/2000 z dnia 18 października 2000 roku podjęła decyzję w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rewal do 2015 r. Celem stworzenia Strategii Gminy Rewal jest określenie metod przygotowania i realizacji działań administracyjno – gospodarczych, mających służyć wszechstronnemu rozwojowi gminy:

1. Decyzja o przyjęciu planu strategicznego oraz decyzje dotyczące realizacji jego poszczególnych założeń są podejmowane przez Radę Gminy oraz Wójta Gminy.
2. Realizacja strategii ma służyć mieszkańcom oraz instytucjom i organizacjom funkcjonującym na terenie gminy.
3. Budżety gminy i wieloletnie plany rozwojowe Gminy Rewal stanowią realizację zapisów strategii.
4. Na okres programowania zapewnione zostaną środki na finansowanie lub współfinansowanie zadań.
5. Zaleca się powołanie w każdej kadencji Rady Gminy stałej komisji ds. strategii i rozwoju gminy.
6. Okres długoterminowy strategii to lata 2005 – 2015.
7. Realizację strategii należy podporządkować następującym priorytetom:
   - zrównoważony rozwój środowiska, kształtowanie i racjonalne wykorzystanie przestrzeni,
   - ochrona i odtwarzanie walorów środowiska naturalnego,
   - kształtowanie i racjonalne wykorzystanie przestrzeni,
   - aktywizacja gospodarcza i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, poprawa wizerunku gminy,
   - rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjno – wypoczynkowej,
   - powszechna dostępność dóbr i usług kulturalno – społecznych.
8. Należy opracować programy operacyjne na lata 2005 – 2015 zgodne z planem strategicznym z uwzględnieniem programów strategicznych i planów już przyjętych przez Radę Gminy.

   Rada Gminy przyjęła uchwałami następujące programy:
   - Wieloletni Plan Inwestycyjny (na lata 2005 – 2007),
   - Plan Rozwoju Lokalnego (na lata 2005-2007),
   - Program Ochrony Środowiska (na lata 2004 – 2011),
   - Plan Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R–XXI z siedzibą w Nowogardzie na lata 2004 – 2015,
   - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rewal.

   Programy te zostały wykorzystane w procesie opracowywania strategii.
   Opracowania wymagają następujące programy:
   - Program Rozwoju Turystyki,
   - Program Zaopatrzenia Energetycznego,
   - Waloryzacja przyrodnicza,
   - Plany zagospodarowania przestrzennego,
   - Ocena zasobów energii geotermalnej i program jej wykorzystania,
   - Studia wykonalności dla gospodarki wodno – ściekowej, infrastruktury technicznej i infrastruktury społecznej,
   - Lokalny Plan Rozwoju na lata 2008 – 2013,
   - Lokalny Plan Rewitalizacji Terenów Powojskowych i Poprzemysłowych.

9. Należy uwzględnić możliwość realizacji celów rozwoju gminy w oparciu o Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego oraz o takie narzędzia rozwoju regionalnego, jak kontrakty wojewódzkie realizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.
10. Działania w gminie muszą być zgodne z trwałym i zrównoważonym rozwojem, to znaczy takim, który umożliwia zaspokojenie potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń bez naruszania harmonii środowiska, którego kryteria wyznaczone są zestawem norm środowiskowych.
11. Aktualizacja planu strategicznego, procesu jego wdrażania i monitorowania odbywać się będzie zgodnie z wymogami i zasadami Agendy 21.
12. Strategię rozwoju będzie można zaktualizować uchwałą Rady Gminy stosownie do zmieniających się uwarunkowań społeczno – gospodarczych. Aktualizacja strategii rozwoju odbywać się będzie we współpracy władz samorządowych z mieszkańcami i lokalnymi partnerami społeczno – gospodarczymi.

1 WSTĘP

W artykule 5 Konstytucji Rzeczpospolitej Polskiej zapisano:
„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwa obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Co oznacza zrównoważony rozwój? Zrównoważony rozwój regionu oznacza nowe podejście do wąsko rozumianego rozwoju gospodarczego. Podstawy zrównoważonego rozwoju stanowią:

- rozwój społeczno – gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem,
- systematyczny rozwój społeczno – gospodarczy dokonujący się z poszanowaniem i racjonalnym wykorzystaniem dóbr przyrody,
- prowadzenie wszelkiej działalności gospodarczej w taki sposób, aby nie spowodować w środowisku przyrodniczym nieodwracalnych zmian,
- szeroko rozumiana ochrona środowiska naturalnego,
- zbiór celów społecznie nadrzędnych, mianowicie:
    1. dobrobyt (materialny i społeczny),
    2. sprawiedliwość,
    3. bezpieczeństwo.

Rozumiejąc rozwój zrównoważony jako proces stwarzający szansę zrównoważonego dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli, w wyniku którego następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, gwarantujący zachowanie równowagi przyrodniczej można stwierdzić, że jest on tożsamy z ekorozwojem.
Agenda 21 to jeden z podstawowych dokumentów konferencji Narodów Zjednoczonych, która odbyła się w Rio de Janeiro w czerwcu 1992 r. Dokument ten zawiera program działań, jakie należy popierać na rzecz ekorozwoju w skali globalnej, krajowej, regionalnej i lokalnej. Agenda 21 zaleca budowanie kompleksowych programów ekorozwoju na poziomie kontynentów, krajów, gmin oraz miejscowości. Ich celem jest określenie warunków dla wszechstronnego rozwoju oraz harmonijnej koegzystencji człowieka i przyrody. Opracowane wg zaleceń Agendy 21 programy będą szczególnie pomocne dla wyodrębnienia indywidualnych cech danego regionu i określenia jego specjalnych uwarunkowań oraz kierunków rozwoju. Dokument ten to program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w XXI wieku, który zmierza w kierunku wprowadzenia i integracji ładów: ekologicznego, społecznego, ekonomicznego i przestrzennego. Ukierunkowanie procesów rozwojowych w gminie na zrównoważony rozwój, może pomóc w uzyskaniu:

- aktywnego włączenia się mieszkańców w zarządzanie,
- ochrony własnych zasobów przyrody i dóbr kultury,
- harmonijnego rozwoju gospodarczego z wykorzystaniem istniejących zasobów przyrodniczych,
- wskazania sposobów lepszego wykorzystania zasobów, którymi dysponuje gmina,
- możliwości ubiegania się o środki finansowe na rozwój gminy,
- zwiększenia szans na pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych,
- szansy na rozwój społeczny,
- poprawy warunków życia,
- polepszenia warunków zdrowotnych mieszkańców,
- poprawy estetyki w poszczególnych miejscowościach,
- poprawy nastrojów społecznych.

Strategia gminy to instrument długotrwałego zarządzania gminą. Dlatego powinna ona stanowić element ciągłości i trwałości w działaniach gminy – niezależnie od zmieniających się układów politycznych.

Strategia rozwoju gminy to nie tylko nowoczesny program wszechstronnego rozwoju, który może być wspomagany przez fundusze Unii Europejskiej, ale także:

- możliwość wspólnego poszukiwania rozwiązań wielu problemów gminy i lepszej koordynacji działań pomiędzy samorządem, podmiotami gospodarczymi i innymi jednostkami, działającymi na terenie gminy,
- wzrost realnego oddziaływania na administrację powiatową wojewódzką i rządową,
- większa efektywność ekonomiczna i ekologiczna w przypadku realizowanych przedsięwzięć,
- zwiększenie możliwości pozyskania funduszy pomocowych.

Potrzeba opracowania strategii wynika z kilku przesłanek. Najważniejszą z nich jest konieczność zaprogramowania skoordynowanych działań, które w określonej przestrzeni, czasie i sytuacji społeczno – politycznej, uwzględniając środki jakimi dysponuje społeczność regionu oraz możliwe do uruchomienia regionalne zasoby, dadzą oczekiwane efekty.

Strategia powinna dać odpowiedź na pytanie: *jak – uwzględniając aktualne trendy rozwojowe, uwarunkowania historyczne i geograficzne oraz projekcje scenariuszy zdarzeń, które nie muszą ale mogą nastąpić w przyszłości – optymalnie wykorzystać wszystkie istniejące zasoby*.

Strategia rozwoju Gminy Rewal spełniać będzie następujące funkcje:

- podstawa dobrego zarządzania regionem – formułowanie misji i celów strategicznych,
- podstawa umożliwiająca ubieganie się o środki wsparcia z budżetu państwa oraz środki pomocowe Unii Europejskiej
- informowanie potencjalnych inwestorów o kierunkach rozwoju gminy, jego społeczeństwa i gospodarki
- ukazanie walorów przyrodniczych, geograficznych, gospodarczych i kulturalnych gminy.

Cel strategiczny wynika z wizji rozwoju, jest jej rozwinięciem. Cel strategiczny powinien być wyzwaniem i motywacją do działania, powinien być, w miarę możliwości, wyrażony w sposób umożliwiający ocenę poziomu realizacji.

Cele pośrednie (ogólne i szczegółowe) stanowią konkretyzację celu strategicznego. Powinny być formułowane w sposób umożliwiający ocenę poziomu realizacji.

Program operacyjny nawiązuje do celów strategicznych i koncentruje się na wybranych przedsięwzięciach. Program powinien zawierać cel (cele) programu wraz ze spodziewanymi efektami ich realizacji, czas realizacji, adresatów programu, wydział (komórkę organizacyjną) odpowiedzialną za realizację, źródła finansowania i ewentualne rozwiązanie alternatywne.

Monitoring – ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian wybranych wielkości, służąca badaniu i ocenie celowości, skuteczności i efektywności realizacji wyznaczonych celów. Obrazowanie postępów gminy na drodze realizacji celów strategicznych wymaga posługiwania się z góry przyjętym zestawem wskaźników.

Wskaźniki służą mierzeniu postępów w realizacji celów. Powinny ułatwiać władzom gminy i jego mieszkańcom ocenę stopnia realizacji przyjętej strategii. Dobór odpowiednich wskaźników powinien uwzględniać następujące kryteria:

- mierzalność i dostępność danych niezbędnych do wyliczenia wskaźnika,
- prostotę konstrukcji i łatwość interpretacji,
- zrozumiałość i łatwość akceptacji przez społeczność lokalną,
- łatwość prezentacji w lokalnych mediach.

Budowa strategii rozwoju składa się z następujących etapów:
Etap I – inwentaryzacja programowo – przestrzenna,
Etap II – opracowanie diagnozy i określenie głównych problemów (analiza SWOT),
Etap III – wypracowanie wizji docelowego charakteru gminy,
Etap IV – określenie celów strategicznych i zadań realizacyjnych oraz sposobów ich realizacji,
Etap V – określenie zasad monitoringu i opracowanie ostatecznej wersji strategii.

Etap I – inwentaryzacja programowo – przestrzenna.
Obejmuje zadania związane z gromadzeniem informacji na temat gminy. Jej celem jest zebranie jak najdokładniejszych danych pozwalających na wszechstronną ocenę stanu istniejącego w gminie. Informacje uzyskane na tym etapie są wyjściowym materiałem do dalszej pracy nad strategią, a przede wszystkim do pracy w etapie II.

Etap II – opracowanie diagnozy i określenie głównych problemów (analiza SWOT).
Bazuje głównie na materiałach zebranych podczas etapu pierwszego. Celem jest określenie 4 podstawowych uwarunkowań rozwoju gminy – Silnych (Strengths) i Słabych (Weaknesses) stron gminy oraz Szans (Opportunities) i Zagrożeń (Threats) jej rozwoju. Mając wykonaną diagnozę przechodzi się do etapu III.

Etap III – wypracowanie wizji docelowego charakteru gminy.
Jego celem jest odpowiedź na pytanie - „Jak gmina ma wyglądać w przyszłości?" Dysponując wiedzą wyniesioną z pierwszych dwóch etapów pracy nad strategią, biorąc pod uwagę wszystkie „za" i „przeciw", wykorzystując mocne strony gminy i niwelując słabe, formułuje się wizję docelowego wyglądu i charakteru gminy. Znając już odpowiedź na to pytanie przechodzi się do kolejnego etapu.

Etap IV – określenie celów strategicznych i zadań realizacyjnych oraz sposobów ich realizacji.
Celem etapu jest określenie do jakich celów należy dążyć, aby charakter gminy przekształcił się w sposób założony w etapie III. Tutaj również formułuje się zadania, dzięki którym zrealizowane zostaną postawione cele.

Etap V – określenie zasad monitoringu i opracowanie ostatecznej wersji strategii.
Celem tego etapu jest określenie zasad kontroli nad realizacją strategii tak, aby możliwy był ciągły monitoring nad postępami prac w realizacji przyjętego programu rozwoju, formułowanie wniosków o niezbędne zmiany i korekty.

Aby strategia rozwoju nie była tylko zbiorem założeń oderwanych od rzeczywistych potrzeb i oczekiwań społecznych, została ona opracowana w sposób partnersko – ekspercki. Oznacza to, że do jej opracowania zaangażowano społeczność gminy – zarówno samorząd jak i mieszkańców. Udział społeczności lokalnej w procesie tworzenia Strategii Rozwoju Gminy jest szansą na to, że jej wdrożenie będzie łatwiejsze i społecznie akceptowane.

2 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

2.1 Ogólna charakterystyka województwa zachodniopomorskiego

Województwo zachodniopomorskie, w którym położona jest Gmina Rewal, utworzono na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o trójstopniowym podziale terytorialnym: na gminy, powiaty i województwa. Obszar województwa tworzą byłe województwa koszalińskie i szczecińskie oraz część byłych województw: gorzowskiego – 11 gmin, pilskiego – 5 gmin oraz słupskiego – 3 gminy. Położone jest w północno – zachodniej oraz północno – środkowej części Polski nad Morzem Bałtyckim i Zalewem Szczecińskim.

Powierzchnia województwa to 22 901 km^2, a granice to: od zachodu granica Państwa z Niemcami na długości 186,6 km, od północy – linia brzegu Morza Bałtyckiego na długości 184,6 km, od wschodu z województwem pomorskim na długości 154,l km, od południowego – wschodu z województwem wielkopolskim na długości 171,3 km, od południa z województwem lubuskim na długości 177,9 km.

W województwie zamieszkuje 1 697 718 osób. W miastach mieszka 1 178 370 osób, co stanowi blisko 70% ludności. Na terenach wiejskich zamieszkuje 519 348 osób.

Województwo zachodniopomorskie ma charakter rolniczo – przemysłowy. Największe zakłady przemysłowe mające jednocześnie wpływ na środowisko są zlokalizowane w Szczecinie i w rejonie większych miast.

Pod względem walorów krajobrazowych oraz z racji swojego położenia województwo zachodniopomorskie jest atrakcyjnym regionem pod względem turystyczno – rekreacyjnym. Do podstawowych walorów turystycznych należy zaliczyć wybrzeże morskie z atrakcyjnymi plażami, lasy, stosunkowo czyste jeziora i rzeki, parki narodowe, rezerwaty przyrody, borowiny, źródła wód mineralnych, stosunkowo czyste powietrze, zwłaszcza w regionie byłego województwa koszalińskiego. Atutem jest też mała gęstość zaludnienia, występujące tu liczne zabytki archeologiczne i architektoniczne. Wiele gmin charakteryzuje się występowaniem swoistego mikroklimatu i innych walorów, dzięki którym powstały tam uzdrowiska. Zaliczają się do nich miejscowości: Kamień Pomorski, Połczyn Zdrój, Kołobrzeg, Międzyzdroje. Wody powierzchniowe zajmują około 6,1% powierzchni województwa.

Jak wynika ze strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego, rozwojowymi dziedzinami gospodarki będą:

- przemysł stoczniowy i gospodarka morska,
- rybołówstwo i przetwórstwo rybne,
- transport morski i lądowy,
- leśnictwo i przemysł drzewny,
- rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze,
- infrastruktura transportowa (budowa autostrad i dróg szybkiego ruchu),
- turystyka,
- przemysł maszynowy i elektromaszynowy,
- budownictwo,
- usługi dla ludności,
- rzemiosło,
- handel hurtowy i detaliczny.

Dużą szansą na rozwój regionu będzie współpraca z przygranicznymi regionami Niemiec, a zwłaszcza z Berlinem. Region ten, tak jak w przeszłości, może stać się między innymi zapleczem żywnościowym, turystyczno – wypoczynkowym, sanatoryjno – leczniczym, wyrobów produkcji rzemieślniczej oraz materiałów budowlanych.

2.2 Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Rewal położona jest w północnej części województwa zachodniopomorskiego nad Morzem Bałtyckim, w powiecie gryfickim. Na zachodzie gmina sąsiaduje z Gminą Dziwnów leżącą w powiecie kamieńskim. Granica południowa jest wspólna z gminą Karnice i gminą Świerzno. Natomiast na wschód od Gminy Rewal leży Gmina Trzebiatów. Północna granica jest naturalna i stanowi ją brzeg Morza Bałtyckiego.

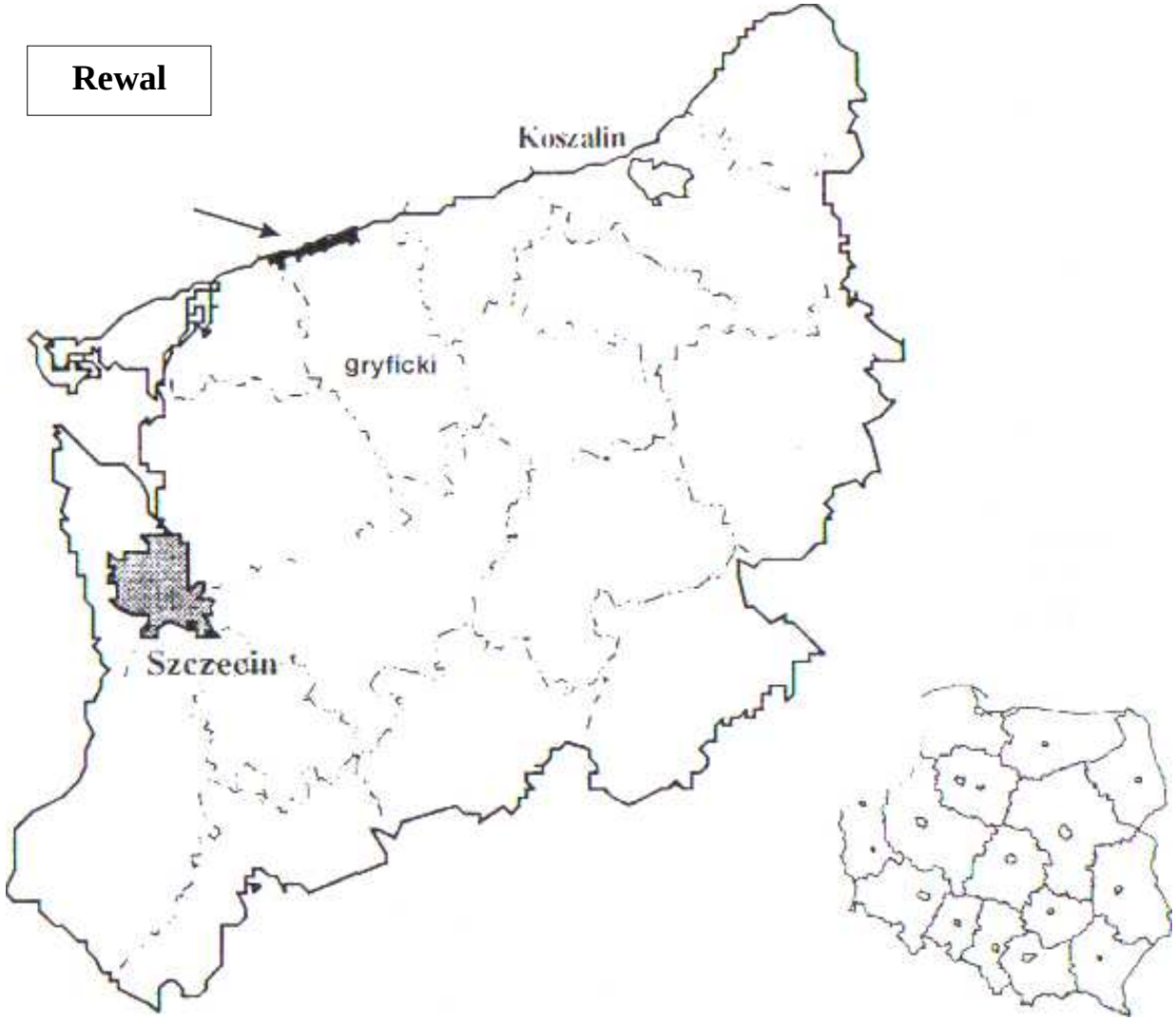

Pod względem obszarowym gmina jest jedną z najmniejszych gmin województwa zachodniopomorskiego (nie licząc gmin miejskich), z powierzchnią ewidencyjną 41 km^2.

Gminę zamieszkuje 3 318 mieszkańców, w 7 miejscowościach skupionych w 7 sołectwach. Gmina należy do grupy gmin wiejskich województwa zachodniopomorskiego o wysokim wskaźniku zaludnienia – 80,9 osób/1 km^2 w 2003 r.

Porównując miejscowości można wyróżnić kilka różniących je cech. Biorąc pod uwagę powierzchnię można wyróżnić miejscowości:

- bardzo małe zajmujące do 10% powierzchni ogólnej gminy, są to Pustkowo i Rewal,
- małe zajmujące powierzchnię od 10,1% do 20% powierzchni ogólnej gminy, są to: Niechorze, Śliwin i Trzęsacz,
- średnie zajmujące ponad 20,1% powierzchni ogólnej gminy, są to Pobierowo i Pogorzelica.

3 LUDNOŚĆ, ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE

3.1 Przemiany demograficzne

Tabela 1: Rozwój ludności w Gminie Rewal w latach 2001 – 2003.

Lata	Ludność ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Gęstość zaludnienia na 1/km^2	Liczba kobiet na 100 mężczyzn
2001	3 237	1 551	1 686	78,9	108,7
2002	3 281	1 578	1 703	80,0	107,9
2003	3 318	1 590	1 728	80,9	108,7

Źródło: Roczniki statystyczne i Urząd Gminy Rewal.

Gmina Rewal należy do jednostek administracyjnych o wysokiej liczbie ludności, przypadającej na 1 km^2 (80,9 osób na 1 km^2 w 2003 r.). Stała ludność gminy w analizowanym okresie wykazuje tendencję rosnącą. Rozpatrując na przestrzeni analizowanego okresu relację płci zauważa się liczebną przewagę kobiet. Wskaźnik feminizacji w poszczególnych latach utrzymywał się na stałym poziomie i wynosił średnio 108,4.

Tabela 2: Ruch naturalny ludności w Gminie Rewal w latach 2001 – 2003.

Wyszczególnienie	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Wskaźnik dynamiki demograficznej
2001	25	28	34	+0,82
2002	25	31	19	+1,63
2003	29	29	31	+0,94

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Wskaźnik dynamiki demograficznej, liczony jako stosunek liczby urodzin do liczby zgonów, wahał się od wartości +0,82 w 2001 r. do +1,63 w 2002 r. Podstawowymi czynnikami kształtującymi rzeczywisty przyrost ludności są przyrost naturalny i saldo migracji. Saldo migracji wartość ujemną osiągnęło jedynie w roku 2001. Napływ ludności do gminy zanotowano w roku 2002 (saldo migracji wyniosło +26) i w roku 2003 (+39).

Tabela 3: Migracje ludności w Gminie Rewal.

	Napływ zameldowania na pobyt stały	Odpływ wymeldowania z pobytu stałego	Saldo migracji
2001	53	54	-1
2002	73	47	+26
2003	78	39	+39

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Tabela 4: Wykaz miejscowości należących do Gminy Rewal wraz z liczbą ludności (stan na 2003 r.).

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców
1.	Niechorze	909
2.	Pogorzelica	104
3.	Śliwin	224
4.	Rewal	893
5.	Trzęsacz	89
6.	Pustkowo	123
7.	Pobierowo	976
RAZEM		**3 318**

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Największą liczbę ludności zanotowano w Pobierowie – 29,4% ludności gminy, Niechorzu – 27,4% i Rewalu – 26,9%. Najmniejsze pod względem liczby ludności są miejscowości: Trzęsacz (89 osób) i Pogorzelica (104 osoby).

Tabela 5: Struktura ludności według wieku w Gminie Rewal (2001-2003).

Lata	Liczba ludności	Ludność w wieku		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym*	poprodukcyjnym
2001	3 237	744	2054	439
2002	3 281	756	2072	453
2003	3 318	718	2169	431

* w wieku zdolnolności do pracy mężczyźni 18 – 64 lata, kobiety 18 – 59 lata.
Źródło: Roczniki statystyczne i Urząd Gminy Rewal.

Zmiany w trójdzielnej strukturze wieku ludności zawierają dane w tabeli 5. Z danych wynikają ważne dla rozwoju społeczno – gospodarczego wnioski, a mianowicie:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym wykazuje tendencje spadkową i w 2003 r. wyniosła 718,
- w Gminie Rewal odsetek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym waha się od 54,23% w roku 2002 do 65,37% w roku 2003,
- w roku 2003 na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 53 osoby w wieku nieprodukcyjnym.

3.2 Zatrudnienie

Zatrudnienie ludności Gminy Rewal w gospodarce narodowej wg sekcji EKD (Europejska Klasyfikacja Działalności) przedstawia tabela 6.

Tabela 6: Pracujący w gospodarce narodowej (stan na 31.12.2002 r.).

Ogółem	W tym kobiety	W tym sekcje			
		Rolnictwo łowiectwo leśnictwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
495	243	6	105	167	217

Źródło: Roczniki statystyczne.

Istotny udział w strukturze zatrudnionych stanowią osoby pracujące w „usługach nierynkowych" (43,8% w roku 2002). Drugą co do wielkości grupą w strukturze zatrudnienia stanowią osoby zatrudnione w sekcji „usługi rynkowe" (33,7% w roku 2002). Kolejni zatrudnieni to osoby pracujące w „przemyśle i budownictwie". Ich udział w ogólnej strukturze zatrudnienia w roku 2002 wyniósł 21,2%. W rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie, rybołówstwie i rybactwie

zatrudnionych jest 1,2% osób w stosunku do pracujących ogółem w gospodarce narodowej. Kobiety stanowią 49,1% pracujących w gospodarce narodowej.

3.3 Potencjał gospodarczy

Tabela 7: Podmioty gospodarki narodowej według sekcji w 2002 rok.

Wyszczególnienie	**Gmina Rewal**	**Powiat Gryficki**
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	7	320
Przemysł	31	352
Budownictwo	35	475
Handel i naprawy	184	1 925
Hotele i restauracje	564	896
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	26	357
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	30	1277
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	23	542
Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i	29	304
Pozostałe sekcje	38	412
RAZEM	**967**	**4 714**

Źródło: Roczniki statystyczne.

Podmioty gospodarki narodowej działające na terenie Gminy Rewal stanowią 20,5% podmiotów zarejestrowanych w Powiecie Gryfickim. Powyższe dane odzwierciedlają turystyczny charakter gminy. Wynika z nich, że najwięcej podmiotów zostało zarejestrowanych w sekcji „hotele i restauracje" (58% wszystkich podmiotów) oraz „handel i naprawy" (19%).

3.4 Ogólne przesłanki rozwoju zatrudnienia

W zakresie rozwoju zatrudnienia przyjmuje się następujące ogólne założenia:

- w rolnictwie spodziewany jest niewielki wzrost zatrudnienia za sprawą agroturystyki (kontynuacja przechodzenia na działalność pozarolniczą, a także przekazywania gruntów na cele turystyki i usług),
- w przemyśle spodziewany jest rozwój drobnych zakładów – przemysł pamiątkarski, turystyczny),
- w budownictwie – rozwój firm budowlanych i instalatorskich (powstawanie nowych obiektów hotelarsko – wczasowych i podnoszenie standardu w istniejących obiektach),
- utrzymanie wysokiego udziału sfery usług w handlu, gastronomii, hotelarstwie (obsługa ruchu turystycznego przy bazie o wysokim standardzie przedłużającej okres sezonu wypoczynkowego),
- w służbie zdrowia i opiece społecznej zatrudnienie może ulec dużemu wzrostowi w przypadku rozwoju funkcji sanatoryjnej,
- w grupie „pozostałe", spodziewany jest wzrost zatrudnienia w obsłudze finansowej gminy, administracji, gospodarce komunalnej i mieszkaniowej, kulturze i sztuce, turystyce.

3.5 Bezrobocie

Tabela 8: Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Rewal w latach 2001 – 2003.

Rok	Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety
2001	**Gmina Rewal**	405	194
	Powiat Gryficki	10 776	5 662
2002	**Gmina Rewal**	409	201
	Powiat Gryficki	9 455	4 820
2003	**Gmina Rewal**	398	192
	Powiat Gryficki	9 581	4 930

Źródło: Strona internetowa: www.apraca.pl.

W 2001 roku w Gminie Rewal zarejestrowano 405 osób bezrobotnych (w powiecie gryfickim 10 776 osób). Z analizy przedstawionych danych wynika, że bezrobocie w powiecie gryfickim znacznie spadło (z 10 776 w 2001 r. do 9 581 w roku 2003). W Gminie Rewal natomiast liczba bezrobotnych utrzymuje się na stałym poziomie. W okresie letnim liczba bezrobotnych ulega zmniejszeniu, co wynika z rozpoczęcia prac sezonowych w turystyce, budownictwie czy rolnictwie.

W analizowanym okresie proporcje między grupami wiekowymi osób bezrobotnych nie uległy znaczącym zmianom. Spadła udział bezrobotnych w wieku 18 – 24 lata – z 22,2% do 18,1% oraz w wieku 35 – 44 lata – z 23,2% do 20,1%. Wzrost bezrobocia natomiast zanotowano wśród grupy wiekowej 25 – 34 lata – z 28,4% do 33,9% oraz 45 – 54 lata – z 22,2% do 24,4%.

Tabela 9: Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Rewal wg przedziału wiekowego.

Przedział wiekowy	2001	Udział	2002	Udział	2003	Udział
18-24	90	22,2%	92	22,5%	72	18,1%
25-34	115	28,4%	127	31,1%	135	33,9%
35-44	94	23,2%	84	20,5%	80	20,1%
45-54	90	22,2%	95	23,2%	97	24,4%
55-59	14	3,5%	11	2,7%	13	3,3%
60-64	2	0,5%	0	0%	1	0,2%
RAZEM	**405**	**100%**	**409**	**100%**	**398**	**100%**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Gryficach.

Biorąc pod uwagę kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych można zauważyć, że w analizowanym okresie najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym (nieco ponad 30% bezrobotnych) oraz zasadniczym zawodowym (od 39,8% w roku 2001 do 30,1% w 2003 r.). Najmniej jest bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Jednakże w grupie tej zauważyć można tendencję wzrostową (z 1,4% w 2001 r. do 5,3% w 2003 r.).

Tabela 10: Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Rewal wg wykształcenia.

Wykształcenie	2001	Udział	2002	Udział	2003	Udział
Wyższe	6	1,4%	18	4,4%	21	5,3%
Policealne i średnie zawodowe	81	20,0%	81	19,8%	81	20,4%
Średnie ogólnokształcące	31	7,7%	36	8,8%	42	10,5%
Zasadnicze zawodowe	161	39,8%	140	34,2%	120	30,1%
Podstawowe i niepełne podstawowe	126	31,1%	134	32,8%	134	33,7%
RAZEM	**405**	**100%**	**409**	**100%**	**398**	**100%**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Gryficach.

Analizując rynek bezrobotnych według kryterium stażu okazuje się, że proporcje w poszczególnych grupach uległy nieznacznym zmianom. Najliczniejsza jest grupa osób, które zdołały przepracować do 1 roku, od 1 do 5 lat oraz grupa osób bez żadnego stażu pracy.

Tabela 11: Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Rewal wg stażu pracy.

Staż pracy	2001	Udział	2002	Udział	2003	Udział
Do 1 roku	90	22,2%	89	21,8%	81	20,4%
1-5	89	22,0%	84	20,5%	86	21,6%
5-10	43	10,6%	52	12,7%	56	14,1%
10-20	55	13,6%	59	14,4%	49	12,3%
20-30	41	10,1%	36	8,8%	41	10,3%
30 lat i więcej	1	0,3%	0	0%	2	0,5%
Bez stażu	86	21,2%	89	21,8%	83	20,8%
RAZEM	**405**	**100%**	**409**	**100%**	**398**	**100%**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Gryficach.

W przypadku osób pozostających bez pracy poniżej 12 miesięcy zanotowano w latach 2001 – 2003 tendencję spadkową (z 240 osób w 2001 r. do 218 osób w 2003 r.). Niepokojący jest jednak wzrost liczby długotrwale bezrobotnych – powyżej 12 miesięcy (ze 168 osób w 2001 r. do 180 osób w 2003 r.).

Tabela 12: Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Rewal wg czasu pozostawania bez pracy.

Czas pozostawania bez pracy	2001	2002	2003
Do 12 miesięcy	240	231	218
12 miesięcy i dłużej	168	178	180
RAZEM	**408**	**409**	**398**

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Gryficach.

3.6 Gminne Centrum Informacji

W Gminie Rewal działa Gminne Centrum Informacji, które powstało w wyniku organizacji projektu dofinansowywanego przez Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej. Centrum umożliwia społeczności lokalnej dostęp do szerokiej gamy usług teleinformatycznych ze szczególnym uwzględnieniem informacji dotyczących rynku pracy (ofert pracy, możliwości podjęcia działalności gospodarczej, zdobycia lub zmiany kwalifikacji zawodowych).

Centrum posiada w swojej ofercie:

- usługi w zakresie udostępniania informacji istniejącej w sieci internetowej,
  a w szczególności informacji o ofertach pracy (wyszukiwanie ofert pracy w serwisach internetowych, możliwość zapoznania się z ofertami zgłaszanymi przez pracodawców na lokalnym, wojewódzkim, krajowym rynku pracy m.in. poprzez kiosk z pracą informacji zawodowych – opisy zawodów, zawody przyszłości, informacje statystyczne z rynku pracy, informacje prawne, przepisy prawne, informacje dotyczące sporządzania dokumentów aplikacyjnych, inne),
- informacje dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą,
- informacje o funduszach Unii Europejskiej w zakresie pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w tym pomoc absolwentom w poszukiwaniu pracy, w przygotowywaniu ofert, CV, podania o pracę, w przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej,
- udostępnianie ulotek i materiałów informacyjnych dotyczących m.in. rozpoczynania działalności gospodarczej, pomocy świadczonej osobom bezrobotnym i młodzieży przez Powiatowe Urzędy Pracy, Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej oraz inne instytucje,
- udostępnianie sprzętu komputerowego oraz profesjonalnych programów komputerowych na miejscu: "Kiosk z pracą", "Wyprawka maturzysty - Poradnik absolwenta" wydany przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.

4 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.1 Komunikacja

Infrastrukturę komunikacyjną na terenie gminy tworzą:
- drogi,
- kolej wąskotorowa,
- ulice,
- chodniki,
- ścieżki rowerowe.

4.1.1 Drogi

Na terenie gminy znajduje się następująca sieć dróg:
- odcinek drogi wojewódzkiej Nr 102,
- sieć dróg powiatowych,
- sieć dróg gminnych,
- odcinek linii kolejowej (wąskotorowej) relacji Gryfice – Rewal – Pogorzelica – Trzebiatów (obecnie czynny odcinek relacji Gryfice – Pogorzelica).

Długość sieci drogowej na terenie gminy wynosi:

Rodzaj drogi:	**Długość w km:**
Wojewódzkie	13
Powiatowe	13
Gminne	56
Razem	**82**

Istniejący układ komunikacyjny sprzyja dogodnemu połączeniu drogowemu z takimi ośrodkami miejskimi, jak: Gryfice, Trzebiatów, Kamień Pomorski, Kołobrzeg i Szczecin. Najbliższa stacja kolejowa PKP (towarowo – osobowa) znajduje się w Trzebiatowie oddalonym od Rewala o 18 km. Droga wojewódzka nr 102 relacji Międzyzdroje – Dziwnówek – Pobierowo – Rewal – Pogorzelica – Trzebiatów – Kołobrzeg przebiega przez teren gminy na odcinku 13,3 km. Sieć dróg powiatowych, położonych na terenie Gminy Rewal przedstawiono w tabeli nr 13.

Tabela 13: Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Rewa (stan na 31.12.2003 r.).

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Przebieg	Długość drogi (km)	W tym o nawierzchni twardej	Średnia szerokość jezdni (m)
1	0100Z	Pobierowo – Wrzosowo	od granicy drogi wojewódzkiej nr 102 do granicy powiatu – Gostyń	1,843	1,843	5,50
2	0101Z	Śliwie – Karnice	od granicy drogi wojewódzkiej nr 102 – Śliwin-Ninikowo – do drogi powiatowej nr 102Z	1,548	1,548	6,00
3	0105Z	Konarzewo – Lędzin	od granicy drogi wojewódzkiej nr 102 – Lędzin – Niechorze – Pogorzelica – Konarzewo	6,204	6,204	5,50
4	0138Z	Trzęsacz – Rewal – Niechorze	Trzęsacz – Rewal – Niechorze	3,300	3,000	5,50
RAZEM W GMINIE REWAL				**12,895**	**12,595**	**x**

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych.

Długość dróg gminnych urządzonych i nie urządzonych wynosi 94,5 km, z czego 40,5 km to drogi o nawierzchni bitumicznej. Drogi są w średnim stanie technicznym, a na wielu odcinkach wymagają remontu i modernizacji. Istniejący kilometraż dróg gminnych oraz długość chodników w poszczególnych miejscowościach przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14: Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Rewal (stan na 31.12.2003 r.).

Lp.	Miejscowość	Chodniki	Drogi bitumiczne	Drogi urządzone i nie urządzone
1	Rewal	3.0	11,5	11,5
2	Niechorze	5.0	8,0	18,0
3	Pobierowo	5.0	3,8	25,0
4	Pustkowo	2.0	3,7	9,0
5	Trzęsacz	0.2	5,0	5,0
6	Pogorzelica	3,0	8,0	11,0
7	Śliwie	0,3	0,5	15,0
	Razem	**18,5**	**40,5**	**94,5**

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Sieć drogowa gminy wynosi 229,3 km na 100 km^2. Wskaźnik ten świadczy o tym, że ilościowe wyposażenie gminy w drogi jest bardzo wysokie.

4.1.2 Komunikacja zbiorowa

Komunikacja zbiorowa, to przede wszystkim komunikacja autobusowa i w sezonie letnim kolejka wąskotorowa, która stanowi atrakcję turystyczną Gminy Rewal. Głównym przewoźnikiem jest Państwowa Komunikacja Samochodowa i na obszarze gminy jest ona dość dobrze rozwinięta. Przewoźnik ten dociera do wszystkich miejscowości w gminie oraz zapewnia dobre połączenie z Gryficami, Kamieniem Pomorskim, Trzebiatowem, Kołobrzegiem i Szczecinem. W ostatnim okresie dynamicznie rozwija się sieć połączeń dalekobieżnych z Gminy Rewal do Warszawy, Zakopanego, Krakowa, Poznania, Karpacza, Wrocławia. Na terenie gminy działają również prywatni przewoźnicy.

4.2 Gospodarka wodna

4.2.1 Zaopatrzenie w wodę

Stopień zapotrzebowania na wodę do celów spożywczych i gospodarczych jest bardzo zróżnicowany, w zależności od liczby przebywających na terenie gminy, w danym okresie osób. W sezonie letnim liczba przebywających wzrasta do około 100 000 osób dziennie. Bazę turystyczną stanowi około 1 000 ośrodków wczasowych, domów gościnnych, kwater prywatnych, pensjonatów, hoteli a także liczne pola namiotowe i kempingowe. Wszystkie miejscowości zaopatrywane są w wodę z gminnej sieci wodociągowej. Średnie dobowe zapotrzebowanie na wodę wynosi:

- poza sezonem letnim – 500 m^3/d,
- w sezonie letnim – 8200 m^3/d.

Występujące na terenie gminy zasoby wody pitnej są wystarczające na pokrycie potrzeb, zarówno w sezonie jak i poza sezonem. W sezonie letnim, w godzinach maksymalnego poboru, występuje okresowa niewydolność technologiczna i hydrauliczna urządzeń do uzdatniania wody i jej rozprowadzania.

4.2.2 Studnie i stacje wodociągowe

Na terenie gminy funkcjonuje szesnaście studni wierconych i sześć stacji wodociągowych. W eksploatacji znajduje się także jedno lokalne ujęcie wód podziemnych, znajdujące się na terenie ośrodka prywatnego.

Podstawowa charakterystyka studni i stacji wodociągowych przedstawia się następująco:

Stacja wodociągowa, zlokalizowana w Pogorzelicy przy O.W. „POLFA"	Woda dostarczana jest z dwóch studni o wydajności – studnia Nr 1 – 125 m^3/h, – studnia Nr 2 – 65 m^3/h. Wydajność ujęcia: – Q max/h – 125 m^3, – Q max/dobę – 2 500 m^3. Stacja wyposażona jest w następujące urządzenia: – 2 hydrofory o pojemności 2,5 m^3 każdy, – agregat pompowy 6 – stopniowy, – sprężarka, – 3 odżelaziacze, – zasobnik sprężonego powietrza, – pompy głębinowe. Stacja ta przewidziana jest do modernizacji i rozbudowy.

Stacja wodociągowa, zlokalizowana w Pogorzelicy przy Kanale Liwia Łuża	Woda dostarczana jest do stacji z dwóch studni o wydajności: – studnia Nr – 80 m^3/h, – studnia Nr – 80 m^3/h. Wydajność ujęcia: – Q max/h – 80 m^3, – Q max/dobę – 1 600 m^3. Stacja wyposażona jest w następujące urządzenia: – 2 agregaty pompowe, – 2 sprężarki, – 5 odżelaziaczy, – 5 pomp poziomych, – 6 zbiorników wyrównawczych, Stacja ta przeznaczona jest do modernizacji i rozbudowy.

Stacja wodociągowa, zlokalizowana w Rewalu przy ul. Mickiewicza	Woda dostarczana jest do stacji z czterech studni o wydajności: – studnia Nr 1 – 23 m^3/h, – studnia Nr 2a – 21 m^3/h, – studnia Nr 3a – 19 m^3/h, – studnia Nr 4/II w Śliwinie – 35 m^3/h. Wydajność ujęcia: – Q max/h – 90 m^3 – Q max/dobę – 2 160 m^3 Stacja wyposażona jest w następujące urządzenia; – 2 odżelaziacze, – hydrofor o pojemności 2,5 m^3, – 2 zbiorniki, – chlorator, – pompy umieszczone w oddzielnym budynku. Stacja ta planowana jest do modernizacji i rozbudowy.

Stacja wodociągowa, zlokalizowana w Trzęsaczu	Woda dostarczana jest do stacji z dwóch studni o wydajności: – studnia Nr 1/96 – 22 m^3/h, – studnia 2a – 20m^3/h, – studnia 1b – 50 m^3/h. Wydajność ujęcia: – Q max/h – 72 m^3, – Q max/dobę – 1 728 m^3. Stacja wyposażona jest w następujące urządzenia: – 2 pompy głębinowe, – 2 odżelaziacze, – 2 odmanganiacze, – areator, – zestaw hydroforowy o wydajności 2 275 m^3/h, – sprężarki, – trzykomorowy zbiornik, – chlorator. Stacja przeznaczona jest do modernizacji i rozbudowy
Stacja wodociągowa, zlokalizowana w Pobierowie – „Bolesławiec"	Woda dostarczana jest do stacji z dwóch studni o wydajności: – studnia Nr 1 – 40 m^3/h, – studnia Nr 2 – 18 m^3/h. Wydajność ujęcia: – Q max/h – 40 m^3, – Q max/dobę – 960 m^3. Stacja wyposażona jest w następujące urządzenia: – 3 hydrofory o pojemności 4,5 m^3 każdy, – sprężarka, – 3 odżelaziacze, – 2 agregaty pompowe, – chlorator, – odstojnik wód popłucznych. Stacja przeznaczona jest do modernizacji i rozbudowy

Stacja wodociągowa, zlokalizowana w Pobierowie -„Leśniczówka"	Woda dostarczana jest do stacji z trzech studni o wydajności: – studnia Nr 1 „Leśniczówka" – 23 m^3/h, – studnia Nr 2 „Leśniczówka" – 34 m^3/h, – studnia Nr 3 „Leśniczówka” – 30 m^3/h. Wydajność ujęcia: – Q max/h – 80 m^3, – Q max/dobę – 1 480 m^3. Stacja wyposażona jest w następujące urządzenia: – 7 zbiorników po 50 m^3 każdy, – 3 odżelaziacze, – 2 hydrofory, – chlorator Stacja przeznaczona jest do modernizacji i rozbudowy

Wszystkie stacje wodociągowe zasilane są wodą wgłębną. Lokalizacja studni w stosunku do stacji jest różna. Stacje wodociągowe – Pobierowo – „Leśniczówka" i Rewal zlokalizowane są w znacznej odległości od studni. W przypadku stacji w Pobierowie i w Pogorzelicy – „POLFA", jedna studnia zlokalizowana jest na terenie stacji, a druga w pewnej odległości od niej. Najnowszą stacją wodociągową, spełniająca wymogi technologiczne jest stacja zlokalizowana w Trzęsaczu. Stan techniczny istniejących studni i stacji wodociągowych jest dobry.

4.2.3 Sieci wodociągowe

Sieć wodociągowa (rozdzielcza) obejmuje cały teren gminy, w układzie lokalnych sieci połączonych, tzw. rurociągami spinającymi w jedną całość, zasilaną w wodę z istniejących stacji wodociągowych. Sieć ta w większości zbudowana jest z rurociągów PVC o średnicach od φ80 do φ200 mm. Udział poszczególnych materiałów w sieci wodociągowej wynosi:

- PVC – 98%,
- inne materiały (azbestocementowe i żeliwne) – 2%.

Długość głównych rurociągów wodociągowych w poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

- Pobierowo - 8500 m,
- Pustkowo - 3450 m,
- Trzęsacz - 550 m,
- Rewal - 6450 m,
- Śliwin - 4350 m.
- Niechorze - 5300 m,
- Pogorzelica - 2450 m.

Ogólna długość głównej sieci rozdzielczej wynosi ok. 55,7 km.

Na podstawie analizy stanu istniejącego można stwierdzić, że sytuacja w zakresie zaopatrzenia w wodę stanowi mocną stronę w infrastrukturze technicznej gminy.

4.3 Gospodarka ściekowa

Z uwagi na wczasowy charakter Gminy Rewal, nierównomierność w powstawaniu ścieków jest bardzo duża. Obecne ilości powstających ścieków wynoszą:

- w sezonie turystycznym – 9 000 m^3 średnio na dobę,
- po sezonie turystycznym – 1 500 m^3 średnio na dobę.

Wszystkie miejscowości w gminie są skanalizowane, a ścieki systemem sieci kanalizacyjnej i przepompowni dostarczane są do centralnej oczyszczalni, która zlokalizowana jest w Pobierowie. Dostarczane do oczyszczalni ścieki oczyszczane są w następujących obiektach i urządzeniach:

- kraty łukowe,
- płaskownik poziomy,
- przepompownia ścieków o wydajności 710 m^3/h,
- dwa bloki biologicznego oczyszczania,
- dwa stawy trzcinowe o łącznej powierzchni 4,4 ha i łącznej pojemności 62 000 m^3.

Oczyszczalnia ścieków w obecnym stanie technologicznym i technicznym nie jest w stanie prawidłowo oczyszczać ścieków, powstających w sezonie turystycznym. Nie jest też rozwiązany problem zagospodarowania osadów, powstających w dużych ilościach w sezonie turystycznym (26,4 m^3/d osadu odwodnionego). Dlatego konieczna jest modernizacja i budowa nowych obiektów oczyszczalni. Pomimo, że wymagana jest modernizacja istniejącej oczyszczalni, to biorąc pod uwagę działający system gospodarki ściekowej należy uznać, ze jest to mocna strona w infrastrukturze technicznej gminy.

4.4 Usuwanie odpadów

Usuwaniem odpadów stałych zajmują się specjalistyczne firmy, wyłonione w przetargu ogłaszanym okresowo przez gminę. Szacuje się, że rocznie powstaje ok. 880 ton odpadów, w tym w sezonie letnim ok. 660 ton.
Obecna gospodarka odpadami w gminie wyróżnia się następującymi elementami pozytywnymi:

- zorganizowanym systemem wywozu odpadów,
- częściową selektywną zbiórką odpadów.

W dniu 18 marca 2002 r. Gmina Rewal przystąpiła do Celowego Związku Gmin R–XXI i przyjęła „Plan Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R–XXI z siedzibą w Nowogardzie na lata 2004-2015". Plan gospodarki powstał jako realizacja ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. nr 62 poz.628 z późniejszymi zmianami), która wprowadza obowiązek opracowania planów na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Program strategiczny i plan działania w dziedzinie gospodarki odpadami na terenie gmin Związku został podzielony na program dla:

- odpadów komunalnych, gdzie główna odpowiedzialność za nadzór nad przestrzeganiem zapisów planu spoczywa na władzach Związku w ścisłej współpracy z właściwymi wydziałami ochrony środowiska poszczególnych gmin,
- odpadów inne niż komunalne, gdzie wpływ i działania Związku są ograniczone.

Plan Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R–XXI za cel nadrzędny przyjmuje minimalizację ilości odpadów wytwarzanych w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania, spełniającego standardy Unii Europejskiej. Podstawową inwestycją, realizowaną przez R–XXI, jest budowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Słajsinie, Gmina Nowogard, obsługującego gminy wchodzące w skład Celowego Związku Gmin R–XXI.

Elementy negatywne to:
- ograniczony system selektywnej zbiórki odpadów,
- niedostateczna ilość pojemników na odpady.

4.5 Telekomunikacja

Do sieci telekomunikacyjnej włączone są wszystkie miejscowości gminy. Ilość abonentów (stan na 31.12.2003 r.) wynosi:

Pobierowo	- 589
Pustkowo	- 65
Trzęsacz	- 47
Śliwin	- 100
Niechorze	- 402
Pogorzelica	- 137
Rewal	- 436
RAZEM	**- 1780**

Wskaźnik gęstości telefonicznej wynosi 536. Oznacza to, że na tysiąc mieszkańców gminy 536 ma dostęp do usług operatora telekomunikacji stacjonarnej. Jest to wskaźnik świadczący o tym, ze dostępność do telefonii stacjonarnej jest bardzo dobra. Z całego obszaru gminy można uzyskać połączenie za pomocą bezprzewodowej telefonii komórkowej. Telekomunikacja jest mocną stroną w infrastrukturze technicznej gminy.

4.6 Energetyka

4.6.1 Energia elektryczna

Energia elektryczna dla większości odbiorców jest dostarczana na poziomie napięcia SN 15 kW, głównie liniami napowietrznymi. Obecnie możliwość dostawy energii elektrycznej do odbiorców jest większa niż zapotrzebowanie. Stan techniczny wielu istniejących trafostacji i sieci rozdzielczych jest niezadowalający. Wymagana jest ich modernizacja i rozbudowa w przypadku realizacji nowych inwestycji. System oświetlenia ulic prawie we wszystkich miejscowościach gminy został zmodernizowany na bardziej nowoczesny i energooszczędny.

4.6.2 Energia cieplna

Podstawowym nośnikiem energii w Gminie Rewal jest gaz ziemny, a więc większość kotłowni znajdujących się na jej terenie jest nim opalana. W wyniku przeprowadzonych modernizacji starych, często mocno wyeksploatowanych kotłowni opalanych węglem, na kotłownie opalane gazem lub olejem opałowym nastąpiło ograniczenie emisji zanieczyszczeń. Energetyka stanowi mocną stronę w infrastrukturze technicznej gminy. Aktualny stan gazyfikacji poszczególnych miejscowości gminy przedstawia tabela 15.

Tabela 15: Stan gazyfikacji miejscowości Gminy Rewal. (stan na 31.12.2003 r.).

Lp.	**Miejscowość**	**Długość gazociągów rozdzielczych km**	**Przyłącza do budynków**
1	Pogorzelica	8,4	49
2	Niechorze	10,9	285
4	Śliwin	1,1	44
5	Rewal	20,40	330
6	Trzęsacz	2,0	24
7	Pustkowo	4 1	66
8	Pobierowo	21,3	468
	Razem	**68,2**	**1 266**

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

5 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Infrastruktura społeczna to sieć urządzeń i obiektów współpracujących ze sobą i zaspakajających potrzeby ludności przy wzrastających potrzebach cywilizacyjnych. Dynamikę rozwoju infrastruktury społecznej wyznaczają, liczba i struktura ludności, pojawienie się nowych rodzajów potrzeb, a także zmiany intensywności potrzeb istniejących oraz przeobrażenia w organizacji i technologii świadczenia usług. Obecnie zarówno poziom obsługi mieszkańców jak i poziom rozwoju poszczególnych elementów infrastruktury społecznej jest zróżnicowany. Infrastruktura społeczna na wsiach była przez lata niedoinwestowania i niedostosowana w pełni do potrzeb społecznych.

Infrastrukturę społeczną w Gminie Rewal cechuje swoista specyfika, która wynika z położenia oraz podstawowych funkcji tych obszarów. Jest to jedna z najbardziej dynamicznie rozwijających się pod względem turystycznym gmin województwa zachodniopomorskiego.

Poziom obsługi mieszkańców jak i poziom obsługi poszczególnych elementów infrastruktury społecznej jest w przypadku Gminy Rewal zadawalający, m.in. dzięki rozwojowi turystycznemu.

Wybrane elementy infrastruktury społecznej w zakresie oświaty, kultury i sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego zaprezentowano poniżej.

5.1 Oświata

Zadaniem priorytetowym przyjętym przez rząd jest wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze wsi. Cel ten można osiągnąć rozpoczynając edukację od wychowania przedszkolnego poprzez dobrze zorganizowane szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne oraz możliwość dalszej nauki w szkołach wyższych. Na podstawie danych uzyskanych z gminy przedstawiamy wychowanie przedszkolne, oświatę podstawową i gimnazjalną.

Wychowanie przedszkolne prowadzone jest w przedszkolach samorządowych oraz w przedszkolu prowadzonym przez zakonnice. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci i oddziałów w przedszkolach.

Tabela 16: Przedszkola w Gminie Rewal w roku szkolnym 2003/2004.

Lp.	Placówka	Liczba Oddziałów	Liczba Dzieci	Liczba pracowników pedagogicznych
1	Przedszkole Publiczne w Niechorzu	2	40	2
2	Przedszkole Publiczne w Rewalu	2	45	2
3	Przedszkole Publiczne w Pobierowie	2	42	2
4	Przedszkole Publiczne Sióstr Służebniczek w Niechorzu	1	15	1
	RAZEM	**7**	**142**	**7**

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

5.1.1 Sieć szkół

Jednym z głównych zadań oświaty jest wspomaganie rozwoju i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży. Pierwszego września 1999 r. rozpoczął się przełomowy w dziejach szkolnictwa czas wprowadzania reformy systemu edukacji. Uruchomiony został rozłożony na lata proces zmian ustroju szkolnego. Na jednostkach samorządowych spoczął główny obowiązek przygotowana i wprowadzenia reformy oświaty.

W gminie funkcjonują trzy szkoły podstawowe. Uchwałą Rady Gminy Rewal z dniem 11 marca 1999 r. powołano Publiczne Samorządowe Gimnazjum w Rewalu wraz z oddziałem w Pobierowie. Do szkół podstawowych w roku szkolnym 2003/2004, łącznie do 18 oddziałów, uczęszczało 259 dzieci. Do gimnazjów w roku szkolnym 2003/2004 łącznie do 9 oddziałów uczęszczało 158 uczniów.

Tabela 17: Charakterystyka szkól na terenie Gminy Rewal w roku szkolnym 2003/2004.

Szkoła / Miejscowość	**Ilość oddziałów**	**Liczba uczniów**
Szkoła Podstawowa w Rewalu	6	102
Szkoła Podstawowa w Niechorzu	6	90
Szkoła Podstawowa w Pobierowie	6	67
RAZEM	**18**	**259**
Gimnazjum Rewal	6	118
Gimnazjum Pobierowo	3	40
RAZEM	**9**	**158**

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Szkoła podstawowa i gimnazjum w Pobierowie funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół Ogólnokształcących – Centrum Edukacyjnego Archidiecezji Szczecińsko – Kamieńskiej.

Gimnazjum, szkoła podstawowa i przedszkole w Rewalu funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół Sportowych w Rewalu. Rozwój sprawności fizycznej i pobudzanie aktywności ruchowej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem, konsekwentnie realizowanym przez władze samorządowe Gminy Rewal. W Zespole Szkół Sportowych w Rewalu działają następujące sekcje sportowe: piłka nożna, koszykówka, siatkówka, tenis ziemny, jeździectwo, lekkoatletyka.

Liczba nauczycieli w roku szkolnym 2003/2004 wynosiła w:

- Szkole Podstawowej w Niechorzu – 14,
- Zespole Szkół Sportowych w Rewalu – 26,
- Zespole Szkół Ogólnokształcących w Pobierowie – 14.

Tabela 18: Szkolnictwo średnie ogólnokształcące w roku szkolnym 2003/2004.

Wyszczególnienie	**Licea ogólnokształcące**						
	dla młodzieży				**dla dorosłych**		
	szkoły	**uczniowie**		**absol-wenci**	**szkoły**	**uczniowie**	**absol-wenci**
		ogółem	**W tym kl.I**				
REWAL	1	45	10	21	1	68	6

Źródło: Liceum Społeczne w Rewalu.

Rewalskie Towarzystwo Edukacyjne w 1990 roku utworzyło Liceum Społeczne, w którym nauczanie odbywa się na profilu podstawowym. W liceum zatrudnionych jest 13 nauczycieli.

W roku szkolnym 2004/2005 w liceum dla młodzieży (system dzienny) i w liceum dla dorosłych (system zaoczny) naukę rozpoczęło łącznie 20 osób.

5.1.2 Baza szkolna

Stan techniczny obiektów szkolnych nie budzi zastrzeżeń. Liczba sal lekcyjnych jest wystarczająca. Każda szkoła wyposażona jest w ogrzewanie gazowe. Wymieniona została stolarka okienna. Sukcesywnie pomieszczenia klasowe wyposażane są w nowe meble i sprzęt.

Tabela 19: Wyposażenie szkół gminnych w obiekty sportowe (stan na 31.12.2003 r.).

Lp.	Szkoła	Hala sportowa	Sala gimnastyczna	Boisko sportowe
1	Szkoła Podstawowa w Niechorzu	-	1	1
2	Szkoła Podstawowa w Rewalu	1	-	1
3	Szkoła Podstawowa w Pobierowie	-	1	1
4	Gimnazjum Pobierowo	-	1	1
5	Gimnazjum Rewal	1	1	1

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Przy wszystkich szkołach znajdują się boiska sportowe, sale gimnastyczne lub hala sportowa, co znacznie ułatwia realizację zadań szkolnej kultury fizycznej. Przy Zespole Szkół Sportowych w Rewalu znajdują się ponadto korty tenisowe. Każda placówka szkolna wyposażona jest w pracownię komputerowo – informatyczną z dostępem do internetu. W każdej szkole funkcjonują stołówki szkolne, zapewniające stałe dożywianie dzieci, oferujące ponadto po korzystnej cenie obiady dla mieszkańców gminy i turystów.

5.1.3 Kadra nauczycielska

Spośród 54 nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów 46 nauczycieli posiada wyższe wykształcenie. Mając na uwadze, że kadra z wykształceniem średnim ma duże doświadczenie i odpowiednie kursy przedmiotowe można domniemywać, ze proces nauczania przebiega na właściwym poziomie.

5.1.4 Zajęcia pozalekcyjne

Wśród opiekuńczo – wychowawczych działań szkoły istotną rolę odgrywają zajęcia pozalekcyjne, które przyczyniają się do rozwijania osobowości dzieci i młodzieży i sprawiają, że szkoła może się stać ciekawsza. W związku z tym, że Rewal posiada nową, dobrze wyposażoną halę sportową, istnieje możliwość przynajmniej dla części dzieci i młodzieży, pobudzenia aktywności ruchowej i rozwoju sprawności fizycznej. Poniższa tabela prezentuje rodzaje zajęć pozalekcyjnych prowadzonych w szkołach.

Tabela 20: Zajęcia pozalekcyjne w szkołach Gminy Rewal.

Lp.	Szkoła	Forma zajęć
1	Szkoła Podstawowa w Niechorzu	plastyczne, muzyczne, sportowo – rekreacyjne, informatyczne
2	Zespół Szkół Sportowych w Rewalu	SKS (Szkolny Klub Sportowy), chór, informatyczne, literacko – recytatorskie, gimnastyka korekcyjna
3	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Pobierowie	informatyczne, matematyczne, plastyczne, gimnastyka korekcyjna

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Jak widać z zestawienia wszystkie szkoły prowadzą przedmiotowe koła zainteresowań i szkolne kluby sportowe. W Rewalu, Niechorzu i Pobierowie funkcjonują biblioteki szkolno – publiczne.

Tabela 21: Dowóz uczniów do szkół na terenie Gminy Rewal.

Lp.	Szkoła	Dowóz z miejscowości (ilość km)		
1	Szkoła Podstawowa w Niechorzu	Pogorzelica gm. Karnice	3 km	Dowóz wynajmowanym przez gminę autobusem
		Lędzin gm. Karnice	3 km	
2	Zespół Szkół Sportowych w Rewalu	Pustkowo	2 km	Dowóz wynajmowanym przez gminę autobusem
		Śliwie	4 km	
		Trzęsacz	2 km	
		Ninikowo gm. Karnice	4 km	
		Rogozina	11 km	
		Konarzewo	8 km	
		Skalno	4 km	
3	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Pobierowie	Gostyń	3 km	Dowóz wynajmowanym przez gminę autobusem
		Trzebieradź	2 km	

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Do Zespołu Szkół Sportowych w Rewalu uczęszczają dzieci z Rewala, Pustkowa, Trzęsacza, Śliwina (gm. Rewal) oraz Ninikowa, Rogoziny, Konarzewa i Skalna (gm. Karnice). Do Szkoły Podstawowej w Niechorzu uczęszczają dzieci z Niechorza, Pogorzelicy oraz z Lędzina (gm. Karnice). Do Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Pobierowie uczęszczają dzieci z Pobierowa, Gostynia i Trzebieradzia.

Tabela 22: Liczba uczniów klas I w poszczególnych szkołach Gminy Rewal w latach 2002 – 2003.

Lp.	Szkoła	2002/2003	2003/2004	2004/2005
1	SP Rewal	20	15	16
2	SP Niechorze	7	16	19
3	SP Pobierowo	11	7	10

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Tabela 23: Liczba uczniów klas I w poszczególnych gimnazjach Gminy Rewal w latach 2002 – 2004.

Lp.	Szkoła	2002/2003	2003/2004	2004/2005
1	Gimnazjum Rewal	125	118	106
2	Gimnazjum Pobierowo	29	40	37

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Oprócz placówek kształcących na poziomie podstawowym i gimnazjalnym, w Gminie Rewal funkcjonuje również Liceum Społeczne, działające w systemie dziennym i zaocznym.

Absolwenci gimnazjów oprócz nauki w liceum w Rewalu kontynuują naukę w:
- liceach ogólnokształcących w Gryficach, Trzebiatowie oraz w Kamieniu Pomorskim,
- Zespołach Szkół Zawodowych w Gryficach,
- Zespole Doskonalenia Zawodowego w Trzebiatowie,
- szkołach średnich i zawodowych w Szczecinie.

5.2 Kultura i sport

Przedmiotem analizy w zakresie obiektów kultury i sportu jest nie tylko ich występowanie, ale przede wszystkim dostępność i korzystanie z nich przez zamieszkałą ludność. Generalnie placówki kulturalne i obiekty sportowe na obszarach wiejskich świadczą usługi w bardzo ograniczonym zakresie, sporadycznie i dla małego kręgu odbiorców. W Gminie Rewal, ze względu na jej funkcje i dynamiczny rozwój jest inaczej. Gmina Rewal, ciągnąca się wąskim pasem wzdłuż Bałtyku, pretenduje w okresie letnim do centrum rozrywkowego i kulturalnego tej części wybrzeża.

W Rewalu, Niechorzu i Pobierowie przy szkołach działają biblioteki szkolno – publiczne. Z bibliotek korzystają zarówno mieszkańcy gminy jak i turyści. W gminie funkcjonują ponadto trzy świetlice wiejskie: w Śliwinie, Pustkowiu i Trzęsaczu.

Tabela 24: Charakterystyka bibliotek znajdujących się na terenie Gminy Rewal (stan na 31.12.2003 r.).

Rok 2003	Pobierowo	Rewal	Niechorze	RAZEM
Księgozbiór – szt.	6 714	14 208	22 715	**43 637**
Czytelnicy - osoby	160	246	1 855	**2 261**
Wypożyczenia w szt.	950	1 238	2 401	**4 589**

Źródło: dane uzyskane od bibliotekarzy szkolnych.

Przy każdej ze szkół zlokalizowane są boiska uniwersalne, a przy Zespole Szkół Sportowych w Rewalu korty tenisowe dostępne również dla mieszkańców Gminy Rewal i turystów. Do innych obiektów sportowo – rekreacyjnych zaliczyć można pełnowymiarową halę widowiskowo – sportową w Rewalu przystosowana do rozgrywek wielu konkurencji halowych i transmisji telewizyjnych. Na widowni może zasiąść ponad 500 osób. Hala wyposażona jest w różnorodny sprzęt sportowy oraz posiada dobrze wyposażoną siłownię. Korzystają z niej nie tylko stali mieszkańcy Rewala i gminy, ale również turyści. W okresie letnim działalność otwiera amfiteatr w Rewalu, gdzie odbywa się szereg imprez kulturalnych i rozrywkowych.

W Gminie Rewal działają następujące stowarzyszenia:
- Rewalska Organizacja Turystyczna,
- Stowarzyszenie Miłośników Rybołówstwa Morskiego,
- Rewalskie Towarzystwo Śpiewacze,
- Stowarzyszenie Miłośników Latarń Morskich,
- Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

W Rewalu działa Ludowy Klub Sportowy „Wybrzeże Rewalskie Rewal". W skład klubu wchodzą następujące sekcje:
- Orliki,
- Trampkarze,
- Juniorzy (liga wojewódzka),
- Seniorzy (IV liga),
- Oldboje (II liga).

Na terenie gminy działa ponadto:
- Koło Polskiego Związku Wędkarskiego „Liwia” w Niechorzu,
- Salezjański Klub Sportowy „Salos – Arka – Rewal",
- Uczniowski Klub Sportowy UKS Pobierowia.

5.3 Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Ochronę zdrowia należy traktować jako jeden z najważniejszych czynników decydujących o poziomie życia ludności. Wprowadzona reforma służby zdrowia bardzo często negatywnie wpłynęła na dostępność do usług medycznych mieszkańców wsi.

W gminie funkcjonują trzy ośrodki zdrowia, tj. w Pobierowie, Rewalu i Niechorzu. Świadczą one podstawowy zakres usług medycznych. Zatrudniają 2 lekarzy rodzinnych i stomatologa. Podstawowa opieka medyczna uzupełniana jest przez prywatne praktyki lekarskie. W wyznaczone dni tygodnia do przychodni dojeżdża lekarz ginekolog i położna. Najbliższe przychodnie specjalistyczne i szpital znajdują się w Gryficach. W okresie letnim ze względu na duże rzesze turystów gmina zapewnia zwiększoną ilość lekarzy specjalistów oraz karetkę „R".

W gminie znajdują się trzy apteki: w Rewalu, Niechorzu i Pobierowie. W roku szkolnym zatrudnione są dwie pielęgniarki obsługujące zgodnie z ustalonym grafikiem poszczególne szkoły i przedszkola.

Na terenie Gminy Rewal działa Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniający łącznie 19 osób. Pracownicy opieki społecznej to 7 osób zatrudnionych w ośrodku i 7 opiekunek chorych przebywających w domu. W ramach Ośrodka Pomocy Społecznej działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w której zatrudnionych jest 5 osób na ½ etatu.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz rządowych programów pomocy społecznej, niesie pomoc wszystkim tym, którzy z różnych przyczyn znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej, bytowej, rodzinnej i sami nie mogą pokonać trudności wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Zasadniczym celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne i zlecone, które finansowane są z dwóch źródeł:

- z budżetu gminy,
- z budżetu państwa.

Zadania w zakresie pomocy społecznej obejmują:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej,
- rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenie pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb,
- pracę socjalną.

Pomoc społeczna realizowana jest poprzez zasiłki udzielane w ramach zadań zleconych gminie, do których należą: zasiłki stałe, zasiłki stałe wyrównawcze, zasiłki okresowe gwarantowane, zasiłki okresowe specjalne, zasiłki okresowe, zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa, zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne. Pomoc społeczna realizowana jest także w ramach zadań własnych gminy. Formy tej pomocy to zasiłki celowe i w naturze, zasiłki celowe specjalne a także dożywianie dzieci w przedszkolach i szkołach.

Ośrodek ze swoich środków zapewnia bezpłatne obiady dzieciom z rodzin biednych i w miarę możliwości dofinansowuje wyjazdy, np. na kolonie czy zakupuje wyprawki szkolne. Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z pedagogami szkolnymi i dyrektorami szkół.

Według informacji uzyskanej w Ośrodku Pomocy Społecznej w 2003 r. w ramach zadań własnych formą pomocy społecznej objęto 400 osób, a z kolei w ramach zleconych zadań objęto pomocą socjalną 189 osób.

Na terenie gminy liczącej 3 318 mieszkańców w roku 2003 objętych pomocą było 447 osób, tj. 13,47% mieszkańców gminy (jest to stopa ubóstwa).

5.4 Bezpieczeństwo Publiczne

Jednym z podstawowych elementów działalności samorządu gminnego jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Szeroko rozumiane bezpieczeństwo jest problemem złożonym i kompleksowym oraz zadaniem zakrojonym na szeroką skalę działań, w których powinny uczestniczyć władze samorządowe, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, organizacje społeczne oraz mieszkańcy gminy.

W zakresie zwalczania przestępczości oraz zjawisk patologii społecznej niezbędna jest efektywna, bieżąca współpraca wszystkich służb zajmujących się bezpieczeństwem, której podstawowym warunkiem jest sprawny system łączności.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców i turystów wypoczywających w Gminie Rewal czuwają następujące służby bezpieczeństwa:

- Straż Gminna,
- Policja,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- Straż Graniczna,
- ratownictwo morskie.

5.4.1 Straż Gminna

Uchwałą Rady Gminy Nr XXIV/175/96 z dnia 20 czerwca 1996 roku została powołana Straż Gminna w Rewalu, w skład której wchodzi:

- Komendant Straży,
- 2 strażników na pełnym etacie i 7 strażników na ½ etatu – przez okres całego roku (8 strażników na pełnym etacie w okresie sezonu wypoczynkowego).

Terenem działania Straży Gminnej jest obszar Gminy Rewal.

Do zadań Straży Gminnej należy w szczególności:

- ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- czuwanie nad porządkiem i kontrolą ruchu drogowego,
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości świadków zdarzenia,
- ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- doprowadzenie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnieniu przestępstw i wykroczeń,

- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych.

Wszyscy strażnicy po przeprowadzeniu szkoleń zorganizowanych przez Komendę Wojewódzką Policji w Szczecinie nabyli uprawnienia do kontroli ruchu drogowego w zakresie określonym we właściwym rozporządzeniu, a także uprawnienia do wykonywania zleceń odholowywania pojazdów w określonym przypadku.

Specyfika okresu sezonowego wynikająca z warunków miejscowych sprowadza zadania straży do kilku tematów:

- ochrona porządku i spokoju publicznego:
- przestrzeganie aktów prawa miejscowego,
- kontrola punktów handlowych,
- współpraca z Policją,
- zabezpieczenie miejsc zdarzeń,
- kontrola ruchu drogowego,
- wykonywanie zadań zleconych przez inspektorów Urzędu Gminy w Rewalu.

Dzięki patrolom Straży Gminnej zwiększyła się liczba wykrytych sprawców nielegalnego wysypywania śmieci, dzięki wzrostowi zgłoszeń interwencji od mieszkańców. Świadczy to o wzroście zaufania mieszkańców gminy do Straży Gminnej, jako służby bezpieczeństwa publicznego.

Usprawnieniem dla działalności Straży Gminnej był zakup oznakowanego samochodu służbowego (12.09.2000 r.) Kilkakrotna obecność strażników w różnych miejscach wpływa na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy i wypoczywających wczasowiczów.

W dniu 10 lutego 2004 roku zostało zawarte porozumienie pomiędzy Policją i Strażą Gminną w Rewalu w sprawie pełnienia wspólnych służb patrolowych. Celem porozumienia jest poprawa bezpieczeństwa na ulicach miejscowości Gminy Rewal realizowana poprzez zwiększenie w miejscach publicznych liczby patroli pieszych i zmotoryzowanych organizowanych wspólnie przez funkcjonariuszy Straży Gminnej i Policji. Wspólna służba prowadzona jest w miejscach i w czasie określonym przez Komendanta Policji w Gryficach w porozumieniu i z uwzględnieniem sugestii i potrzeb Wójta Gminy Rewal.

Planowane jest podpisanie porozumienia ze Strażą Graniczną w Rewalu w sprawie współpracy i wymiany informacji o zagrożeniach na terenie Gminy Rewal i pełnienia wspólnych służb patrolowych.

5.4.2 Policja

Na terenie Gminy Rewal funkcjonuje Posterunek Policji Komendy Powiatowej Policji w Gryficach obsługujący Gminę Rewal oraz sąsiadującą gminę Karnice. Stałą obsadę posterunku stanowi 10 policjantów. W skład posterunku Policji w Rewalu wchodzą dwa zespoły: zespół kryminalny (5 osób) i zespół prewencji (4 osoby w tym 2 dzielnicowych z Gminy Rewal i gminy Karnice). W okresie sezonu letniego do pracy kierowane są siły wsparcia z Oddziałów Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie oraz policjanci różnych służb policyjnych z Komendy Powiatowej Policji w Gryficach. Posterunek Policji w Rewalu wspierany jest przez policjantów służb prewencyjnych, ruchu drogowego, służb kryminalnych, dochodzeniowo – śledczych i antyterrorystycznych. W ramach patroli zmotoryzowanych, pieszych, rowerowych i na skuterach.

Od kilku lat pobyt tych policjantów finansowany jest przez Gminę Rewal w porozumieniu z Komendą Powiatową Policji w Gryficach i Komendą Wojewódzką Policji w Szczecinie. Władze gminy pokrywają koszt stacjonowania funkcjonariuszy (sezonowych) jak również koszty związane z eksploatacją i utrzymaniem samochodów policyjnych. Ponadto Gmina Rewal ponosi koszty ogrzewania i remontów posterunku Policji.

Terenem działania posterunku Policji w Rewalu jest teren Gminy Rewal i gminy Karnice. Policja funkcjonuje w oparciu o Ustawę o Policji i Regulamin Posterunku Policji w Rewalu oparty

na wewnętrznych przepisach resortowych. Na podstawie odrębnych porozumień Policja w Gminie Rewal współpracuje ze Strażą Gminną, Strażą Graniczną, Strażą Rybacką, Żandarmerią Wojskową, Urzędem Morskim, Sanepidem i innymi instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Usprawnieniem organizacji bezpieczeństwa publicznego w Gminie Rewal byłoby utworzenie w gminie Komisariatu Policji (stan osobowy minimum 25 policjantów) i zapewnienie całodobowej obsługi interesantów i całodobowej służby w terenie.

5.4.3 Ochotnicza Straż Pożarna

Ochotnicza Straż Pożarna w Gminie Rewal – to jednostka ochrony przeciwpożarowej organizacyjnie podległa Państwowej Straży Pożarnej w Gryficach, wchodząca w skład krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego. Krajowy system ratowniczo – gaśniczy ma na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez:

- walkę z pożarami lub innymi klęskami żywiołowymi,
- ratownictwo techniczne,
- ratownictwo chemiczne,
- ratownictwo ekologiczne,
- ratownictwo medyczne.

W skład Ochotniczej Straży Pożarnej w Gminie Rewal wchodzą dwie jednostki: w Pobierowie i w Niechorzu, które przystosowane są do ratownictwa drogowego i medycznego. Stan osobowy Ochotniczej Straży Pożarnej to około 50 czynnych strażaków i ratowników (w tym płetwonurków).

Jednostka w Pobierowie posiada następujący sprzęt przeciwpożarowy:

a. ciężki samochód GCBA (gaśniczy, ciężki, bojowy z autopompą) – pojemność wody 10 000 litrów, wydajność autopompy: 200 – 3 000 litrów na minutę;
b. średni samochód gaśniczo – ratowniczy GBA (gaśniczy, bojowy z autopompą) – pojemność wody 2 500 litrów; samochód posiada komplet ratowniczy (nożyce, rozpierak i inne narzędzia drogowe), środki do neutralizacji płynów ropopochodnych, aparaty oddechowe;
c. lekki samochód ratwoniczo – drogowy; samochód posiada komplet ratowniczy (nożyce, rozpierak i inne narzędzia drogowe), środki do neutralizacji płynów ropopochodnych, aparaty oddechowe;
d. sprzęt do bezpośredniego ratowania ludzi np. torba PSP1, nosze.

Jednostka w Niechorzu posiada następujący sprzęt przeciwpożarowy:

1. ciężki samochód gaśniczo – ratowniczy wraz z osprzętem GCBA (gaśniczy, ciężki, bojowy z autopompą) – pojemność wody 5 000 litrów; samochód posiada komplet ratowniczy (nożyce, rozpierak i inne narzędzia drogowe), środki do neutralizacji płynów ropopochodnych, aparaty oddechowe; dodatkowe funkcje tego samochodu to: odkurzacz do wyciągania wody z pomieszczeń i wentylatory do oddymiania pomieszczeń;
2. średni samochód ratowniczo – drogowy; pojemność wody 1 000 litrów i wysokie ciśnienie; samochód posiada komplet ratowniczy (nożyce, rozpierak i inne narzędzia drogowe), środki do neutralizacji płynów ropopochodnych, aparaty oddechowe;
3. samochód terenowy do ratownictwa wodnego;
4. ośmioosobową łódź motorową z przyczepą,
5. profesjonalny sprzęt do nurkowania;
6. sprzęt do bezpośredniego ratowania ludzi np. torba PSP1, nosze.

W jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej w Gminie Rewal pracują przeszkoleni ratownicy, osoby z uprawnieniami. Ochotnicza Straż Pożarna posiadając doskonały sprzęt do ratowania ludzi i mienia nie posiada jednocześnie pomieszczeń do przechowywania tego sprzętu.

Rozbudowy i kompleksowej modernizacji wymagają remizy strażackie w Pobierowie i Niechorzu (proponuje się wybudowanie 3 boksów dla jednostek ratownictwa pożarowego i drogowego oraz 1 boksu dla karetki pogotowia).

W trakcie tworzenia jest obecnie jednostka ratownictwa wodnego, w skład której wchodzić będzie około 20 osób z uprawnieniami płetwonurka P1 i P2. W skład tej jednostki wchodzić będą sternicy i starsi sternicy z uprawnieniami, a obsługiwać będą oni ośmioosobową łódź motorową z przyczepą.

Proponuje się utworzenie – na bazie istniejących jednostek – Centrów Ratownictwa w Pobierowie i Niechorzu. Centrum objęłoby Ochotniczą Straż Pożarną, ratownictwo drogowe i ratownictwo wodne.

5.4.4 Straż Graniczna

W Gminie Rewal funkcjonuje Graniczna Placówka Kontrolna Straży Granicznej w Rewalu obejmująca zasięgiem działania Powiat Gryficki i część Powiatu Kamieńskiego (gmina Świerzno i gmina Dziwnów).

Na terenie Gminy Rewal stacjonuje 36 funkcjonariuszy Straży Granicznej, którzy mają do dyspozycji 3 pojazdy, 3 motocykle i 1 jednostkę pływającą MR-4800. Docelowo stan osobowy placówki Straży Granicznej w Rewalu to 55 osób.

Straż Graniczna na terenie Gminy Rewal ściśle współpracuje z Policją w kwestii wykrywania i przeciwdziałania przestępstwom. Działania te są podejmowane obok zadań wynikających z obowiązków ochrony granicy państwa. Są to w szczególności: kontrola miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością, monitorowanie środowisk patologicznych, ochrona ruchu jednostek pływających na akwenie morza terytorialnego oraz wód wewnętrznych, kontrola ruchu drogowego. W zakresie ochrony morza terytorialnego oraz wód wewnętrznych Straż Graniczna współpracuje z Punktem Obserwacji Wzrokowo - Technicznej i Łączności Marynarki Wojennej w Niechorzu.

W zakresie kontroli ruchu granicznego Graniczna Placówka Kontrolna Straży Granicznej w Rewalu obsługuje 2 przejścia graniczne:

- Przejście Graniczne Dziwnów,
- Przejście Graniczne Mrzeżyno.

W efekcie działań podejmowanych przez Straż Graniczną ujawniane są następujące rodzaje czynów zabronionych np. przynależność do grup przestępczych o formie zorganizowanej, kradzieże pojazdów, kłusownictwo, nielegalna praca emigrantów.

Doceniając wkład Straży Granicznej w bezpieczeństwo w gminie władze samorządowe Gminy Rewal podjęły decyzję o dofinansowywaniu tej placówki. W grudniu 1999 roku gmina partycypowała w kosztach zakupu samochodu służbowego marki Polonez w wysokości 12 000 zł. W latach 2001 – 2002 gmina dofinansowała zakup paliwa do pojazdów mechanicznych będących na wyposażeniu Straży Granicznej. Władze Gminy Rewal wspólnie ze Strażą Graniczną wykonały remont strażnicy w Rewalu, z której cztery pomieszczenia służą jako baza noclegowo – socjalna dla przebywających w okresie letnim funkcjonariuszy Policji.

5.4.5 Ratownictwo morskie

W gminie nadmorskiej takiej jak Gmina Rewal niezwykle ważne jest bezpieczeństwo osób korzystających z morskich kąpieli. Na terenie gminy mamy 6 kąpielisk strzeżonych o łącznej długości 2 000 m (w ciągu trzech ostatnich lat zwiększyliśmy o ponad połowę długość odcinków plaży strzeżonej), na których zainstalowano około 20 stanowisk ratowniczych obsadzanych przez łączną liczbę około 80 ratowników obecnych od czerwca do połowy września. Oprócz tego są osobne sektory przeznaczone do kąpieli koloni, dla których są prowadzone „pogadanki" na temat bezpiecznego zachowania się w wodzie i na wodzie.

Do ochrony kąpielisk zatrudniane są firmy ratownicze, posiadające taki sprzęt ratunkowy jak: specjalistyczny traktor, samochody terenowe do patrolowania wybrzeża oraz przewozu cięższego sprzętu ratowniczego, łodzie motorowe o mocy silników od 90 do 225 KM, specjalistycznie wyposażone punkty medyczne.

6 WARUNKI PRZYRODNICZO – KRAJOBRAZOWE

6.1 Powiązania przyrodnicze

Według rejonizacji fizycznogeograficznej Polski Gmina Rewal znajduje się w mezoregionie Wybrzeża Trzebiatowskiego, należącego do makroregionu Pobrzeża Szczecińskiego. Obszar mezoregionu rozciąga się wąskim pasem wzdłuż wybrzeża morskiego od cieśniny Dziwny po ujście Parsęty.

Obszar gminy charakteryzuje się pasmowym układem głównych form geomorfologicznych o zróżnicowanych warunkach hydrogeologiczno – litologicznych, różnym sposobie użytkowania i formach ochrony, podkreślających specyfikę położenia w przestrzeni przyrodniczo – geograficznej:

- morski pas przybrzeżny z piaszczystymi plażami, wałami mierzejowo – wydmowymi i brzegami klifowymi,
- wysoczyzny morenowe,
- równina torfowiskowa pradoliny przymorskiej.

W powiązaniach przyrodniczych gminy z otoczeniem największą rolę odgrywają ekosystemy wodne w zintegrowanym układzie hydrosferycznym w odniesieniu do wód podziemnych i powierzchniowych. Jest to współzależny system pod względem funkcjonalnym i ekologicznym, dotyczący zarówno struktur hydrogeologicznych jak i powierzchniowych naturalnych zbiorników wodnych i cieków oraz sieci rowów i kanałów melioracyjnych.

Dużą rolę w powiązaniach zewnętrznych odgrywają lasy nadmorskie tworzące dwa rozległe kompleksy wzdłuż wybrzeża. Szczególną funkcją lasów jest ochrona strefy brzegowej i bardzo podatnego na degradację środowiska glebowego siedlisk wydmowych, kształtowanie mikroklimatu nadmorskiego, tworzenie ciągów ekologicznych.

Obszar gminy stanowi ważne ogniwo w tworzeniu krajowego systemu obszarów chronionych w północno – zachodniej części Polski oraz europejskiego systemu obszarów chronionych w strefie nadbałtyckiej. Północno – zachodnia część gminy znajduje się w obszarze ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Kamień Pomorski.

Wzdłuż wybrzeża morskiego wyznaczony jest pas techniczny w celu jego ochrony. Jest to strefa wzajemnego, bezpośredniego oddziaływania wód morskich i lądu.

6.2 Geomorfologia i walory krajobrazowe

6.2.1 Rzeźba powierzchni ziemi

Gmina Rewal znajduje się w środkowej części jednostki fizyczno-geograficznej Wybrzeże Trzebiatowskie, w obrębie czterech form geomorfologicznych:

- rewalska kępa wysoczyznowa, stanowiąca fragment wysoczyzny moreny dennej podciętej od północy abrazyjną krawędzią wybrzeża klifowego, zajmuje zachodnią i centralną cześć gminy po zachodni fragment Niechorza. Od południa wysoczyzna ograniczona jest fragmentem marginalnej doliny Świńca. W obrębie kępy wysoczyznowej wysokości bezwzględne sięgają 22 m n.p.m. (latarnia w Niechorzu), średnio 10 – 15 m n.p.m. Wysoczyznę budują gliny zwałowe i piaski lodowcowe, tworzące płaską powierzchnię moreny dennej. Pomiędzy zachodnią granicą gminy a Pustkowem wysoczyznę nadbudowują nadbrzeżne wały wydmowe oraz położone głębiej w ląd zespoły wydm lądowych, parabolicznych, tworzących wydłużone wały wydmowe o wysokości do 10 m.
- mierzeja Liwki (szerokości od 400 m do 1200 m) oddzielająca jezioro Liwia Łuża od wód Bałtyku zajmuje centralną część Niechorza i zachodnią Pogorzelicy. Teren mierzei wznosi się na wysokość 1-4 m n.p.m. i nadbudowany jest krótkimi wałami wydmowymi o wysokości do 10 – 12 m (do 15 m n.p.m.). Południowy, zatorfiony brzeg mierzei łagodnie

opada do jeziora. Jest to bardzo płytkie, zarastające jezioro przybrzeżne rozwinięte w misie dawnego jeziora polodowcowego. Maksymalna jego głębokość – 1,7 m, lustro wody układa się na wysokości 0,1 m n.p.m. Do jeziora od strony południowej uchodzą cieki i rowy odwadniające dolinę przymorską. Odpływ wód jeziora następuje sztucznie utrzymywanym kanałem i pozostaje pod wpływem cofek odmorskich. Wzdłuż brzegów jeziora intensywnie rozwija się formacja szuwaru nadbrzeżnego potęgująca procesy lądowienia zbiornika.

- obszar intensywnej akumulacji eolicznej rozciąga się od centralnej części Pogorzelicy do wschodniej granicy gminy. W partii przybrzeżnej występują typowe nadmorskie wydmy wałowe o wysokości od 6,0 do 10,0 m n.p.m. Południowy brzeg akumulacji eolicznej opiera się o krawędź wysoczyzny Skalna, wznoszącej się do 32,4 m n.p.m. Ku południowi i dalej na wschód, aż po ujście Regi rozciąga się zespół wysokich pagórów wydmowych wznoszących się na wysokość do 35,0 m n.p.m. Pomiędzy nimi występują niecki zagłębień deflacyjnych lub wąskie dolinki okresowo czynnych cieków.
- dolina przymorskia, której szerokość sięga 3 km obejmuje południową część gminy. Dolina odwadniana jest przez rozbudowany system rowów zbierających wodę do Kanału Lądkowskiego, który odprowadza ją do jezioro Liwia Łuża. Płaskie dno doliny jest niemal całkowicie zatorfione.

6.2.2 Walory krajobrazowe

Teren gminy posiada charakterystyczny pasmowy układ krajobrazu. Dominantą krajobrazu jest akwen morski obrzeżony linią piaszczystej plaży, nad którą stromą krawędzią wznosi się brzeg klifowy wysoczyzny rewalskiej. Nad klifem i na jego zapleczu występuje pas wydm nadmorskich z zespołem lasów sosnowych. Pustkowo, Trzęsacz, Rewal i Śliwin leżą w pasie wysoczyzny morenowej ograniczonej od linii wąskich plaż stromą krawędzią klifu, którego korona wznosi się do 20,0 m n.p.m. plaży. Strefa ta dominuje wysokościowo nad obszarem gminy. Mierzejowo – wydmowy brzeg we wsch. części gminy tworzy odrębny zespół o cennych walorach bioklimatycznych. Pas wysokich wydm górujących nad szerokimi plażami porasta bór sosnowy z bogatym podszyciem. Zarastające jezioro: Liwia Łuża i położone na wschód od Pogorzelicy tzw. jezioro Konarzewo to interesujące, endemiczne formy krajobrazu, nawiązujące swą genezą i formą do późnoglacjalnej historii obszaru (wytopiska po bryłach martwego lodu) i jego holoceńskich przekształceń (litorinowa ingresja morska i utworzenie wału mierzei).

Odmiennym elementem krajobrazu gminy jest dolina przymorska. Rozległe łąki porastające torfowisko i gytiowisko wypełniające misę dawnego jeziora Dreżewskiego, stanowią obszar retencjonujący zasoby wodne.

6.3 Budowa geologiczna i warunki hydrogeologiczne

6.3.1 Zarys budowy geologicznej

Podłoże czwartorzędu

Obszar gminy znajduje się w obrębie dwóch jednostek tektoniczno – strukturalnych wału pomorskiego. Północno – wschodnie skrzydło antykliny Kamienia Pomorskiego rozcięte jest głębokimi dyslokacjami ograniczającymi rów tektoniczny Trzebieszewa – Koplina (w północnej części rowu znajduje się Pobierowo) oraz południowo – zachodnie skrzydło synkliny Trzebiatowa. Granica pomiędzy tymi jednostkami przebiega na linii Śliwin – Skrobotowo.

W podłożu podczwartorzędowym antykliny Kamienia Pomorskiego występują: osady węglanowe jury górnej (na głębokości 30 – 50 m n.p.m.), piaskowce, mułowce i iłowce jury środkowej, na wysokości Trzęsacza i Rewala przechodzi w wapienie, margle i piaskowce jury górnej, pomiędzy Pobierowem a Pustkowem płat piaszczysto – mułkowych osadów trzeciorzędu – miocenu (40 – 80 m p.p.m.)

W podłożu czwartorzędowym Synkliny Trzebiatowa występują serie mułowcowe kredy dolnej (Śliwin), mułowcowo – margliste, marglisto – wapienne i iłowcowe serie kredy górnej oraz węglanowe osady kredy górnej (Niechorze i Pogorzelica), stanowiące główny użytkowy poziom wodonośny.

Pokrywa osadów czwartorzędowych występuje w sposób ciągły osiągając miąższość 40 – 70 m. Jedynie w obrębie erozyjno-tektonicznego rowu dreżewskiego miąższość sięga blisko 200 m. W rowie dreżewskim występuje seria piasków i żwirów rzecznych o miąższości do 110 m. Powyżej zalegają osady zlodowaceń środkowopolskich: 2 lub 3 poziomy glin zwałowych szarych i brunatnoszarych o miąższości 15 – 30 m, rozdzielone warstwami osadów piaszczysto – żwirowych. Osady czwartorzędowe najmłodszego piętra glacjalnego reprezentowane są przez piaski i żwiry fluwioglacjalne oraz poziom glin zwałowych fazy pomorskiej. Gliny tej fazy budują wysoczyznowy brzeg klifowy i zawierają liczne porwaki skał kredowych (czarne iły na klifie Rewala, czy też wyeksploatowane margle w starych wyrobiskach na południe od Rewala i w okolicach Trzęsacza). Występującym na powierzchni glinom zwałowym towarzyszą niewielkie pagórki form szczelinowych zbudowanych z osadów piaszczysto – żwirowych, gliniastych i mułkowych.

Dolinę przymorską do głębokości 15 – 20 m wypełniają piaszczyste osady, przykryte osadami organicznymi, powstałe w okresie zalegania w dolinie martwego lodu. W licznych bezodpływowych zagłębieniach wytopiskowych po martwym lodzie rozwinęła się akumulacja osadów jeziornych. Są one reprezentowane przez piaski i mułki z wkładkami iłów i torfów. Początek akumulacji tych osadów został określony na 12,9 tys. lat wstecz. Profil tych osadów odsłania się na brzegu klifowym w Rewalu (zejście przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym) i ze względu na swą rangę objęty jest ochroną jako „stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej”.

Osady holoceńskie są reprezentowane przez:

- namuły organiczne den dolinnych i zagłębień wytopiskowych (jezior),
- torfy wypełniające dno doliny przymorskiej i misę dawnego jeziora dreżewskiego oraz niewielkie obniżenia na wysoczyźnie,
- piaski eoliczne budujące pokrywy oraz rozległe wały i pagóry wydmowe,
- piaski i piaski ze żwirami mierzei, której powstanie świadczy o wkroczeniu morza na osady jeziorne w strefie niskiego brzegu w rejonie Niechorza – Pogorzelicy,
- piaski morskie plaży i wału brzegowego,
- piaszczysto – gliniaste osady deluwialne i koluwialne (spływy, obrywy i osuwiska) występujące u podstawy brzegu klifowego i okresowo usuwane (abradowane) przy wysokich stanach morza.

6.3.2 Warunki hydrogeologiczne, zasoby wód podziemnych

Budowa geologiczna terenu gminy nie sprzyja występowaniu wysokozasobowych struktur wodonośnych wód podziemnych wysokiej jakości. Płytkie występowanie podłoża mezozoicznego z licznymi głębokimi uskokami powodującymi migrację wód zasolonych z głębszych formacji geologicznych oddziaływuje hydraulicznie na czwartorzędowe warstwy wodonośne.

Czwartorzędowy poziom wodonośny prawie na całym obszarze gminy pozostaje w kontakcie z poziomami wodonośnymi w osadach kredowych (Niechorze, Pogorzelica) lub jurajskich (Pobierowo, Pustkowo, Trzęsacz). Jedynie w rejonie Rewala i Śliwina wykształcenie czwartorzędowych warstw wodonośnych lokalnie izoluje ten poziom od kontaktu z wodami podłoża mezozoicznego. Generalnie czwartorzędowy poziom wodonośny na obszarze Gminy Rewal nie jest poziomem użytkowym o znaczeniu regionalnym. Podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia gminy w wodę pełnią jak dotychczas ujęcia bazujące na wodach poziomu kredowego lub jurajskiego.

Na terenie gminy istnieje duża ilość głębinowych studni wierconych wykonanych dla potrzeb zaopatrzenia zbiorowego (sieć wodociągowa).

6.4 Bogactwa naturalne i zasady ich eksploatacji

Lokalne zasoby surowców mineralnych to praktycznie wyłącznie złoża torfów i gytii, występujące w obrębie pradoliny przymorskiej.

6.4.1 Torfy i gytie ilaste

Zasoby udokumentowane w kategorii C_2 wstępnego rozpoznania:

- złoże Łukęcin – w większości poza granicą gminy:
- zasoby bilansowe torfu – 4 195 tys. m^3, zasoby pozabilansowe – 2 688 tys. m^3,
- zasoby bilansowe gytii – 104 tys. m^3,
- złoże Pobierowo – Rybice – częściowo poza granicą gminy:
- zasoby bilansowe torfu – 4 319 tys. m^3,
- zasoby bilansowe gytii – 1 324 tys. m^3,
- złoże Gostyń – wydzielone pola A i B:
- zasoby bilansowe torfu – 3 290 tys. i 8 817 tys. m^3,
- zasoby pozabilansowe – 2 625 tys. i 7 035 tys. m^3,
- złoże Karnice:
- zasoby bilansowe torfu – 10 305 tys. m^3,
- zasoby bilansowe gytii – 1 201 tys. m^3,
- złoże Ninikowo:
- zasoby bilansowe torfu – 106 tys. m3, zasoby pozabilansowe – 90 tys. m^3,
- średnia miąższość pokładu gytii – 1,07 ha, zasoby bilansowe 128 tys. m^3,
- złoże Niechorze (częściowo na terenie rezerwatu „Liwia Łuża”, ze względu na zniszczenie sieci rowów odwadniających, znajduje się pod wodą)
- zasoby pozabilansowe torfu (niska jakość) – 546 tys. m^3,
- zasoby bilansowe gytii 340 tys. m^3.

Surowiec ten jako kopalina podlega jurysdykcji prawa geologicznego i górniczego i jego eksploatacja wymaga otrzymania koncesji na wydobycie. Złoża na terenie Gminy Rewal posiadają bardzo niską wartość energetyczną, jednocześnie pełnią podstawowa rolę w retencjonowaniu i procesach oczyszczania zasobów wodnych. Dlatego nie ma uzasadnienia dla podjęcia eksploatacji złóż, za wyjątkiem przypadków udokumentowania złóż torfów przydatnych do celów balneologicznych i wykorzystania ich na potrzeby lokalnej bazy sanatoryjnej.

6.4.2 Kruszywa

Na południe od Rewala i Śliwina proponuje się obszar do przeprowadzenia zwiadu geologicznego za występowaniem kruszywa. Ze względu na prawdopodobnie niewielkie jego ilości, do wykorzystania dla potrzeb lokalnych.

6.4.3 Wody o wartościach balneologicznych

Występowanie wód zmineralizowanych (jony magnezu, sodu, jodu, fluoru, bromu, żelaza) w kredowym ujęciu Niechorze – kanał predysponują je do klasy wód o podwyższonej mineralizacji. Możliwość ujęcia wód zmineralizowanych w jurajskim ujęciu w Pobierowie i Trzęsaczu. Należy wykonać analizy ich przydatności dla celów przyrodolecznictwa.

6.5 Wody powierzchniowe

Według podziału hydrograficznego Polski Gmina Rewal leży w obrębie 3 głównych obszarów zlewniowych:
- zlewni Dziwny (niewielki fragment w zachodniej części gminy),
- zlewni przymorza od Dziwny do Regi,
- zlewnia Regi (niewielki fragment we wschodniej części gminy).

Największa część gminy leży w zlewni przymorza obejmującej 3 zlewnie cząstkowe:
- wąski pas nadbrzeża morskiego od Dziwny do kanału Liwka,
- zlewnia Liwki i jeziora Liwia Łuża,
- wąski pas nadbrzeża morskiego od Liwki do Regi.

Granice zlewni w pasie nadbrzeżnym wyznacza dział wodny biegnący kulminacjami wydm. Jest to obszar zalesiony, pozbawiony cieków.

Wody powierzchniowe zajmują 244 ha, tj. ok. 6% obszaru Gminy Rewal, z czego:
- wody stojące – 208 ha,
- wody płynące – 2 ha,
- rowy – 34 ha.

Wody powierzchniowe w Gminie Rewal to:
- jezioro Liwia Łuża,
- sztuczne cieki tj. rowy i kanały melioracyjne (Kanał Lądkowski, Kanał Konarzewski) w pradolinie przymorskiej, odwadniające obszary zlewni oraz kanał Liwka o długości ok. 1 km. Brak jest naturalnych cieków.

Jezioro Liwia Łuża jest jedynym naturalnym zbiornikiem wodnym powstałym na skutek odcięcia mierzeją dawnej zatoki od morza. Gmina charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem „jeziorności", wynoszącym 5 %, przy średniej wojewódzkiej 2,17 %. Poziom wody w jeziorze waha się w granicach 0,3 – 0,4 m rocznie, zależy głównie od dopływu wody z kanałów oraz rowów melioracyjnych w strefie nadbrzeżnej. Przy sztormowych wiatrach z północy następuje napływ wody morskiej i okresowe zasolenie. Przy wysokich stanach wody jezioro staje się zbiornikiem

przepływowym i następuje odpływ wody do morza przez kanał Liwka (wrota samoczynne). Jezioro jest płytkim akwenem o wyraźnie postępującej eutrofizacji – nadmierne nagromadzenie materii organicznej i silny rozwój życia biologicznego, spowodowane znacznymi ładunkami zanieczyszczeń z chemizacji użytków zielonych w pradolinie i, do niedawna, bezpośrednim zrzutem ścieków bytowych. Charakterystyczną cechą jeziora jest pokrycie ok. 20 % jego powierzchni roślinnością wynurzoną (wyspy trzcinowe) oraz przybrzeżny pas trzcin o szer. od 5 do 60 m. O jakości wód jeziora decyduje przyjmowanie zrzutu ścieków oczyszczonych z oczyszczalni w Pobierowie oraz gospodarka wodno – ściekowa w sąsiednich gminach. Warunki naturalne jeziora Liwia Łuża (morfometria, okresowa wymiana wody) i zagospodarowanie zlewni wskazują na dużą podatność zbiornika na degradację. Należy doprowadzić do poprawy jakości wody w jeziorze Liwia Łuża i w jego dopływach do minimum II klasy czystości.

6.6 Ochrona Wybrzeża Morskiego

Wybrzeże gminy od jej zachodniej granicy aż do Niechorza jest typowym wybrzeżem klifowym ustawicznie poddawanym procesom abrazji. Procesy te przebiegają z różną intensywnością powodując stałą zmianę linii brzegowej. Również na znacznej części wybrzeża mierzejowo – wydmowego Niechorze-Pogorzelica procesy abrazji niszczą nadmorski wał wydmowy grożąc wlewami wód na jego zaplecze. Odcinkiem najbardziej zagrożonym przez abrazję jest brzeg klifowy pomiędzy zejściem w Rewalu (371,060 km M), a zejściem przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym (369,750 km M), odcinek klifu na wschód od opaski betonowej w Niechorzu (368,300 do 369,400 km M) oraz w strefie mierzejowej na wschód od ujścia kanału Liwka (365,550 do 366,650 km M).

Procesy abrazji zachodzą na skutek oddziaływania wysokich stanów morza, budowy geologicznej brzegu (układ warstw i ich odporność), stosunków wodnych (wysięki wód gruntowych) oraz gospodarki wodno – ściekowej na zapleczu brzegu, a także intensywnej w okresie letnim penetracji pieszej.

Najczęstszą formą niszczenia brzegu jest grawitacyjne osuwanie się mas ziemnych po stoku klifu, zerwami w koronie nad głębokimi podcięciami abrazyjnymi, spływami w strefie wycieków wód i wylotów lokalnego drenażu na zapleczu klifu oraz klasyczne osuwiska we wschodniej części Rewala. Wykonana w Rewalu opaska szczelna ze studniami drenażowymi okresowo osuwisko to zabezpiecza, lecz ze względu na występowanie zaburzonego układu warstw, w tym obecność warstwy iłów oraz stałe wycieki wód gruntowych powodują sukcesywny rozwój osuwiska poza przyczółkami opaski.

Ochrona brzegu morskiego wymaga stałych prac zabezpieczających wykonywanych przy współudziale gminy. Szczegóły prac zabezpieczających przedstawione są w ustawie o ustanowieniu programu wieloletniego „Strategia ochrony brzegu morskiego".

Ponadto w zakresie ochrony brzegu morskiego należy uwzględnić następujące zagadnienia:

- ochronę pasa technicznego (ustalonego zarządzeniem dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie na podstawie ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej) przed zainwestowaniem utrudniającym lub uniemożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie tego pasa,
- ochronę pasa ochronnego (ustalonego zarządzeniem) z możliwością wprowadzenia zainwestowania pozostającego w zgodności z prawidłowym funkcjonowaniem tego pasa,
- wyłączenie z urbanizacji odcinków wybrzeża najsilniej zagrożonych przez abrazję,
- objęcie ochroną kompleksów zalesionych wydm nadmorskich,
- zastosowanie oświetlenia obiektów istniejących bądź planowanych do usytuowania w rejonie latarni, od strony wody powinno posiadać odpowiednie przesłony, uniemożliwiające bezpośrednie padanie promieni świetlnych w kierunku akwenu. Ma to na celu wykluczenie oślepiania nawigujących statków oraz eliminację zjawiska podświetlania tła wokół Latarni Morskiej w Niechorzu, niekorzystnego z punktu widzenia zasięgu świateł nawigacyjnych. Ponadto istniejące i planowane obiekty budowlane nie mogą przypominać wyglądem znaków nawigacyjnych ani pokazywać świateł, których charakterystyka może zostać błędnie zinterpretowana przez statki, jako światło nawigacyjne.

6.7 Rybołówstwo

Rybołówstwo w województwie zachodniopomorskim stanowi istotną część polskiego rybołówstwa morskiego. Również rybołówstwo śródlądowe ma w województwie wyjątkowo korzystne warunki fizjograficzne rozwoju.

Długość polskiego wybrzeża wynosi 528 km, z tego 184,6 km (35%) znajduje się w województwie zachodniopomorskim. Na polskim wybrzeżu znajduje się 59 przystani, portów i miejscowości o statucie portu rybackiego, z czego 10 portów ma istotne znaczenie dla rybołówstwa kutrowego. W województwie zachodniopomorskim są położone 4 porty rybackie – Świnoujście, Dziwnów, Kołobrzeg, Darłowo i 23 przystanie. Strefa przybrzeżna Morza Bałtyckiego obejmuje 42 gminy na terenie 18 powiatów w trzech województwach, z czego w województwie zachodniopomorskim znajduje się 17 gmin.

Charakterystyczną cechą województwa zachodniopomorskiego jest obfitość wód powierzchniowych (ok. 6% powierzchni województwa, a więc blisko sześciokrotnie więcej niż średnia krajowa)). Główną rzeką jest Odra. Największe jeziora o powierzchni ponad 1000 ha, to: Dąbie, Miedwie, Jamno, Drawsko, Wielimie, Bukowo i Lubie.

Na koniec 2001 r. zarejestrowanych było 925 łodzi rybackich. W tym samym czasie liczba rybaków łodziowych wynosiła około 2 400 osób, w tym 1100 właścicieli i współwłaścicieli łodzi oraz około 1300 rybaków najemnych. Rybacy łodziowi województwa zachodniopomorskiego stanowią około 50% ogólnej ich liczby.

Podstawowymi gatunkami eksploatowanymi przez polskie rybołówstwo bałtyckie są: dorsze, śledzie, szproty, flądry, łososie i trocie. Ogólne połowy pasa przybrzeżnego i dwóch zalewów wynoszą ok. 11 000 ton, z czego 50% stanowią śledzie i dorsze, a resztę ryby słodkowodne lub dwuśrodowiskowe.

W 2002 roku 55% gospodarstw rybackich stanowiło własność prywatną, 25% było dzierżawionych przez osoby fizyczne, a tylko 20% stanowiło jednostki będące własnością Skarbu Państwa. W województwie zachodniopomorskim zlokalizowanych jest 77 gospodarstw rybackich. W 44 gospodarstwach prowadzona jest hodowla pstrąga.

W Gminie Rewal znajdują się dwie przystanie rybackie – w Rewalu i Niechorzu. Przystań w Rewalu posiada podstawową infrastrukturę techniczną. Przystań w Niechorzu to tylko port plażowy bez jakiegokolwiek zaplecza technicznego. Zarówno przystań w Rewalu jak i w Niechorzu, nie posiada magazynów na sprzęt rybacki, magazynów ryb z wytwornicami lodu czy nawet profesjonalnych zjazdów na plaże. Brakuje także targów rybnych.

W Gminie Rewal rybołówstwem zajmuje się około 25 rybaków, którzy pracują na 13 łodziach rybackich. Rybacy nie posiadają stałych kontraktowych odbiorców ryb. Sprzedaż odbywa się kupcom okazjonalnym.

Nadzór zawodowy nad wykonywaniem rybołówstwa w Gminie Rewal sprawuje Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie poprzez Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Dziwnowie. Nadzór techniczny nad jednostkami połowowymi sprawuje Wydział Bezpieczeństwa Żeglugi Urzędu Morskiego w Szczecinie i Polski Rejestr Statków.

6.8 Warunki klimatyczne

Gmina Rewal leży w strefie klimatu morskiego, który kształtuje się pod wpływem mas powietrza atlantyckiego napływającego z kierunków zachodnich, a bezpośrednio pod wpływem oddziaływania Morza Bałtyckiego. Według podziału na krainy klimatyczne Cz. Koźmińskiego, gmina znajduje się w Krainie II – Pobrzeże Dziwnowsko – Kołobrzeskie. Wpływ morza objawia się wyrównanym profilem termicznym w wyniku jego ochładzającego wpływu w lecie i ocieplającego w zimie oraz większą wilgotnością powietrza. W porównaniu z pozostałą częścią województwa wiosna i lato są tu wyraźnie chłodniejsze, zimy stosunkowo łagodnie i krótkie, jesień znacznie dłuższa i ciepła.

Do największych walorów klimatycznych, mających istotne znaczenie dla rekreacji nadmorskiej, a zwłaszcza balneologii, należy wyraźne uprzywilejowanie pod względem czasu nasłonecznienia oraz zawartości aerozolu morskiego w powietrzu. Cechy te tworzą swoisty mikroklimat w strefie nadbrzeżnej.

Średnie dzienne nasłonecznienie wynosi w roku 4,4 godz., osiągając najwyższe wartości w okresie maj – sierpień (średnio 7,3 godz.). Dłuższe, w stosunku do krajowych, okresy nasłonecznienia trwają również w kwietniu i wrześniu (5,3 – 5,1 godz.), co jest istotne dla wypoczynku poza sezonem letnim. Liczba dni pogodnych (zachmurzenie 0 – 20 %) wynosi ok. 40 w roku, największa ich ilość przypada na koniec wiosny i lata. Liczba dni pochmurnych (zachmurzenie ponad 80%) wynosi 130 – 140 w roku, miesiącami o największym zachmurzeniu są listopad i grudzień.

Bezpośrednio z nasłonecznieniem wiąże się temperatura powietrza. Do specyficznych cech klimatu nadmorskiego należy komfort termiczny plaży i najbliższych okolic lądowych kształtowany pod wpływem relatywnie wysokich temperatur strefy przymorskiej oraz nieco chłodniejszych mas powietrza znad morza. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,5 – 8,0°C i przez 10 miesięcy, z wyjątkiem stycznia i lutego, utrzymują się temperatury dodatnie. Najcieplejszymi miesiącami są lipiec (średnia temp. 17,0°C) i sierpień (średnia 16,8°C). Amplituda roczna temperatury powietrza wynosi 17,7°C. Średnia temperatura okresu wegetacyjnego (kwiecień – wrzesień) wynosi 13,3°C. Średnia temperatura sezonu wypoczynkowego (czerwiec – wrzesień) wynosi 15,7°C. Zima (temperatura poniżej 0,0°C) jest stosunkowo krótka i trwa średnio 40 dni z małą liczbą dni z pokrywą śnieżną. Długość okresu bezprzymrozkowego wynosi średnio 203 dni. Na rozmieszczenie i częstotliwość przymrozków ma wpływ ukształtowanie i pokrycie terenu oraz głębokość zalegania wód gruntowych. Miejscami szczególnie zagrożonymi przymrozkami jest dolina przymorska oraz lokalne obniżenia terenu.

Korzystne warunki insolacyjne w połączeniu z termicznymi stwarzają w strefie wybrzeża szczególnie sprzyjające warunki do helioterapii. Działanie promieni słonecznych nad morzem jest znacznie silniejsze niż w głębi lądu ze względu na większą przejrzystość powietrza i dużą zdolność odbijania promieni słonecznych przez piasek plażowy.

Przez cały rok występuje podwyższona wilgotność powietrza kształtowana pod wpływem morza. Średnia roczna wilgotność względna wynosi 82%, z max w grudniu – 88%, najniższa w maju i czerwcu – 77%. Rozkład wilgotności w miesiącach o zwiększonej insolacji jest uzależniony od położenia w stosunku do zbiorników wodnych i terenów podmokłych. Z wilgotnością względną i temperaturą powietrza wiąże się zjawisko występowania mgieł we wszystkich miesiącach – średnio rocznie 39 dni, najwięcej od października do marca. W otoczeniu zbiorników wodnych i w dolinie przymorskiej występują mgły przyziemne często stagnujące do późnych godzin przedpołudniowych. Średnia roczna suma opadów wynosi 540 – 650 mm. Średnie sumy opadów dla okresu maj – czerwiec wynoszą 100 – 120 mm, dla okresu lipiec – sierpień 130 – 160 mm.

W strefie wybrzeża dominują w ciągu roku wiatry z kierunków zachodniego i południowo – zachodniego, najrzadziej występują z kierunku północnego. Częstotliwość w poszczególnych porach roku jest zmienna. W miesiącach zimowych najczęściej występują stosunkowo ciepłe południowo – zachodnie i zachodnie, latem dominują zachodnie, jesienią ciepłe wiatry południowo – zachodnie. Wiosnę charakteryzuje duża zmienność, z dominacją wiatrów północno – wschodnich.

O wietrzności obszaru świadczy niewielki udział cisz atmosferycznych we wszystkich porach roku – 5%.

Specyficzną cechą strefy nadmorskiej, oprócz częstych i silnych wiatrów związanych z ogólną cyrkulacją atmosfery, są wiatry lokalne tzw. bryza morska i lądowa. Są to wiatry, o prędkości do 5 m/sek., wywołane dobowymi wahaniami temperatury, a przede wszystkim różnicą temperatury powietrza nad morzem i lądem w ciepłej porze roku. Bryza morska stanowi bardzo ważny czynnik natury balneologicznej. Jest to powietrze chłodne, nasycone areozolem morskim zawierającym kryształki jodu i soli morskiej. W porównaniu z klimatem nizinnym klimat morski charakteryzuje się przewagą czynników i właściwości bodźcowych, hartujących, co ma znaczenie w leczniczym wpływie morza.

Poszczególne elementy klimatyczne modyfikowane są na obszarze gminy zależnie od warunków lokalnych, m.in.: odległość od morza, ukształtowanie powierzchni, płytkie występowanie wód gruntowych, pokrycie terenu formacjami leśnymi i łąkowymi.

Z punktu widzenia stałego przebywania ludzi najkorzystniejszymi warunkami topoklimatycznymi charakteryzuje się obszar wysoczyzny nadmorskiej. Niekorzystne warunki topoklimatyczne występują na podmokłych, trawiastych i bezleśnych terenach doliny przymorskiej.

6.9 Atmosfera i zasady jej ochrony

Gmina znajduje się poza zasięgiem szkodliwego wpływu emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł ponadlokalnych.

Głównym źródłem zanieczyszczeń są kotłownie lokalne oraz paleniska domowe, sukcesywnie eliminowane poprzez upowszechnianie paliw ekologicznych, głównie gazu ziemnego. Na terenie gminy nie przewiduje się negatywnych działań ani lokalizacji inwestycji powodujących emisję szkodliwych lub uciążliwych zanieczyszczeń.

6.10 Struktura agrarna Gminy Rewal

Użytki rolne zajmują tylko 1/3 powierzchni gminy. Wśród użytków rolnych 55,08% to grunty orne, a 44,92% to użytki zielone. Udział gruntów pod lasami i zadrzewieniami wynosi 30,3% i jest wyższy niż w województwie zachodniopomorskim (26,9%). Grunty pozostałe, w skład których wchodzą tereny osiedlowe, komunikacyjne, grunty pod wodami i inne stanowią 36,46% powierzchni gminy.

Tabela 25: Struktura agrarna Gminy Rewal (stan na 31.12.2003 r.).

Wyszczególnienie	**2003 r.**	**Ogółem (%)**
Powierzchnia ogółem	4 113	100,0
Użytki rolne	1 367	33,24
W tym grunty orne	*753*	*55,08*
Łąki trwałe	*471*	*34,46*
Pastwiska trwałe	*141*	*10,31*
Sady	*2*	*0,15*
Lasy	1246	30,30
Pozostałe ogółem	1500	36,46
Wskaźnik bonitacji 0,8		

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

6.11 Ekosystemy użytków rolnych

Grunty orne i użytki zielone układają się pasmowo w kierunku równoleżnikowym nawiązując do głównych form geomorfologicznych: użytki zielone zajmują pradolinę przymorską a grunty orne występują na wysoczyźnie pomiędzy pradoliną a strefą lasów w pasie nadmorskim. Wśród gruntów dominują gleby średnie (IV kl. bonitacyjnej) zajmujące ok. 50% ich powierzchni, gleby dobre (III kl.) zajmują prawie 30%, gleby słabe – 20%. Wśród użytków zielonych przeważają gleby średnie zajmujące 60% ich powierzchni. Na obszarze gminy występują prawie wszystkie typy kompleksów glebowo – rolniczych charakterystycznych dla terenów niżowych.

W obrębie gruntów ornych dominują gleby kompleksów żytnich tj. gleby o lżejszym składzie mechanicznym z przewagą piasków w poziomach powierzchniowych, zajmujące ponad 80% powierzchni gruntów ornych. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wynosi 66,7 punktów, co odpowiada poziomowi średniokorzystnemu.

6.11.1 Kompleksy gleb ornych

Najlepsze gleby wśród gruntów ornych znajdują się pomiędzy Niechorzem a pradoliną przymorską na zachód od jeziora Liwia Łuża. Jest to płat gleb 2-go kompleksu pszennego dobrego obejmującego gleby kl. III. Nadają się pod uprawy wszystkich roślin o największych wymaganiach.

Korzystnymi warunkami przydatności rolniczej charakteryzują się również gleby kompleksu 4-go żytniego bardzo dobrego. Występują wzdłuż drogi Niechorze – Śliwin – Ninikowo, między Rewalem a Trzęsaczem oraz na południe od Pobierowa. Średniokorzystnymi warunkami przydatności rolniczej charakteryzują się gleby kompleksu 5-go żytniego dobrego, występujące pomiędzy Trzęsaczem a Pustkowem oraz pomiędzy Rewalem a Śliwinem.

6.11.2 Kompleksy użytków zielonych

Przydatność rolnicza gleb użytków zielonych, wypełniających pradolinę przymorską, uwarunkowana jest przede wszystkim właściwymi stosunkami wilgotnościowymi. Kompleks ten zmeliorowany jest siecią rowów otwartych. Stosunki wodne nie są tu w pełni uregulowane i gleby bywają nadmiernie uwilgotnione. Są to w przewadze gleby kompleksu 2z – użytki zielone średnie. Kompleks ten poza dużą wartością rolniczą stanowi korytarz ekologiczny.

6.12 Ekosystemy leśne i zadrzewienia terenów nieleśnych

Lasy rozciągają się wzdłuż całego wybrzeża morskiego w pasie o szerokości od ok. 50 m w środkowej części gminy, ok. 1,5 km w okolicy Pobierowa i ok. 2,5 km w okolicy Pogorzelicy (tereny wojskowe). Ponad 20 ha lasów należy do użytkowników indywidualnych, pozostała powierzchnia leśna jest administrowana przez Lasy Państwowe Nadleśnictwo Gryfice (Leśnictwo w Pobierowie).

Lasy nadmorskie tworzą największe zwarte kompleksy w zach. części gminy w okolicy Pobierowa i Pustkowa oraz we wschodniej części -w okolicy Pogorzelicy. Niewielkie enklawy lasu znajdują się w pradolinie przymorskiej na wschód od Śliwina i na południe od Trzęsacza, – lasy łęgowe przywodne wśród użytków zielonych oraz na wysoczyźnie na południe od linii kolejowych pomiędzy Rewalem a Śliwinem.

6.12.1 Ekosystemy leśne

Ekosystemy leśne reprezentowane są przez 10 siedliskowych typów lasu związanych ze zróżnicowanym stopniem żyzności i wilgotności siedlisk. Generalnie dominują siedliska borowe typowe dla całego kompleksu lasów nadmorskich. W składzie gatunków siedlisk borowych dominuje sosna, natomiast na siedliskach lasowych i w młodszych partiach siedlisk borowych obok sosny występuje w dużym udziale dąb, świerk, modrzew, brzoza.

W strukturze wiekowej drzewostanu, zwłaszcza na siedliskach borowych, przeważają lasy liczące 40 – 100 lat. Na siedliskach lasowych przeważa drzewostan liczący poniżej 40 lat.

Największa koncentracja starodrzewu znajduje się:

- w kierunku północno – wschodnim od Pogorzelicy (sosna w wieku 120 – 150 lat, enklawa 130 – letniej dąbrowy),
- w bezpośrednim otoczeniu ośrodków wczasowych w Pogorzelicy – starodrzew sosnowy.

Przyjmuje się, że na obszarze lasów przeznaczonych do rekreacji wiek drzewostanu powinien przekraczać 40 lat.

Największą odpornością na degradację i zniszczenia wywołane przez użytkowanie rekreacyjne odznaczają się:

- siedliska lasowe będące najatrakcyjniejsze krajobrazowo. Największy kompleks znajduje się na południe od drogi Łukęcin – Rewal w okolicy Pobierowa. Są to lasy o urozmaiconym drzewostanie liściastym, ale liczące poniżej 40 lat i nie są położone na trasie „do morza”.
- siedliska wilgotne – jednak ze względu na wysoki poziom wód gruntowych, zwiększoną wilgotność powietrza wnętrza lasu i zaciemnienie, mimo walorów krajobrazowych są odpowiednie do turystyki pieszej tylko po wyznaczonych szlakach.
- siedliska boru bagiennego nie są przydatne do żadnej formy penetracji turystycznej – znajdują się na wschód od Pogorzelicy.

Zróżnicowaną odpornością na degradację i zniszczenia wywołane przez użytkowanie rekreacyjne odznaczają się siedliska borowe łatwo dostępne, świetliste, charakteryzujące się korzystnym mikroklimatem i dodatnimi walorami krajobrazowymi:

- siedliska boru mieszanego świeżego – średnia odporność i większą atrakcyjność krajobrazowa,
- siedliska boru suchego i boru świeżego – mała odporność, trudno regenerujący pokrywę glebową bardzo podatną na erozję. Przydatne są do ekstensywnego wykorzystania rekreacyjnego z zachowaniem szczególnej ostrożności ze względu na duże zagrożenie pożarowe. Ruch turystyczny powinien być ograniczony do turystyki pieszej po umocnionych ścieżkach i szlakach.
- siedliska boru suchego – szczególna wrażliwość na zakłócenia – znajdują się na obszarze silnie rozwiniętej akumulacji eolicznej z pagórami wydmowymi (na wschód od ośrodków wczasowych w Pogorzelicy).

Z intensywnej penetracji turystycznej należy wyłączyć lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej i objętych ochroną strefową.

Generalnie lasy nadmorskie należy chronić przed niezorganizowaną wzmożoną penetracją turystyczną ze względu na:

- słabe środowisko glebowe, podatne na degradację i trudne do utrwalenia na pokrywach wydmowych,
- ich szczególna rolę, jaką odgrywają w ochronie brzegu morskiego (pas techniczny) zwłaszcza w partiach abradowanych lub zagrożonych abrazją,
- ich funkcję uzdrowiskowo – klimatyczną, mającą na celu utrzymanie walorów klimatycznych jako naturalnego czynnika leczniczego (Pobierowo).

W celu umożliwienia korzystania z walorów mikroklimatycznych i krajobrazowych wzbogacających walory rekreacyjne i estetyczne nadmorskich obszarów wypoczynkowych konieczne jest odpowiednie zagospodarowanie lasów.

6.12.2 Zadrzewienia terenów nieleśnych

Na terenach poza lasami szczególną rolę odgrywa zadrzewienie i zakrzewienie śródpolne, śródłąkowe, wzdłuż cieków, przydrożne, starodrzew parkowy i cmentarny. Zadrzewienie terenów nieleśnych stanowi ważny element stabilizacji ekologicznej krajobrazu zwłaszcza zantropogenizowanego.

Istotną rolę odgrywa naturalne zadrzewienie wśród użytków zielonych w pradolinie przymorskiej wzbogacające walory tej formy geomorfologicznej będącej ważnym korytarzem ekologicznym. Lasy łęgowe i zadrzewienia śródłąkowe nad rowami melioracyjnymi uczestniczą w retencjonowaniu wody i kształtowaniu bilansu wodnego.

Na wysoczyźnie szczególna rolę odgrywa zadrzewienie przydroży (walory krajobrazowe, ekologiczne, wiatrochronne – przeciwerozyjne, osłona akustyczna), zadrzewienie parkowe i cmentarne, zwłaszcza starodrzew (walory krajobrazowe, ekologiczne, historyczne).

Do szczególnie cennych wymagających zachowania i ochrony należą:

- aleja kasztanowców w Trzęsaczu prowadząca od zespołu parkowo – pałacowego nad morze,
- aleja lipowa i klonowa w okolicy stacji kolejowej w Rewalu.

Cenne skupisko zadrzewienia tworzą:

- parki osiedlowe ze starodrzewem (obok parku zabytkowego w Trzęsaczu),
- drzewostan bukowy i dębowy w Rewalu,
- drzewostan mieszany (kasztany, lipy, dęby, brzozy) w Niechorzu,
- cmentarze ze starodrzewem:
- Niechorze – drzewostan mieszany (sosny, lipy, dęby),
- Trzęsacz – cmentarz- kemping (drzewostan mieszany – lipy, klony) i cmentarz „Toń Umarłych" – jesiony.

6.13 System ochrony przyrody i wartości krajobrazowych

6.13.1 Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione

Rezerwat Przyrody „Jezioro Liwia Łuża"

Utworzony zarządzeniem Nr 239 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 8.07.1959 r. na powierzchni 220 ha, obejmującej jezioro i jego obrzeże. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego środowiska lęgowego łabędzia dzikiego na jeziorze, będącym jednocześnie ostoją wielu gatunków ptactwa wodno – błotnego.

Zanieczyszczenie substancjami pochodzącymi z chemizacji użytków zielonych w dolinie przymorskiej, z której poprzez sieć rowów melioracyjnych i Kanał Lądkowski migrowały do jeziora, intensywna gospodarka rybacka, doprowadziły do zmniejszenia się populacji ptactwa w rezerwacie i niekorzystnych zmian w całym ekosystemie.

Dopuszcza się możliwość przyrodniczo – turystycznego zagospodarowania rezerwatu (ścieżki przyrodniczo – edukacyjne, stanowiska obserwacyjne) po wykonaniu specjalistycznych badań przyrodniczych i planu ochrony rezerwatu.

Park zabytkowy
TRZĘSACZ – park dworski z XVIII w. wpisany do rejestru zabytków, o pow. 5 ha (w tym 0,3 ha stawy)

Pomniki przyrody ustanowione Uchwałą Rady Gminy Rewal Nr IX/92/03 z dnia 28 maja 2003 roku:

- Lipa drobnolistna – drzewo o wysokości 19 m zlokalizowane w Trzęsaczu przy ul. Pałacowej, po zachodniej stronie, przy załamaniu muru pałacu vis a vis kościoła.
- Lipa drobnolistna – drzewo o wysokości 19 m zlokalizowane w Trzęsaczu, przy ul. Pałacowej, pomiędzy budynkiem kościoła a ogrodem pałacu (przy załamaniu ogrodzenia ogrodu).
- Dąb szypułkowy – drzewo o wysokości 21 m zlokalizowane w Pustkowie przy drodze z Pustkowa do Dreżewa (w oddz. 502t Lasów Państwowych Nadleśnictwa Gryfice).
- Wiąz szypułkowy – drzewo o wysokości 26 m zlokalizowane w Pustkowie na terenie zieleni parkowej pomiędzy ul. Nadmorską a przedłużeniem ul. Spacerowej – dojście do plaży – teren Urzędu Morskiego.
- Wiąz szypułkowy – drzewo o wysokości 26 m zlokalizowane w Pustkowie na terenie zieleni parkowej pomiędzy ul. Nadmorską a przedłużeniem ul. Spacerowej – dojście do plaży – teren Urzędu Morskiego.
- Lipa drobnolistna – drzewo o wysokości 19 m zlokalizowane w Trzęsaczu, przy ul. Pałacowej na jej zachodnim poboczu, na wysokości budynku kościoła, w kierunku Dreżewa.
- Lipa drobnolistna – drzewo o wysokości 19 m zlokalizowane w Trzęsaczu, przy ul. Pałacowej biegnącej w kierunku Dreżewa przy narożniku muru pałacowego ogrodu, przed wjazdem na teren posesji Nr 2/2 ze stajniami.
- Lipa drobnolistna – drzewo o wysokości 19 m zlokalizowane w Trzęsaczu, przy ul. Pałacowej biegnącej w kierunku Dreżewa, po jej zachodniej stronie, przy wjeździe do posesji 2/2.
- Ostrokrzew kolczasty – krzew o wysokości 5,5 m zlokalizowane w Rewalu, przy ul. Westerplatte 5 w linii granicznej pomiędzy posesją a chodnikiem.
- Jesion wyniosły – drzewo o wysokości 24 m zlokalizowane w Rewalu w rozwidleniu ulic Westerplatte i Saperska vis a vis hotelu Residens.

W skład **lasów ochronnych** wchodzą:

- lasy glebochronne – wszystkie lasy w pasie technicznym wybrzeża morskiego,
- lasy masowego wypoczynku w rejonie Pobierowa, pomiędzy Niechorzem a Pogorzelicą,
- lasy ochronne inne (związane z terenami wojskowymi) – na wschód od Pogorzelicy.

6.13.2 Proponowane formy ochrony przyrody

Pomniki przyrody

TRZĘSACZ – pojedyncze drzewa i grupy drzew w zabytkowym parku (lipy, jawory, buki, cyprysiki oraz aleja i szpaler grabowy):

- 2 jesiony na terenie dawnego cmentarza przy ruinie kościoła na klifie,
- 2 żywotniki, świerk, jodła na dawnym cmentarzu przy południowym kościele,
- aleja kasztanowców (od pałacu w kierunku morza).

Dąb szypułkowy w oddziale leśnym 504 f przy drodze Pobierowo – Rewal.

REWAL – aleja lipowa (ul. Dworcowa) i aleja klonowa (wzdłuż stacji kolejki).

Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe

TRZĘSACZ – zespół obejmuje fragment intensywnie abradowanego brzegu klifowego ze stanowiskiem dokumentacyjnym przyrody nieożywionej, wraz z pasem plaży do linii brzegowej oraz ruiną kościoła i fragmentem cmentarza przykościelnego, odcinek wybrzeża do drogi Trzęsacz – Rewal zawierający otwarte pasmo widokowe na morze. W celu ochrony wysokich walorów krajobrazowych, koncentrujących wartości przyrodnicze i kulturowe w aspekcie geologicznym, geograficznym, historycznym, architektonicznym i sakralnym, niezbędna jest pełna realizacja projektu zabezpieczenia ruin kościoła, całkowite wyłączenie z zabudowy otoczenia ruin oraz pasma widokowego.

NIECHORZE – z pasem linii brzegowej oraz teren wysoczyzny do drogi Śliwin – Niechorze. Szczególną atrakcją zespołu jest Latarnia Morska wybudowana w 1866 roku na koronie klifu na wysokości 21 m n.p.m. Stok klifu u podnóża latarni jest chroniony opaską betonową z zespołem ostróg. Latarnia jest dominantą architektoniczną wyróżniającą się w krajobrazie nadmorskim i stanowi trwały pomnik historii i techniki.

KANAŁ LIWKA – zespół obejmuje kanał Liwka przecinający mierzeję łącząc jezioro Liwia Łuża z morzem, wąski pas nadbrzeżny po obu stronach kanału na północ od linii kolejki wąskotorowej oraz strefę plaży z fragmentami wałów wydmowych przy wejściu kanału do morza. Obszar ten charakteryzuje się specyficzną zmiennością krajobrazu pozostającego pod wpływem zachodzących współcześnie procesów geomorfologiczno -hydrologicznych związanych z okresową wymianą wód pomiędzy jeziorem a morzem. Widocznymi skutkami tej naturogenicznej działalności przyrody jest przepływ wody w kanale od lub do morza, tworzenie się stożka delty wstecznej usypywanej na obszarze rezerwatu przy wyjściu kanału z jeziora, przemieszczanie się lub zasypywanie wejścia kanału do morza i usypywanie okresowych, nietrwałych stożków napływowych w strefie plaży.

BIELIKOWE WYDMY – zespół obejmuje kilka charakterystycznych pagórów wydm śródlądowych znajdujących się w kompleksie leśnym „Liwski Las" we wschodniej części gminy pomiędzy morzem a pradoliną przymorską. Najwyższy szczyt osiąga 35 m n.p.m., grupa niższych pagórów liczy 25 – 30 m n.p.m. (Sowia Góra 28 m n. p. m.). Na wierzchowinach i stokach niektórych pagórów znajdują się polany stanowiące atrakcyjne punkty widokowe na rozległą panoramę doliny Regi i miasto Trzebiatów oraz morze.

DOLINA DOPŁYWU REGI – zespół obejmuje fragment podmokłej doliny dopływu Regi wypływającego z zarastającego j. Konarzewo. Dolina rozciąga się wzdłuż południowo – wschodniej granicy gminy w obrębie pradoliny przymorskiej. W skład zespołu wchodzą tereny bagienne i torfowiskowe zajęte częściowo przez drzewostany siedlisk borów bagiennych i wilgotnych oraz olsów (sosna, brzoza, olcha) z bogatą roślinnością bagienną i torfowiskową. Obszar stanowi ostoję ptactwa wodno-błotnego.

Użytki ekologiczne

ZARASTAJĄCE JEZIORO KONARZEWO – płytkie jezioro położone na wschód od Pogorzelicy w obrębie pradoliny przymorskiej. Geneza jeziora związana jest z wytopiskiem po bryłach martwego lodu po ostatnim zlodowaceniu i z późniejszymi holoceńskimi przekształceniami. Od północy przylega kompleks „Liwski Las" ze starodrzewem sosnowymi dębowym. Obszar ten obejmuje bagno, którego głębokość sięga 2,5 m, lustro wody utrzymuje się na wysokości 2,0 m n.p.m. oraz tereny podmokłe i wąski pas lasu w strefie nadbrzeżnej. Od kilku lat obserwuje się zwiększenie populacji ptactwa wodno – błotnego, prawdopodobnie przenoszącego się z rezerwatu „Liwia Łuża". Teren chroniony przed jakąkolwiek formą antropopresji. Dopuszcza się możliwość przyrodniczo – turystycznego zagospodarowania użytku ekologicznego od strony lokalnej ścieżki rowerowej (ścieżki przyrodniczo – edukacyjne, stanowiska obserwacyjne) po wykonaniu specjalistycznych badań przyrodniczych i planu zagospodarowania przestrzennego.

Stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej

TRZĘSACZ – (372,900 kmM – 373,150 kmM) – reperowy profil geologiczny osadów glacjalnych ostatniego zlodowacenia.

REWAL – (370,950 kmM) – reperowy profil geologiczny osadów glacjalnych ostatniego zlodowacenia na klifie.

REWAL - (369,720 kmM) – reperowy profil geologiczny późnoglacjalnych i holoceńskich osadów jeziornych na klifie.

Ochrona i urządzenie stanowisk wymaga:
- zabezpieczenia podstawy klifu,
- zabezpieczenie gospodarki wodno-ściekowej (sączenia),
- zakazu lokowania zejść oraz zabudowy przy krawędzi klifu.

Miejsca rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych

- las na północ od jeziora Konarzewo
- gniazda bociana białego w miejscowościach: Niechorze, Rewal, Śliwin.

Obszar chronionego krajobrazu

W koncepcji krajowego systemu obszarów chronionych cały obszar gminy znajduje się w granicach projektowanego w strefie nadmorskiej Nadmorskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Celem utworzenia obszaru jest ochrona wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach ekosystemów oraz osłona ekologiczna dla istniejących i proponowanych obszarów o wyższej formie ochrony przyrody.

7 TURYSTYKA

7.1 Warunki przyrodniczo – krajobrazowe Gminy Rewal

Walory środowiska, którymi charakteryzuje się Gmina Rewal wynikają z jej położenia na styku lądu i morza. Osiemnastokilometrowy odcinek wybrzeża Bałtyku, jaki należy do gminy to piaszczyste plaże, czysta woda morska, wydmy porośnięte lasem świerkowym, ale także siedem miejscowości turystycznych z dużą bazą noclegową i gastronomiczną. Wszystkie te walory w połączeniu z korzystnym mikroklimatem sprawiają, iż liczba odwiedzających gminę turystów stale się zwiększa. Przeważającą funkcją gminy jest więc turystyka. Baza turystyczna miejscowości leżących w gminie, jest jedną z największych w Polsce i wciąż się rozwija.

7.2 Infrastruktura turystyczna

7.2.1 Baza noclegowa

W Gminie Rewal znajduje się około 1 000 obiektów wczasowych świadczących usługi noclegowe. Najwięcej miejsc noclegowych jest w domach gościnnych i na kwaterach prywatnych. Spośród wszystkich obiektów świadczących usługi noclegowe tylko 383 są wpisane do ewidencji innych obiektów świadczących usługi hotelarskie. W gminie funkcjonują następujące skategoryzowane obiekty turystyczne: 1 hotel, 4 pensjonaty i 2 kampingi. Baza noclegowa Gminy Rewal choć jest sezonowa, to charakteryzuje się największą koncentracją miejsc noclegowych w Polsce północno – zachodniej. Gmina skupia największą liczbę obiektów i miejsc noclegowych w pasie nadmorskim i przewyższa pod tym względem takie miasta jak Świnoujście czy Kołobrzeg. Potencjał turystyczny gminy jest bardzo duży.

Prawdziwą bolączką miejscowości Gminy Rewal jest znikoma liczba skategoryzowanych obiektów noclegowych. Co prawda władze gminy promują skategoryzowane pensjonaty, lecz wiele gospodarstw domowych sprzedaje noclegi nie posiadając żadnego potwierdzenia poziomu świadczonych usług. Wpływa to niekorzystnie na ich konkurencyjność i na wizerunek gminy. Ponadto trudno jest zbudować kompleksową ofertę turystyczną nie mając pełnych informacji o obiektach wczasowych.

7.2.2 Baza gastronomiczna

Na terenie gminy nieustannie wzrasta liczba małej gastronomii. Struktura bazy gastronomicznej jest bardzo zróżnicowana. Przy każdej ulicy w miejscowościach, co kilkadziesiąt lub kilkanaście metrów znajdują się punkty gastronomiczne typu fast – food i lokale o średnim standardzie. W Gminie Rewal jest kilka lokali gastronomicznych o wysokim standardzie. W miarę jak rośnie zapotrzebowanie na bazę noclegową o wysokim standardzie automatycznie rośnie zapotrzebowanie na ekskluzywne i eleganckie restauracje i kawiarnie.

7.2.3 Baza sportowo – rekreacyjna

Baza sportowo – rekreacyjna na terenie gminy przedstawia się następująco:

- 1 hala sportowa,
- 2 sale gimnastyczne,
- 15 basenów,
- 1 boisko do gier wielkich,
- 3 boiska do gier małych (uniwersalne),
- 4 korty tenisowe.

12 stycznia 2001 roku oddano do użytku w Rewalu halę sportowo – rekreacyjną. Hala posiada warunki techniczne do przeprowadzania zawodów ogólnokrajowych oraz jest przystosowana do transmisji telewizyjnych. Parkiet o powierzchni 1 180 m^2 oraz wysokości hali 17 m wystarczają aby przeprowadzać mecze koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej itp. Wyposażenie techniczne hali spełnia wymogi międzynarodowe.

Inwestowanie w infrastrukturę sportową i rekreacyjną oraz podnoszenie jakości świadczonych usług jest podstawą sukcesu i rozwoju gminy.

Podstawowym problemem w Gminie Rewal jest brak bazy dla uprawiania sportów wodnych oraz przystani jachtowych. Sporty wodne są bardzo popularne a Gmina Rewal posiada korzystne warunki klimatyczne do ich uprawiania.

7.2.4 Szlaki turystyczne

Przez teren gminy przebiegają liczne trasy turystyczne, w pełni ukazujące jej walory krajoznawcze i turystyczne. Należą do nich następujące szlaki piesze:

- **szlak pieszy czerwony** – Nadmorski Szlak im. Czesława Piskorskiego będący fragmentem Europejskiego Szlaku Dalekobieżnego E – 9 (Pobierowo – Pustkowo – Trzęsacz – Rewal – Śliwin – Niechorze) o długości 11,9 km,
- **szlak pieszy zielony –** Szlak Liwiej Łuży (Niechorze – Pogorzelca – Skalno – Liwia Łuża – Niechorze) o długości 9,8 km,
- **szlak pieszy niebieski** – Błękitny Szlak Pobrzeża Rewalskiego (Pobierowo – Gostyń – Dreżewo – Trzęsacz) o długości 12,8 km.

7.2.5 Turystyka wiejska

W Gminie Rewal znajduje się 7 gospodarstw agroturystycznych zlokalizowanych w następujących miejscowościach:

- Rewal – 3 gospodarstwa,
- Śliwin – 2 gospodarstwa,
- Niechorze – 1 gospodarstwo,
- Pobierowo – 1 gospodarstwo.

7.2.6 Preferowane formy turystyki i sportu

Preferowanymi formami turystyki i sportu na terenie Gminy Rewal są:

- turystyka pobytowa,
- turystyka wiejska (agroturystyka),
- turystyka piesza,
- turystyka rowerowa,
- żeglarstwo,
- windsurfing,
- skutery wodne, łodzie motorowe,
- paralotniarstwo,
- pływactwo,
- gry zespołowe halowe i otwarte,
- obserwacje dzikich ptaków,
- wędkarstwo,
- jeździectwo.

7.3 Informacja turystyczna

Punktem informacji turystycznej w gminie jest Centrum Informacji, Promocji, Rekreacji Gminy Rewal (CIPR), mające swoją siedzibę w Rewalu przy ulicy Szkolnej 1, tel. (0-91) 3862629, e-mail: cipr@rewal.pl. Informację na temat bazy noclegowej i oferty turystycznej Gminy Rewal można uzyskać także na stronie internetowej: www.rewal.pl, która posiada wyszukiwarkę miejsc noclegowych na terenie Gminy Rewal. W celu uzyskania informacji turysta może także skorzystać z bezpłatnej infolinii: 0 800 155 866.

Do podstawowego zakresu obowiązków Centrum Informacji, Promocji, Rekreacji Gminy Rewal należy szeroko rozumiana promocja gminy:

- udział w targach i konferencjach dotyczących turystyki,
- organizacja imprez kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych o charakterze lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim,
- koordynacja działań związanych z wydawaniem materiałów promocyjnych,
- współpraca z lokalnymi, regionalnymi i ogólnopolskimi organizacjami turystycznymi,
- udział w konkursach związanych z turystyką, np. konkurs na najlepszy produkt turystyczny.

7.4 Elementy okołoturystyczne

7.4.1 Ochrona zasobów środowiska naturalnego

Ze względu na turystyczny charakter gminy bardzo ważna jest kwestia zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Na terenie gminy nie występują zakłady przemysłowe, w związku z tym nie odnotowuje się zanieczyszczenia powietrza emisją pyłów, tlenków siarki, azotu, węgla i innych. Na ochronę środowiska w gminie składają się:

- Ochrona czystości wody morskiej – woda w Bałtyku na odcinku Wybrzeża Rewalskiego charakteryzuje się dużą czystością. Ma na to wpływ odległość od portów morskich oraz kompleksowe oczyszczanie ścieków w gminie. Zachowanie czystości wody jest zadaniem ponadlokalnym i powinno być tematem współpracy wszystkich gmin nadmorskich i sąsiednich.
- Ochrona klifowego wybrzeża – ze względu na zjawisko abrazji zauważa się przesuwanie linii brzegowej w stronę lądu.
- Ochrona wydm i pasa leśnego – pas wydm oddzielający morze od stałych zabudowań jest charakterystyczny dla Gminy Rewal. Ochrona pasa zalesionych wydm to po pierwsze zabezpieczenie przed abrazją i zabieraniem lądu przez morze, oraz z drugiej strony ochrona przed nadmierną interwencją człowieka. Dopuszczalne jest zagospodarowanie wydm poprzez budowę promenad, ale wybudowanie tam wielopiętrowego hotelu zniszczy wizerunek gminy.
- Rezerwat przyrody – jezioro Liwia Łuża w Niechorzu łączy się z Morzem Bałtyckim kanałem Liwką. Jezioro ma powierzchnię 220 ha i jest naturalnym siedliskiem ptactwa wodnego. Wokół jeziora przebiega trasa turystycznego szlaku pieszego (szlak zielony).
- Ochrona lasów otaczających miejscowości. Ochrona tych terenów jest konieczna aby nie zabrakło przestrzeni zielonej i zaplecza leśnego w gminie.

7.4.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego

W rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się następujące obiekty z obszaru Gminy Rewal:

- ruiny kościoła w Trzęsaczu,
- kościół neogotycki w Trzęsaczu,
- zespół pałacowo – folwarczny z XVIII – XIX wieku z 200 – letnim parkiem w Trzęsaczu (obecnie przemieniony w ośrodek wypoczynkowy),
- Latarnia Morska w Niechorzu,
- zagroda z XVIII-XIX wieku w Niechorzu,
- stanowisko archeologiczne w Śliwinie,
- Zabytkowa Kolej Wąskotorowa.

Ruiny kościoła w Trzęsaczu. Historia kościoła w Trzęsaczu sięga XIII wieku. Według najstarszych podań i kroniki pastora Gardesa z 1765 r., kościół w Trzęsaczu był trzecim chrześcijańskim kościołem na Pomorzu. Mało prawdopodobne jest, aby coś z pierwszego kościoła zachowało się do dzisiaj. Prawdopodobnie z biegiem stuleci był on powiększany. Wskazują na to różne kształty i wielkości cegły, jak również różne style budowlane. Prezbiterium było gotyckie, pozostała przestrzeń romańska. Ruiny kościoła w Trzęsaczu to jedno z najbardziej fascynujących miejsc na polskim wybrzeżu. W małej miejscowości, leżącej na 15 południku, stoi ostatnia ściana kościoła – zabytek na skalę europejską. Ten murowany gotycki kościół wzniesiono na najwyższym w okolicy wzgórzu w odległości ok. 1 800 m od morskiego brzegu. Przez stulecia Bałtyk przybliżał się do świątyni. W 1750 r. urwisko oddalone było o 50 m, a w 1850 już tylko 5 m. W 1874 r. odprawiono w kościele ostatnie nabożeństwo, a wyposażenie kościoła przewieziono do katedry w Kamieniu Pomorskim. Katastrofa nastąpiła w 1901 roku. Do morza runęła cała północna ściana. W 1917 r. fale zabrały absydę i odtąd, co kilkanaście lat morze zabierało kolejny fragment murów. Dziś na urwisku pozostała już tylko południowa ściana. W dniu 22 sierpnia 2000 r. powstała Fundacja „Ratujmy Trzęsacz", która wspiera działania Gminy Rewal podejmowane w celu zachowania ruin kościoła. Obecnie realizowany jest ostatni etap ratowania ruin, tj. wzmocnienie klifu i budowa nowego zejścia na plażę.

Kościół neogotycki w Trzęsaczu. Decyzję o jego budowie podjęto w latach 70 – tych XIX wieku, w momencie kiedy okazało się, że byt XIII – wiecznego kościoła na klifie jest zagrożony. Kościół neogotycki uległ poważnym zniszczeniom w czasie II Wojny Światowej, ale został odrestaurowany dopiero w 2003 r. W kościele tym znajduje się ołtarz z kościoła z nad klifu.

Latarnia Morska w Niechorzu – symbol Wybrzeża Rewalskiego i jedna z największych atrakcji turystycznych Gminy Rewal. Latarnia w Niechorzu znajduje się na trasie Nadmorskiego Szlaku im. Czesława Piskorskiego, będącego fragmentem Europejskiego Szlaku Dalekobieżnego E-9. Latarnia została zbudowana w latach 1863 – 1866. W czasie II Wojny Światowej budynek uległ zniszczeniu. W trakcie odbudowy w latach 1945 – 1948 z uwagi na unikatowość sylwetki budowli i jej funkcji, zachowano pierwotną bryłę i układ kompozycyjny wraz z detalem nawiązującym do architektury średniowiecznej. Zachowano także zabudowę towarzyszącą i ogród. Z tarasu widokowego posadowionej na klifowym brzegu 45 – metrowej budowli widać okolice na kilka kilometrów. Parametry Latarni Morskiej w Niechorzu to: wysokość – 45 m, wysokość światła – 62,8 m n.p.m., zasięg światła – 20 mil morskich (37 km). W bezpośrednim sąsiedztwie latarni odbywają się zawody paralotniarskie i hippiczne.

Stanowisko archeologiczne w Śliwinie. Grodzisko z wczesnego średniowiecza wpisane do rejestru zabytków pod nr 745 objęte pełną ochroną archeologiczno – konserwatorską. Stanowisko archeologiczne obejmuje także punkt osadniczy ze starożytności i okresu wpływów rzymskich.

Zabytkowa Kolej Wąskotorowa. Jedna z największych atrakcji Wybrzeża Rewalskiego. Nadmorską kolej wąskotorową oddano do użytku w lipcu 1896 r. Wówczas tory o szerokości 1000 mm połączyły Gryfice, Trzęsacz, Rewal i Niechorze. W roku 1916 linia została przedłużona do Pogorzelicy i Trzebiatowa. W chwili obecnej zabytkowy tabor porusza się z prędkością 25 km/h. Do dyspozycji podróżnych przygotowane są dwa rodzaje wagonów: odkryte, doskonale nadające się do jazdy w słoneczne dni i wagony zamknięte, z możliwością podróży w przypadku niepogody. W składzie pociągu znajduje się wagon barowy. Przejazd najstarszą na Pomorzu Zachodnim kolejką wąskotorową jest szczególną atrakcją ponieważ pozwala odwiedzić ciekawe miejsca:

- Stacja Gryfice – Muzeum Kolejnictwa z zabytkowym taborem z XIX w.,
- Stacja Rewal – wybrzeże klifowe,
- Stacja Karnice – resztki zabytkowego wiaduktu kolejowego na linii Trzebiatów – Kamień Pomorski,
- Stacja Dreżewo – ruiny zespołu pałacowego z zabytkowym parkiem,
- Stacja Trzęsacz – ruiny XIII w. kościoła stojącego na brzegu klifowym, w tej miejscowości przejeżdżamy 15 południk wyznaczający czas środkowoeuropejski,
- Stacja Niechorze – Latarnia Morska zbudowana w 1866 r., Muzeum Rybołówstwa,
- Stacja Pogorzelica – trasa widokowa przy rezerwacie ptactwa wodnego na jeziorze Liwia Łuża.

Oprócz zabudowań w rejestrze zabytków na uwagę zasługują te, które figurują w ewidencji zabytków. Są to zabudowania tworzące charakterystyczny obraz miejscowości, jej niepowtarzalność (np. zagrody wiejskie w Śliwinie). Zabudowania te, będące najczęściej budynkami mieszkalnymi są wartościowym dobrem kultury, choć nie są prawnie chronione. Nowopowstające budynki powinny być dopasowane architektonicznie do istniejących i powinny tworzyć jedność pod względem stylu zabudowy.

Inne atrakcje turystyczne

Muzeum Rybołówstwa w Niechorzu działające od 11 czerwca 1994 r., utworzone z pomocą Muzeum Narodowego w Szczecinie, Urzędu Morskiego w Szczecinie, przy aktywnym udziale mieszkańców Gminy Rewal. W muzeum eksponowane są łodzie , sprzęt do wyciągania połowów, poławiane okazy ryb, miniaturki sieci, sprzęt zabezpieczający żeglugę, dawne narzędzia do odłowów pochodzące z Europy i Afryki a także dokumenty i zdjęcia pierwszych rybaków z Niechorza, ich sprzęt i wyposażenie domostw. Zebrane w trakcie tworzenia muzeum zabytki stanowią interesujący wycinek kultury pomorskiej. W formie plenerowej eksponowane są kutry rybackie – morskie i zalewowe, zgromadzone prze rybaków i przekazane jako dary do muzeum. Łodzie te stanowią przykład drewnianego szkutnictwa na Pomorzu w okresie powojennym. W Muzeum Rybołówstwa w Niechorzu odbywają się imprezy kulturalne i wystawy, np. „Gmina Rewal na starych fotografiach", „Przyroda Wybrzeża Bałtyku", „Życie rafy koralowej", „Rybołówstwo bałtyckie".

Rezerwat Przyrody „Jezioro Liwia Łuża" utworzony został zarządzeniem Nr 239 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 8 lipca 1959 r. na powierzchni 220 ha, obejmującej jezioro i jego obrzeże. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego środowiska lęgowego łabędzia dzikiego na jeziorze, będącym jednocześnie ostoją wielu gatunków ptactwa wodno – błotnego. Jezioro Liwia Łuża – jezioro położone na terenie Gminy Rewal, częściowo w Niechorzu, częściowo w Pogorzelicy. Tajemnicze, owiane legendami dostępne tylko dla ptaków, od lat czeka na historyczny moment, by znów ukazać swą urodziwą twarz. Jezioro Liwia Łuża, połączone z morzem poprzez Liwkę – kanał będący naturalną granicą między Niechorzem a Pogorzelicą. Dziś jest rezerwatem ptaków wędrownych. A jeszcze niecałe pół wieku temu jezioro służyło turystom. Pływano kajakami i łodziami, a z przystani u ujścia Liwki wyruszano na przybrzeżne wody Bałtyku. Latem 1958 roku dwóch wczasowiczów po zapadnięciu zmroku wypłynęło na Bałtyk. Morze było spokojne, wiał lekki południowy wiatr więc następnego dnia panowie znaleźli się poza zasięgiem dział okrętów patrolujących morską granicę PRL i

wkrótce znaleźli się na Bornholmie. Gniew władzy był ogromny. Nakazano zniszczenie kajaków i łodzi, zlikwidowano przystań. A Liwię Łużę zamieniono - urzędniczym dekretem obowiązującym do dziś - w ptasi rezerwat. Dziś mamy inne czasy, można swobodnie wędrować dookoła jeziora, podziwiając niezwykły jak na wybrzeże krajobraz a Kanał Liwka znów jest rybodajnym akwenem.

7.5 Pozytywne i negatywne determinanty rozwoju funkcji turystycznej Gminy Rewal.

Tabela 26: Determinanty rozwoju funkcji turystycznej Gminy Rewal.

TECHNOLOGICZNE	
+	**-**
- kompletna infrastruktura komunalna na terenie gminy (pełne skanalizowanie, wodociąg, gazyfikacja, oczyszczalnia ścieków) - przewaga prywatnej bazy noclegowej o wysokim standardzie (czyste i zadbane obiekty wczasowe o dobrym standardzie i wyposażeniu) - dobry stan nawierzchni ulic we wszystkich miejscowościach - dobry stan chodników we wszystkich miejscowościach - energooszczędne oświetlenie uliczne w całej gminie - budowa zespołów obiektów sportowo – rekreacyjnych w Rewalu, Niechorzu i Pobierowie – nowoczesnych sal sportowych, boisk, kortów tenisowych, klubów fitness itp. - 20 wież ratowniczych na plażach Gminy Rewal - rozlegle tereny uzbrojone pod inwestycje budowlane - dobry stan i duża gęstość sieci telekomunikacyjnej	- niewystarczająca ilość obiektów infrastruktury do czynnego uprawiania turystyki i wypoczynku, np. ścieżek rowerowych, basenów, kortów tenisowych - znikoma kategoryzacja obiektów noclegowych - utrudniony dostęp do internetu - zbyt mała ilość punktów gastronomicznych o wysokim standardzie (przewaga punktów typu „fast – food" i lokali o średnim standardzie) - niewystarczająca ilość zejść na plażę przystosowanych do ograniczonych możliwości poruszania się osób niepełnosprawnych (wysokie i strome schody)

EKOLOGICZNE	
+	**-**
- bardzo dobry stan środowiska naturalnego, spełniający najwyższe normy ekologiczne - cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe (wybrzeże klifowe, duże powierzchnie leśne, bogactwo rzadkich gatunków fauny i flory) - korzystne warunki mikroklimatyczne umożliwiające funkcjonowanie sanatoriów (leczenie chorób układu krążenia, oddechowego kostno – stawowego) - brak uciążliwej dla środowiska i wypoczynku działalności gospodarczej, co umożliwia przestrzenną ciągłość funkcji turystycznej - duża świadomość ekologiczna mieszkańców gminy – czyste ulice, chodniki, trawniki itp. - troska o stan środowiska ze strony władz lokalnych – liczne inwestycje proekologiczne (gazyfikacja gminy, nowoczesna oczyszczalnia ścieków, pełne skanalizowanie gminy) oraz ich rezultat – pierwsze miejsca w kolejnych konkursach „Na najbardziej ekologiczną gminę województwa szczecińskiego" w latach 1993 – 1995 - promowanie zasad ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w nawodnych obiektach turystycznych – przystąpienie gminy do pilotażowej fazy międzynarodowego programu „Błękitna Flaga” - przystąpienie gminy do Celowego Związku Gmin R – XXI – działania podejmowane na rzecz kompleksowego rozwiązania problemu odpadów w gminie	- zbyt mała w stosunku do potrzeb dzisiejszych rynku turystycznego ilość ofert tzw. wypoczynku proekologicznego (np. ofert agroturystycznych)

KULTUROWE	
+	-
- długa, sięgająca połowy XIX w tradycja w obsłudze ruchu turystycznego (od 1830 r.) - liczne walory turystyczne związane z miejscowymi tradycjami i krajobrazem kulturowym (Muzeum Rybołówstwa w Niechorzu, baza rybacka w Rewalu) - szereg corocznych imprez kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych: Press Tour, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Gitarowej w Trzęsaczu, Święto Ludowe w Śliwinie, Międzynarodowy Festiwal Szachowy w Rewalu, Maraton Kolarski Gryfice-Rewal, Bałtycki Turniej Tenisa Ziemnego Aktorów i Artystów, Lambda Beach – Turniej Trójek w Siatkówce Plażowej, Akademia Słońca – Szkoła Aktywnego Wypoczynku, Mistrzostwa Województwa Zachodniopomorskiego w Siatkówce Plażowej Kobiet, Mistrzostwa Województwa Zachodniopomorskiego w Siatkówce Plażowej Mężczyzn, Wspólna Europa – Jeden Świat – Festiwal Indii, Teatr Broadway - Musical, Mecz Księża-Policjanci, Kolastyna Streetball Tour – Otwarty Turniej Czwórek Koszykarskich, Pustkowo Cup- Turniej Tenisa Ziemnego, Turniej Brydża Sportowego, Mistrzostwa Polski w Siatkówce Plażowej Kobiet, Mistrzostwa Polski w Siatkówce Plażowej Mężczyzn, Lato z Radiem, Regaty Żeglarskie Klasy Optymist i Windsurfing, Ogólnopolski Wyścig Kolarski o Puchar Bałtyku, Mistrzostwa Polski w Przeciąganiu Liny Nocą, Wybory Miss Bałtyku, Przemarsz Kupców Solnych Kołobrzeg-Wolin, Letnie Spotkania Kabaretowe, Zawody Ratownictwa Morskiego o Mistrzostwo Gminy Rewal, Turniej Bilardowy Amatorów, Zawody Krajów Nadbałtyckich Paralotni z Napędem, Mistrzostwa Województwa Zachodniopomorskiego w Piłce Siatkowej Dziennikarzy, Kabareton w Saharze, Festiwal Piosenki Żeglarskiej, Bieg Plażą o Puchar Wójta Gminy Rewal, Hip Hop, Zakończenie Dni Wybrzeża Rewalskiego, Mistrzostwa Gminy Rewal w Tenisie Ziemnym,	- brak sztandarowej, charakterystycznej dla Wybrzeża Rewalskiego ogólnopolskiej imprezy kulturalnej

- duży potencjał kadr do obsługi ruchu turystycznego – mieszkańcy (niemalże wszyscy) tradycyjnie podejmują zajęcia związane z przyjmowaniem turystów	
PSYCHOLOGICZNE	
+	**-**
- silne identyfikowanie się mieszkańców z ich „małą ojczyzną" (aktywny udział w życiu gminy, bardzo wysoka frekwencja na zebraniach z władzami lokalnymi, zgłaszanie wielu cennych pomysłów i inicjatyw) - świadomość atrakcyjności turystycznej gminy – pozytywna percepcja wewnętrzna - postrzeganie Gminy Rewal jako atrakcyjnego terenu przez turystów – pozytywna percepcja zewnętrzna - nasilająca się od kilku lat moda na wypoczynek nad Bałtykiem wśród coraz liczniejszej grupy Polaków i cudzoziemców - postrzeganie Gminy Rewal jako gminy bezpiecznej (pierwsze miejsce w ogólnopolskim konkursie „Bezpieczna Gmina" w 2002 r. – Nagroda Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji)	- stosunkowo słaba świadomość walorów krajoznawczych Wybrzeża Rewalskiego wśród turystów z innych części kraju oraz walorów specjalistycznych, które proponuje gmina (np. paralotniarstwo, jeździectwo i inne) - obawa potencjalnych turystów przed kapryśną bałtycką pogodą
DEMOGRAFICZNE	
+	**-**
- otwartość społeczności lokalnej na obecność dużej liczby turystów - przedkładanie przez społeczność lokalną korzyści z obsługi ruchu turystycznego nad niedogodności z nim związane (hałas, tłum) - wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym (18-65 lat) tworzącej potencjał kadr do prowadzenia działalności związanej z obsługą ruchu turystycznego - znikomość na terenie takich problemów socjologicznych jak patologie społeczne przestępczość, przestępczość wśród młodzieży	- migracja młodych ludzi do większych miejscowości co powoduje ubożenie zasobów przyszłych kadr działających na rzecz rozwoju gminy

8 FINANSE GMINY

Bezpośrednim odzwierciedleniem sytuacji ekonomicznej gminy jest jej budżet. Jest on instrumentem w wyborze kierunku rozwojowym gminy.

Podstawowym celem analizy budżetu jest wskazanie źródeł dochodów budżetowych, struktury, oraz kierunków wydatkowania środków budżetowych. Analizę budżetu Gminy Rewal przeprowadzono w oparciu o dane sprawozdawcze za okres 2001 – 2003. Zasadniczą część analizy ujęto w formie tabel.

8.1 Uwarunkowanie formalno – prawne budżetu

Podstawę prawną gospodarki finansowej gminy stanowią następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 14.12.1990 r. (Dz. U. 89 poz. 518) o dochodach gmin i zasadach ich subwencjonowania w 1991 r. oraz o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym, wraz z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 1991 r Nr 4, poz. 18; Nr 110, poz. 473; z 1992 r. nr 85, poz. 428 i Nr 100, poz. 449; z 1993 r Nr 5, poz. 20; nr 17, poz. 78; Nr 129, poz. 600);
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego;
- Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych z późniejszymi zmianami (Ustawa z dnia 17 października 2003 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 2004 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. Nr 209 poz. 2132);

Do ważniejszych źródeł dochodów gminy należą:

- dochody z mienia,
- podatki i opłaty, w tym:
  - podatek od nieruchomości,
  - opłata klimatyczna,
  - podatek dochodowy od osób fizycznych (udział),
  - opłata targowa,
  - podatek rolny,
  - podatek od środków transportowych,
  - podatek od spadków i darowizn (udział),
  - podatek leśny,
  - podatek od czynności cywilno – prawnych,
- inne podatki i opłaty,
  - opłaty skarbowe i inne,
  - odsetki za zwłokę i opłaty prolongacyjne,
- subwencje,
- dotacje,
- spadki, zapisy, darowizny,
- inne dochody z majątku gminy.

Ważniejsze kierunki wydatków gminy

- bieżące - w tym wynagrodzenia i pochodne,
- inwestycyjne.

Główne wydatki gminy wynikają z realizowanych zadań własnych i zadań zleconych. Należą do nich m. in.:

- oświata i wychowanie,
- ochrona zdrowia,
- opieka społeczna,
- gospodarka komunalna i mieszkaniowa,
- turystyka i wypoczynek,
- administracja samorządowa i rządowa.

8.2 Ogólna analiza budżetu

Część analityczna obejmuje

- dochody budżetowe w latach 2001 – 2003,
- wydatki budżetowe w latach 2001 – 2003.

8.2.1 Ocena dochodów

Na dochody budżetowe gminy wpływają:

- dochody własne gminy,
- inne dochody gminy w formie dotacji, subwencji oraz udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa.

Dochody własne gminy są w pewnym stopniu zależne od gminy. W dochodach własnych dominuje wpływ z podatku od nieruchomości i wpływy z opłaty klimatycznej. Mniejszą pozycję stanowi podatek dochodowy od osób fizycznych, opłata targowa, podatek rolny i podatek od środków transportowych. Wynika to z naturalnego usytuowania gminy a także poziomu ulg, zwolnień lub obniżeń w stosunku do ustawowych stawek jednostkowych. Na wysokość i wielkość podatków mają wpływ decyzje samorządu gminnego.

W grupie innych dochodów gminy największy udział mają subwencje i dotacje, których globalna wielkość jest uzależniona od zakresu zadań zleconych gminie.

Dochody gminy zasilały także środki z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (SAPARD), Zespołu Programowego ds. wdrażania Programu aktywizacji obszarów wiejskich – Ministerstwa Edukacji Narodowej (PAOW – Komponent B2 – Edukacja), nagrody za udział w konkursach, np. nagroda za I miejsce w konkursie na najbezpieczniejszą gminę w Polsce „Bezpieczna Gmina”.

Najważniejszym źródłem dochodów Gminy Rewal są dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej. Stanowiły one w 2001 r. 41,41% wszystkich dochodów gminy, w 2002 r. 38,9% i w 2003 r. 42,49%. Wysokie wpływy do budżetu przynoszą również dochody z gospodarki mieszkaniowej. Ich udział w roku 2001 wyniósł 33,7% i w 2003 r. wzrósł do 39,28%. W latach 2001 – 2003 systematycznie malały dochody z kultury fizycznej i sportu (z 1,85% w 2001 r. do 0,56% w 2003 r.), gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (z 2,48% w 2001 r. do 1,64% w 2003 r.), oświaty i wychowania (z 1,66% w 2001 r. do 1,26% w 2003 r.) oraz z opieki społecznej (z 1,8% w 2001 r. do 1,3% w 2003 r.).
W układzie działów najniższe dochody uzyskano z kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, urzędów naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa, bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej oraz z turystyki.

Strukturę dochodów i wydatków gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 27: Dochody budżetowe w latach 2001-2003 Gminy Rewal.

Dział	Wyszczególnienie	Wartość w zł					
		2001 r.	**Udział w %**	**2002 r.**	**Udział w %**	**2003 r.**	**Udział w %**
010	Rolnictwo i łowiectwo	0	0%	102 000	0,51%	0	0%
600	Transport i łączność	306 000	1,88%	193 751	0,97%	300 639	1,49%
630	Turystyka	154 466	0,95%	16 000	0,08%	18 000	0,09%
700	Gospodarka mieszkaniowa	5 473 682	33,70%	8 474 188	42,40%	7 941 339	39,28%
750	Administracja publiczna	372 614	2,29%	296 980	1,49%	515 863	2,55%
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	5 542	0,03%	16 126	0,08%	12 189	0,06%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	5 164	0,03%	105 000	0,53%	0	0%
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	6 726 343	41,41%	7 732 376	38,69%	8 593 734	42,49%
758	Różne rozliczenia	1 916 841	11,80%	1 958 620	9,80%	1 738 810	9,31%
801	Oświata i wychowanie	269 748	1,66%	259 564	1,30%	254 201	1,26%
853	Opieka społeczna	291 831	1,80%	311 165	1,56%	262 747	1,30%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	402 168	2,48%	270 425	1,35%	325 706	1,64%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	18 278	0,11%	0	0%	0	0%
926	Kultura fizyczna i sport	300 000	1,85%	250 000	1,25%	112 833	0,56%
	RAZEM	**16 242 677**	**100%**	**19 986 195**	**100%**	**20 076 061**	**100%**

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

Tabela 28: Wydatki budżetowe w latach 2001-2003 Gminy Rewal.

Dział	**Wyszczególnienie**	**Wartość w zł**					
		2001 r.	**Udział w %**	**2002 r.**	**Udział w %**	**2003 r.**	**Udział w %**
010	Rolnictwo i łowiectwo	15 506	0,10%	159 962	0,81%	6 256	0,03%
050	Rybołówstwo i rybactwo	1 000	0,01%	0	0%	0	0%
600	Transport i łączność	1 848 773	12,06%	1 208 741	6,10%	2 294 725	12,14%
630	Turystyka	813 853	5,31%	1 588 195	8,01%	909 210	4,81%
700	Gospodarka mieszkaniowa	604 907	3,95%	3 033 054	15,30%	2 012 328	10,65%
710	Działalność usługowa	42 698	0,28%	3 050	0,02%	7 000	0,04%
750	Administracja publiczna	1 927 114	12,57%	2 455 438	12,39%	2 667 672	14,12%
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	5 542	0,04%	17 041	0,09%	12 689	0,07%
753	Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	3 712	0,02%	0	0%	0	0%
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	405 833	2,65%	327 023	1,65%	546 679	2,89%
757	Obsługa długu publicznego	669 766	4,37%	869 167	4,39%	425 345	2,25%
758	Różne rozliczenia	0	0%	965 095	4,87%	152 822	0,81%
801	Oświata i wychowanie	3 685 111	24,05%	3 462 234	17,47%	4 521 552	23,93%
851	Ochrona zdrowia	242 450	1, 58%	188 492	0,95%	240 010	1,27%
853	Opieka społeczna	533 169	3,48%	508 792	2,57%	595 117	3,15%
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	482 260	3,18%	461 008	2,33%	386 016	2,04%
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 962 951	19,33%	2 842 028	14,34%	2 081 016	11,01%
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	302 526	1,97%	821 709	4,15%	1 014 604	5,37%
926	Kultura fizyczna i sport	777 889	5,00%	909 458	4,59%	1 023 434	5,42%
	RAZEM	**15 325 060**	**100**%	**19 820 487**	**100**%	**18 896 475**	**100**%

Źródło: Urząd Gminy Rewal.

8.2.2 Ocena wydatków

W układzie działów najwyższy poziom wydatków ponoszony jest na oświatę i wychowanie (w 2001 r. – 24,05%, w 2002 r. – 17,47%, w 2003 r. – 23,93%). Wysoki poziom w strukturze wydatków stanowią także wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (w tym dziale zauważyć można jednak tendencję malejącą – z 19,3% w 2001 r. do 11% w roku 2003). Znacznie wzrósł udział wydatków na gospodarkę mieszkaniową (z 3,95% w 2001 roku do 10,65% w roku 2003), zmalał natomiast udział wydatków na obsługę długu publicznego (z 4,37% w 2001 r. do 2,25% w roku 2003). Stosunkowo niewielkie wydatki ponoszone są na rybołówstwo i rybactwo, działalność usługową oraz obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

9 UWARUNKOWANIA I DIAGNOZA STANU ROZWOJU (ANALIZA SWOT)

Analiza SWOT

Globalna analiza strategii

SWOT

Czy siły pozwalają wykorzystać szansę?	Czy siły pozwalają przezwyciężyć zagrożenia?
Czy słabości utrudniają wykorzystanie szansy?	Czy słabości potęgują zagrożenia?

Czynniki kształtujące strategię

Tabela 29: Uwarunkowania i diagnoza stanu rozwoju gminy (analiza SWOT).

CECHA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
1.0 UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZO-PRZYRODNICZE				
-	- korzystne położenie geograficzne z bezpośrednim dostępem do morza i osiemnastokilometrowym odcinkiem wybrzeża Bałtyku - korzystne warunki środowiska naturalnego - korzystny dla zdrowia mikroklimat - występujące wody geotermalne - atrakcyjność krajobrazowa i przyrodnicza, piaszczyste plaże - czyste środowisko naturalne, czyste wody przybrzeżne - brak przemysłu uciążliwego dla środowiska naturalnego - duża lesistość - ponad 30 % powierzchni gminy - duża świadomość ekologiczna mieszkańców	- krótki sezon wypoczynkowy - brak egzekwowania prawa w zakresie ochrony środowiska	- rozwój gminy w aspekcie współpracy międzynarodowej - współpraca z sąsiednimi gminami - rozwój współpracy w ramach Euroregionu Pomerania - tworzenie wspólnej sieci połączeń komunikacyjnych i szlaków turystycznych - wykorzystanie gospodarcze wód geotermalnych - kompleksowa integracja z Unią Europejską - wykorzystanie bliskości granicy zachodniej do rozwoju gospodarczego gminy - możliwość zwiększenia lesistości poprzez zalesianie najsłabszych rolniczo gruntów oraz nieużytków - moda na ekologię, tworzenie mocnego lobby ekologicznego w gminie - położenie większego nacisku na edukacje ekologiczną - tworzenie nowych obszarów chronionych - parki krajobrazowe, korytarze ekologiczne - wzrastająca świadomość potrzeby współpracy ekologicznej państw basenu Morza Bałtyckiego	- degradacja plaży nadmorskiej - brak zainteresowania państwa sprawami wybrzeża - konkurencja polskich i zagranicznych ośrodków nadmorskich, posiadających lepsze uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze - zanieczyszczanie Bałtyku - słaba współpraca z polskimi i światowymi organizacjami - fundacjami, dysponującymi środkami finansującymi inwestycje z zakresu ochrony środowiska

2.0 WARUNKI AGROPRZYRODNICZE, ROLNICTWO I RYBOŁÓWSTWO				
	- warunki do rozwoju produkcji warzyw - korzystne uwarunkowania do produkcji metodami ekologicznymi	- słaba jakość gleb - opóźniony okres wegetacji, wiosenne przymrozki, duże wahania temperatur - częste opady deszczu w okresie żniw, brak możliwości dosuszania zboża - niewielkie znaczenie gospodarcze rolnictwa - niska opłacalność produkcji rolnej - problemy ze zbytem, brak wieloletnich kontraktów - brak współpracy z zakładami przetwórstwa rolnego - brak kapitału i trudności w jego akumulacji - brak współpracy producentów rolnych w zakresie produkcji, przetwarzania, zaopatrzenia i zbytu - zaniedbania w zakresie infrastruktury melioracyjnej - brak punktu rybacko-jachtowego z infrastrukturą towarzyszącą - nieracjonalne rybołówstwo	- możliwość wzrostu produkcji owoców i warzyw do bezpośredniego spożycia w sezonie wypoczynkowym - stworzenie warunków do tworzenia grup producenckich - polityka państwa wspierająca wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich - wzrost opłacalności produkcji rolnej - dostęp do tanich kredytów na rozwój, eko i agroturystyki - rozwój przedsiębiorczości i poszukiwanie alternatywnych kierunków produkcji - moda na wypoczynek na wsi w gospodarstwach agroturystycznych - tworzenie gospodarstw agroturystycznych - realizacja założeń studium i planu zagospodarowanie przestrzennego dotyczących infrastruktury technicznej rybołówstwa	- niewłaściwa, niestabilna polityka rolna państwa - dalsza dekoniunktura rolnictwa - uwarunkowania makroekonomiczne (brak sprawnego rynku rolnego, niskie ceny) - brak płynności finansowej gospodarstw rolnych, - wzrastające ceny środków do produkcji rolnej - napływ tańszych produktów rolnych z zagranicy - drogie i trudnodostępne kredyty dla rolnictwa - nierównoprawne członkostwo w Unii Europejskiej - nieracjonalne rybołówstwo - nieraportowane połowy (połowy ponad przyznane limity) - wzrost liczby łodzi na terenie gminy
3.0 TURYSTYKA				
	- korzystne położenie geograficzne gminy - walory przyrodniczo - krajobrazowe - czyste środowisko - wybrzeże klifowe, duże powierzchnie leśne, piaszczyste plaże - pomniki przyrody, rzadkie gatunki flory i fauny, rezerwat przyrody (jezioro Liwia Łuża)	- sezonowość części bazy noclegowej i bazy gastronomiczno-usługowej - sezonowość zatrudnienia - brak kategoryzacji obiektów noclegowo-gastronomicznych - krótki sezon turystyczno-wypoczynkowy, dominuje wypoczynek sezonowy - brak imprez o zasięgu ogólnopolskim – promujących gminę	- umacnianie znaczenia funkcji turystycznej gminy - opracowanie i wdrożenie programu rozwoju turystyki - budowanie produktów turystycznych w oparciu o gminne atrakcje turystyczne (zabytki, pomniki przyrody np. szlaki historyczne czy przyrodnicze) - pozyskanie zewnętrznych inwestorów strategicznych	- konkurencyjność i atrakcyjność innych gmin nadmorskich - odpływ turystów do innych, bardziej atrakcyjnych ośrodków - moda na wypoczynek poza granicami kraju - słaba dostępność komunikacyjna w sezonie - nadmierny fiskalizm państwa wobec gminy - procesy abrazyjne brzegu morskiego, które powodują niszczenie klifów oraz plaży

	- pierwszy stopień atrakcyjności turystycznej - istniejące złoża wód geotermalnych - zabytki architektury w tym ruiny kościoła w Trzęsaczu, kościół neogotycki w Trzęsaczu, zespół folwarczno-pałacowy w Trzęsaczu, Latarnia Morska w Niechorzu, - specyficzny, korzystny mikroklimat (kąpiele jodowe) - istniejąca baza noclegowa - fachowość obsługi ruchu turystycznego - wyznaczone tereny pod obsługę ruchu turystycznego (pola biwakowe, namiotowe) - dobra infrastruktura techniczna i komunalna - brak uciążliwej dla środowiska i wypoczynku działalności gospodarczej - duże zaangażowanie władz i społeczności lokalnej w rozwój turystyczny gminy - bardzo dobra promocja i marketing - bardzo dużo sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych imprez o zasięgu regionalnym i lokalnym - dobry stan szlaków turystycznych i ich oznakowania - estetyczny wygląd miejscowości gminy - preferencje podatkowe dla podmiotów gospodarczych inwestujących w gminie	- mała oferta wypoczynku sobotnio-niedzielnego poza sezonem - niedostateczne wykorzystanie walorów położenia nadmorskiego (w tym brak zagospodarowania plaży) - niedostateczne wykorzystanie walorów jeziora Liwia Łuża - niewykorzystanie terenów leśnych - brak wyraźnego charakteru miejscowości gminy - zła organizacja ruchu pieszego w miejscowościach, za mało deptaków - zagrożenia kolizji z pojazdami mechanicznymi - brak badań rynku turystycznego - niszczenie wału wydmowego	- wsparcie zewnętrzne dla rozwoju gminy - kategoryzacja obiektów noclegowych - rozbudowa bazy rehabilitacyjnej dla niepełnosprawnych - rozwój współpracy zagranicznej - poprawa standardu bazy turystyczno-wypoczynkowej - rozwój agroturystyki - rozbudowa bazy kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej (np. baseny, kryte korty tenisowe) co w konsekwencji spowoduje przedłużenie sezonu wczasowo-turystycznego - utrzymywanie preferencji podatkowych dla podmiotów gospodarczych inwestujących w gminie	- katastrofy ekologiczne - degradacja środowiska naturalnego w wyniku niekontrolowanego „dzikiego” napływu ludności

4.0 LUDNOŚĆ, ZATRUDNIENIE, BEZROBOCIE				
	- dość wysoki wskaźnik liczby mieszkańców przypadających na 1 km^2 (średnio 80os/km^2) - utrzymująca się na stałym poziomie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym - dodatnie saldo migracji, sprzyjające rozwojowi demograficznemu gminy - duży potencjał intelektualny i mobilny mieszkańców - duża ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (ok. 1500) stwarzających miejsca pracy - znacząca inicjatywność i przedsiębiorczość mieszkańców	- sezonowość zatrudnienia - wzrastająca liczba osób bezrobotnych zwłaszcza po sezonie wypoczynkowym - mało ofert pracy dla osób wykształconych	- zdynamizowanie procesów alternatywnego zarabiania przez mieszkańców wsi - przedłużenie sezonu turystycznego - wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich - pozyskanie inwestorów strategicznych (utworzenie nowych miejsc pracy) - inwestycje dające nowe miejsca pracy - wspólne przedsięwzięcia infrastrukturalne, gospodarcze, społeczne, kulturalne z gminami ościennymi	- brak dobrej współpracy międzygminnej i planowania długookresowego - migracja wykształconej młodzieży do miast
5.0 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA				
5.1 Sieć osadnicza	- zwarty charakter zabudowy, - rozwój infrastruktury komunalnej - wolne tereny pod zabudowę stałą i letniskową oraz lokalizacja pod duże inwestycje turystyczne	- brak planów zagospodarowania przestrzennego - brak kompleksowego programu urbanistycznego dla gminy - problem sezonowego handlu - sezonowość w wykorzystaniu obiektów i budynków	- opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego - opracowanie kompleksowego programu urbanistycznego dla gminy - rozwiązanie problemu sezonowego handlu - niższe koszty realizacji elementów infrastruktury technicznej na terenie gminy - możliwość poprawy i unowocześnienia sieci osadniczej w oparciu o budowę obiektów sportowo-rekreacyjnych	- brak perspektywicznej koncepcji przestrzennej restrukturyzacji sieci osadniczej uwzględniającej funkcję turystyczną gminy - zbyt duża koncentracja zabudowy i eliminowanie terenów zielonych

5.2 Komunikacja	- bardzo wysoki wskaźnik gęstości sieci drogowej (229 km/100 km^2) - dobrze rozwinięta komunikacja autobusowa docierająca do wszystkich miejscowości w gminie, - w sezonie letnim kolej wąskotorowa	- zły stan techniczny części dróg gminnych i powiatowych - brak parkingów - wąskie drogi, nieutwardzone pobocza - niewystarczająca ilość środków na remonty i modernizację infrastruktury komunikacyjnej - zbyt duże oblężenie dróg w sezonie letnim - zły stan torów i urządzeń PKP	- budowa parkingów (w tym parkingów zaporowych) - pełne wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną (drogową) - poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury	- obecny stan dróg ograniczy rozwój gospodarczy gminy (ograniczenie przyjazdów turystów zmotoryzowanych) i utratę rynku usług turystycznych - silna presja na zabudowę terenów wzdłuż tras komunikacyjnych co może spowodować likwidację zielonych terenów otwartych
5.3 Zaopatrzenie w wodę	- wystarczająca wydajność ujęć wody - bardzo dobry poziom wyposażenia gmin w wodociągi - duże zasoby wód powierzchniowych - dobry stan techniczny stacji wodociągowych	- niewydolność technologiczna urządzeń wodociągowych w godzinach maksymalnego poboru wody w sezonie - okresowe deficyty wody w godzinach maksymalnego poboru wody w sezonie	- dalsze wyposażanie gminy w sieć wodociągową i rozbudowa ujęć wody (co spowoduje uatrakcyjnienie oferty inwestycyjnej terenów budowlanych) - realizacja z gminami sąsiednimi programu budowy wspólnych ujęć wody („kupowanie" wody")	- zagrożenie sanitarno-epidemiologiczne jakości wody - brak dostatecznej ilości i jakości wody może spowodować odpływ inwestorów do innych gmin - „kupowanie wody"
5.4. Gospodarka ściekami i usuwanie i odpadów	- zorganizowany system wywozu odpadów przez konkurencyjne ze sobą firmy - wszystkie miejscowości w gminie są skanalizowane a ścieki systemem sieci kanalizacyjnej i przepompowni dostarczane są do centralnej oczyszczalni, która zlokalizowana jest w Pobierowie. - czyste plaże - funkcjonowanie powszechnej świadomości władz i mieszkańców o potrzebie porządkowania gospodarki ściekami i odpadami - uczestnictwo gminy w Celowym Związku Gmin R-XXI – wspólne działania na rzecz gospodarki odpadami w regionie	- nierównomierność w powstawaniu ścieków w sezonie i poza sezonem (niewykorzystanie mocy oczyszczalni po sezonie i związane z tym koszty) - oczyszczalnia ścieków w obecnym stanie technologicznym i technicznym nie jest w stanie prawidłowo oczyszczać ścieków powstających w sezonie turystycznym - nierozwiązany problem zagospodarowania osadów, powstających w dużych ilościach w sezonie turystycznym - niepełna segregacja i utylizacja odpadów stałych w gminie	- doprowadzenie do pełnej sanitacji gminy wraz z rozwiązaniem wszystkich problemów dotyczących infrastruktury technicznej - usprawnienie kanalizacji deszczowej - realizacja budowy regionalnej składnicy odpadów z segregacją i recyklingiem - możliwość pozyskania zewnętrznego zasilania finansowego na nowe i kontynuowane inwestycje poprawiające gospodarkę ściekową i odpadami stałymi (Bank Światowy, WFOŚiGW, NFOŚiGW itp.)	- niewystarczająca ilość środków na pełną sanitację gminy - brak inwestycji na sanitację gminy spowoduje odpływ inwestorów do innych gmin - możliwość zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych - nieracjonalna gospodarka ściekami i odpadami może spowodować występowanie „dzikich" wysypisk w lasach i na terenach rolniczych

5.5.Telekomunikacja	- bardzo dobrze rozwinięta sieć telekomunikacji stacjonarnej (do sieci włączone wszystkie miejscowości gminy) - bardzo dobry wskaźnik liczby abonentów na 1000 mieszkańców (536 abonentów na 1000 mieszkańców) - dobrze funkcjonujące telefonie komórkowe	- słaby dostęp do internetu	- powszechny dostęp do szerokopasmowego internetu - realizacja założeń Narodowego Planu Rozwoju w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego	
5.6.Elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo	- stan urządzeń energetycznych zapewnia dostawę energii elektrycznej dla wszystkich mieszkańców - systematycznie realizowany program gazyfikacji gminy - zmodernizowany system oświetlenia na energooszczędny - występowanie w rejonie źródeł geotermalnych - gaz ziemny podstawowym nośnikiem energii w gminie - powszechna aprobata potrzeby zmiany systemu ogrzewania z paliwa stałego na paliwo ekologiczne - korzystny układ wiatrów i możliwość ich wykorzystania do napędzania elektrownii wiatrowych	- zbyt mała ilość trafostacji i sieci rozdzielczych - niezadowalający stan techniczny części istniejących trafostacji i sieci rozdzielczych, - relatywnie wysokie i rosnące w ostatnim czasie ceny paliw (gazu, oleju) ograniczają pozytywne decyzje zmiany systemu ogrzewania na ekologiczne - część gospodarstw domowych i ośrodków wczasowych nie posiada nowoczesnych systemów ociepleń (konsekwencją są straty energii cieplnej))	- dalsze wyposażanie gminy w sieć elektryczną i gazową - efektywne wykorzystanie źródeł ciepła i ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery - wykorzystanie źródeł energii odnawialnej (energia słoneczna, energia wiatrowa, energia geotermalna)	- niewystarczająca ilość środków finansowych na pełną elektryfikację i gazyfikację gminy spowoduje odpływ inwestorów do innych gmin - cześć gospodarstw (obiektów) nadal korzysta z ogrzewania na paliwo stałe co powoduje zbyt duże zanieczyszczenie środowiska - brak odpowiedniej ilości środków finansowych na modernizacje systemu ciepłowniczego

6.0. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
6.1.Aktywność społeczna	- dobre wyposażenie w urządzenia infrastruktury społecznej (oświata, kultura, służba zdrowia, świetlice socjoterapeutyczne - wiejskie) - więzi lokalne – silne identyfikowanie się mieszkańców z miejscem, w którym żyją - aktywność władz samorządowych oraz mieszkańców - aktywne uczestnictwo mieszkańców w stowarzyszeniach	- zbyt mała aktywność nauczycieli, np. w prowadzeniu zajęć pozalekcyjnych - zbyt mała liczba liderów	- optymalna mobilność społeczna mieszkańców - wykreowanie nowych liderów	- wzrost postaw pesymistycznych i poczucia braku perspektyw rozwojowych może szczególnie na wsi utrudnić wdrożenie strategii rozwoju gminy
6.2.Edukacja i kultura	- dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych - Liceum Społeczne prowadzone przez Rewalskie Towarzystwo Edukacyjne - duża ilość imprez kulturalnych - możliwość korzystania z zajęć pozalekcyjnych - dobrze rozwinięta sieć bibliotek szkolno-publicznych - dobry stan techniczny obiektów szkolnych i ich wyposażenia - pracownie komputerowe we wszystkich szkołach - wysoki poziom wykształcenia nauczycieli (85% nauczycieli posiada wykształcenie wyższe)	- szkolnictwo średnie poza obszarem gminy - trudności w pozyskaniu środków na dofinansowanie oświaty i kultury - brak typowych pracowni językowych w szkołach - brak typowych pracowni technicznych	- możliwość utworzenia Gminnego Centrum Edukacji – centrum językowo-szkoleniowe i centrum przedsiębiorczości - poprawa efektywności oświaty - uruchomienie aktywności mieszkańców w zakresie kultury i kultywowania tradycji - umacnianie rangi przedsięwzięć kulturalnych - utworzenie muzeum kolejnictwa i muzeum wojskowości - rozbudowa muzeum rybołówstwa - realizacja założeń Narodowego Planu Rozwoju w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego	- spadek liczby dzieci w wieku szkolnym (niż demograficzny) - niedostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy - brak odpowiedniej ilości środków finansowych na edukację i kulturę

6.3.Sport i rekreacja	- duże możliwości rozwoju sportu i rekreacji - zaangażowanie sponsorów miejscowych i regionalnych - Ludowy Klub Sportowy w Niechorzu - szkolne obiekty sportowe - boiska wielofunkcyjne na terenie gminy i ośrodków wczasowych - dobrze wyposażona w różnorodny sprzęt sportowy hala widowiskowo-sportowa w Rewalu - pełnowymiarowe boisko piłkarskie w Niechorzu - imprezy sportowe i rekreacyjne dla turystów i mieszkańców (np. Rewalandia – cykliczna impreza integrująca społeczność Gminy Rewal - amfiteatr w Rewalu	- tradycyjna oferta rekreacyjna dla wczasowiczów - zbyt mało obiektów sportowo - rekreacyjnych przedłużających sezon wypoczynkowy - brak przystani rybacko-jachtowej oraz miejsc do uprawiania sportów wodnych na Bałtyku - brak wypożyczalni sprzętu sportowego	- kreowanie nowych liderów gminy poprzez sport - realizacja programu budowy i modernizacji obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie - doposażenie w sprzęt rekreacyjny obiektów wczasowych - powstanie wypożyczalni sprzętu sportowego - budowa przystani rybacko-jachtowej i obiektów sportowo-rekreacyjnych przedłużających sezon wypoczynkowy	- brak ogólnopolskiej koncepcji szkolenia sportowego dzieci i młodzieży - brak infrastruktury sportowej przedłużający sezon wczasowy, np. kryte korty tenisowe, przystań jachtowa
6.4.Służba zdrowia, opieka społeczna i bezpieczeństwo publiczne	- wystarczająca pomoc medyczna zaspokajających potrzeby mieszkańców (trzy ośrodki zdrowia) - opieka społeczna: Ośrodek Pomocy Społeczne - istniejący potencjał sanatoryjno –leczniczy - dobry dostęp do usług lekarskich i medycznych - utrzymywanie w sezonie karetki „R” - prężnie działające służby bezpieczeństwa publicznego: Ochotnicza Straż Pożarna, Straż Gminna, Policja, Straż Graniczna ratownictwo medyczne - bardzo dobre wyposażenie jednostek bezpieczeństwa publicznego w sprzęt ochrony przeciwpożarowej i ratowniczy	- brak przychodni specjalistycznych - bardzo zły stan techniczny obiektów stanowiących remizy strażackie	- poprawa specjalistycznej opieki medycznej - poprawa ogólnego stanu zdrowia mieszkańców - budowa obiektów remiz strażackich - utworzenie Centrów Ratownictwa	- reforma służby zdrowia (źle funkcjonujący Narodowy Fundusz Zdrowia) - brak środków z budżetu państwa na opiekę medyczną i społeczną - niewystarczająca ilość środków finansowych na funkcjonowanie służb bezpieczeństwa publicznego

7.0. ROZWÓJ GOSPODARCZY				
	- znacząca liczba podmiotów gospodarczych - aktywność mieszkańców gminy - atrakcyjne gospodarczo położenie gminy - wyposażenie w infrastrukturę techniczną - sprzyjające warunki do rozwoju funkcji pozarolniczych - bardzo dobre warunki dla potencjalnych inwestorów - wydzielone tereny pod działalność usługową i turystyczną - oferta ulg podatkowych dla inwestorów ze strony władz gminy - wydzielone tereny pod zabudowę letniskową i mieszkaniową - bliskość portu morskiego (Świnoujście) - bardzo dobra promocja gminy - zainteresowanie inwestorów podejmowaniem działalności gospodarczej na terenie gminy - duży rynek zbytu na usługi wytwarzane w gminie w okresie sezonu wypoczynkowego - większość terenów przeznaczonych pod inwestycje posiada kompletne uzbrojenie	- duży odsetek osób spoza gminy zatrudnionych sezonowo - brak fachowców w niektórych branżach - sezonowość zbytu - zbyt mało lokali gastronomicznych o podwyższonym standardzie - słabo rozwinięty rynek zbytu produktów rolnych - brak usług specjalistycznych, np. centra odnowy biologicznej	- umacnianie znaczenia gminy na rynku usług turystycznych - pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej, Banku Światowego i innych środków pomocowych do dalszego zdynamizowania rozwoju gospodarczego gminy - budowa nowoczesnej, o bardzo wysokim standardzie bazy rekreacyjno-wypoczynkowej (napływ zamożnych turystów) - przedłużenie sezonu wczasowo-wypoczynkowego - rozwój ekonomiczny gminy - wzrost dochodów firm i gminy aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich - napływ kapitału inwestycyjnego z zewnątrz (inwestorzy strategiczni) - dalsza poprawa poziomu życia mieszkańców - stworzenie oferty wypoczynku weekendowego - organizacja dokształcania i przekwalifikowania w pożądanych kierunkach - komunalizacja gruntów - wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych dla rozwoju agroturystyki, rękodzieła, produkcji ekologicznej żywności	- niestabilna polityka fiskalna państwa wobec małych i średnich firm - migracja młodych, wykształconych fachowców do większych ośrodków miejskich - brak współpracy z sąsiednimi gminami w rozwiązywaniu problemów o charakterze lokalnym i regionalnym - duży napływ zewnętrznych podmiotów gospodarczych w handlu i usługach w sezonie - wzrastające koszty utrzymania - nośniki energii podatki - powstawanie supermarketów - konkurencja dużych ośrodków miejskich - niekontrolowany napływ towarów z terenu Unii Europejskiej - ograniczenie inwestycji - wzrost bezrobocia - ograniczenie wpływów do budżetu gminy - pogorszenie nastrojów społecznych

8.0. ZARZĄDZANIE I SAMORZĄDNOŚĆ GMIN				
	- dobra współpraca Wójta Gminy z Radą Gminy - powszechna świadomość potrzeby rozwoju gminy wśród mieszkańców - większość budżetu gminy stanowią dochody własne - poziom inwestycji w gminie sięgający około 40% budżetu gminy - współpraca z sąsiednimi gminami w rozwiązywaniu problemów o charakterze lokalnym i regionalnym	- duża odległość od wojewódzkich jednostek samorządu terytorialnego - zbyt małe środki z budżetu państwa na realizację zadań powierzonych gminie - zbyt mała aktywność mieszkańców w kierunku opracowania i realizacji planów rozwojowych gminy	- zastosowanie doskonalszych i precyzyjniejszych narzędzi - wskaźników przy ocenie potencjału i kondycji finansowej gminy	- przekazywanie nowych zadań gminom przez administrację rządową bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego - niewywiązywanie się z zadań przypisanych administracji rządowej lecz bezpośrednio związanych z zarządzaniem drogami wojewódzkimi i krajowymi), co zmusza gminę do dofinansowania i przejmowania nie swoich zakresów działalności. - ustawiczne ograniczanie funduszy rządowych na dofinansowanie inwestycji z zakresu zadań własnych gmin, przy niskiej partycypacji gmin w podziale dochodów budżetu państwa - ograniczanie samorządności gmin - wyraźna tendencja do oparcia głównych dochodów budżetu państwa na łatwo ściągalnych podatkach pośrednich, a dochodów gmin na trudnych do wyegzekwowania podatkach bezpośrednich (źródłem konfliktów może być, np. planowany podatek katastralny) - inicjowanie podziałów i konfliktów na tle politycznym w gminach - nierównoprawne członkostwo w Unii Europejskiej

10 STRATEGIA ROZWOJU GMINY REWAL – WIZJA I MISJA GMINY

10.1 Wizja rozwoju gminy do 2015 r.

Wizja jest takim obrazem gminy, który będzie funkcjonował po 10 – letnim okresie rozwoju gminy przy założeniu, że zostaną zrealizowane wytyczone cele strategiczne i programy operacyjne. Po 10 – letnim okresie rozwoju Gmina Rewal staje się gminą europejskiego wymiaru o charakterze turystycznym, estetycznie zurbanizowaną wzdłuż wybrzeża morskiego.

Gmina wypełniać będzie następujące funkcje:
- rekreacyjno – sportowo – turystyczną,
- administracyjno – kształceniową,
- oświatowo – kształceniową,
- mieszkalno – weekendową,
- kulturalną i kulturotwórczą,
- rolniczą poprzez powstawanie gospodarstw o charakterze ekologicznym.

Gmina Rewal to ciąg miejscowości: Pobierowo, Pustkowo, Trzęsacz, Rewal, Śliwin, Niechorze i Pogorzelica, tak ze sobą powiązanych, że stanowią jedną dużą miejscowość. Elementy łączące te miejscowości to:
- obiekty stałe turystyczne – hotele, pensjonaty, kempingi, pola namiotowe;
- obiekty rekreacyjno – sportowe – szlaki turystyczne (piesze i rowerowe), sale sportowe, boiska, kręgielnie, baseny, centra sportów wodnych, stadniny koni;
- obiekty gastronomiczne – restauracje, cukiernie, kawiarnie, pijalnie wód mineralnych, bary itp.

W Gminie Rewal wiodącą funkcje będą pełnić trzy miejscowości: Pobierowo, Niechorze i Rewal. Miejscowości te będą się wyróżniać centrami składającymi się z placów centralnych (deptak) mających do wypełnienia funkcje informacyjne, kulturalne, towarzyskie, handlowe i gastronomiczne. Te centralne miejsca powinny być zagospodarowane:
- obiektami turystycznymi o wyższym standardzie,
- restauracjami, kawiarniami itp.,
- klubami, kinami lub innymi placówkami kultury,
- punktami usługowymi (fryzjerzy, gabinety kosmetyczne itp.),
- punktami informacji turystycznej,
- zielenią i fontannami.

Rewal jako siedziba gminy, centrum edukacji, miejscowość położona przy drodze wojewódzkiej, wyróżnia się:
- częścią mieszkalno – turystyczną domy gościnne, pensjonaty, hotele itp.;
- częścią usługową – sklepy, restauracje, kawiarnie, punkty gastronomiczne itp.;
- częścią oświatowo – kulturalną – Zespół Szkół Sportowych;
- częścią rekreacyjno – sportową – basen, hala sportowa, korty tenisowe, mini golf, kręgielnia, itp.;
- częścią sakralną – kościół, plebania.

Po sezonie wypoczynkowym gmina staje się miejscem kształcenia studentów, konferencji naukowych, sympozjów, plenerów artystycznych, itp.

Gmina Rewal z gminami sąsiednimi oprócz dróg komunikacyjnych jest połączona:
- szlakami rowerowymi i pieszymi;
- szlakiem żeglarskim.

Przy ujściu kanału Liwka powstaje port rybacko-jachtowy – marina spełniający jednocześnie funkcję centrum sportów wodnych.

W Niechorzu utworzono przystanek Białej Floty, wykorzystując istniejące pirsy. Wybudowano molo w Rewalu i Pobierowie.

Przy ujściu Kanału Lądkowskiego do jeziora Liwia Łuża, po południowej stronie drogi gruntowej Niechorze-Skalno powstaje przystań wędkarska.

W dalszym ciągu funkcjonuje kolejka wąskotorowa, a zabytkowe dworce, mosty i linie kolejowe są wyremontowane. Trasa kolejki jest przedłużona do Pustkowa i Pobierowa, a przy dworcu PKP w Pogorzelicy utworzone zostało Muzeum Kolejnictwa.

W Niechorzu utworzony został Targ Rybny, a przy Latarni Morskiej powstaje skansen rybacki.

We wsi Śliwin powstaje Muzeum Wsi, w Pobierowie Muzeum Wojskowości.

Funkcjonują kompleksy sportowo – rekreacyjne we wszystkich miejscowościach gminy.

Trzęsacz stał się ośrodkiem sportów ekstremalnych.

Wszystkie miejscowości Gminy połączone są szlakami turystycznymi i stanowią jeden organizm

W gminie działają:
- stowarzyszenia kulturalno – oświatowe,
- stowarzyszenia młodzieżowe, w tym sekcje sportowe,
- Rewalska Organizacja Turystyczna,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- stowarzyszenia obywatelskie,
- stowarzyszenia przedsiębiorców,
- Rady Sołeckie.

Gmina Rewal ma charakter ekologiczny, posiada kompletną infrastrukturę techniczną. Każda rodzina w gminie posiada łączność telefoniczną i dostęp do internetu.

W gminie rozwijają się:
- usługi handlowe, rzemieślnicze, budowlane, itp.,
- uprawy owoców i warzyw metodami ekologicznymi,
- hodowla zwierząt gospodarskich według zasad Dobrej Praktyki Rolniczej,
- uprawy zbóż i rzepaku.

Gmina jest otwarta dla inwestorów:
- zagranicznych: sklepy, hotele, przedstawicielstwa firm, filie i oddziały zamiejscowe itp.;
- krajowych: dealerów, przedstawicielstwa, filie, itp.,
- lokalnych:, agroturystyka i ekoturystyka.

Gminę zamieszkuje blisko 3 500 mieszkańców stałych, a w sezonie letnim gminę odwiedza około 1 mln turystów. Mieszkańcy Gminy Rewal są przychylnie nastawieni do przyjezdnych i przedsiębiorców, są uprzejmi i kulturalni, działają w różnych korporacjach, stowarzyszeniach gospodarczych, zespołach folklorystycznych, sekcjach sportowych, stowarzyszeniach zainteresowań i organizacjach religijnych.

Wszystkie miejscowości gminy są estetyczne, ekologiczne i zasobne, w których mieszkańcy żyją dostatnio i są dumni ze swojej „Małej Ojczyzny”.

10.2 Misja władz samorządowych gminy do 2015 r.

Misja – to przesłanie mobilizujące i motywujące do wysiłków na rzecz rozwoju zarysowanego w wizji oraz wyznaczenie roli jaką ma pełnić to przesłanie w dążeniu do najbardziej pożądanego zrównoważonego rozwoju gminy. Rozwój będzie się odbywał w oparciu o posiadane zasoby a zależny będzie od uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Misja kierowana jest do:
- potencjalnych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych,
- przyjezdnych i turystów,
- mieszkańców gminy.

Na podstawie analizy mocnych i słabych stron, a zwłaszcza na uwarunkowaniach wynikających z położenia Gminy Rewal władze samorządowe deklarują:

Wspólnym wysiłkiem władzy samorządowej i mieszkańców przekształcimy naszą gminę w małą ojczyznę o europejskim poziomie życia i dobrobytu, przyjazną i gościnną dla innych ludzi. Nadmorskie położenie gminy w regionie wyróżniającym się wyjątkową atrakcyjnością krajobrazu i bogactwem form przyrodniczych, predysponuje do przekształcenia jej w jeszcze bardziej prężny ośrodek turystyczny. Władze samorządowe wspólnie z mieszkańcami gminy zobowiązują się do wypełniania swoich funkcji i zadań oraz inspirowania i wspomagania wszelkich inicjatyw lokalnych przyczyniających się do wzrostu dobrobytu i zapewniających stały rozwój Gminy Rewal.

Nakreślona misja gminy będzie realizowana poprzez dążenie do pełnego wykorzystania walorów środowiska naturalnego. Aktywizacja gospodarcza i rozwój gminy będą prowadzone zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju).

Misję rozwoju mieszkańcy upatrują w realizacji zadań wynikających z następujących kierunków strategicznych:
- Gmina Rewal prężnym ośrodkiem turystycznym,
- Gmina Rewal ośrodkiem wzrostu gospodarczego,
- Gmina Rewal terenem ekologicznym,
- Gmina Rewal bezpieczna, spokojna i wygodna dla mieszkańców,
- Gmina Rewal gminą otwartą dla ludzi i inwestycji.

W realizacji misji gmina podejmować będzie działania na rzecz:
- rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych gminy;
- pełnego i właściwego wykorzystania infrastruktury turystycznej i walorów turystycznych gminy,
- realizacji inicjatyw gospodarczych, zmierzających do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w oparciu o wykorzystanie miejscowych zasobów naturalnych,
- rozwoju infrastruktury technicznej,
- rozwoju infrastruktury społecznej,
- podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.

10.3 Cele strategiczne

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ ŚRODOWISKA. KSZTAŁTOWANIE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE PRZESTRZENI		**AKTYWIZACJA GOSPODARCZA I WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH ODNOWA WSI**		**ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNO-REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWEJ**		**POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ DÓBR I USŁUG KULTURALNO-SPOŁECZNYCH**

Proces zrównoważonego i harmonijnego rozwoju gminy wymaga od władz i podmiotów lokalnych umiejętności rozpoznawania zagrożeń, zapobiegania nim, eliminacji dysproporcji w życiu społecznym i gospodarczym oraz zaspokojenia stale rosnących potrzeb. Możliwe jest to, gdy zarządzanie jednostkami samorządowymi wynika ze sformułowanego planu strategicznego, w którym określone są cele, priorytety i zadania.

Cele strategiczne, stanowiąc ramy zrównoważonego rozwoju gminy muszą zapewnić maksymalną efektywność gospodarczą, możliwie najwyższy poziom warunków bytowych i konsumpcji oraz takie użytkowanie zasobów, aby zapewnić właściwe funkcjonowanie jednostek samorządowych.

Celom strategicznym podporządkowane są cele pośrednie i operacyjne, a tym z kolei cele (zadania, priorytety) szczegółowe. Na podstawie zebranego materiału faktograficznego (statystyki, dane z urzędów i instytucji), przeprowadzonych warsztatów, konsultacji z władzami i podmiotami gospodarczymi oraz istniejących opracowań diagnostycznych, planistycznych, i studialnych, a także nakreślonych na tej kanwie misji i wizji rozwoju gminy, sformułowano strukturę hierarchiczną celów strategicznych, operacyjnych i priorytetów.

Cel strategiczny I
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ ŚRODOWISKA, KSZTAŁTOWANIE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE PRZESTRZENI

Cel pośredni
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Cel operacyjny: Modernizacja i rozwój infrastruktury transportowej

Zadania priorytetowe:
- utrzymanie i modernizacja kolei wąskotorowej,
- modernizacja drogi wojewódzkiej,
- budowa i modernizacja dróg powiatowych i gminnych,
- modernizacja drogi relacji Rewal – Pogorzelica – Mrzeżyno – Rogowo,
- budowa dróg rowerowych,
- budowa i modernizacja chodników dla pieszych,
- budowa i modernizacja parkingów,
- budowa i modernizacja dworców,
- budowa i modernizacja zejść i zjazdów na plaże.

Działania:
- opracowanie niezbędnych koncepcji techniczno – finansowych (studium wykonalności) i dokumentacji technicznej,
- lobbing na rzecz realizacji zadań w zakresie modernizacji i rozwoju infrastruktury transportowej,
- starania o pozyskanie środków finansowych na realizację przyjętych zadań,
- aktywny udział samorządu i społeczności lokalnej na rzecz działań mających na celu realizację rozwoju infrastruktury transportowej,

- zwiększenie środków finansowych na odnowę i modernizację dróg lokalnych

Efekty:
- poprawa struktury transportowej,
- podniesienie atrakcyjności gminy pod względem możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego,
- poprawa drożności sieci komunikacyjnej,
- poprawa jakości usług transportowych i komunikacyjnych,
- poprawa stanu bezpieczeństwa w transporcie i komunikacji,
- skrócenie czasu podróży,
- obniżenie kosztów komunikacyjnych,
- zmniejszenie zagęszczenia w ruchu transportowym.

Cel operacyjny: Poprawa zaopatrzenia w wodę

Zadania priorytetowe:
- modernizacja i rozbudowa stacji „POLFA" w Pogorzelicy,
- modernizacja i rozbudowa stacji „Liwia Łuza" w Pogorzelicy,
- modernizacja i rozbudowa stacji przy ul. Mickiewicza w Rewalu,
- modernizacja i rozbudowa stacji w Trzęsaczu,
- modernizacja i rozbudowa stacji „Leśniczówka" i „Bolesławiec" w Pobierowie,
- modernizacja sieci wodociągowej zgodnie z opracowaną koncepcją na system rurociągów wodnych o układzie pierścieniowym,
- rozbudowa sieci wodociągowej.

Działania:
- opracowanie projektów technicznych na podstawie istniejącej koncepcji,
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji związanych z zaopatrzeniem w wodę,
- prowadzenie działań informacyjnych i uświadamianie społeczności lokalnej o celowości oszczędnego gospodarowania wodą.

Efekty
- poprawa jakości wody pitnej,
- zabezpieczenie odpowiedniej ilości wody konsumpcyjnej, z uwzględnieniem bardzo dużego zróżnicowania w poborze wody między okresem letnim a zimowym,
- zmodernizowany i nowoczesny system sieci wodociągowej,
- zmodernizowane stacje wodociągowe
- uzbrojone w wodociąg tereny pod inwestycje.

Cel operacyjny: Poprawa gospodarki ściekowej

Zadania priorytetowe:
- rozbudowa i modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków w Pobierowie do przepustowości 17800m^3/dobę ścieków w sezonie letnim, zgodnie z opracowaną koncepcją,
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz modernizacja istniejących przepompowni ścieków (zgodnie z potrzebami w tym zakresie).

Działania:
- opracowanie studium wykonalności i projektów technicznych na rozbudowę i modernizację oczyszczalni oraz sieci kanalizacyjnej,
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu gospodarki ściekowej, w tym z funduszy z Unii Europejskiej i innych środków pomocowych,
- systematyczne realizowanie zadań inwestycyjnych związanych z gospodarką ściekową.

Efekty:
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie,
- zapewnienie właściwego oczyszczania ścieków,
- zagospodarowanie osadów ściekowych, głównie poprzez ich przyrodnicze wykorzystanie, np. do rekultywacji terenów zielonych lub jako wypełnienie pod drogi,
- zmniejszenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku,
- wpływ na stopniową i trwała poprawę jakości wód, zwłaszcza wód powierzchniowych
- uzbrojone w system kanalizacji tereny pod inwestycje.

Cel operacyjny: Rozwój energetyki i odnawialnych źródeł energii

Zadania priorytetowe:
- termomodernizacja budynków, w pierwszej kolejności budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej,
- doprowadzenie sieci gazowniczej i energetycznej do tych nieruchomości, gdzie występuje brak przedmiotowej infrastruktury,
- wdrażanie systemów energetycznych, dla których nośnikiem są odnawialne źródła energii,
- budowa elektrowni wiatrowych.

Działania:
- rozbudowa sieci gazowniczej i energetycznej,
- wykonanie oceny zasobów energii geotermalnej i geotermicznej, występujących pod obszarem gminy,
- wyznaczenie terenów pod budowę elektrowni wiatrowych,
- działania na rzecz produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- prowadzenie stałego dialogu społecznego w celu podniesienia świadomości w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii,
- opracowanie kompleksowego programu produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- przeprowadzenie modernizacji oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- pozyskiwanie środków finansowych i inwestorów do realizacji inwestycji w zakresie gospodarki energią.

Efekty:
- dostępność gazu i energii elektrycznej dla wszystkich mieszkańców i podmiotów gospodarczych w gminie,
- zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej,
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza atmosferycznego,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- likwidacja mało efektywnych i drogich źródeł energii,
- zmniejszenie kosztów wytwarzania energii
- uzbrojone w gazociąg i energię elektryczną tereny pod inwestycje.

Cel operacyjny: Usprawnienie organizacji gospodarki odpadami

Działania:
- wdrożenie programu kompleksowej gospodarki odpadami w gminie (w tym działania podejmowane przez gminę w ramach Celowego Związku Gmin R-XXI),
- wdrożenie nowoczesnego i efektywnego systemu selektywnej zbiórki odpadów,
- finansowanie oraz stymulowanie rozwoju gospodarki odpadami,
- pozyskiwanie środków finansowych na wdrażanie nowoczesnych systemów selektywnej zbiorki i odzysku odpadów,
- organizacja i nadzór nad gospodarką odpadami w gminie,
- działanie na rzecz ograniczania powstawania odpadów.

Efekty:
- odzysk surowców wtórnych poprzez selektywną zbiórkę użytecznych odpadów. Jest to sposób odzyskiwania części odpadów użytecznych u źródła ich powstawania. Wymaga to aktywnego i świadomego uczestnictwa społecznego.
- zmniejszenie ilości odpadów, np. w wyniku ograniczenia ich powstawania,
- ograniczenie zaśmiecania środowiska odpadami,
- w wyniku prawidłowo prowadzonej gospodarki odpadami nastąpi zmniejszenie ilości zanieczyszczeń, wprowadzonych do środowiska.

Cel operacyjny: Rozwój telekomunikacji i informatyki

Działania:
- działanie na rzecz rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej, umożliwiającej wszystkim mieszkańcom gminy dostęp do poczty elektronicznej i internetu,
- działanie na rzecz organizacji sieci informacji turystycznej w Gminie Rewal (bank danych o miejscach noclegowych, atrakcjach turystycznych i innych informacjach niezbędnych turyście dostępny drogą elektroniczną).

Efekty:
- uzyskanie powszechnej dostępności do poczty elektronicznej i internetu,
- przyciąganie kapitału inwestycyjnego do gminy,
- wzrost wykształcenia poprzez dostęp do nowoczesnych środków przekazu,
- ułatwienie dostępu do informacji mieszkańcom terenów wiejskich,
- efektywne skrócenie czasu dostępu do informacji,
- ułatwienie dostępu młodzieży, placówkom oświatowym i kulturalnym do nowych środków przekazu,
- dostosowanie infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarach wiejskich do poziomu Unii Europejskiej,
- utworzenie nowych miejsc pracy (w tym zatrudnienie pracowników w sieci informacji turystycznej).

Cel pośredni
OCHRONA I ODTWARZANIE WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Cel operacyjny: Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawa ich jakości

Priorytety:
- maksymalne ograniczenie zrzutu ścieków nieoczyszczonych,
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- poprawa jakości wód pitnych,
- rekultywacja wód powierzchniowych oraz ochrona przed ich zanieczyszczeniem,

- ochrona wód podziemnych,
- ochrona środowiska morskiego.

Działania:
- opracowanie szczegółowych programów ochrony wód (studium wykonalności),
- opracowanie projektów technicznych,
- wyznaczanie i zagospodarowanie stref ochronnych wód powierzchniowych i ujęć wody pitnej,
- prowadzenie odpowiedzialnej gospodarki wodno – ściekowej,
- realizacja inwestycji w zakresie ochrony wód i oczyszczania ścieków,
- rozwój naturalnych (biologicznych) systemów oczyszczania wód,
- ochrona wydm i brzegu morskiego – budowa odpowiednich systemów ochronnych i zabezpieczających, uwzględniających cele ekologiczne (np. zjazdów i zejść na plaże).

Efekty:
- dobra infrastruktura techniczna w zakresie gospodarki i ochrony wód,
- powstanie właściwych systemów ochrony zasobów wodnych,
- poprawa jakości wód powierzchniowych,
- poprawa jakości wód pitnych,
- odpowiednia ilość i jakość wody pitnej,
- systematyczna likwidacja nieoczyszczonych ścieków,
- zmniejszenie zanieczyszczeń odprowadzanych do wód.

Cel operacyjny: Ochrona litosfery

Priorytety:
- wdrażanie małoodpadowych i bezodpadowych technologii w procesach produkcyjnych,
- wdrażanie nowoczesnych technologii recyklingu, utylizacji i unieszkodliwiania odpadów,
- rekultywacja i zagospodarowanie zdegradowanych gruntów,
- zapobieganie procesom zanieczyszczania i degradacji, zwłaszcza erozji gleb,
- likwidacja składowisk substancji niebezpiecznych.

Działania:
- opracowywanie programów i projektów technicznych i wdrażanie technologii mało bezodpadowych oraz unieszkodliwianie i utylizacja odpadów,
- zwiększanie lesistości gminy i zadrzewiania gminy,
- właściwa gospodarka odpadami,
- stymulowanie właściwego gospodarowania środkami ochrony roślin,
- systematyczna likwidacja i rekultywacja, tzw. dzikich wysypisk odpadów,
- wdrażanie systemu selektywnej zbiorki odpadów i odzysku surowców wtórnych, co pozwoli na zmniejszenie ilości składowanych odpadów stałych.

Efekty:
- zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów,
- odzysk surowców wtórnych,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- odzyskanie dla celów produkcyjnych zdegradowanych gruntów
- zmniejszenie zanieczyszczenia gleb i innych elementów środowiska przyrodniczego,
- likwidacja "dzikich" wysypisk i odzyskanie dla środowiska przyrodniczego terenów przez nie zajmowanych,
- ograniczenie procesów degradacji i erozji gleb.

Cel operacyjny: Ochrona atmosfery

Priorytety:
- ograniczenie zanieczyszczeń odprowadzanych do powietrza atmosferycznego,
- wdrażanie nowych i modernizacja istniejących źródeł energii, w których podstawowym nośnikiem energii będą, tzw. paliwa odnawialne.

Działania:
- instalowanie urządzeń do oczyszczania gazów odlotowych, powstających w procesie spalania, zwłaszcza węgla kamiennego,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla poprzez stosowanie w procesie spalania takich źródeł energii jak gaz, drewno, słoma, olej opałowy,
- wdrażanie programów ograniczających zużycie wszelkiego rodzaju energii,
- modernizacja systemów oświetlenia ulic na nowoczesne i mniej energochłonne,
- modernizacja małych, sprawnych kotłowni opalanych węglem na systemy energooszczędne, w których stasuje się głównie odnawialne źródła energii,
- realizacja inwestycji pozwalających na produkcję energii z odnawialnych źródeł energii (energia wiatru, wody i inne),
- realizacja termomodernizacji budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej,
- monitoring zanieczyszczeń powietrza.

Efekty:
- ograniczenie emisji i immisji zanieczyszczeń,
- poprawa stanu czystości powietrza,
- zmniejszenie ilości zużywanej energii,
- wykorzystanie lokalnych źródeł energii do produkcji energii (oleje roślinne, energia wiatru, energia wody, energia geotermalna, energia słońca i inne),
- rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja miejscowego rynku pracy.

Cel operacyjny: Zwiększenie i tworzenie retencji wód

Priorytety:
- opracowane i wdrażanie programu małej retencji w gminie,
- zwiększenie nasadzeń i zalesiania terenów położonych wzdłuż cieków i zbiorników wodnych.

Działania:
- opracowanie programu małej retencji na obszarze gminy, uwzględniającego odbudowę, modernizację i budowę systemów retencjonujących wodę,
- systematyczna realizacja programu małej retencji,
- systematyczne prowadzenie nasadzeń i zadrzewień terenów położonych wzdłuż cieków i zbiorników wodnych, zgodnie z przyjętym programem.

Efekty:
- zwiększenie zasobów wód powierzchniowych w gminie,
- poprawa stosunków wodnych,
- zwiększenie retencji wodnej,
- poprawa bezpieczeństwa powodziowego.

Cel operacyjny: Zachowanie bioróżnorodności i ochrona przyrody

Priorytety:
- opracowanie strategii zachowania bioróżnorodności i ochrony przyrody gminy z uwzględnieniem strategii krajowej i wymogów Unii Europejskiej,
- opracowanie waloryzacji przyrodniczej dla gminy,
- sukcesywne tworzenie obszarów chronionych, które wraz z lasami i terenami zieleni ekologicznej połączone były korytarzami ekologicznymi (tj. ciągami roślinności wzdłuż dróg i cieków wodnych, które łącząc się z innymi pasami roślinności tworzą sieć stanowiącą schronienie dla zwierząt),
- optymalne kształtowanie rozmieszczenia struktury przestrzennej, między innymi, poprzez nowe nasadzenia i zadrzewienia.

Działania:
- ograniczanie zanieczyszczeń powietrza wód i gleb poprzez różnorakie działania w zakresie ochrony środowiska,
- rozwój turystyki przyjaznej środowisku,
- utrzymanie i urządzanie terenów zieleni w strefach zamieszkania,
- wspieranie działań na rzecz edukacji ekologicznej,
- rekultywacja terenów zdegradowanych przez działalność gospodarczą,
- tworzenie ścieżek dydaktyczno – przyrodniczych po ciekawych przyrodniczo terenach gminy,
- wdrażanie i monitoring opracowanego programu ochrony środowiska.

Efekty:
- stworzenie kompleksowego systemu ochrony przyrody,
- poprawa stanu przyrody,
- zwiększenie lesistości i terenów zielonych w gminie,
- zachowanie bioróżnorodności w gminie,
- zachowanie krajobrazu i cennych obiektów przyrodniczych,
- redukcja zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego,
- wyłączenie z zagospodarowania obszarów o wysokich walorach środowiskowych.

Cel pośredni
KSZTAŁTOWANIE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE PRZESTRZENI

Cel operacyjny: Efektywne zarządzanie przestrzenią i koordynacja działalności inwestycyjnej

Priorytety:
- zwiększenie efektywności zarządzania przestrzenią,
- ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego,
- wdrażanie systemów rozwoju przestrzennego dla poszczególnych miejscowości gminy (plany zagospodarowania przestrzennego),
- planowany rozwój miejscowości.

Działania:
- stworzenie systemu informacji planistycznej,
- tworzenie i aktualizacja zasobu map,
- planowany rozwój miejscowości,
- wdrażanie dobrych rozwiązań architektonicznych na terenie Gminy Rewal.

Efekty:
- ułatwienie podejmowania decyzji planistycznych,
- usprawnienie koordynacji i optymalizacji zamierzeń planistycznych w gminie,
- podniesienie atrakcyjności turystycznej i osadniczej obszarów gminie,
- ograniczenie nadmiernej presji urbanizacyjnej na obszarach atrakcyjnych pod względem przyrodniczym,
- ograniczenie rozwoju jednostek osadniczych bez odpowiedniego wyposażenia ich w infrastrukturę techniczną i społeczną.

Cel strategiczny II
AKTYWIZACJA GOSPODARCZA I WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH. POPRAWA WIZERUNKU GMINY

Priorytety:
- rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- stwarzanie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości,
- rozwój podmiotów podejmujących działalność gospodarczą w sferze pozarolniczej i tworzenie nowych miejsc pracy,
- zalesianie nieużytków,
- wykorzystanie innych funkcji niż rolnictwo w rozwoju gminy.

Działania.
- działania na rzecz wykorzystywania innych funkcji niż rolnictwo w rozwoju gminy, np. agroturystyka i ekoturystyka,
- inicjowanie tworzenia grup marketingowych,
- tworzenie nowych jednostek usługowych lub przetwórczych w oparciu o istniejące i nowo powstałe obiekty i instytucje,
- działania na rzecz poprawy kwalifikacji zawodowych mieszkańców gminy,
- wdrażanie nowych, efektywnych technologii w rozwoju przedsiębiorczości,
- budowa niezbędnej infrastruktury technicznej, dzięki czemu powstaną warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości,
- organizowanie i dofinansowywanie kształcenia osób zmieniających zawód,
- opracowanie programu zadrzewiania gruntów i systematyczne zadrzewianie terenów gminy, zgodnie z opracowanym programem.

Efekty:
- aktywizacja działań i rozwój przedsiębiorczości społeczności lokalnej,
- rozwój infrastruktury technicznej,
- ograniczenie bezrobocia, powstawanie nowych miejsc pracy,
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, działających w sferze pozarolniczej,
- gospodarczy rozwój terenów wiejskich,
- wzrost powierzchni lasów, zadrzewień i poprawa bilansu wodnego.

Cel strategiczny III
ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNO – REKREACYJNO – WYPOCZYNKOWEJ

Cel operacyjny: Rozwój bazy i infrastruktury turystycznej

Priorytety:
- modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury turystycznej,
- poprawa dostępności komunikacyjnej do miejsc o charakterze turystyczno-rekreacyjnym,
- modernizacja i budowa bazy turystycznej odpowiadającej standardom europejskim,
- adaptacja na cele turystyczne obiektów zabytkowych i innych,
- wyznaczanie nowych terenów na cele turystyczno-rekreacyjne.

Działania:
- współdziałanie z samorządami miast i gmin oraz organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami (np. z Rewalską Organizacją Turystyczną) w celu wypracowania planu rozwoju infrastruktury turystycznej,
- tworzenie zaplecza dla lokalnej inicjatywy gospodarczej związanej z rozwojem infrastruktury turystycznej,
- promowanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie infrastruktury i bazy turystycznej,
- wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych na rozwój bazy i infrastruktury turystycznej,
- inicjowanie rozwoju infrastruktury transportowej umożliwiającej lepszą dostępność do miejsc związanych z rozwojem i turystyki.

Efekty:
- poprawa dostępności komunikacyjnej w gminie,
- zwiększenie terenów przeznaczonych na cele turystyczne i rekreacyjne,
- zwiększenie i poprawa standardu bazy turystycznej,
- powstanie nowych miejsc parkingowych,
- rozbudowa zaplecza turystyki wodnej,
- wzrost liczby turystów,
- powstanie nowych miejsc pracy,
- wzrost dochodu mieszkańców,
- zwiększenie dochodów budżetu gminy.

Cel operacyjny: Kreowanie i rozwój turystyki w zgodzie z ochroną środowiska naturalnego

Priorytety:
- wypracowanie systemu współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi, zajmującymi się turystyką, organizacjami turystycznymi i samorządami (gminnym, powiatowym i wojewódzkim),
- opracowywanie i wdrażanie programów rozwoju i promocji turystyki w gminie,
- organizowanie systemów kształcenia kadr, zajmujących się turystyką,
- właściwe zagospodarowanie i wykorzystywanie w celach turystyczno – rekreacyjnych zasobów naturalnych gminy,
- zapobieganie degradacji środowiska naturalnego w wyniku działalności turystycznej i rekreacyjnej.

Działania:
- opracowanie i przygotowanie pakietu usług turystycznych dla indywidualnych osób i zorganizowanych grup,
- opracowywanie kalendarium imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych,
- tworzenie ścieżek dydaktyczno – przyrodniczych po atrakcyjnych pod względem

przyrodniczym terenach i ścieżek historycznych,
- wydawanie materiałów szkoleniowych i informacyjnych dotyczących turystyki i ochrony środowiska w gminie,
- promocja walorów turystycznych gminy, między innymi poprzez reklamę w mediach i wydawnictwa reklamowe,
- współpraca z organizacjami turystycznymi (lokalnymi, regionalnymi, krajowymi),
- organizowanie edukacji ekologicznej (w tym konkursy),
- opracowanie programów odnowy miejscowości gminy,
- stworzenie sieci informacji turystycznej w gminie.

Efekty:
- powstanie silnego lobby na rzecz rozwoju turystyki w gminie,
- większa skuteczność działań na rzecz rozwoju i promocji gminy w zakresie turystyki,
- wspólne finansowanie przedsięwzięć związanych z rozwojem turystyki,
- powstanie sprawnego i efektywnego systemu informacji turystycznej,
- uzyskanie możliwości pozyskania dodatkowych źródeł finansowania przedsięwzięć, związanych z turystyką,
- wzrost liczby turystów,
- utworzenie nowych miejsc pracy,
- wzrost dochodów generowanych przez turystykę,
- zrównoważony rozwój turystyki na terenie gminy,
- poprawa jakości środowiska na obszarach o znacznej koncentracji usług turystycznych,
- racjonalne wykorzystywanie istniejących zasobów środowiska naturalnego dla celów turystycznych,
- powstanie przyrodniczych ścieżek dydaktycznych i ścieżek historycznych,
- wzrost świadomości ekologicznej wśród lokalnej społeczności,
- estetyzacja (poprawa wizerunku) miejscowości gminy.

Cel strategiczny IV
POWSZECHNA DOSTĘPNOŚĆ DÓBR I USŁUG KULTURALNO – SPOŁECZNYCH

Priorytety :
- poprawa poziomu usług w zakresie oświaty, kultury, sportu, turystyki, ochrony zdrowia i opieki społecznej oraz bezpieczeństwa mieszkańców i turystów,
- zwiększenie dostępności mieszkańców gminy i turystów do wszystkich elementów infrastruktury społecznej i kulturalnej,
- poprawa poziomu wykształcenia i rozwój kulturalny mieszkańców gminy,
- podniesienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańców i turystów.

Działania:
- modernizacja bazy szkół i ich wyposażenia (w tym działania podejmowane w ramach budowy społeczeństwa informacyjnego),
- rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców gminy i turystów (w tym możliwość utworzenia liceum),
- rozbudowa i modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych,
- modernizacja świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych,
- usprawnienie organizacji służby zdrowia i opieki społecznej,
- usprawnienie organizacji służb bezpieczeństwa publicznego (Policja, Straż Gminna, Ochotnicza Straż Pożarna, ratownictwo morskie, w tym realizacja programów typu „Bezpieczna Gmina", „Błękitna Flaga")
- budowa centrów ratownictwa w Niechorzu i Pobierowie,
- budowa remiz strażackich w Niechorzu i Pobierowie.

Efekty:

- powszechny dostęp mieszkańców gminy do nowoczesnej, dobrze wyposażonej infrastruktury społecznej,
- zmiana lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców w kierunku potrzeb lokalnego rynku pracy,
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców, podniesienie świadomości zdrowotnej,
- stworzenie warunków do uprawiania sportu i rekreacji,
- powszechny dostęp mieszkańców i turystów do dóbr i usług kulturalno – społecznych,
- wzrost bezpieczeństwa publicznego mieszkańców i turystów.

11 PLANY OPERACYJNE

Wynikają z zakreślonych wcześniej celów strategicznych. Obejmują zakres poszczególnych działań w ramach branżowych programów określonych na podstawie analiz eksperckich i opinii oraz propozycji mieszkańców gminy.

Rozdział zawiera programy rozwoju gminy w dziedzinie:

- rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej (PR – 1),
- poprawy wizerunku Gminy Rewal - estetyzacja (PR – 2),
- ochrony środowiska przyrodniczego i brzegu morskiego (PR – 3),
- infrastruktury technicznej (PR – 4),
- infrastruktury społecznej (PR – 5),
- aktywizacji miejscowego rynku pracy, ograniczania bezrobocia i rozwoju przedsiębiorczości (PR – 6).

11.1 Rozwój funkcji turystyczno – wypoczynkowej

11.1.1 Cele rozwoju gminy

Intensywność i kierunki rozwoju zależą od celów, jakie stoją przed gminą. Głównym celem gminy jest spełnianie oczekiwań i wymagań społeczności lokalnej, zaspokajanie jej potrzeb i zagwarantowanie odpowiednich warunków życia. Celem strategicznym Gminy Rewal jest rozwój funkcji turystyczno – wypoczynkowo – rekreacyjnej. Celami pośrednimi, operacyjnymi, za pośrednictwem, których możliwe jest osiągnięcie celu głównego, są:

- zmiana turystyki z sezonowej na całoroczną – co pozwoli na zwiększenie dochodów mieszkańców, zwiększenie wykorzystania miejsc noclegowych oraz towarzyszącej infrastruktury okołoturystycznej;
- podniesienie standardu oferowanych usług – sukcesywna modernizacja bazy noclegowej, gastronomicznej, dostosowywanie jej do oczekiwań najbardziej wymagającego klienta;
- wypracowanie oraz utrzymanie najwyższej marki gminy na rynku turystyki w kraju i za granicą.

11.1.2 Uwarunkowania rozwoju turystyki

Funkcja turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowa jest funkcją wiodącą gminy. O możliwości rozwoju funkcji turystycznej w gminie stanowią:

- położenie w pasie nadmorskim Bałtyku,
- korzystny klimat wzbogacony w pasie nadmorskim w mikroelementy w postaci aerozolu morskiego i jodu,
- lesistość terenów,
- atrakcyjny krajobraz i występowanie ekosystemów o unikatowych wartościach cennych dla rozwoju funkcji poznawczej,
- bardzo dobry stan środowiska naturalnego spełniający wszystkie normy ekologiczne,
- zasoby siły roboczej z tradycjami w zakresie obsługi turystyki,
- położenie na szlaku turystyki pieszej, rowerowej i wodnej,
- duże rezerwy terenów pod inwestycje,
- brak uciążliwej dla środowiska i wypoczynku działalności gospodarczej, co umożliwia przestrzenną ciągłość funkcji turystycznej,

Głównym czynnikiem ograniczającym rozwój rekreacji na obszarze gminy jest konieczność dostosowania intensywności turystycznego zagospodarowania i form wypoczynku do pojemności plaży i chłonności środowiska.

Baza turystyczna jako całość wymaga nie tyle rozbudowania, ale przede wszystkim zróżnicowania pod względem standardu. Obecnie istniejące lokale są przeważnie o średnim standardzie usług. Do zadowolenia wszystkich turystów konieczne są zarówno lokale o dostatecznym wyposażeniu i niskich cenach oraz lokale o podwyższonym i bardzo wysokim standardzie. Oprócz tego część istniejącej bazy powinna zostać dostosowana do obsługi całorocznej.

11.1.3 Propozycje zagospodarowania turystycznego gminy Rewal

Baza noclegowa

Tylko niewielki procent miejsc noclegowych w gminie jest całorocznych. Ta wartość jest zdecydowanie za niska, biorąc pod uwagę potrzebę przedłużania sezonu turystycznego. Przyglądając się bliżej tej sytuacji należy stwierdzić, ze największy problem tkwi w świadomości i mentalności samych mieszkańców gminy bądź administratorów pensjonatów, domów gościnnych, czy ośrodków wypoczynkowych. Bardzo często zdarza się, ze wznosząc nowe lub modernizując stare obiekty nie biorą pod uwagę możliwości wykorzystania miejsc noclegowych w sezonie jesienno – zimowo – wiosennym. Pokutuje przekonanie, ze wczasowicze i tak nie przyjadą poza ścisłym sezonem, więc nie warto inwestować w ogrzewanie, docieplanie budynków czy wymianę okien. Fatalnym efektem takiego rozumowania jest powstawanie np. zupełnie nowych, dużych i nowocześnie wyposażanych budynków spełniających rolę hotelu – pensjonatu, gdzie nie przewidziano żadnego rodzaju ogrzewania. W rezultacie turyści przyjeżdżający np. w maju skarżą się na zimne, wilgotne i drogie pokoje, a gestorzy twierdzą, ze dla tak niewielkiej liczby gości nie opłaca im się włączać ogrzewania. Prowadzi to do tego, że ci pierwsi rezygnują z ponownego przyjazdu, a gospodarze pomimo bliskości lata mają niewykorzystane miejsca noclegowe. Obie strony zgodnie twierdzą, ze sezon nad morzem trwa od końca czerwca do końca sierpnia.

Oczekiwania przyjezdnych w stosunku do standardu wypoczynku rosną. Coraz więcej firm i osób zgłasza zapotrzebowanie na obiekty hotelowe z możliwością organizowania konferencji, sympozjów naukowych w połączeniu z dostępem do basenu, sauny, kręgielni czy restauracji. Istniejące na terenie gminy pensjonaty tylko w niewielkim stopniu zaspokajają popyt, zważywszy na ich niewielką liczbę i ograniczone możliwości zapewnienia aktywnego wypoczynku. Dlatego celowym wydaje się ulokowanie na terenie gminy, co najmniej jednego wysokiej klasy hotelu, wraz z salami konferencyjnymi, bogatym zapleczem sportowym rekreacyjnym i gastronomicznym. Tego typu inwestycja przyczyniłaby się do stopniowej eliminacji martwego sezonu. Przykładem może posłużyć hotel „Senator" w Dźwirzynie koło Kołobrzegu, który pomimo stosunkowo wysokich cen przez cały rok cieszy się wysoką frekwencją odwiedzających.

Kategoryzacja bazy noclegowej

Jednym z priorytetów rozwoju funkcji turystyczno – wypoczynkowej gminy jest kategoryzacja jej bazy noclegowej. Władze gminy promują skategoryzowane obiekty, którym przyznawana jest nagroda „Znak Jakości”. W chwili obecnej w gminie stan skategoryzowanej bazy noclegowej przedstawia się następująco: 1 hotel, 4 pensjonaty, 2 kempingi.

Informacja turystyczna

Proponuje się utworzenie sieci punktów informacji turystycznej w miejscowościach: Pogorzelicy, Niechorzu, Rewalu, Trzęsaczu, Pustkowiu i Pobierowie. W przedmiocie utworzenia sieci Rada Gminy Rewal podjęła stosowną uchwałę – Uchwała Nr IX/93/03 z dnia 28 maja 2003 r. Poszczególne punkty sieci informacji turystycznej połączone byłyby za pomocą internetu w jeden organizm. Sieć dysponowałaby stale uaktualnianą za pomocą internetu bazą miejsc noclegowych oraz bankiem informacji o atrakcjach turystycznych i innych informacjach niezbędnych turyście. Działalność sieci informacji turystycznej mogłaby zostać rozszerzona o publiczne udostępnianie internetu. Zaproponowany system ułatwiałby przyjezdnym zapoznanie się z ofertą wypoczynku i atrakcjami turystycznymi gminy.

Szlaki turystyczne

Proponuje się utworzenie następujących szlaków rowerowych:

- **Rewal – Śliwin – Trzęsacz – Rewal** (charakter trasy – trasa turystyczna, stopień trudności – łatwa – niebieska);
- **Pobierowo – Pustkowo** (charakter trasy – trasa turystyczna, stopień trudności – łatwa – niebieska);
- **Pogorzelica** (charakter trasy – trasa turystyczna, stopień trudności – dwa odcinki trasy, jeden łatwy – niebieski, drugi trudny - czerwony);
- **Niechorze- Skalno – Pogorzelica – Niechorze** „Wokół jeziora Liwia Łuża” (charakter trasy – trasa turystyczno - edukacyjna, stopień trudności – łatwa – niebieska);
- **Trzęsacz – Dreżewo – Pustkowo – Trzęsacz** (charakter trasy – trasa turystyczna, stopień trudności – łatwa – niebieska);
- **Pogorzelica** „Górki leśne” (charakter trasy – trasa turystyczno - edukacyjna, stopień trudności – łatwa – niebieska);

Szlaki rowerowe na terenie Gminy Rewal połączone byłyby ze szlakami rowerowymi w sąsiednich gminach (Gmina Karnice, Gmina Świerzno, Gmina Dziwnów). Utworzone szlaki połączone byłyby jednocześnie w sieć szlaków turystycznych całego Powiatu Gryfickiego.

Proponuje się także utworzenie szlaku historycznego o przebiegu: Pobierowo – Pustkowo – Trzęsacz – Rewal – Śliwin – Niechorze – Pogorzelica, którego celem nadrzędnym byłoby propagowanie miejsc związanych z historią i tradycją Gminy Rewal.

Równolegle z tworzeniem tras rowerowych należy zadbać o odpowiednie oznakowanie istniejących szlaków pieszych a także o powstawanie wypożyczalni rowerów, serwisów rowerowych i tworzenie miejsc odpoczynku dla rowerzystów. Wybrzeże Rewalskie powinno być przyjazne rowerzystom, gdyż to świadczy o kulturze turystycznej gminy.

Baza sportowo-rekreacyjna

Proponuje się wybudowanie kompleksów sportowych w Rewalu, Niechorzu i Pobierowie. W skład kompleksu wchodzą m.in.: boiska piłkarskie, bieżnie, korty tenisowe, skate – parki, mini golf i infrastruktura towarzysząca. Proponuje się także budowę mini kompleksów sportowo – rekreacyjnych w Pustkowiu, Pogorzelicy, Trzęsaczu i Śliwinie (także mini kompleks sportowo – rekreacyjny w obrębie ewidencyjnym Rewal 2).Zakłada się budowę krytego basenu przy istniejącej hali sportowej w Rewalu, a także budowę pełnowymiarowej sali gimnastycznej w Niechorzu.

Proponuje się utworzenie na terenie Wybrzeża Rewalskiego Aquaparku ze zjeżdżalniami wodnymi, jaccuzzi, itp. Całość dopełniałyby gabinety odnowy biologicznej, solarium. Rola takiego typu obiektów w przedłużeniu sezonu wypoczynkowego byłaby nieoceniona, gdyż możliwosc wypoczynku i rekreacji byłaby uniezależniona od pogody.

Marina oraz Centrum Sportów Wodnych w Niechorzu i Pogorzelicy

Gmina Rewal nie posiada na swoim terenie miejsca, które mogłoby przyjąć łodzie czy jachty. Najbliżej położone porty znajdują się w Dziwnowie i w Kołobrzegu, a w dodatku żaden z nich nie stanowi integralnej części w infrastrukturze turystycznej tych miejscowości. Dlatego proponuje się wybudowanie przy ujściu kanału Liwka portu rybacko-jachtowego – mariny, spełniającego jednocześnie funkcję bazy, centrum sportów wodnych

Utworzenie takiego obiektu wydaje się uzasadnione ze względu na położenie gminy względem ważnych szlaków żeglugowych jachtów i łodzi turystycznych. Pogorzelica znajduje się w odległości około 14 mil morskich od ujścia rzeki Dziwna. Wraz z Zalewem Kamieńskim, Zalewem Szczecińskim, niemieckim Oderhaff, rzeką Odrą i jeziorami Dąbie Małe i Dąbie Duże jest ona bardzo uczęszczanym, żeglarskim szlakiem.

Proponowana marina znacząco podniosłaby rangę gminy jako gminy nadmorskiej. Mogłaby stać się bazą dla cyklicznie organizowanych wybitnie morskich imprez, regat, zlotów czy różnego rodzaju pokazów. Niezbędne jest:

- wyłonienie potencjalnych inwestorów zainteresowanych przedsięwzięciem (ze wskazaniem na inwestorów zagranicznych);
- wykonanie niezbędnej dokumentacji techniczno - prawnej;
- wykonanie kompleksowych prac hydrotechnicznych zgodnie z przepisami prawnymi i zasadami regulującymi żeglugę morską, tj.: zabezpieczenie ujścia kanału, przystosowanie go do żeglugi jachtowej poprzez poszerzenie, pogłębienie i umocnienie jego brzegów, budowa falochronu; wykonanie basenu jachtowego, stanowisk cumowniczych wraz z przyłączami wodnymi i energetycznymi, budowa Bosmanatu, stacji paliw dla łodzi oraz suwnicy umożliwiającej wodowanie i naprawę jednostek pływających, itp.

Wykorzystując łagodny brzeg i dobry dostęp do morza w sąsiedztwie mariny mogłoby powstać centrum sportów wodnych i motorowodnych z nastawieniem na sezonową filię renomowanej szkoły sportów wodnych. Równolegle istniałaby wypożyczalnia sprzętu windsurfingowego, skuterów wodnych, łodzi motorowych oraz możliwość odbycia lotów na spadochronie za łodzią czy przejażdżki na nartach wodnych. W Zespole Szkół Sportowych w Rewalu można byłoby utworzyć sekcje sportów wodnych np. żeglarstwo, pływactwo, windsurfing.

Utworzenie przystanku Białej Floty w Niechorzu z wykorzystaniem istniejących pirsów, budowa mola w Rewalu i Pobierowie, budowa pomostów spacerowych w Trzęsaczu, Pustkowiu i Pogorzelicy.

Postulowany przystanek Białej Floty i pozostałe inwestycje podniosłyby znacznie atrakcyjność Wybrzeża Rewalskiego. Dodatkowe połączenie komunikacyjne ułatwiłoby zwiedzającym dostęp do atrakcji Gminy Rewal. Istniejące 3 pirsy w Niechorzu wymagają remontu i modernizacji. Po adaptacji pirsy mogłyby pełnić rolę mola.

Kolejka Wąskotorowa

Remontu wymagają zabytkowe dworce, mosty, linia kolejowa oraz wypożyczony z Muzeum Kolejnictwa w Warszawie zabytkowy parowóz Px48. Proponuje się wykorzystać na ten cel środki unijne i inne środki pomocowe. Proponuje się także w przyszłości przedłużenie trasy kolejki o odcinek do Pustkowa i Pobierowa i utworzenie Muzeum Kolejnictwa przy dworcu PKP w Pogorzelicy.

Przystań wędkarska Niechorze - Skalno

Proponowana przystań o charakterze śródlądowym mogłaby stać się atrakcją turystyczną, dość rzadką na naszym wybrzeżu. Wczasowicze oraz turyści zyskaliby cenną alternatywę spędzania czasu w chłodne bądź pochmurne dni. Spełniałaby swoją funkcję praktycznie przez większą część roku, a koszty budowy i konserwacji takiego obiektu nie byłyby wygórowane. Lokalizacja przystani to ujście Kanału Lądkowskiego do jeziora Liwia Łuża, po południowej

stronie drogi gruntowej Niechorze - Skalno.
Należy podjąć następujące działania:

- zagospodarować do celów wędkarskich odcinek brzegu kanału poprzez jego utwardzenie, zabezpieczenie, oraz wykonanie prostych, trwałych ławeczek rybackich;
- wydzielić miejsce na palenisko, grill;
- wybudować parking dla samochodów;
- wybudować sanitariaty i wiaty;
- poprawić stan drogi dojazdowej;
- sporządzić i ustawić tablice informacyjne.

„Słoneczny Trakt", czyli jak poprawić komunikację wewnątrz gminy

Wybrzeże Rewalskie to siedem miejscowości, połączonych ze sobą drogami bitymi, leśnymi i szlakami turystycznymi. Przemieszczając się z jednej do drugiej turysta ma do wyboru albo skorzystać z ruchliwej drogi bitej, albo przejść lub przejechać po niedostatecznie urządzonych szlakach pieszych i rowerowych. Obie opcje nie sprzyjają swobodnej, bezpiecznej komunikacji wewnątrzgminnej. Dlatego proponuje się stworzenie trasy łączącej wszystkie miejscowości lezące w pasie Wybrzeża Rewalskiego, przeznaczonej dla pieszych, rowerzystów i korzystających np. z „rolek" lub hulajnogi. Szlak komunikacyjny o odpowiednich parametrach łączyłby kurorty w całość, w jeden turystyczny organizm. Dzięki faktycznemu ułatwieniu w poruszaniu się po gminie odwiedzający mogliby lepiej wykorzystać atrakcje oferowane przez każdy zakątek gminy. Zyskałoby także środowisko poprzez ograniczone korzystanie z samochodów. „Słoneczny Trakt" poprowadzony jak najbliżej brzegu morskiego miałby szansę stać się atrakcją samą w sobie, wykorzystując odcinki promenad czy system istniejących, nadbrzeżnych, mało uczęszczanych dróg.

Budowa skansenu rybackiego przy Latarni Morskiej w Niechorzu (Targ Rybny i Święto Śledzia)

Aby podkreślić i wyeksponować lokalne tradycje, proponuje się utworzenie Targu Rybnego w Niechorzu. Wykorzystywałby on bazę rybacką i wraz z istniejącym Muzeum Rybołówstwa oraz projektowanym skansenem rybackim przy Latarni Morskiej byłby wielką atrakcją turystyczną i edukacyjną w skali całego zachodniopomorskiego wybrzeża. Turyści mieliby możliwość dokładnego przyjrzenia się pracy rybaków, poznania tajników zanikającej sztuki łowienia ryb, naprawy sieci czy wielu innych czynności związanych z rybołówstwem. Istniejąca możliwość kupna ryby „prosto z sieci", stanowiłaby dla turystów nie lada przeżycie, a dla rybaków i ich rodzin dodatkowe źródło dochodów i podniesienie rangi wykonywanego zawodu.

Zagospodarowanie turystyczne terenu przy Latarni Morskiej w Niechorzu.

Oprócz utworzenia skansenu rybackiego na przedmiotowym terenie proponuje się budowę amfiteatru i zespołu krytych i otwartych obiektów sportowo – rekreacyjnych – Aquapark, baseny, sale sportowe, boiska sportowe. Do czasu realizacji inwestycji teren może być wykorzystywany na cele plenerowych imprez sportowo – rekreacyjnych.

Rozwój turystyki ornitologicznej przy jeziorze Liwia Łuża

Rezerwat Przyrody „Liwia Łuza" jest niewątpliwie największą atrakcją przyrodniczą gminy. Jest naturalnym lęgowiskiem dzikich łabędzi oraz rożnych ptaków wodno – błotnych. 220 ha jeziora i terenów podmokłych znajduje się pod ścisłą ochroną, tak więc obszar ten nie jest dostępny dla turystów. Postuluje się utworzenie stanowisk obserwacyjnych ptaków, umożliwiające „czyste" polowanie z lornetką bądź aparatem fotograficznym bez naruszenia równowagi rezerwatu.
Należy podjąć następujące działania:

- wybudować wieże widokowe z systemem chodników, wkomponować je w otoczenie;
- utworzyć punkt wypożyczania lornetek, sprzedaży wydawnictw związanych z tematyką ornitologiczną;
- rozpropagować tak zagospodarowane jezioro w kręgach związanych z ornitologią (np. OTOP).

Zagospodarowanie turystyczne terenu na przeciwko hali sportowej w Rewalu

Proponuje się urządzenie terenu w celu stworzenia odpowiednich warunków plenerowych dla organizacji imprez sportowo – rekreacyjnych. Zagospodarowanie terenu obejmowałoby także budowę parkingów, w tym parkingów zaporowych, których brakuje w Rewalu.

Budowa infrastruktury plażowej w Gminie Rewal, w tym infrastruktury wykorzystywanej przez szkoły aktywnego wypoczynku.

Szkoły aktywnego wypoczynku mogą stać się markowym produktem turystycznym Gminy Rewal. Szkoła taka promuje aktywność, zdrowy typ życia, bezpieczeństwo. Przykładowa infrastruktura plażowa to: przebieralnie, wypożyczalnie sprzętu sportowego i plażowego, miejsca dla ratowników, punkty medyczne, przenośne trybuny, siłownie, place zabaw, boiska do gier zespołowych itp.

Budowa ośrodka szkoleniowego dla paralotniarzy oraz budowa stanowisk widokowych w Trzęsaczu.

Postuluje się podjąć działania w celu utworzenia profesjonalnie przygotowanego ośrodka szkoleniowego dla paralotniarzy wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Trzęsacz mógłby stać się ośrodkiem sportów ekstremalnych. Proponuje się umocnienie rangi odbywających się obecnie zawodów paralotniarskich.

Utworzenie Muzeum Wsi w Śliwinie i rozbudowa Muzeum Rybołówstwa w Niechorzu.

Zakłada się zagospodarowanie turystyczne jednej z zagród wiejskich, odtworzenie tradycyjnego gospodarstwa rolnego wraz ze stałą ekspozycją sprzętu rolniczego oraz utworzenie małego zoo, w którym żyłyby zwierzęta gospodarskie. Proponuje się rozbudowę Muzeum Rybołówstwa w Niechorzu.

Podjęcie próby rekonstrukcji średniowiecznego stanowiska archeologicznego w Śliwinie.

Należy najpierw przeprowadzić badania archeologiczne a następnie zagospodarować turystycznie przedmiotowy teren.

Zagospodarowanie turystyczne terenów po byłej jednostce wojskowej w Pobierowie.

Gmina Rewal powinna dążyć do przejęcia terenu po byłej jednostce wojskowej. Teren znajduje się obecnie w dyspozycji Agencji Mienia Wojskowego. Na pozyskanym terenie można byłoby utworzyć centrum ratownictwa, zaadoptować istniejące budynki na mieszkania komunalne czy dom opieki społecznej. Zamierzeniem gminy jest także utworzenie na przekazanym terenie Muzeum Wojskowości wraz ze stałą ekspozycją sprzętu wojskowego. Planuje się także zagospodarowanie terenu na cele rekreacyjno – hotelowe.

Utworzenie parku rekreacyjno – wypoczynkowego na terenie po byłym Ośrodku Wczasowym BURSZTYN w Pobierowie.

Proponuje się wybudowanie muszli koncertowej, placów zabaw dla dzieci, ścieżek zdrowia, a także umiejscowienie na przedmiotowym terenie elementów małej architektury: ławki i lampy parkowe, klomby, pergole. Zagospodarowany teren oprócz funkcji rekreacyjnej wykorzystywany byłby także na imprezy plenerowe.

Utworzenie parku rekreacyjno – wypoczynkowego na terenie pozyskanym od Urzędu Morskiego w Pustkowiu.

Utworzenie parku rekreacyjno – wypoczynkowego przy ulicy Łokietka w Rewalu.

Zagospodarowanie turystyczne terenu przy ruinach kościoła i przy kościele neogotyckim w Trzęsaczu a także wyeksponowanie przebiegu 15 południka.

Stworzenie sieci placów zabaw dla dzieci we wszystkich miejscowościach gminy i zagospodarowanie turystyczne centrów wszystkich miejscowości gminy (centra parkowo-rekreacyjne).

11.2 Poprawa wizerunku Gminy Rewal – estetyzacja

Estetyzacja ogólnie ujmując to wrażenia zmysłowe o pięknie, często wyrażone w pojęciach filozoficznych związanych, z tzw. przedmiotami pięknymi i przeżyciami z nimi związanymi. Termin estetyka został wprowadzony w XVIII wieku, lecz rozważania, dotyczące estetyki sięgają starożytnej Grecji. Pojęcie estetyki było i jest pojmowane w sposób różnorodny. Dlatego też pojęcie estetyki kojarzy się ze sztuką, m.in. taką jak malarstwo, rzeźba czy kompozycja kolorystyczna. Z upływem lat skojarzono to pojęcie z ładem, porządkiem czy kompozycją osiedli mieszkaniowych.

W powszechnym znaczeniu słowa estetyzacja to ład i porządek zagospodarowania przestrzeni, w której żyjemy. W praktyce odnosi się to do każdego szczegółu, dotyczącego wyglądu zewnętrznego oraz poszczególnych nieruchomości zlokalizowanych na terenie gminy. Odnosi się to do budynku, często jego fragmentów, wyglądu zewnętrznego obejścia gospodarczego czy miejsca zamieszkania na terenie gminy. Całość rozpatrywanych zagadnień, związanych z estetyzacja indywidualnych zagród czy miejsc zamieszkania składa się na program estetycznej wizji Gminy Rewal.

Gmina Rewal na przestrzeni czasu wykształciła swoją charakterystyczną sylwetkę, zarówno w układzie przestrzennym, jak i kulturowym. Na sylwetkę gminy w odniesieniu do historycznego układu urbanistycznego składają się, m.in. forma zabudowy oraz budynki mieszkaniowe i gospodarcze. Lokalny zrównoważony rozwój gospodarczy obejmuje między innymi kształtowanie funkcjonalnego i estetycznego środowiska życia człowieka. Zasadnym jest, więc podjęcie działań na rzecz poprawy wizerunku, zwłaszcza w kontekście planowanego rozwoju funkcji turystycznej gminy. Kształtowanie estetycznego wizerunku, to sposób na pobudzenie aktywności mieszkańców, którego efektem będzie odbudowa atrakcyjności miejscowości znajdujących się na terenie Gminy Rewal.

W ramach programu zakłada się:
- uporządkowanie przestrzeni;
- estetyzację zabudowy;
- kształtowanie estetycznego i zgodnego z zasadami ochrony środowiska wizerunku gospodarstw rolnych;
- urządzenie zieleni;
- organizację miejsc spotkań;
- budowę ciągów pieszych oraz rozbudowę i modernizację ulic i dróg.

11.2.1 Uporządkowanie przestrzeni

W estetyce obok piękna zawartego w sztuce, mieści się ład i czytelny porządek zagospodarowanej przestrzeni. W praktyce odnosi się to zarówno do detalu, fragmentu budynku, jego wyglądu zewnętrznego jak i do obszaru całej miejscowości. W ciągu wieków Gmina Rewal ukształtowała swoją charakterystyczną przestrzenną sylwetkę, na którą składają się zespoły budynków mieszkalnych, usługowych, użyteczności publicznej oraz zabytki. Należy zachować historyczny ład przestrzenny oraz opracować projekt ofertowy dla przyszłych zamierzeń inwestycyjnych. Sprzyjać to będzie precyzowaniu żądań w stosunku do inwestora (wielkość budynków, ich funkcja i zasady późniejszej eksploatacji) oraz unikaniu błędów w polityce lokalizacyjnej.

Należy podjąć następujące działania:
- ustalenie i opracowanie docelowego programu w zakresie potrzeb i lokalizacji budownictwa

mieszkaniowego, usługowo – handlowego, kultury, sportu, rekreacji i turystyki,
- wydzielenie terenów inwestycyjnych,
- opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego gminy,
- zapoznanie inwestorów z opracowanym szczegółowym planem zagospodarowania Gminy Rewal,
- promocja oferty inwestycyjnej.

11.2.2 Estetyzacja zabudowy

Estetyzacja zabudowy to harmonijne i właściwe pod względem technicznym utrzymanie obiektu budowlanego i działki. Do utrzymania porządku i czystości zobowiązany jest właściciel nieruchomości lub osoba reprezentująca go, zarządca nieruchomości, a także użytkownik nieruchomości lub jej części. Osoby te odpowiadają za właściwe, techniczne i bezpieczne użytkowanie budynku jak też za jego estetyczny wygląd.

Jednym z ważnych zagadnień związanych z estetyzacją poszczególnych miejscowości jest ujednolicenie albo raczej zharmonizowanie z otoczeniem kolorystyki budynków i ogrodzeń. Naczelną zasadą zagospodarowania przestrzennego posesji jest jej podział na strefę mieszkaniową obejmującą również tereny przeznaczone na wypoczynek oraz strefę gospodarczą. Funkcje produkcyjne nie powinny być uciążliwe dla strefy mieszkaniowej. W obręb funkcji mieszkaniowej powinny wchodzić:
- dom (budynek mieszkalny),
- tereny wypoczynkowe (ogród i zadrzewienia),
- podwórko przydomowe.

Budynek mieszkalny – przed domem należy przewidzieć ogródek ozdobny, który podnosi walory estetyczne posesji. Należy dbać o estetyczny wygląd domu mieszkalnego dostosowując kolor elewacji do całości otoczenia. Częstym elementem domu wiejskiego są balkony, tarasy, schody, które odpowiednio zagospodarowane i ozdobione żywą roślinnością stanowią bardzo dekoracyjny element. Można skrzyneczki, donice lub inne pojemniki umieścić bezpośrednio na posadzce balkonu, tarasu, schodów. Zdobiąc balkon, taras, okna, schody należy pamiętać o podwórkach, które często są zaniedbane i kontrastują z ładnym budynkiem mieszkalnym. Czasem jeden element kwiatowy w jednym miejscu doda uroku, zasłoni coś nieciekawego, spotęguje wrażenie ładu i porządku. Rośliny posadzone w starej niepotrzebnej beczce, garnku, drenach, wydrążonym pniu, nieużytecznych cebrzykach a nawet starych taczkach, czy innych niepotrzebnych zużytych maszynach i narzędziach rolniczych – upiększą otoczenie i sprawią wiele radości. Aby poprawić estetykę, wydzielić swoją własność oraz stworzyć sobie i przyszłym turystom komfortowe warunki pracy i wypoczynku należy również w ramach opisywanych działań ogrodzić swoją posesję Rola ogrodzeń a także materiały stosowane do ich budowy stale się zmieniają, są coraz ładniejsze i bardziej funkcjonalne. Współczesne ogrodzenia oprócz funkcji ochronnej spełniają jeszcze rolę izolacji oraz osłony od wiatrów, hałasu i kurzu. Na terenach wiejskich i podmiejskich buduje się ogrodzenia ochronne. Funkcja ochronna wzniesionych ogrodzeń polega na zabezpieczeniu przed wejściem na teren posesji zwierząt oraz intruzów. Funkcja izolacyjna ogrodzenia polega przede wszystkim na osłonięciu wnętrza ogrodu i odizolowania go od uciążliwych niekiedy pod względem estetycznym terenów sąsiednich. Umiejętne zastosowanie ogrodzeń izolacyjnych pozwala na ukierunkowanie uwagi użytkowników na atrakcyjne części widokowe wewnątrz ogrodu. Jako ogrodzenia izolacyjne buduje się tez ogrodzenia wewnętrzne, maskujące pewne części posesji o charakterze gospodarczym. Ogrodzenia mogą być wykonane z drewna, kamienia, siatki na słupkach, metalu i ogrodzenia w formie żywopłotu. Projektując ogrodzenie należy dostosować jego wygląd do architektury budynku, jego przeznaczenia oraz do rodzaju i koloru jego elewacji. Bardzo polecane ze względu na różne ich funkcje i duże walory estetyczne są żywopłoty. Wpływają korzystnie na klimat, stanowią osłonę od wiatrów oraz izolację od kurzu i hałasu. Żywopłoty mogą być łączone z siatką, metaloplastyką, z płotkiem drewnianym. Mogą być formowane lub nieformowane. Żywopłoty nieformowane składają się z krzewów kwitnących takich jak: tawuły, forsycje, jaśminowiec, berberys, lilak, dereń. Żywopłoty formowane stanowią zieloną ścianę, którą

można ciąć na dowolną wysokość i szerokość. Piękne są żywopłoty z drzew i krzewów iglastych np.: cis, jałowiec, cyprysik, świerk, tuja. Można je również formować – przycina się raz w roku.

Tereny wypoczynkowe wokół domu – w skład terenów wypoczynkowych i zieleni ozdobnej wchodzą ogródek przydomowy oraz inne tereny zadrzewione w strefie mieszkaniowej. Ogródek przydomowy na działce zagrodowej ma do spełnienia kilka zadań. Po pierwsze stanowi estetyczne obramowanie domu mieszkalnego, wprowadzając element koloru do często szarych ścian zabudowy. Po drugie stanowi dzięki wytwarzanemu mikroklimatowi i dzięki cechom swojego środowiska stanowi miejsce wypoczynku i zabaw dla dzieci – szczególnie, jeżeli wieś pełni funkcję letniskową. Po trzecie chroni od hałasów, kurzu i zapachów; po czwarte stanowi zabezpieczenie przeciwpożarowe. Położenie ogródka przydomowego na działce zagrodowej zależy w dużym stopniu od kształtu, wielkości działki, od urzeźbienia terenu i od sposobu ustawienia na działce budynku mieszkalnego i budynków produkcyjnych Realizowanie wysuniętej na wstępie tezy wydzielenia części mieszkaniowej od części produkcyjnej i wytworzenia dwóch wyraźnych stref: mieszkaniowej i gospodarczej – wiąże się z umieszczeniem domu mieszkalnego na obszarze zazielenionym. W tego rodzaju organizacji przestrzennej budynek mieszkalny nie jest związany ciągłymi ruchami z częścią produkcyjną Ogród przydomowy w takim gospodarstwie pełni trzy funkcje:

- tworzy kompozycję z całością zabudowy jako element składowy zagospodarowania całej miejscowości;
- tworzy strefę wypoczynkową wyposażoną w ławeczki, stoły ogrodowe, placyki do zabaw dzieci i ewentualnie w zbiornik wodny;
- stanowi dalszy ciąg mieszkania, w którym można przyjmować gości, wypoczywać po pracy.

Obszar położony między budynkiem mieszkalnym i częścią produkcyjną zagrody powinien być zagospodarowany zielenią tak, aby w maksymalnym stopniu chroniła ona budynek mieszkalny od uciążliwości wynikających z procesów produkcyjnych w zagrodzie. Występować tam powinny drzewa wysokie i krzewy, które stosuje się również jako ogrodzenie. Projektując modernizację zagospodarowania zagrody trzeba przyjmować jako wzorzec powyższy model. Trzeba, więc dążyć do tego, aby w jak największym stopniu wprowadzać zieleń otaczającą budynek mieszkalny. Za minimum przyjmować należy zieleń występującą z dwóch stron budynku mieszkalnego od strony drogi -jako zieleń ozdobno - kwiatową, oraz od granicy sąsiada lub od pola - jako ogród wypoczynkowy i stopniowo dążyć do otoczenia zielenią budynku ze wszystkich stron. Na terenie gminy Rewal występuje duża ilość małych gospodarstw z małymi i wąskimi działkami. Na tego rodzaju działkach jedyną możliwością zorganizowania ogrodu przydomowego jest umieszczenie go pomiędzy drogą i domem Zazwyczaj jest to niewielka powierzchnia, którą całkowicie trzeba zagospodarować krzewami i kwiatami oraz obsadzić kilkoma drzewami. Na kompozycję ogrodu składa się szereg elementów drzewa, krzewy, kwiaty, ścieżki, murki ogrodowe, pergole, altanki, ławeczki, stoły, itp. Należy dążyć do stworzenia z tych elementów harmonijnej całości, wartościowej pod względem estetycznym i dobrze służącej celom wypoczynkowym. W kompozycji, z punktu widzenia estetycznego, dużą rolę odgrywa barwa. Projektując obsadzenie ogródka kwiatowego, należy brać pod uwagę porę kwitnienia, wzrost roślin, kolor liści i kwiatów. Trzeba również dostosować gatunki do warunków lokalnych, tj. jakości gleby i klimatu. Ze względów praktycznych wskazane jest stosowanie takich gatunków roślin, które nie wymagają pracochłonnej pielęgnacji oraz specjalnych warunków klimatycznych. Należy w dużym stopniu obsadzać ogródki kwiatowe bylinami – roślinami wieloletnimi. Krzewy ozdobne powinny być sadzone w zwartych grupach aby tworzyły kompozycję z bryłą budynku, a w samym ogrodzie wydzielały spokojne i zaciszne zakątki. Zasadniczym elementem zagospodarowania przestrzennego ogródka jest organizacja terenu. Pod tym terminem rozumie się udoskonalenie powierzchni ścieżek i tarasów, opracowanie i regulację wszelkich uskoków terenu (skarpy, schodki, ustawienie ozdobnych donic, itp.). Jednym słowem chodzi tu o wszelkie roboty ziemne ułatwiające poruszanie się po działce.

Podwórko przydomowe (gospodarcze) – podwórze gospodarcze jest to obszar, na którym przeprowadza się wiele czynności gospodarczych i przez który przebiega wielokierunkowy ruch ludzi i zwierząt. Wielkość i kształt podwórza muszą być dostosowane do przewidywanego wyposażenia gospodarstwa w maszyny i środki transportu Na ogół dla podwórza gospodarczego przyjmuje się formę kwadratu lub prostokąta Podwórze musi mieć dobre powiązanie komunikacyjne z drogą oraz areałem pól gospodarstwa. Powierzchnia terenu podwórza powinna być w miarę możliwości równa, z lekkim spadkiem umożliwiającym spływ wód opadowych na zewnątrz. Podwórze powinno mieć w miarę potrzeby nawierzchnię utwardzoną, co najmniej na tarasach dojazdowych do poszczególnych punktów załadunku i wyładunku towarów. Powinno być wygrodzone od pozostałego areału pól, od drogi i od sąsiadujących działek. Na podwórzu w miejscu łatwo dostępnym powinno się zgromadzić i umieścić pod zadaszeniem sprzęt przeciwpożarowy usytuowany tak, aby był niedostępny dla małych dzieci. Podwórze powinno być stale utrzymywane w ładzie i czystości, co wiąże się ze starannym dostosowaniem sposobu jego zagospodarowania do organizacji produkcji i odbywającego się na nim ruchu. Odpowiednia forma zabudowy mieszkaniowej i zagospodarowanie strefy mieszkaniowej są niezmiernie ważne na tych terenach wiejskich, na których występować będzie funkcja wypoczynkowa i turystyczna. Spędzanie urlopów na wsi przez ludność miejską będzie coraz powszechniejsze, dlatego warunki mieszkaniowe w budynkach wiejskich muszą się stale poprawiać. Trzeba również uwzględnić, że z oferowanego wypoczynku korzystać będą głównie rodziny z dziećmi, dlatego do ich potrzeb powinno się przystosować zagospodarowanie strefy mieszkaniowej. Wysuwana tu koncepcja wydzielenia części mieszkaniowej od części gospodarczej w gospodarstwach rolnych przestrzegana jest w tych wszystkich krajach, w których gospodarstwa przeszły na nowoczesne formy gospodarowania

11.2.3 Kształtowanie estetycznego i zgodnego z zasadami ochrony środowiska wizerunku gospodarstw rolnych

Wypracowanie równowagi pomiędzy tempem rozwoju rolnictwa oraz stosowanymi tradycyjnymi (nie zawsze dobrymi) praktykami a środowiskiem wymaga dużej wiedzy od rolników. Przepisy dobrej praktyki rolniczej, wynikają z obowiązującego w Polsce prawa w zakresie ochrony środowiska, przepisów prawnych Unii Europejskiej i Konwencji międzynarodowych, których Polska jest sygnatariuszem. Postępowanie zgodnie z tymi przepisami zmniejsza ryzyko wejścia w konflikt z prawem, zarówno w procesie produkcji rolnej, jak i zagospodarowania przestrzennego. Polski Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej (pod redakcją doc. dr hab. Ireny Duer i prof. dr hab. Mariusza Fotyma) wskazuje między innymi jak prawidłowo lokalizować i urządzać zagrodę wiejską.

Gospodarstwo powinno być tak zlokalizowane i urządzone, aby nie naruszało estetyki otaczającego go krajobrazu, a działalność rolnicza nie była uciążliwa dla otoczenia i środowiska:

- powinno być ograniczone przedostawanie się do atmosfery wszelkich substancji o przykrym zapachu, unoszenie się w powietrzu pylastych cząstek gleby czy nawozów mineralnych oraz chemicznych środków ochrony roślin, które łatwo są przenoszone na znaczną odległość;
- obejście gospodarskie swoim wyglądem powinno harmonizować z otoczeniem, a rolnik powinien czuć się odpowiedzialnym za krajobraz oraz czystość środowiska, które jest w zasięgu jego bezpośredniego oddziaływania;
- usytuowanie budynków gospodarczych i urządzenie całego gospodarstwa powinno stwarzać bezpieczne warunki życia dla całej rodziny rolnika, osób zatrudnionych w gospodarstwie i sąsiadów;
- przy budowie, rozbudowie lub modernizacji gospodarstwa należy stosować takie rozwiązania, które ograniczać będą wpływ ujemnych skutków gospodarowania na środowisko przyrodnicze.

Rolnicy powinni aktywnie uczestniczyć we wszystkich pracach realizowanych na terenie ich wsi, które pozwolą poprawie efektywność gospodarowania i wizerunek estetyczny wsi oraz chronić środowisko. Należy podejmować następujące działania:

- utrzymywanie w stanie sprawności technicznej urządzeń melioracyjnych i przeciwerozyjnych;
- rekultywacja gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych, w wyniku np. klęsk żywiołowych;
- likwidacja dzikich wysypisk śmieci;
- w razie konieczności wyłączenie określonych gruntów z produkcji rolnej na drogi dojazdowe oraz inne elementy infrastruktury technicznej wsi.

Zagroda wiejska będąca miejscem zamieszkania, a jednocześnie spełniająca różne funkcje gospodarcze powinna zapewniać odpowiednie warunki higieniczne.

- urządzenie zagrody powinno być elementem programów sanitacji, w ramach polityki ekologicznej samorządu terytorialnego. W miarę możliwości podwórze zagrody powinno być utwardzone, a wody opadowe odprowadzane lokalną kanalizacją deszczową, bądź systemem otwartych rowów, wykorzystując naturalne spadki terenu;
- część gospodarcza podwórza powinna być oddzielona od części mieszkalnej. W części gospodarczej powinny znajdować się wybiegi dla zwierząt oraz utwardzony plac pod maszyny, narzędzia, jak również odrębne pojemniki na śmieci i odpady organiczne i nieorganiczne (popiół, żużel itp.);
- najskuteczniejszym sposobem gwarantującym dobrą jakość wody w studni jest utrzymywanie porządku i czystości w całej zagrodzie;
- studnia wyłączona z użytkowania nie powinna służyć jako przydomowy śmietnik, lecz należy ją zasypać (najlepiej glebą gliniastą);
- w przypadku budowy nowej studni, zgodnie z obowiązującym prawem geologicznym najlepiej zlecić wykonanie jej projektu uprawnionemu hydrogeologowi;
- każda nowa studnia powinna być zarejestrowana w Wydziale Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w celu przeprowadzania okresowych badań jakości wody.

11.2.4 Urządzenie zieleni

Zieleń jest jednym z wielu czynników wpływających na miejscowy klimat. Może ona odgrywać rolę dodatnią lub ujemną, zależnie od jej ukształtowania przestrzennego. Urządzenie terenów zielonych związane jest z organizowaniem i kształtowaniem otwartych przestrzeni i bezpośredniego otoczenia budowli za pomocą roślinności.

Podział i klasyfikacja terenów zieleni opiera się na zasadzie funkcjonalności tych terenów. Podział terenów zieleni z punktu widzenia ich funkcji przedstawia się następująco:

- tereny zieleni towarzyszące rożnym obiektom;
- zieleń towarzysząca zabudowie indywidualnej;
- zieleń towarzysząca obiektom usług kulturalno – społecznych;
- zieleń towarzysząca obiektom usług gospodarczych;
- tereny zieleni wypoczynkowo-wycieczkowe i turystyczne;
- bazy i ośrodki wypoczynkowe lądowe, przyleśne i przywodne.

Zagadnienia dotyczące estetyzacji zabudowy uwzględniają zagospodarowanie terenów zielonych towarzyszących zabudowie indywidualnej. Aktualne i przyszłe obiekty usług gospodarczych (sklepy, punkty usługowe, gastronomiczne itp.) powinny posiadać wydzielone, estetycznie zagospodarowane tereny zielone (ozdobne trawniki z krzewami kwitnącymi lub zimozielonymi).

Program zagospodarowania plaży powinien uwzględniać projekt urządzenia terenów zielonych bazy turystyczno-rekreacyjnej. Tereny te powinny być dostosowane do przyjęcia turystów, posiadać wyodrębnione ciągi piesze oraz place i miejsca do wypoczynku czynnego Kształtowanie krajobrazu powinno być oparte na wykorzystaniu naturalnego ukształtowania terenu, wydobyciu jego naturalnego piękna i utrzymaniu jego wartości przyrodniczych. Roślinność nowo wprowadzana powinna nawiązywać do istniejącej, aby nie zatracić właściwego dla okolicy charakteru. Zaleca się w szczególności zachowanie lub wprowadzenie w miejscach

charakterystycznych pojedynczego drzewa lub nowych zadrzewień w formie pasów izolacyjnych lub wiatrochronnych, pamiętając by nie zasłaniać miejsc widokowych

11.2.5 Organizacja miejsc spotkań

Istotną rolę w życiu każdej społeczności odgrywają kluby, świetlice szkolne i środowiskowe, kawiarenki i inne miejsca spotkań mieszkańców. Obecna sytuacja gospodarcza spowodowała likwidację wielu tego typu wiejskich ośrodków kulturalnych w całym kraju. Ideą programu rozwoju miejscowości gminnych jest również organizacja miejsc spotkań mieszkańców. Rolę ośrodków kulturalnych w dużo większym stopniu niż obecnie mogłyby pełnić szkoły. Wszelkie działania z tym związane wymagają zaangażowania nie tylko nauczycieli, ale wszystkich mieszkańców. Animatorem wielu działań kulturalno – społecznych powinni być miejscowi liderzy. Od ich zaangażowania w dużym stopniu zależeć będzie powodzenie całego programu rozwoju Gminy Rewal.

11.2.6 Budowa ciągów pieszych oraz rozbudowa i modernizacja ulic i dróg

Z estetyzacją związana jest także modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej, zwłaszcza modernizacja lokalnych dróg oraz budowa chodników dla pieszych. Program rozwoju infrastruktury technicznej przewiduje:

- budowę i modernizację dróg;
- budowę chodników dla pieszych;
- wytyczenie i budowę tras rowerowych i pieszych.

Duże znaczenie w estetyzacji mogą mieć szpalery roślinności, stanowiące jednocześnie tzw. osłony wiatrochronne. Pasy zieleni wysokiej lub niskiej są również jednym z czynników regulujących lokalne warunki klimatyczne. Zmniejszają szkodliwe działanie wiatru na rośliny uprawne oraz polepszają warunki wilgotnościowe gleby i powietrza.

Wdrożenie programu estetyzacji wymaga w pierwszym okresie poniesienia znacznych nakładów inwestycyjnych. Jednak, żeby te nakłady nie zostały zmarnotrawione należy prowadzić działania mające na celu utrzymanie estetycznego wyglądu całej gminy. Pomocne będą tzw. przeglądy porządkowe. Dlatego też każdy właściciel współwłaściciel, dzierżawca czy użytkownik powinien ustalić szczegółowy zakres prac porządkowych i renowacyjnych.

Przegląd stanu technicznego i poziomu estetyki powinien objąć w szczególności:

- czystość i porządek wokół poszczególnych nieruchomości,
- stan ogrodzeń, bram i furtek,
- wygląd zewnętrzny budynków, a w tym szczególnie stan okien i drzwi zewnętrznych,
- stan tablic informacyjnych, reklam i wywieszek,
- stan chodników dla pieszych,
- stan podjazdów do poszczególnych posesji.

We wspólnym działaniu z mieszkańcami wsi lub jej przedstawicielami należy ustalić:

- czas, w jakim będą przeprowadzane prace porządkowe i renowacyjne,
- kolorystykę poszczególnych ogrodzeń, zwłaszcza w ciągach ulicznych,
- sposób zabezpieczenia w niezbędne materiały do wykonania kolorystyki ogrodzeń (farba, pędzle, itp.),
- zasady finansowania prac porządkowych i renowacyjnych,
- zasady oceniania i nagradzania najciekawszych rozwiązań w zakresie poprawy estetyki.

Elementami związanymi z estetyzacją i dekoracją są także:

- pielęgnowanie, w tym przycinanie istniejących nasadzeń roślin wysokopiennych jak i niskopiennych,

- dbałość o stan techniczny i wygląd zewnętrzny balkonów i działek ochronnych,
- dbałość o estetyczny wygląd bram oraz furtek i ogrodzeń do poszczególnych posesji,
- dbałość o estetyczny wygląd szyldów, reklam i urządzeń świetlnych.

Istotnym instrumentem wdrażającym program estetyzacji miejscowości mogą być coroczne konkursy:

1. „Nowe życie starych domów"
Celem konkursu jest wykorzystanie istniejących, zaniedbanych obiektów na działalność gospodarczą, kulturalną itp.(np. kowalstwo artystyczne, rękodzielnictwo, pensjonat, pub, kawiarnia, i inne usługi dla mieszkańców). Regulamin konkursu powinien szczegółowo określać zasady oceniania i nagradzania oraz współfinansowania projektów konkursowych. Adaptacja wyżej wymienionych obiektów na jakąkolwiek działalność wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych. Wskazane jest, więc opracowanie dla każdego indywidualnego projektu szczegółowego kosztorysu uwzględniającego montaż finansowy (środki prywatne, gminne, powiatowe, unijne i inne).
2. „Bezpieczne gospodarstwo rolne"
Celem konkursu jest popularyzacja zasad bezpiecznej pracy, ochrona zdrowia i życia podczas pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym, promocja bezpiecznych gospodarstw w środowisku wiejskim oraz rozwijanie idei szlachetnego współzawodnictwa. Organizowany przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Państwową Inspekcję Pracy i władze samorządowe województwa.
3. „Najestetyczniejsza zagroda wiejska"
Konkurs o zasięgu wojewódzkim organizowany przez Zachodniopomorską Izbę Rolniczą.

11.3 Ochrona środowiska przyrodniczego i brzegu morskiego

Ochrona środowiska przyrodniczego gminy winna być oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju, który oznacza:

- zachowanie możliwości odtwarzania zasobów naturalnych;
- racjonalne użytkowanie zasobów nieodnawialnych i zastąpienie ich substytutami;
- zachowanie różnorodności biologicznej;
- zapewnienie mieszkańcom gminy bezpieczeństwa ekologicznego;
- ograniczanie uciążliwości dla środowiska i nie przekraczanie granic wyznaczonych jego odpornością.

Działania strategiczne w zakresie ochrony środowiska powinny objąć m.in. procesy, tj.:

- budowę urządzeń ochronnych brzegu morskiego;
- zabiegi przeciwerozyjne, budowa zbiorników na gnojowicę, urządzenia do utylizacji ścieków bytowych;
- zachowanie rezerwatów, pomników przyrody, stref ochronnych;
- ochronę obszarów wiejskich i preferowanie bezkolizyjnych funkcji produkcyjnych.

Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego w gminie Rewal są szczególnie ważne ze względu na:

- specyficzne nadmorskie położenie związane z koniecznością ochrony brzegu morskiego (wydm, klifu i szaty roślinnej),
- wiodącą funkcję turystyczną, wypoczynkową i wybitne walory krajobrazowe – przyrodnicze oraz klimatyczne – zdrowotne.

W dniu 5 lipca 2004 roku Rada Gminy Rewal Uchwałą nr XXII/200/04 przyjęła Program Ochrony Środowiska.

Program Ochrony Środowiska Gminy Rewal został sporządzony jako realizacja art. 17 i 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami).

W Programie została zawarta polityka ekologiczna oparta na II Polityce ekologicznej państwa, Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego i Programie Ochrony Środowiska Powiatu Gryfickiego na lata 2002 – 2006 oraz 2007 – 2011.

Jednym z celów priorytetowych polityki ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego i powiatu gryfickiego jest minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko.

Działania realizujące ten cel obejmują ochronę powietrza, powierzchni ziemi i zasobów wodnych. Wyznaczone cele i kierunki działań do realizacji w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Rewal zostały ujęte w programie w formie harmonogramu w przedziale czasowym 2003 – 2011.

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska cele i zadania własne Gminy Rewal na lata 2004 – 2011 to:

1. „Gorące punkty" (Cel 1):
   - likwidacja lub modernizacja instalacji nie spełniających wymagań ochrony środowiska,
   - program ochrony i rekultywacji jeziora Liwia Łuża oraz sanacji jego zlewni,
2. Gospodarka wodna (Cel 2):
   - realizacja krajowego programu oczyszczalni ścieków komunalnych,
   - ochrona gleby i wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,
   - ochrona przed powodzią,
   - poprawa zaopatrzenia w wodę,
3. Gospodarka odpadami (Cel 3):
   - realizacja planu gospodarki odpadami,
   - usuwanie z terenu gminy odpadów gromadzonych w miejscach do tego nie przeznaczonych,
   - utworzenie warunków do bezpiecznego grzebania padłych zwierząt,
4. Poprawa jakości środowiska – powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne (Cel 4):
   - utworzenie bazy danych o emisji zanieczyszczeń do powietrza,
   - poprawa jakości powietrza na terenie gminy,
   - aktualizacja informacji o emisji hałasu do środowiska,
   - ograniczenie emisji hałasu do środowiska,
5. Racjonalizacja użytkowania surowców (Cel 5):
   - ochrona złóż kopalnych przed trwałym zainwestowaniem i zalesieniem oraz niekontrolowaną eksploatacją,
   - opracowanie programu rozwoju energetyki opartej o surowce odnawialne
6. Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża (Cel 6):
   - poprawa zaplecza parkingowego,
   - zabezpieczenie przed degradacją i zanieczyszczeniem terenów nadmorskich,
   - akcja „sprzątanie świata" i inne cykliczne akcje porządkowe,
7. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych (Cel 7):
   - zagospodarowanie jeziora Liwia Łuża i terenów przyległych,
   - powstanie gospodarstw agroturystycznych,
   - rozwój rolnictwa ekologicznego,
   - promocja turystyczna gminy,
   - poprawa dostępu do parków i wybrzeża morskiego,
8. Przeciwdziałanie poważnym awariom (Cel 8):
   - zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych,
   - zwiększenie potencjału służb reagowania kryzysowego,

9. Zwiększenie świadomości społecznej – edukacja ekologiczna (Cel 9):
   - utworzenie w urzędzie gminy systemu prowadzenia i upowszechniania informacji o środowisku,
   - prowadzenie szkoleń, konkursów, promocji i wydawnictw z zakresu edukacji ekologicznej,
   - opracowanie i realizacja programu badawczo – obserwacyjnego najbliższego otoczenia,
   - medialna promocja rzemiosła artystycznego i rolnictwa ekologicznego,
   - stworzenie internetowej mapy problematyki dotyczącej ochrony środowiska,
   - realizacja małych projektów ekologicznych,
   - szkolenia,
   - informowanie społeczeństwa o stanie środowiska,
10. Monitoring środowiska (Cel 10):
   - monitoring przyrody.

W dniu 18 marca 2002 r. Gmina Rewal przystąpiła do Celowego Związku Gmin R–XXI i przyjęła Plan Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R-XXI z siedzibą w Nowogardzie na lata 2004 – 2015. Plan Gospodarki Odpadami dla Celowego Związku Gmin R–XXI za cel nadrzędny przyjmuje minimalizację ilości odpadów wytwarzanych w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania, spełniającego standardy Unii Europejskiej. Podstawową inwestycją, realizowaną przez R–XXI jest budowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Słajsinie, Gmina Nowogard, obsługującego gminy wchodzące w skład Celowego Związku Gmin R–XXI.

Gmina Rewal jest członkiem Związku Komunalnego Unia Miast i Gmin Dorzecza Regi z siedzibą w Gryficach. Unia realizuje swoje zadania poprzez:

1. Inicjowanie, projektowanie i realizację na terenie gmin członków Unii wspólnych przedsięwzięć w zakresie:
   - ochrony środowiska i gospodarki odpadami, wtym ochrony wód, ziemi i powietrza oraz krajobrazu będącego bazą dla rekreacji i rozwoju turystycznego gmin,
   - rozwoju gospodarczego gmin w oparciu o naturalne walory przyrodnicze,
   - gospodarki komunalnej i współpracy samorządowej,
   - kultury, sportu i rekreacji,
   - promocji gospodarczej i turystycznej,
2. Reprezentowanie interesów gmin – członków Unii w sprawach współpracy z samorządami innych państw oraz wobec administracji rządowej w zakresie działania Unii.

W dniu 28 października 2004 r. Rada Gminy Rewal podjęła uchwałę w sprawie rozpoczęcia działań zmierzających do realizacji przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy, w związku z wnioskiem złożonym o finansowanie z Funduszu Spójności przedsięwzięcia „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno – ściekowej gmin leżących w dorzeczu Regi”. Powyższą uchwałą Rada Gminy Rewal przyjęła wstępną koncepcję organizacji zarządzania gospodarką wodno – ściekową na terenie miast i gmin członkowskich Związku Komunalnego Unia Miast i Gmin Dorzecza Regi.

W dniu 28 marca 2003 r. Sejm RP przyjął Ustawę o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich”. W ramach Programu podejmuje się zadania dotyczące:

- budowy, rozbudowy i utrzymywania systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich, w tym usuwania uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego brzegów morskich,
- zapewnienia stabilizacji linii brzegowej i zapobiegania zanikowi plaż,
- monitorowania brzegów morskich a także czynności, prac i badań dotyczących ustalenia aktualnego stanu brzegów morskich mające na celu wskazanie koniecznych i niezbędnych działań, zmierzających do ratowania brzegów morskich.

Program jest nadzorowany przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej, a realizowany przez dyrektorów Urzędów Morskich. Program jest finansowany z budżetu państwa i z środków pozabudżetowych a łączne nakłady na finansowanie Programu w całym okresie jego realizacji, tj. lata 2004 – 2023 wyniosą 911 mln złotych.
W powyższym Programie ujete zostały dwa zadania dotyczące Gminy Rewal:

1. odcinek brzegu Niechorze – modernizacja umocnień brzegowych, sztuczne zasilanie (kwota 20 000 zł),
2. odcinek brzegu Niechorze – Dziwnówek – sztuczne zasilanie w rejonach Śliwina , Rewala, Trzesacza, Pustkowa i Pobierowa wraz z budową umocnień brzegowych (kwota 60 000 zł).

ZADANIA:

- kontynuacja realizacji gminnego programu poprawy stanu czystości środowiska poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej, utylizację odpadów stałych rozwinięcie systemu segregacji śmieci,
- edukacja i kształtowanie świadomości mieszkańców gminy o potrzebie ochrony środowiska i zachowań proekologicznych,
- wspieranie inwestycji służących ochronie środowiska,
- odtworzenie plaży i ochrona brzegu morskiego oraz ochrona pasa nadmorskiego,
- ochrona wód Bałtyku.

REALIZACJA

1. Inwestycje – zakłada się dalsze stosowanie pełnych rygorów ochrony środowiska ze wszystkimi jego elementami. Oznacza to kontynuowanie i wspieranie inwestycji służących ochronie środowiska (ścieki, utylizacja odpadów stałych itp.). Szczegółowe zadania do realizacji przedstawiono w programie operacyjnym „Infrastruktura techniczna”.
2. Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy. Wdrożenie programu „Agenda 21". Jednym z kanałów rozprzestrzeniania idei i zasad Agendy 21 jest oddziaływanie na dorosłych poprzez dzieci. Programy szkolne oraz kulturalne winny zawierać oprócz treści ekologicznych, praktyczne pomysły angażowania rodziców w sprawy ochrony środowiska i wdrażania zasad zrównoważonego ekorozwoju gminy. Mogą to być pomysły na konkursy rodzinne lub tez rodzinne akcje organizowane przez instytucje oświatowe i kulturalne Uczniowie stanowią naturalny czynnik przesyłu informacji. Kształtowanie świadomości ekologicznej i kulturowej mieszkańców gminy to zadanie, które może być realizowane przez organizacje społeczne, dla których jest to jedno z zadań statutowych. Organizacje te powinny być wspierane w tej działalności zgodnie z ogólniejszymi zasadami, które powinien precyzować program wspierania organizacji pozarządowych w gminie. Obecnie organizacje pozarządowe mają możliwość pozyskiwania środków z zewnętrznych zasobów finansowych, co powinno być premiowane przez gminę Dla zachowania wysokich walorów przyrodniczych, jakie posiada gmina ważnym zadaniem jest uświadomienie społeczności lokalnej o wartości tych zasobów przyrodniczych i konieczności zrównoważonego rozwoju gminy. Rozwojowi gospodarczemu muszą towarzyszyć działania na rzecz poprawy jakości wody, czystości powietrza, zachowania dziedzictwa przyrodniczego Konieczne jest opracowanie programów edukacyjnych dotyczących ścieżek dydaktycznych na terenie gminy. Jednym z priorytetowych zadań jest wdrożenie przyjętego programu kompleksowego zagospodarowania odpadów w gminie. Wdrożeniu tego programu to także świadome uczestnictwo mieszkańców w jego realizacji: wstępna selekcja odpadów, uczestnictwo w finansowaniu itp. Edukacja ekologiczna jest stałym zadaniem priorytetowym Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Fundusz udziela na ten cel dotacji i wsparcia merytorycznego W oparciu o system szkół w gminie i w oparciu o nowo powstałe Gminne Centrum Edukacji – Centrum Szkoleniowo – Językowe i Centrum Przedsiębiorczości, proponuje się powołanie komórki organizacyjnej zajmującej się edukacją ekologiczną społeczeństwa.

3. Ochrona brzegu morskiego i odtworzenie plaży. Zagadnienie odtworzenia i ochrony plaży nadmorskiej jest ważnym elementem ochrony środowiska w gminie. Warunkuje dalszy rozwój funkcji turystycznej miejscowości nadmorskich gminy. Silne sztormy doprowadzają do systematycznego niszczenia brzegu klifowego i plaży. Jednym z priorytetów będzie realizacja ustawy o ochronie brzegu morskiego.

11.3.1 Stymulatory działania

Zasadnicze znaczenie w powodzeniu zadań związanych z realizacją ochrony środowiska mają środki materialne i finansowe, jakie będzie można przeznaczyć na te cele. Proponowane działania musza być jednak dostosowane do obecnych realiów a ich skuteczność będzie uzależniona także od unormowań prawnych, mechanizmów ekonomicznych, polityki przestrzennej i wsparcia społecznego.

Zakres prawnych regulacji ochrony środowiska jest dosyć rozbudowany, gdyż wchodzą tu unormowania dotyczące bezpośrednio ochrony i unormowania związane z racjonalnym zagospodarowaniem przestrzeni Będą tu należały przepisy o charakterze ogólnym, dotyczące całości gospodarki i o charakterze resortowym, dotyczące np obszarów użytkowanych rolniczo, leśnie, czy eksploatacji kopalin. Najważniejsze podstawy prawne dotyczące ochrony środowiska to:

- Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska wraz z późniejszymi zmianami,
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych wraz z późniejszymi zmianami.

Poza wymienionymi ustawami wpływ na ochronę i racjonalną gospodarkę powierzchni ziemi mają przepisy prawne związane z: gospodarką leśną, eksploatacją kopalin (prawo górnicze i prawo geologiczne), budownictwem (prawo budowlane), gospodarką wodną (prawo wodne, przepisy o melioracjach), komunikacją (przepisy o drogach) i inne bezpośrednie lub pośrednie powiązane z gospodarowaniem powierzchnią ziemi lub na powierzchni ziemi.

Oprócz przepisów o charakterze ogólnopolskim na ochronę środowiska będą miały wpływ także uchwały rady gminy, stanowiące prawo miejscowe.

Unormowania prawne powinny tez zapewnić bardziej skuteczne rozwiązania organizacyjne zarządzania i gospodarowania środowiska, z zapewnieniem decyzyjności i odpowiedzialności decyzyjnej. Ważnym jest także stworzenie skutecznych form organizacji służb kontrolnych stanu środowiska i związanego z tym systemu monitoringu całości środowiska.

Mechanizmy ekonomiczne jako stymulator ochrony środowiska to cały system opłat i kar za korzystanie, zmianę przeznaczenia i degradację powierzchni ziemi. Najbardziej rozwiniętym i precyzyjnym jest on w przypadku zmiany przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele pozarolnicze lub nieleśne. Po części odnosi się to także do wprowadzenia zanieczyszczeń do środowiska, w tym także do powierzchni ziemi. Mechanizmy ekonomiczne powinny być jednak tak skonstruowane, by zmuszały do oszczędnego gospodarowania powierzchnią ziemi (przy pozbawieniu jej funkcji ekologicznych), następnie by nie dopuszczały do pomniejszania jej walorów przyrodniczych (w tym i zdolności produkcyjnych), czyli by zapobiegały degradacji jakościowej i wreszcie by zmuszały do szybkiego naprawiania szkód wyrządzonych środowisku. Mechanizmy ekonomiczne można oprzeć na lokalnych unormowaniach prawnych, co ma uzasadnienie zarówno w położeniu gminy, jej funkcji i w dotychczasowym stanie środowiska. Główne instrumenty ekonomiczne, które można wykorzystać przy prowadzeniu lokalnej gospodarki to:

- opłaty za zmiany przeznaczenia powierzchni ziemi;
- kary za użytkowanie niezgodne z ustaleniami i pomniejszaniu wartości środowiska;
- lokalne fundusze ekologiczne (gminny i powiatowy);
- stosowanie ulg podatkowych za podejmowanie gospodarki proekologicznej;

- stosowanie preferencji kredytowych dla działań i inwestycji związanych z ochroną; środowiska (np. przy urządzaniu wysypisk odpadów i ich utylizacji, zapobieganiu erozji gleb, rekultywacji, itp.).

11.3.2 Wsparcie społeczne

Ochrona środowiska odnosi się do wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób oddziałują na środowisko naturalne, a wiec do administracji gminy i samorządu (jako decydentów), planistów przestrzennych i użytkowników. Działania ochronne wymagają pewnych nakładów, ograniczeń i wyrzeczeń, a to związane jest z określonymi trudnościami i obciążeniami społeczeństwa. Stąd też zrozumienie społeczne tych działań i ich wsparcie jest bardzo istotne Oznacza ono, bowiem społeczną zgodę i akceptację działań ochronnych, partycypację w nakładach i przyzwolenie na ograniczenie pewnych swobód w zamian za zachowanie środowiska w zdrowym stanie. Z tych powodów jest celowe zaznajomienie społeczności gminy i turystów z programem działań ochronnych i wyjaśnienie proponowanych rozwiązań.

Działania podejmowane do 2015 roku to:

- utworzenie stałego systemu monitoringu środowiska – system ten powinien dokonywać pomiarów zanieczyszczeń wody, powietrza i hałasu oraz skutków tych zagrożeń na glebę, wodę, ekosystemy leśne i wybrane gatunki flory i fauny (należy uwzględniać skutki oddziaływania na środowisko w możliwie najwcześniejszym stadium podejmowania decyzji);
- podjęcie działań nad przedsięwzięciami zwiększającymi stopień dyspozycyjności zasobów wodnych w czasie i przestrzeni, takich jak rozbudowa oczyszczalni ścieków, budowa kompleksowych zbiorników retencyjnych, małych zbiorników rolniczych, przerzutów wody
  i ścieków;
- osiągnięcie celów strategicznych w ochronie wód wymaga równoległych działań ochronnych w zakresie ochrony powietrza, aby ograniczyć zanieczyszczenia z opadów atmosferycznych i z odpadów;
- jakość zasobów wód zależy w głównej mierze od oczyszczenia ścieków komunalnych – priorytetem jest rozbudowa oczyszczalni (w części finansowana z funduszy ekologicznych);
- koszty zapobiegania i usuwania szkód ekologicznych powinien ponosić sprawca zanieczyszczenia;
- kontynuowanie i realizacja inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej poprawiających stan środowiska (odpady stałe, ścieki i woda);
- w zakresie ochrony gleb należy dążyć do bezwzględnego zabezpieczenia gleb
  o wysokich walorach produkcyjnych, czystych ekologicznie, z przeznaczeniem ich do produkcji „bezpiecznej żywności";
- w walce z hałasem należy dążyć do:
  - inwentaryzacji źródeł emisji hałasu do środowiska,
  - wprowadzenia systemu powszechnej atestacji akustycznej potencjalnych źródeł hałasu,
  - wprowadzenia automatyzacji i robotyzacji procesów produkcyjnych,
  - ograniczenia poziomów hałasów do wartości dopuszczalnych,
  - prowadzenia pomiarów hałasu komunikacyjnego i przemysłowego,
  - odpowiedniego projektowania układów komunikacyjnych na projektowanych terenach wypoczynkowych,
  - wdrażania technologii charakteryzujących się niskimi emisjami hałasu do środowiska,
  - właściwych lokalizacji oraz zabezpieczeń akustycznych obiektów (szczególnie

obiektów rozrywkowych),
- opracowania map akustycznych miejscowości gminy,
- budowanie ekranów akustycznych w miejscach o dużej uciążliwości hałasu drogowego i zakładanie pasów zieleni ochronnej (izolacyjnej).
- w zakresie ochrony brzegu morskiego bardzo istotnym jest budowa i modernizacja zejść i zjazdów na plaże w sposób zapewniający właściwą ochronę wydm i klifu.

11.4 Infrastruktura techniczna

Na podstawie analizy stanu istniejącego można stwierdzić, że wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną jest dobre. Obszar gminy wyróżnia się istniejącymi walorami przyrodniczymi i korzystnym położeniem w układzie przestrzennym. Wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną ma priorytetowe znaczenie dla jej rozwoju. W gminach o przeciętnym poziomie wyposażenia w infrastrukturę techniczną dynamika wzrostu gospodarczego jest słaba. Biorąc pod uwagę aktualny poziom wyposażenia gminy w infrastrukturę techniczną i uwzględniając potrzeby w tym zakresie, zakłada się realizację następujących celów:
- ochrona brzegu morskiego (stanowiącego odrębny program działania),
- poprawa infrastruktury transportowej, między innymi poprzez rozbudowę i modernizację dróg lokalnych,
- budowa i rozbudowa chodników dla pieszych we wszystkich miejscowościach gminy,
- budowa i rozbudowa parkingów,
- budowa i modernizacja dworców,
- wytyczenie i budowa ścieżek rowerowych,
- wyznaczenie tras konnych,
- wyznaczenie tras dla pieszych (deptaki, szlaki piesze),
- rozbudowa i modernizacja ujęć wodociągowych, stacji wodociągowych i sieci rozdzielczej zgodnie z opracowaną koncepcja,
- modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków zgodnie z opracowaną koncepcja,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej, w tym sieci rozdzielczej do realizowanych przedsięwzięć inwestycyjnych,
- budowa i rozbudowa kanalizacji deszczowej,
- rozwinięcie systemów selektywnego zbioru odpadów komunalnych we wszystkich miejscowościach gminy,
- unowocześnienie sieci i urządzeń elektroenergetycznych, m.in. poprzez wymianę zdekapitalizowanych urządzeń oraz realizowanie inwestycji poprawiającej pewność zasilania energetycznego,
- rozbudowa i modernizacja systemów oświetlenia drogowego na nowoczesne i mniej energochłonne,
- rozbudowa sieci gazowej do planowanych i realizowanych przedsięwzięć inwestycyjnych,
- wdrażanie technologii umożliwiającej korzystanie z odnawialnych źródeł energii,
- wykonywanie prac termomodernizacyjnych, przede wszystkim budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej,
- uzbrajanie w infrastrukturę techniczną terenów pod budownictwo mieszkalne i mieszkalno – pensjonatowe,
- uzbrajanie w infrastrukturę techniczną terenów pod zabudowę rekreacyjno – turystyczną,
- odtworzenie i modernizacja systemów i urządzeń melioracyjnych,
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań związanych z infrastrukturą techniczną.

W celu realizacji wytyczonych celów koniecznym będzie podjęcie wielu różnorakich działań. Zależeć to będzie m.in. od wsparcia finansowego pozyskanego z różnych źródeł, w tym ze środków pomocowych Unii Europejskiej. Większość zadań związanych z infrastrukturą techniczną będzie realizowana na szczeblu gminy. Część zadań stanowi zadania o charakterze ponadgminnym,

jak ochrona brzegu morskiego czy rozwój infrastruktury drogowej (drogi powiatowe, droga wojewódzka).

11.4.1 Drogi i transport

Poprawę sytuacji w zakresie infrastruktury transportowej można uzyskać m.in. poprzez realizację następujących zadań priorytetowych:

- modernizację drogi relacji Rewal – Pogorzelica – Mrzeżyno – Rogowo,
- utrzymanie i modernizację linii kolei wąskotorowej,
- modernizację drogi wojewódzkiej nr 102,
- budowę i modernizację dróg powiatowych i gminnych,
- budowę dróg rowerowych,
- budowę i modernizację chodników dla pieszych,
- budowę i modernizację parkingów,
- budowę i modernizację dworców.

Działania:

- opracowanie niezbędnych koncepcji techniczno – finansowych (studium wykonalności) i dokumentacji technicznej,
- lobbing na rzecz realizacji zadań w zakresie modernizacji i rozwoju infrastruktury transportowej,
- starania o pozyskanie środków finansowych na realizację przyjętych zadań,
- aktywny udział samorządu i społeczności lokalnej na rzecz działań mających na celu realizację rozwoju infrastruktury transportowej,
- zwiększenie środków finansowych na odnowę i modernizację dróg lokalnych.

Efekty:

- poprawa struktury transportowej,
- podniesienie atrakcyjności gminy pod względem możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego,
- poprawa drożności sieci komunikacyjnej,
- poprawa jakości usług transportowych i komunikacyjnych,
- poprawa stanu bezpieczeństwa w transporcie i komunikacji,
- skrócenie czasu podróży,
- obniżenie kosztów komunikacyjnych.

11.4.2 Infrastruktura rybacka

Poprawę sytuacji w zakresie infrastruktury rybackiej można uzyskać m.in. poprzez realizację następujących zadań priorytetowych:

- budowa portu rybacko – jachtowego w Niechorzu.

Działania:

- opracowanie niezbędnych koncepcji techniczno – finansowych i dokumentacji technicznej,
- lobbing na rzecz realizacji zadań w zakresie rozwoju infrastruktury rybackiej,
- starania o pozyskanie środków finansowych na realizację przyjętych zadań,
- aktywny udział samorządu i społeczności lokalnej na rzecz działań mających na celu realizację rozwoju infrastruktury rybackiej.

Efekty:

- poprawa infrastruktury rybackiej,
- podniesienie atrakcyjności gminy pod względem możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego.

11.4.3 Zaopatrzenie w wodę

Poprawę sytuacji w zakresie zaopatrzenia w wodę można uzyskać poprzez realizację następujących zadań priorytetowych:

- modernizację sieci wodociągowej zgodnie z opracowaną koncepcją na system rurociągów wodnych o układzie pierścieniowym,
- modernizację istniejących stacji uzdatniania wody i budowa nowych,
- likwidację nieczynnych studni.

Działania:

- opracowanie projektów technicznych na podstawie istniejących koncepcji,
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację inwestycji związanych z zaopatrzeniem w wodę,
- prowadzenie działań informacyjnych i uświadamianie społeczności lokalnej o celowości oszczędnego gospodarowania wodą.

Efekty:

- poprawa jakości wody pitnej,
- zabezpieczenie odpowiedniej ilości wody konsumpcyjnej z uwzględnieniem bardzo dużego zróżnicowania poboru wody między okresem letnim a zimowym,
- poprawa niezawodności dostaw wody,
- nowa sieć wodociągowa,
- nowoczesna technologia infrastruktury wodociągowej.

11.4.4 Gospodarka ściekowa

Poprawę sytuacji w zakresie gospodarki ściekowej w gminie będzie można uzyskać poprzez realizację następujących zadań priorytetowych:

- rozbudowę i modernizację istniejącej oczyszczalni ścieków w Pobierowie do przepustowości max 17 800 m^3/dobę,
- rozbudowę sieci kanalizacyjnej, zgodnie z potrzebami w tym zakresie.

Działania:

- opracowanie studium wykonalności i projektów technicznych na rozbudowę i modernizację oczyszczalni oraz sieci kanalizacyjnej,
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu gospodarki ściekowej, w tym funduszy Unii Europejskiej innych funduszy pomocowych,
- systematyczne realizowanie zadań inwestycyjnych związanych z gospodarką ściekową.

Efekty:

- uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie,
- zapewnienie właściwego oczyszczania ścieków,
- zagospodarowanie osadów ściekowych, głównie poprzez ich przyrodnicze wykorzystanie (np. rekultywacja terenów, jako wypełniacz pod drogi),
- zmniejszenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku,
- wpływ na stopniową i trwałą poprawę jakości wód, zwłaszcza wód powierzchniowych.

11.4.5 Gospodarka odpadami komunalnymi

Obowiązek tworzenia warunków do właściwej gospodarki odpadami nakładają na gminę ustawy:

- O utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132 z dnia 13 września 1996 r.),
- O odpadach (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 628 z dnia 27 kwietnia 2001 r.),
- Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 627 z dnia 27 kwietnia 2001 r.).

Ustawy te nakładają między innymi obowiązek do:

- zorganizowania prac mających na celu utrzymanie czystości na administrowanym terenie,
- oddziaływania na podmioty gospodarcze i mieszkańców w celu ograniczenia powstawania odpadów,
- prowadzenia selektywnej zbiórki, segregacji i wykorzystania odpadów jako surowców wtórnych,
- współdziałania z jednostkami organizacyjnymi i osobami podejmującymi się zbierania oraz zagospodarowania odpadów, a także z właściwymi organami administracji rządowej w organizowaniu gospodarki odpadami niebezpiecznymi wydzielonymi z odpadów komunalnych,
- dokonywania okresowych przeglądów ekologicznych.

Rada Gminy ustalając szczegółowe zasady organizacji odpadami, zobowiązana jest uwzględniać wymogi Unii Europejskiej. Istotnym wymogiem w zakresie gospodarki odpadami jest Dyrektywa Unii Europejskiej wprowadzająca od 2002 roku zakaz składowania odpadów nie przetworzonych i nie zneutralizowanych.

Współczesny model gospodarki odpadami komunalnymi wynikający, między innymi, z dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie, oparty jest o zintegrowane zastosowanie kilku efektywnych i proekologicznych metod utylizacji i recyklingu odpadów. Kompleksowy sposób gospodarki odpadami umożliwia utylizację szerokiej grupy odpadów komunalnych zapewniając maksymalny odzysk zawartych w nich produktów, surowców użytecznych i energii. Ogólny model takiej gospodarki obejmuje następujące podstawowe działania i metody utylizacji:

- odzysk surowców wtórnych poprzez selektywną zbiórkę użytecznych odpadów. Jest to sposób odzyskiwania części odpadów użytecznych u źródła ich powstawania. Wymaga to aktywnego i świadomego uczestnictwa społecznego.
- selektywne pozyskiwanie organicznych frakcji odpadów i biologiczne ich przetwarzanie na kompost.
- wywóz odpadów do rejonowych zbiornic lub bezpośrednio do zakładów utylizacji.
- poddawanie odpadów w rejonowych zbiornicach procesom uzdatniającym, tj. sortowaniu, czyszczeniu, belowaniu, itp.
- wykorzystywanie odpadów jako surowców wtórnych.
- unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych.
- biologiczne przetwarzanie odpadów organicznych.
- techniczne unieszkodliwianie odpadów.
- składowanie pozostałych, nie nadających się do odzysku odpadów na składowisku;
- finansowanie oraz stymulowanie rozwoju gospodarki odpadami.
- organizację i nadzór nad gospodarką odpadami komunalnym w gminie.

Schemat ogólnego modelu kompleksowego zagospodarowania odpadów

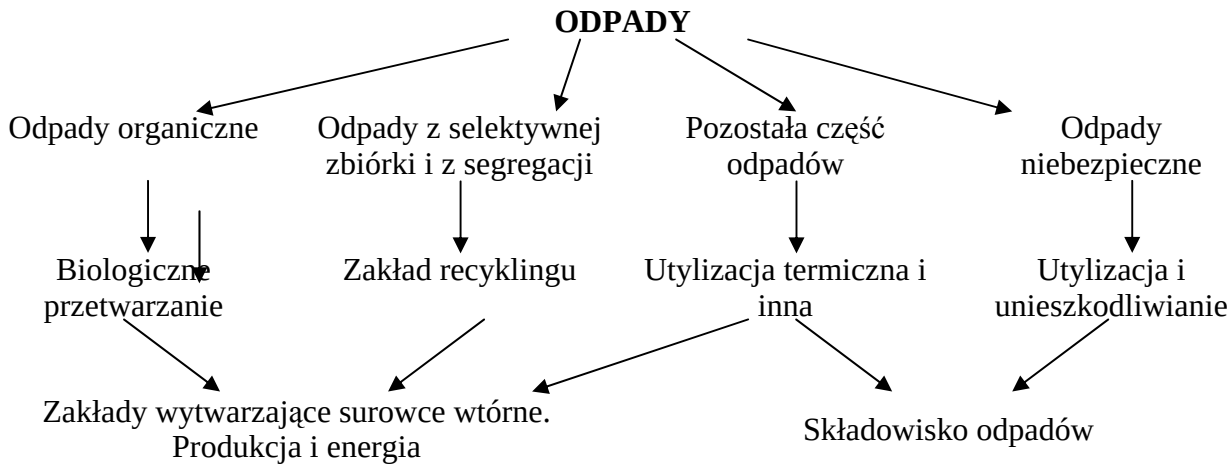

Organizacja takiego systemu utylizacji i recyklingu wymaga zastosowania nowoczesnych technologii, co wiąże się z koniecznością poniesienia znacznych nakładów inwestycyjnych. Dlatego wskazanym jest organizowanie międzygminnych lub powiatowych zakładów utylizacji i recyklingu odpadów.

Działania:
- wdrożenie przyjętego programu kompleksowej gospodarki odpadami w gminie (R-XXI),
- wdrożenie nowoczesnego i efektywnego systemu selektywnej zbiórki odpadów,
- finansowanie oraz stymulowanie rozwoju gospodarki odpadami,
- pozyskiwanie środków finansowych na wdrażanie nowoczesnych systemów selektywnej zbiórki i odzysku odpadów,
- organizacja gospodarki odpadami w gminie,
- podejmowanie działań na rzecz ograniczania powstawania odpadów.

Efekty:
- odzysk surowców wtórnych poprzez selektywną zbiórkę użytecznych odpadów. Jest to sposób odzyskiwania części odpadów użytecznych u źródła ich powstawania. Wymaga to aktywnego, świadomego uczestnictwa społecznego,
- zmniejszenie ilości odpadów, np. w wyniku ograniczenia ich powstawania,
- ograniczenie zaśmiecenia środowiska odpadami,
- w wyniku prawidłowo prowadzonej gospodarki odpadami nastąpi zmniejszenie ilości zanieczyszczeń, wprowadzonych do środowiska,
- czyste środowisko naturalne.

11.4.6 Elektroenergetyka

Dążąc do zrównoważonego rozwoju gminy, należy w dalszym ciągu ograniczać zanieczyszczanie powietrza atmosferycznego. Na ochronę powietrza atmosferycznego, a także na ograniczanie kosztów wytwarzania energii będą miały wpływ takie działania jak: modernizacja istniejących, mało efektywnych systemów ciepłowniczych, przeprowadzenie inwestycji termomodernizacyjnych, stosowanie odnawialnych źródeł energii.

Zadania priorytetowe w zakresie energetyki to:
- termomodernizacja budynków, w pierwszej kolejności budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej,
- doprowadzenie sieci gazowniczej do tych obiektów, gdzie nie ma dostępności do gazu,
- wdrażanie systemów energetycznych, dla których nośnikiem są odnawialne źródła energii,
- budowa elektrowni wiatrowych,

Odnawialne źródła energii – w związku ze stale rosnącymi cenami paliw kopalnianych (węgiel, ropa. gaz) stosowanie obecnie odnawianych źródeł energii ma uzasadnienie nie tylko ekologiczne ale również ekonomiczne.

Postęp naukowo-techniczny spowodował, że stosowane technologie służące do produkcji energii ze źródeł odnawialnych są coraz bardziej efektywne i konkurują, pod względem ekonomicznym z systemami tradycyjnymi. W warunkach przestrzenno – przyrodniczych Gminy Rewal odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w jej bilansie energetycznym.

W gospodarce energetycznej gmin mogą być wykorzystywane, między innymi, takie źródła energii odnawialnej jak:
- energia wiatru,
- energia otoczenia, wykorzystywana przez tzw. pompy ciepła. (umożliwiające pobranie energii cieplnej ze źródła),
- energia geotermalna.

Racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych jest jednym z istotnych elementów zrównoważonego rozwoju gminy, przynoszącym wymierne efekty ekologiczne, energetyczne i finansowe.

Celem strategicznym, przyjętym w Strategii Rozwoju Energetyki Odnawialnej (Ministerstwo Środowiska – 2000 r.) jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo – energetycznym kraju do 7,5% w 2010 r. i do 14% w 2020 r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych, natomiast w Unii Europejskiej wskaźnik ten przyjęto na poziomie 12% w 2010 r.

Energetyka wiatrowa – wprowadzone ostatnio regulacje prawne spowodowały znaczne zainteresowanie potencjalnych inwestorów budową i eksploatacją elektrowni wiatrowych. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych, w tym wykorzystanie siły wiatru, jest działaniem zgodnym z polityką ekologiczną i energetyczną państwa, jak również przyjętymi w tej dziedzinie umowami międzynarodowymi. Energetyka wiatrowa to nie tylko ekologiczne, wynikające z wykorzystania powszechnego, odnawialnego surowca do przyjaznej środowisku i człowiekowi energii elektrycznej, w sposób nie powodujący powstania szkodliwych i uciążliwych produktów ubocznych ale także szeroki wachlarz korzyści ekonomicznych (podatki, aktywizacja lokalnych przedsiębiorstw, nowe miejsca pracy) i społecznych (czyste środowisko naturalne, korzyści marketingowe szczególnie ważne dla gmin atrakcyjnych turystycznie). Władze gminy Rewal, gdzie warunki meteorologiczne szczególnie odpowiadają wymogom energetyki wiatrowej, powinny liczyć się z pojawiającymi się bądź to wnioskami o wydanie pozwolenia na budowę elektrowni wiatrowej na terenie gminy, lub wskazanie akceptowanej przez gminę lokalizacji takiej inwestycji. Prezentowane poniżej założenia mają za zadanie wskazanie metod i uwarunkowań, które władze powinny wziąć pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów na terenie gminy przeznaczonych pod budowę elektrowni wiatrowych (lub grup elektrowni, określanych mianem „farma wiatrowa"). Siłownie wiatrowe, tak jak większość innych technologii energetyki odnawialnej, w polskich przepisach prawnych i procedurach administracyjnych nie mają ściśle określonych zapisów regulujących zagadnienia ich budowy i eksploatacji. Tym niemniej są traktowane jako specyficzne budowle i w tym sensie podlegają przepisom prawa budowlanego (Ustawa Prawo Budowlane z dnia 7 lipca 1997 roku wraz z późniejszymi zmianami). Prawo to określa m.in. ogólne procedury uzyskania zezwolenia na budowę i eksploatację obiektu budowlanego oraz wymogi, jakim powinien odpowiadać projekt architektoniczno-budowlany. Przepisy Prawa Budowlanego w zakresie dotyczącym lokalizacji obiektów energetycznych elektrowni wiatrowych oraz warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, uzupełnione są zapisami zawartymi w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W praktyce okazuje się, że w pewnych okolicznościach lokalizacja dużych elektrowni wiatrowych i farm wiatrowych wymagać może uzgodnień z Ministerstwem Środowiska, Inspekcją Ochrony Środowiska, a także Ministerstwem Infrastruktury, Urzędem Lotnictwa Cywilnego, Wojewodą, Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad i innymi instytucjami. Brak doświadczenia w realizacji tego typu projektów w Polsce powoduje, że albo wymogi formalno-prawne wręcz uniemożliwią prowadzenie inwestycji przez niewielkiego osamotnionego inwestora, albo też w efekcie przeoczeń, siłownie wiatrowe budowane są w takich miejscach i w taki sposób, że wywołują niepotrzebne kolizje. Braki w polskim systemie prawnym i brak dostatecznej wiadomości społecznej o walorach uwarunkowaniach rozwoju energetyki odnawialnej, skłoniły Ministerstwo Środowiska do zajęcia się tym problemem w kontekście doświadczeń innych krajów. Informacja niniejsza oparta jest na doświadczeniach Danii, jednego z krajów najbardziej zaawansowanych w system rozwoju energetyki odnawialnej. Należy zwrócić uwagę na fakt, że przeciętny okres życia elektrowni wiatrowej to 20 lat, stąd pod zabudowę nie nadają się tereny planowane pod przyszłą industrializację i rozwój mieszkalnictwa. Wyłączone powinny być również obszary leśne wszelkiego rodzaju strefy ochrony przyrody. Nie ma natomiast przeciwwskazań dotyczących budowy farmy wiatrowej na obszarach rolnych. Obecność turbin wiatrowych na tych terenach umożliwia ich dalsze wykorzystanie pod uprawę lub pastwiska. Pojedyncza elektrownia zajmuje teren kilkunastu metrów kwadratowych, obsługa ogranicza się do dwóch przeglądów w ciągu roku.

Ściśle należy natomiast przestrzegać zasady zakazującej wznoszenia elektrowni wiatrowych bliskim sąsiedztwie siedzib ludzkich. Minimalna odległość elektrowni wiatrowych od najbliższych zabudowań winna wynosić 200 metrów. Naruszenie tej zasady może być źródłem niezadowolenia tej części społeczeństwa, dla której uciążliwe jest zbyt bliskie sąsiedztwo urządzeń, ich stała obecność w krajobrazie i powodowany nią efekt cienia Odstępstwem od tej zasady może być jedynie budowa elektrowni wiatrowej na własnym terenie przez osobę na nim zamieszkującą. W tym przypadku, turbina może być postawiona na działce znajdującej się bądź to na terenie mieszkalnym, bądź na min. 200 m strefy dzielącej turbinę od strefy zabudowań mieszkalnych. Budowa elektrowni i farm wiatrowych na terenie gmin obok wyżej wymienionych korzyści stanowić będzie z czasem o powstaniu dodatkowych strumieni zasilania budżetu gminy. Obszar gminy znajduje się w pierwszej strefie wietrznej, gdzie siłą wiatru może być wykorzystywana do produkcji energii elektrycznej.

Pompy ciepła - Skorupa ziemska i wody powierzchniowe to olbrzymi akumulator energii cieplnej stale doładowywany energią słoneczną. Aby wykorzystać tę energię, potrzebne jest coś w rodzaju transformatora. Takim transformatorem temperatury jest pompa cieplna. Jest to urządzenie odbierające energię cieplną z dalszego źródła o niskiej temperaturze (-10ºC ÷ +20ºC) i przekazujące ją do odbiornika ciepła o wysokiej temperaturze. W przypadku instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej temperatura ta wynosi około 80ºC. Pompa cieplna to rodzaj odwróconej lodówki. W domowej chłodziarce ciepło odbierane jest z chłodnego wnętrza i przekazywane do cieplejszego otoczenia, a w przypadku pompy ciepła proces ten jest odwrotny – ciepło z zewnątrz (powietrze, grunt, woda) jest przekazywane do wewnątrz pomieszczenia. Pompy ciepła to jeden z najnowocześniejszych systemów grzewczych. Prawidłowo zaprojektowane i wykonane instalacje grzewcze oparte na pompie ciepła są najtańsze w eksploatacji. Systemy grzewcze nowej generacji pracują cicho, automatycznie i nie wymagają konserwacji. Pompy ciepła mogą pracować w kojarzeniu z innymi systemami grzewczymi. Obniża to w znacznym stopniu koszty inwestycyjne i eksploatacyjne. W okresie zapotrzebowania szczytowego na energię, pompa cieplna może pokrywać np. 75% zapotrzebowania mocy, a pozostałe 25 % może być uzupełnione innym źródłem energii, np. gazem, olejem opałowym czy energią elektryczną. Szwecja jest przykładem, że pomimo surowego klimatu pompy ciepła to istotnie niezbyt drogie i czyste pod względem ekologicznym źródło odnawialnej energii. O tym, że jest to w Szwecji bardzo ważne źródło energii świadczy fakt wybudowania systemu pozyskiwania energii cieplnej z morza o mocy 250 MW. Energia ta poprzez wymienniki dostarczana jest do miejskiej sieci energetycznej Sztokholmu.

Energia geotermalna – wśród odnawialnych źródeł energii znaczący udział może mieć energia geotermiczna, zakumulowana w gruntach, skałach i płynach wypełniających pory i szczeliny skalne. Energia geotermiczna jest praktycznie niewyczerpana, gdyż następuje stałe jej uzupełnienie przez strumień ciepła przenoszonego z gorącego wnętrza ziemi ku powierzchni. Gdy nośnikiem tej energii jest woda lub para wtedy określa się ją jako geotermiczną. Jak wynika z mapy zasobów w okręgach i prowincjach geotermalnych Polski, opracowanej przez R. Neya i J. Sokołowskiego w 1992 r. Gmina Rewal została zaliczona do okręgu pomorskiego, gdzie wody geotermalne występują w utworach geologicznych: perm, karbon, dewon. Temperatury par geotermalnych o wartościach 100 – 260°C występują głównie w Polsce północno – zachodniej i centralnej. Woda geotermalna może być wykorzystana jako jedyne źródło ciepła lub w skojarzeniu z innymi źródłami energii. W przypadku gminy Rewal energia geotermalna jako czyste i praktycznie nie wyczerpane źródło energii może mieć duże znaczenie, np. w przypadku ogrzewania basenów z wodą, pensjonatów czy ośrodków wczasowych, co pozwoliłoby na ich całoroczne funkcjonowanie.

Kojarzenie źródeł energii odnawialnej. Obniżenie kosztów pozyskania energii ze źródeł odnawialnych można uzyskać przez coraz częściej stosowane łączenie różnych źródeł w jeden kompleks energetyczno – produkcyjny. W układzie takim wykorzystywane są zarówno różne strumienie energii (ciepło, energia elektryczna) jak i odpady stanowiące użyteczny materiał nadający się do zagospodarowania (odpady komunalne, drewno odpadowe, trociny itp.).

Potrzeby energetyczne różnych odbiorców, np. oczyszczalni ścieków, zaspokajane mogą być w części lub całości z siłowni wiatrowych, pomp ciepła, baterii słonecznych czy biogazu. Zaletami takiego rozwiązania są między innymi:

- samowystarczalność energetyczna;
- zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska;
- zwiększenie zatrudnienia.

W warunkach przyrodniczych gminy można wykorzystać uprawy rolne do pozyskania nośników energii (biomasa, etanol i oleje roślinne, zwłaszcza olej rzepakowy). Ogromna masa odpadów organicznych powstających w rolnictwie jest ciągle energetycznie nie wykorzystywana, np. do produkcji biogazu. Uprawa roślin oleistych, a zwłaszcza rzepaku może być źródłem ekologicznego paliwa do opalania kotłowni oraz do napędu wysokoprężnych silników spalinowych. Proces pozyskiwania oleju rzepakowego można skojarzyć, np. z wykorzystaniem energii wiatr i wytwarzaniem biogazu.

Działania:

- przeprowadzenie pełnej gazyfikacji gminy,
- wykonanie oceny zasobów energii geotermalnej i geotermicznej, występujących pod obszarem gminy,
- działania na rzecz produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- prowadzenie stałego dialogu społecznego w celu podniesienia świadomości w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii,
- opracowanie kompleksowego programu produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- przeprowadzenie modernizacji oświetlania ulicznego na energooszczędne,
- pozyskiwanie środków finansowych i inwestorów do realizacji inwestycji w zakresie gospodarki energią.

Efekty:

- dostępność gazu dla wszystkich mieszkańców i podmiotów gospodarczych w gminie,
- zmniejszenie zużycia energii cieplnej i elektrycznej,
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza atmosferycznego,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- aktywizacja obszarów wiejskich,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- likwidacja mało efektywnych i drogich źródeł energii,
- zmniejszenie kosztów wytwarzania energii.

11.4.7 Telekomunikacja i informatyka

Pomimo ze sytuacja w zakresie dostępności do usług, zarówno operatora telefonii stacjonarnej, jak i operatorów telefonii bezprzewodowej na obszarze gminy jest dobra, zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej powinny doprowadzić do rozwoju tzw. społeczeństwa informacyjnego. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, zarówno w miastach jak i na obszarach wiejskich powinien umożliwić szeroki dostęp do poczty elektronicznej i internetu.

Na progu XXI wieku zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, a zwłaszcza gdzie podstawowym kierunkiem rozwoju jest turystyka, musi być ścisłe związany ze sprawnie działającym nowoczesnym systemem łączności i informatyki. Postęp techniczny sprawia, że możliwym staje się coraz szybsze przenoszenie wzorów i doświadczeń z innych wysokorozwiniętych krajów. Takim wzorcem jest szwedzki pomysł tworzenia telecentrów. Te telecentra to samodzielne jednostki, których podstawowym zadaniem jest upowszechnienie, zwłaszcza na obszarach wiejskich, informatyki i najnowszego sprzętu komputerowego. Rola i wykorzystanie telecentrum to:

- świadczenie usług w zakresie reklamy (w internecie. w gazetach i innych publikacjach),

- monitoring alarmowy, prowadzony poprzez udostępnienie linii komunikacyjnych i komputerów dla policji,
- pośredniczenie w usługach handlowych, bankowych, ubezpieczeniowych,
- prowadzenie i udostępnienie bazy danych na dostępnym lokalnie komputerze,
- prowadzenie list dostawców dóbr i usług oraz rozpowszechnianie prospektów i informatorów o lokalnych producentach i produktach,
- prowadzenie malej poligrafii na potrzeby marketingu małych przedsiębiorców,
- pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów,
- sporządzanie i prowadzenie różnych banków danych, w tym specjalistycznego doradztwa, związanego z powstawaniem nowych miejsc pracy itp.,
- kształcenie komputerowe w dowolnym zakresie - od podstawowej obsługi dla uczniów szkół, po księgowość dla przedsiębiorców oraz prace administracyjne na rzecz firm, stowarzyszeń i osób prywatnych,
- pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania dla lokalnych przedsiębiorców,
- sprzedaż detaliczna przez internet,
- świadczenie usług telepocztowych.

Działania:

- działanie na rzecz rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej, umożliwiającej wszystkim mieszkańcom gminy dostęp do poczty elektronicznej i intemetu.

Efekty:

- uzyskanie powszechnej dostępności do poczty elektronicznej i internetu,
- przyciąganie kapitału inwestycyjnego do gminy,
- wzrost wykształcenia poprzez dostęp do nowoczesnych środków przekazu,
- ułatwienie dostępu do informacji mieszkańcom terenów wiejskich,
- efektywne skrócenie czasu dostępu do informacji,
- ułatwienie dostępu młodzieży, placówkom oświatowym i kulturalnym do nowych środków przekazu,
- dostosowanie infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarach wiejskich do poziomu Unii Europejskiej,
- utworzenie nowych miejsc pracy, poprzez bezpośrednie zatrudnienie pracowników telecentrum.

11.5 Rozwój infrastruktury społecznej

Infrastrukturę obszarów wiejskich cechuje swoista specyfika, która wynika z rozległości terenów, odległości, skali obiektów i urządzeń, podstawowych funkcji tych obszarów i charakteru użytkownika.

Dynamikę rozwoju infrastruktury społecznej wyznaczają: liczba i struktura ludności, pojawienie się nowych rodzajów potrzeb, a także zmiany intensywności potrzeb istniejących oraz przeobrażenia w organizacji i technologii świadczenia usług. Obecnie zarówno poziom obsługi mieszkańców jak i pozom rozwoju poszczególnych elementów infrastruktury społecznej jest zróżnicowany zarówno dla poszczególnych regionów kraju jak i samych gmin. Niestety poziom i dostępność do infrastruktury na obszarach wiejskich jest znacznie niższy niż w miastach. Celem strategicznym winno być wyrównanie poziomu tych różnic poprzez osiągnięcie poprawy poziomu usług w zakresie oświaty, kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej. Gmina Rewal jest w dobrej sytuacji ze względu na swoje nadmorskie położenie, większe możliwości finansowe, a także konieczność doskonalenia infrastruktury ze względu na typowy charakter turystyczny (świadczenie usług dla turystów).

ZADANIA:

- zwiększenie dostępności mieszkańców i turystów do wszystkich elementów infrastruktury społecznej,

- rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych (możliwość utworzenia liceum),
- poprawa bazy szkól oraz ich wyposażenia,
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców, profilaktyka, podnoszenie świadomości zdrowotnej,
- usprawnienie organizacji służby zdrowia i opieki społecznej,
- stworzenie warunków uprawiania różnych dyscyplin sportu, turystyki, rekreacji,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego mieszkańców i turystów (np. budowa centrów ratownictwa),
- rozszerzenie oferty kulturalnej w tym promocja gminy poprzez różnorodne imprezy kulturalne i sportowe,
- wykorzystanie tradycji i osiągnięć w dziedzinie turystyki do stworzenia bogatej oferty usług dla całej gminy.

11.5.1 Rozwój oświaty, kultury, sportu, służby zdrowia, opieki społecznej i bezpieczeństwa publicznego

Według wyników spisu rolnego w 2002 r. 5,1% ludności wiejskiej posiadało wykształcenie wyższe, 23,9% policealne i średnie, 36,2% zasadnicze i 34,8% podstawowe i niepełne podstawowe. Niski poziom wykształcenia na wsi stanowi barierę, hamującą przemiany na obszarze rolnictwa i obszarów wiejskich. Poprawa poziomu wykształcenia stanowi jedno z priorytetowych zadań w polityce rządu i jest jednym z celów strategii. Zmiana i podnoszenie kwalifikacji zawodowych może odbyć się poprzez:

- program kształcenia rolników – szkolenia, kursy dotyczące zagadnień technologicznych, prawnych
- program edukacyjny dotyczący alternatywnych źródeł dochodu;
- szkolenie liderów;
- kursy komputerowe;
- kursy dla nauczycieli;
- kursy językowe.

Chcąc prowadzić kursy i szkolenia opierając się na bazie istniejących szkól należy jak najszybciej doposażyć je w odpowiednią ilość dobrej jakości sprzętu komputerowego oraz inne pomoce dydaktyczne. Kursy i szkolenia a także działalność edukacyjna i kulturalna mogłyby być realizowane w nowoutworzonym Gminnym Centrum Edukacji – Centrum Językowo – Szkoleniowym i Centrum Przedsiębiorczości.

Następnym celem strategii rozwoju w edukacji młodzieży i dorosłych jest dostosowanie nauczania do standardów europejskich. Koncepcja kształcenia dzieci, młodzieży i dorosłych na obszarach wiejskich zawarta jest w dokumentach rządowych tj.:

- Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa 2000 – 2006,
- Pakt dla rolnictwa i obszarów wiejskich.

Zadaniem priorytetowym jest wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze wsi, aby cel ten osiągnąć edukacja winna rozpoczynać się od wychowania przedszkolnego poprzez dobrze zorganizowane szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne oraz możliwość dalszej nauki w szkołach średnich i wyższych. Jak podaje statystyka, w województwie zachodniopomorskim na 100 osób mieszkających na obszarach wiejskich pięć osób posiada wykształcenie wyższe, ten niski poziom wykształcenia jest często podstawową barierą rozwoju obszarów wiejskich. Nowe funkcje na wsi nakazują widzieć w pierwszym rzędzie możliwość tworzenia pracy poza rolnictwem, to stawia wymagania przed szkołami, które powinny:

- przygotować kandydatów na lokalne rynki pracy w zawodach poszukiwanych przez gospodarkę narodową w tym firmy zlokalizowane na obszarach wiejskich,
- przygotować dobrze młodzież chcącą kontynuować naukę na wyższych uczelniach,
- wyrobić u młodzieży nawyk permanentnego kształcenia się, douczania, gdyż w każdym zawodzie pracownik będzie musiał podczas swojego życia zawodowego ustawicznie

podnosić kwalifikację,
- mieć atrakcyjną ofertę programową dla młodzieży, która dostrzega przemiany wynikające z wdrażania zasad rynku.

W związku z szybkimi zmianami społecznymi oraz zmianami w gospodarce, niezwykle ważną sprawą staje się odpowiednie przygotowanie społeczeństwa, a w szczególności młodzieży do potrzeb rynku. Jednym z głównych zadań oświaty jest wspomaganie rozwoju i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży.

OŚWIATA

Zakłada się funkcjonowanie w Gminie Rewal następujących szkół: Zespołu Szkół Sportowych w Rewalu, Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Pobierowie i Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Niechorzu.

Możliwym do rozważenia wydaje się utworzenie liceum publicznego w gminie. Dopuszcza się także działalność niepublicznych szkół.

Istnienie wiejskich, prężnie działających, dofinansowanych instytucji oświatowych i inicjatyw kulturalnych to istotny czynnik integrujący lokalną społeczność i wpływający na podnoszenie standardu życia na wsi.

Permanentnie powinno się podejmować działania służące podnoszeniu atrakcyjności wszystkich miejscowości gminy poprzez poprawę lokalnej infrastruktury społecznej oraz oddziaływanie na świadomość swoich mieszkańców, zwłaszcza młodzieży na przykład poprzez kształcenie regionalne oraz organizację imprez integrujących miejscową społeczność.

KULTURA

Proponowana docelowa baza kulturalna Gminy Rewal:
- świetlice środowiskowo – socjoterapeutyczne – dosprzętowienie obiektów świetlicowych w Trzęsaczu, Śliwinie i Pustkowiu,
- otwarcie przy bibliotekach stanowisk internetowych,
- podjęcie działań uatrakcyjniających miejscowość Trzęsacz (Zagospodarowanie turystyczne terenu przy ruinach i terenu przy kościele neogotyckim w Trzęsaczu a także wyeksponowanie przebiegu 15 południka),
- podjęcie działań w celu utworzenia Gminnego Centrum Edukacji, w którym oprócz kursów językowych, szkoleń można byłoby organizować następujące formy spędzania wolnego czasu:
- gminny kabaret,
- młodzieżowy zespół wokalno – instrumentalnego,
- zespół tańca towarzyskiego,
- koła miłośników sztuki i rękodzielnictwa (hafciarstwo, koronkarstwo, makramy, garncarstwo itp.),'
- sekcje plastyczne,
- koło fotograficzne, modelarskie itp.,
- imprezy kulturalnych o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, charakterystycznych dla gminy,
- koncerty,
- imprezy kulturalno – rozrywkowych dla odbiorców w różnym przedziale wiekowym,
- rajdy rowerowe (międzygminny),
- edukacyjno – rozrywkowe imprezy rodzinne,
- plenery malarskie, rzeźbiarskie,
- wieczory z piosenką itp.

Promocja kulturalna gminy:
- wydawanie katalogów imprez kulturalnych i rekreacyjnych,

- współpraca z mediami w zakresie szeroko rozumianej akcji informacyjno – promocyjnej,
- organizacja imprez promocyjnych we współpracy z firmami i ośrodkami wczasowymi,
- wykorzystanie istniejących legend np. dotyczących Trzęsacza do organizacji imprez kulturalnych promujących gminę i uatrakcyjniających gminę.

Jedna z legend mówi, że rybacy z Trzęsacza złowili w sieć Zielenicę, córkę boga Bałtyku. Po dostarczeniu jej do wioski proboszcz zamknął ją i zdecydował nawrócić na wiarę chrześcijańską. Zielenica zmarła jednak w niewoli i po śmierci pochowano /a na przykościelnym cmentarzu Rozeźlony Bałtyk upomniał się o córkę i tak długo będzie podmywał klifowy brzeg, aż grób z prochami jego córki nie pogrąży się w morskiej toni. Inna z mniej znanych legend:

Z Trzęsaczem związana jest legenda o pięknej miłości Ewy i Kazka. Rybak Kazko szalenie kochał Ewę, lecz musiał pójść z księciem bronić Pomorza przed brandenburczykami. Zdobył sławę i uznanie, dowodził statkiem wojennym. Podczas walki zginął. Gdy posłaniec przyniósł tę wieść ukochanej, upadla i zgasła Pochowana została na cmentarzu przykościelnym. O północy z cmentarza wychodził cień. w tym samym czasie nad falami uniósł się cień młodzieńca. Gdy morze zabierało coraz więcej lądu cienie zbliżały się do siebie. Aż nastała noc, kiedy oba cienie złączyły się po wieczne czasy.

Wykorzystując te legendy można wpisać do kalendarza stałych imprez kulturalno – rozrywkowych gminy organizację w Trzęsaczu imprezy dla zakochanych par z szeregiem atrakcji np. inscenizacji, konkursów, prezentacji piosenek o miłości.

SPORT

Wykorzystanie istniejącej bazy sportowej do rozwoju w pierwszej kolejności sportów masowych angażujących dużą część społeczności lokalnej oraz turystów. Sugeruje się powołanie nowych sekcji sportowych np. kolarstwa przełajowego, brydża sportowego.
Proponuje się powołanie sekcji sportów wodnych np. pływactwo, żeglarstwo, windsurfing.

Główne zadania inwestycyjne:

- wybudowanie kompleksów sportowych w Rewalu, Niechorzu i Pobierowie,
- wybudowanie obiektów przeznaczonych np. na kręgielnie, sale bilardowe itp.,
- zakładanie ścieżek zdrowia,
- modernizacja i dosprzętowienie hali sportowej i sal gimnastycznych w szkołach,
- przygotowanie utwardzonych nawierzchni do jazdy na rolkach, deskorolkach,
- wyznaczenie i oznakowanie tras do uprawy turystyki aktywnej,
- utworzenie Centrum Sportów Wodnych z aquaparkiem ze zjeżdżalniami wodnymi, jaccuzzi oraz pełnowymiarowym basenem z możliwością przeprowadzania oficjalnych zawodów pływackich
- rozważenie możliwości zlokalizowania pola golfowego na terenie gminy.

Tabela 30: Źródła finansowania przedsięwzięć oświatowych, kulturalnych i sportowych (poza budżetem gminy). Propozycje wybrane.

Instytucja finansująca	Działania finansowane
Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu	- inwestycje – szczególnie gimnazjum i obiekty sportowe (sala, basen) - pracownie komputerowe (internet) – gimnazjum - letni i zimowy wypoczynek dzieci i młodzieży - dotacje do programów własnych (sport, kultura, edukacja ekologiczna, niepełnosprawne integracyjne itp.) - dofinansowanie imprez o charakterze ogólnopolskim - finansowanie budowy pełnowymiarowych hal sportowych, boisk otwartych i basenów

Urząd Marszałkowski i Starostwo Powiatowe	- dokształcanie i przekwalifikowanie nauczycieli - imprezy szkolne i integracyjne gminy
Agencja Rynku Rolnego	- stypendia dla dzieci i młodzieży wiejskiej - wypoczynek dla dzieci ze środowisk wiejskich - dożywianie dzieci ze środowisk wiejskich
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Warszawa	- dofinansowanie programów edukacyjnych przekwalifikowujących mieszkańców wsi i absolwentów szkół średnich - dofinansowanie sprzętowe programów jw. np. komputery i ich oprogramowanie.
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Regionalne Centrum Ekologiczne Kuratorium Oświaty Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska	- programy celowe edukacji ekologicznej w gminie - dofinansowanie imprez o charakterze ekologicznym, - wyposażenie pracowni ekologicznych w szkołach podstawowych i gimnazjum (pomoce dydaktyczne, kasety, podręczniki, opracowania) - szkolenie kadry realizującej programy ekologicznej edukacji
Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej (EFRWP)	- stypendia dla uczniów szkół wiejskich - dotacje (20%) i pożyczki na budowę obiektów
Program Termomodernizacji i Termorenowacji	- docieplenie budynków oświatowych - zmiana źródeł ogrzewania na energooszczędne
Fundacja Poszanowania Energii	- zmiana oświetlenia na energooszczędne
Ludowe Zespoły Sportowe (gminne i powiatowe)	- dotacje do obozów sportowych - dotacje do rozgrywek sportowych dzieci i młodzieży
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	- adaptacja pomieszczeń i dojazdów dla niepełnosprawnych w obiektach szkolnych i sportowych
Salezjańska Organizacja Sportowa „Parafiada" - Stowarzyszenie RP	- obozy sportowe dla dzieci - cykle rozgrywkowe (np. piłka nożna) - imprezy sportowe np „Parafiada" w gminie
Stowarzyszenie Sportu Dzieci i Młodzieży Fundacja „Krąg Przyjaciół Dziecka" Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Polskie Związki Sportowe	- „sportowe wakacje" - imprezy o zasięgu ponadgminnym, - imprezy regionalne i ponadregionalne
Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze	- organizacja schroniska - organizacja i wyposażenie tras turystycznych a także wydanie informatora o nich - dofinansowanie imprez o charakterze turystycznym.
Ministerstwo Kultury	- dofinansowanie komputerowe bibliotek - dofinansowanie imprez o charakterze ponadregionalnym, - wyposażenie w sprzęt (np. dotacja do strojów ludowych dla zespołu tanecznego)
Książnica Pomorska	- doposażenie bibliotek i filii w księgozbiór

Instytucje, Zakłady i osoby Fizyczne Mecenasi Kultury	− współorganizacja imprez skierowanych na ich − upodobania lub promocję firmy, plenery
Media Zachodniopomorskie (prasa, radio TV)	− od propozycji patronatu nad określonymi imprezami − do stałego „kącika" informacji o gminie

SŁUŻBA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Organizacja służby zdrowia zależeć będzie od sposobu i zakresu zleceń Narodowego Funduszu Zdrowia oraz rozwoju lecznictwa prywatnego. System organizacji opieki medycznej zakłada funkcjonowanie ośrodków zdrowia w Pobierowie, Rewalu i Niechorzu z podstawowym zakresem usług medycznych — lekarzy rodzinnych. Gabinety prywatne będą na rynku medycznym uzupełniały usługi podstawowe służby zdrowia. Niezbędnym uzupełnieniem będą gabinety stomatologiczne, ambulatoria (np. w Pustkowiu) oraz utrzymywanie w sezonie letnim karetki „R". W oparciu o istniejącą bazę służby zdrowia sugeruje się uruchomienie gabinetów specjalistycznej opieki zdrowotnej np. dermatologa, gabinetów do rehabilitacji.

Proponuje się utworzenie przy ośrodkach zdrowia punktu interwencji kryzysowej, którego zadaniem byłaby pomoc w nagłych przypadkach związanych z przemocą w rodzinie.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Proponuje się utworzenie Centrów Ratownictwa w Pobierowie i Niechorzu i budowę remiz strażackich w tych miejscowościach. Postuluje się także utworzenie Komisariatu Policji w Rewalu.

11.6 Aktywizacja miejscowego rynku pracy i ograniczenie bezrobocia. Rozwój przedsiębiorczości.

Charakter Gminy Rewal wiąże się ściśle z położeniem geograficznym - stąd przeważa funkcja turystyczna. Szansą dla gminy jest więc aktywizacja mieszkańców poprzez uruchomienie przedsięwzięć gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy w turystyce i działalności okołoturystycznej.

Program powinien zmierzać do zaoferowania społeczeństwu gminy w bliskiej przyszłości miejsc pracy dla osób:

- które utraciły pracę,
- absolwentów wchodzących na rynek pracy.

Do zakładanych działań aktywizujących c oraz tworzenie nowych miejsc pracy w gminie należą:

- w zakresie rolnictwa:
  - rozwój funkcji rolniczej poprzez, poprawę efektywności gospodarowania, zwiększenie konkurencyjności (w tym produkcja zdrowej żywności),
  - w niektórych indywidualnych gospodarstwach rolnych – wykorzystanie zasobów własnego gospodarstwa na rzecz innych, pozarolniczych form działalności gospodarczej, zwłaszcza w dziedzinie usług rekreacyjnych (agroturystyka i ekoturystyka),
  - rozwój usług rolniczych,
- w zakresie przetwórstwa i usług specjalistycznych:
  - rozwój rzemiosła,
  - utworzenie nowych miejsc pracy w budownictwie i usługach,
  - kreowanie miejsc pracy w innych usługach o charakterze specjalistycznym w zakresie:
  - obsługi ruchu turystycznego i tras komunikacyjnych,
  - usług o charakterze proekologicznym i rehabilitacyjnym,
  - usług w dziedzinie handlu hurtowego i dystrybucji niektórych artykułów spożywczych,
- możliwości wykreowania miejsc pracy w systemie robót publicznych, zwłaszcza w zakresie niektórych elementów infrastruktury technicznej takich jak:
  - odbudowa zdegradowanych pod względem technicznym systemów melioracyjnych i budowa nowych,
  - utworzenie małej retencji,
  - budowa i modernizacja niektórych elementów sieci drogowej,
  - rozbudowa sieci gazowniczej oraz rozbudowa rozdzielczej sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, rozbudowa oczyszczalni ścieków
  - rekultywacja terenów zdegradowanych,
  - budowa tras rowerowych, kortów tenisowych,
  - inne drobne prace modernizacyjne,
  - budownictwo gminne.

Zakłada się: wykorzystanie kapitału skumulowanego przez działające w gminie podmioty gospodarcze oraz przypływ pozalokalnych prywatnych środków kapitałowych. Ważne będzie wykorzystanie formalno – prawnych możliwości kredytowania preferencyjnego (preferencyjne linie kredytowe) oraz uruchomienie systemowych ulg finansowych (w tym fiskalnych) z tytułu podejmowania i rozszerzania produkcji materialnej i inicjowania nowych miejsc pracy (wykorzystując także w tym zakresie uprawnienia gminnych władz samorządowych).

Zaleca się także podjęcie następujących działań:

Szkolenia z zakresu drobnej przedsiębiorczości. Bardzo ważna jest wysoka jakość szkoleń. Ponadto niezwykle istotne jest, by z informacją o organizacji szkoleń dotrzeć do wszystkich mieszkańców gminy. W praktyce jest to realizowane w różny sposób: poprzez gazetę lokalną, sołtysów, wieszanie ogłoszeń w najbardziej odwiedzanych miejscach, podawaną przez księdza w kościele, wysyłanie informacji pocztą np. do osób z zarejestrowaną w gminie działalnością gospodarczą. Osoby uczestniczące w szkoleniu powinny ponosić przynajmniej częściowe jego koszty. Ponadto osoby kończące szkolenie powinny otrzymać zaświadczenie o uczestnictwie w nim. Niejednokrotnie przedstawiciele banku przy staraniu się o kredyt pytają o uczestnictwo w szkoleniach.

Inicjowanie utworzenia klubu przedsiębiorczości. Klub ten powinien skupiać zarówno osoby z pewnym doświadczeniem w prowadzeniu firmy, jak i tych, którzy dopiero rozpoczynają działalność gospodarczą. Zasadniczym celem takiego klubu jest integracja lokalnych przedsiębiorców, wymiana informacji i dalsze szkolenie się członków klubu.W praktyce wygląda to tak, że spotkania odbywają się na ogół raz w miesiącu. Na spotkania zapraszany jest specjalista przedstawiający temat zgłoszonych wcześniej przez członków klubu wynikający z aktualnych potrzeb. Często są to przepisy podatkowe, leasing, zasady udzielania kredytów ulegające częstym modyfikacjom. Spotkania ze specjalistami dają również możliwość przedsiębiorcom do konsultacji indywidualnych problemów firmy bez dodatkowych kosztów i straty czasu związanej z wyjazdem do dużego ośrodka miejskiego Współdziałanie przedsiębiorców w klubie przedsiębiorczości jest również płaszczyzną do tworzenia wśród członków nowych firm o większym potencjale ekonomicznym i większych obrotach finansowych. Wspólne spotkania przedsiębiorców stwarzają okazję do luźnej wymiany informacji, np w zakresie nieuczciwych kontrahentów, dostępności kredytów w niektórych bankach, czy doświadczeniach w zarządzaniu własną firmą.

Utworzenie w Urzędzie Gminy punktu informacyjnego dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Pracownik realizujący to zadanie powinien zostać gruntownie przeszkolony we wszystkich sprawach związanych z przedsiębiorczością. Powinien ponadto posiadać dużą wiedzę o liniach kredytowych, gdyż na ogół tylko takie są przedmiotem zainteresowania przedsiębiorców w chwili obecnej. Wiąże się z tym znajomość i współpraca z organizacjami pomocowymi oferującymi takie kredyty, jak również oferującym pomoc w zakresie doradztwa specjalistycznego dla małych firm. Pracownik ten powinien posiadać również umiejętność wstępnej weryfikacji pomysłu w odniesieniu do osób rozpoczynających działalność. Chodzi tu głównie o wykonanie wspólnie ze zgłaszającymi projekt, uproszczonego biznes planu celem wychwycenia słabych stron dotyczących przyszłego przedsięwzięcia. Efektem tego działania jest częściowa rezygnacja
z realizacji pomysłu lub częściowa jego modyfikacja.

Utworzenie funduszu gwarancyjnego na rozwój drobnej przedsiębiorczości. Problem gwarancji kredytowych jest obecnie poważnym utrudnieniem w uzyskaniu kredytów. Banki często nie chcą przyjmować zabezpieczenia w innej formie jak poręczenie innego banku lub poręczenie gminy. Samorząd znając w dużym stopniu mieszkańców gminy zmniejsza w pewnym stopniu ryzyko niespłacenia kredytu, udzielając gwarancji osobom najbardziej wiarygodnym i sprawdzonym w samodzielnym działaniu. W wielu miejscach na terenie kraju funkcjonują linie kredytów preferencyjnych dla bezrobotnych. Dają one możliwość uzyskania taniego kredytu w niewielkiej kwocie najczęściej na zakup jakiejś maszyny lub urządzenia pod kątem stworzenia dodatkowego miejsca pracy. W tym poręczenie Urzędu Gminy jest również bardzo korzystne dla kredytobiorcy, o ile jest on osobą wiarygodną i posiada sensowny pomysł.

Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości. Interesującym, ale rzadko jeszcze spotykanym sposobem pomocy startującym dopiero przedsiębiorcom wiejskim jest utworzenie w gminie inkubatora przedsiębiorczości. Inkubator przedsiębiorczości to budynek zaadoptowany pod kątem

produkcji i obsługi technicznej dla potrzeb przyszłych firm zlokalizowanych w inkubatorze. Generalnym założeniem inkubatora jest stworzenie warunków dla powstania i rozwoju małego przedsiębiorstwa, do momentu uzyskania przez nie samodzielności i wejścia w fazę rozwoju. Elementami, które stanowią pomocowy charakter inkubatora są:

- preferencyjne formy dzierżawy pomieszczeń na działalność gospodarczą,
- dostęp do urządzeń poligraficznych i telekomunikacyjnych,
- korzystanie z funduszu gwarancyjnego gminy w przypadku starania się o kredyt,
- bezpłatne lub po cenach preferencyjnych konsultacje ekonomiczne, finansowo – księgowe, prawne oraz techniczne.

Firmy umiejscowione w inkubatorze czują się bezpieczniejsze w pierwszym na ogół najtrudniejszym okresie działania, ponoszą mniejsze koszty funkcjonowania w szybszym tempie powiększają doświadczenie, szybciej wchodzą w sieć dystrybucji i przepływu informacji. Warunkiem dobrego funkcjonowania inkubatora są.

- selekcja osób nie sprawdzających się w inkubatorze,
- częste szkolenia uczestników inkubatora,
- właściwy i elastyczny system finansowy dla inkubatora,
- kształtowanie właściwych stosunków pomiędzy firmami współpracującymi,
- stałe pogłębianie wiedzy przez osobę kierującą inkubatorem,
- promocja najlepszych firm.

Podejmowanie współpracy ze starostwem powiatowym oraz szkołami średnimi w zakresie dostosowania nauczania do obecnych warunków gospodarczych. Program w szkołach ponadgimnazjalnych nie jest dostosowany do obecnych realiów naszej gospodarki. Efektem tego jest brak przygotowania młodzieży kończącej szkoły i powracającej na wieś do prowadzenia działalności gospodarczej. W efekcie powiększa ona najczęściej szeregi bezrobotnych. Rezultatem współpracy ze Starostwem Powiatowym może być wprowadzenie do programów nauczania takich przedmiotów jak: rachunkowość handlowa, ekonomika i organizacja pracy, elementy prawa, komputer w firmie, reklama, marketing, technika biurowa, korespondencja handlowa oraz etyka i kultura zawodowa oraz tworzenie postaw prorynkowych i prozawodowych.

Organizowanie nowych miejsc pracy w ramach form subsydiowanych.

Utworzenie i kontynuowanie wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy w Gryficach programów celem zwiększenia mobilności zatrudnieniowej typu:
„Pierwsza praca"
Pod koniec stycznia 2002 r. rząd przyjął Program Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca" Podstawowym celem programu, przeznaczonego przede wszystkim dla tegorocznych absolwentów szkół wszystkich szczebli ponadpodstawowych jest niedopuszczenie do tego. aby absolwenci szkół stawali się i pozostawali bezrobotnymi. Niezbędna jest więc zwiększenie szans absolwentów na uzyskanie pierwszego doświadczenia zawodowego oraz objęcie usługami aktywizującymi wszystkich zarejestrowanych absolwentów najpóźniej przed upływem 6 miesięcy od momentu rejestracji. Program „Pierwsza Praca" stanowi integralną część programu społeczno – gospodarczego Rządu na lata 2003 – 2005. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej odpowiedzialne jest za koordynację całości prac wynikających z programu.

Program obejmuje pięć następujących segmentów:

- małe i średnie przedsiębiorstwa,
- samozatrudnienie,
- kształcenie,
- wolontariat,
- informacja,
- poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy.

Finansowanie programu odbywać się będzie z następujących źródeł: Fundusz Pracy, fundusze pomocowe, rezerwa „uwłaszczeniowa" pożyczka z Banku Rozwoju Rady Europy, budżety samorządów – gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Program Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca" zakłada działania w zakresie kształcenia ustawicznego i aktywizujące szkoły, w tym poprawę sytuacji absolwentów na rynku pracy w kolejnych latach poprzez radykalne zmiany w programach kształcenia na wszystkich poziomach systemu oświaty oraz rozwój działań umożliwiających uzupełnianie, poszerzanie lub zmianę kwalifikacji w celu zwiększenia szans na zatrudnienie. Poprzez umiejętne łączenie kształcenia profilowanego i ogólnego nastąpi lepsze przygotowanie młodych ludzi do podejmowania pracy, a także do tworzenia własnych firm. Program zakłada również zastąpienie tradycyjnego modelu praktyk studenckich intensywnym szkoleniem praktycznym i stażem umożliwiającym zdobywanie doświadczenia praktycznego. Jednocześnie trwają prace nad dostosowaniem kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, poprzez prowadzone przez ekspertów na zlecenie Rządu badania i prognozy popytu na pracę. Organizowane są przez urzędy pracy szkolenia, udzielane są pożyczki szkoleniowe oraz stypendia dla osób zamieszkałych w rejonach zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym. Szkoły, zwłaszcza wyższe, zachęcane są do tworzenia tzw. Biur Karier Zawodowych (doświadczenia istniejących biur wskazują na znaczną ich przydatność). Projekty tego typu są wspierane przez państwo poprzez udzielanie grantów ze środków będących w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

W latach 2002 – 2003 w wyniku udziału w Programie podjęło pracę 130 tys. osób, co stanowi 42% absolwentów uczestniczących w Programie. Po roku 2006 Ministerstwo Gospodarki i Pracy zamierza zawiesić niektóre formy programu.

Powiatowe Urzędy Pracy są współrealizatorami wdrażania ***Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich*** finansowanego częściowo ze środków pożyczki Banku Światowego. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zarządza następującymi komponentami tego programu:

Komponent A – Mikropożyczki

Cele:

- wsparcie mieszkańców obszarów wiejskich w tworzeniu małych przedsiębiorstw;
- wsparcie instytucji lokalnych pośredniczących w organizacji szkoleń i przekazywaniu beneficjentom pomocy.

Instrumenty:

- mikropożyczki – w wysokości do 5 000 USD dla ludności wiejskiej i mieszkańców małych miast (do 15 tyś. mieszkańców). Fundusz pożyczkowy prowadzony przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Instytucje lokalne udzielające pożyczek wybierane w drodze przetargu. Spłata do 36 miesięcy. Oprocentowanie oparte na stosunku % ze strony programu i realizatora usług - obecnie ok. 17 %.
- jednorazowe dotacje – granty na zakup środków trwałych – jako bezzwrotna pomoc w wysokości do 3 600 PLN dla pożyczkobiorców. Środki te będą pochodzić z rezerwy celowej budżetu Państwa na współfinansowanie programów wojewódzkich przeciwdziałających bezrobociu.
- pomoc techniczna i szkolenia – dla realizatorów usług. Banku Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwa Gospodarki i Pracy.

Okres wdrażania komponentu A – Mikropożyczki wynosi 2 lata. Zasięgiem terytorialnym komponent obejmuje 5 województw wybranych z siedmiu: zachodniopomorskie, kujawsko – pomorskie, warmihsko – mazurskie, lubelskie, podkarpackie, małopolskie, świętokrzyskie.

Komponent B1 – Przekwalifikowania (Re – d eployment Fund)

Cele:
- pomoc bezrobotnym i znajdującym się w trudnej sytuacji ekonomicznej mieszkańcom,
- obszarów wiejskich w podniesieniu własnych kwalifikacji,
- pomoc w znalezieniu zatrudnienia na lokalnych rynkach pracy,
- pomoc przy dostosowaniu kapitału ludzkiego do wymagań lokalnych rynków pracy.

Programy:
- badanie gospodarki i rynku pracy – badania sondażowe rynku pracy i lokalnej sytuacji gospodarki. Celem programu będzie porównanie oczekiwań pracodawców z potencjałem siły roboczej na lokalnych rynkach pracy.
- przekwalifikowania - finansowanie instrumentów, których przeznaczeniem ma być aktywizacja ludności wiejskiej i umożliwienie znalezienia przez nią zatrudnienia:
- usługi poradnictwa zawodowego: poradnictwo zawodowe, informacja o rynku pracy, giełdy i kluby pracy,
- usług: w zakresie przekwalifikowania siły roboczej: przekwalifikowania zawodowe, szkolenia z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
- wsparcie dla okresowego zatrudnienia przez gminę: (max 20% środków przewidzianych na wszystkie instrumenty), zatrudnienie przy pracach na rzecz rekultywacji środowiska, wsparcie dla zatrudnienia w instytucjach społecznych (domy dziecka, szkoły, domy opieki),
- wsparcie dla ośrodków obsługi małych przedsiębiorstw, świadczenie usług księgowych, finansowych, prawnych marketingowych, usługi consultingowe,
- inkubatory przedsiębiorczości: pomieszczenie, możliwości korzystania ze wspólnego sprzętu,
- lokalne inicjatywy planowania rozwoju gospodarczego, granty na finansowanie prac studialnych na temat perspektyw rozwoju gospodarczego regionu, opracowanie materiałów promocyjnych na temat lokalnego potencjału gospodarczego.

Okres wdrażania komponentu B1 – Przekwalifikowania, obejmuje 4 lata. Zasięgiem terytorialnym komponent obejmuje 7 województw: zachodniopomorskie, kujawsko – pomorskie, warmińsko – mazurskie, lubelskie, podkarpackie, małopolskie, świętokrzyskie.

Komponent B2 – Edukacja

Cele:
- poprawa jakości procesu nauczania;
- lepsze wykorzystanie zasobów szkolnych;
- poprawa efektywności systemu edukacyjnego.

Program będzie realizowany w grupie gmin zakwalifikowanych w oparciu o ocenę ich obecnego systemu edukacyjnego oraz przygotowanie nadających się do realizacji propozycji rozwiązań zidentyfikowanych problemów.

Instrumenty:
- szkolenie nauczycieli i dyrektorów szkół,
- poprawa jakości wyposażenia szkół,
- program wspierający wykorzystanie komputerów dla celów edukacyjnych,
- poprawa stanu obiektów szkolnych poprzez ich modernizację, remonty,
- poprawa efektywności nauczania poprzez konsolidację sieci szkół.

Okres wdrażania komponentu B2 - edukacja obejmuje trzy etapy przez 3 do 3,5 roku. Zasięg terytorialny, jak w komponencie B1 – Przekwalifikowania.

Komponent B3 – budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej.

Cele:
- podniesienie poziomu wykonywania usług publicznych,
- podniesienie poziomu zarządzania finansami publicznymi i zasobami ludzkimi,
- budowanie potencjału dla wdrażania zasad i przepisów Unii Europejskiej.

Administracja publiczna ma pobudzać i podtrzymywać przejawy indywidualnej i lokalnej aktywności publicznej, zmierzającej do przezwyciężenia stagnacji gospodarczej i apatii społecznej.

Instrumenty:
- Program Rozwoju Instytucjonalnego – realizowany w dwóch etapach W pierwszym etapie (2-8 tygodni) dokonana będzie analiza organizacyjna i operacyjna Urzędów w zakresie organizacji, procedur, wymiany informacji, zasobów ludzkich i wyposażenia. Efektem tego etapu będzie opracowanie Planu Rozwoju Instytucjonalnego realizowanego w drugim etapie,
- programy szkoleniowe – dla radnych, członków zarządów jednostek samorządu, urzędników administracji publicznej w jednostkach nie biorących udziału w Programie Rozwoju Instytucjonalnego,
- program koordynacji działań szkoleniowych i Programu Rozwoju Instytucjonalnego.

Okres wdrażania komponentu szacuje się na ok. 3 lata. Zasięg terytorialny: Programu Rozwoju Instytucjonalnego – 2 województwa, 2 – 4 powiatów z tych województw, ok. 15 gmin z wybranych powiatów. Programy szkoleniowe – obszar całego kraju z wyłączeniem terenów objętych Programem Rozwoju Instytucjonalnego.

Komponent C – Infrastruktura

Cele:
- poprawa infrastruktury technicznej w celu:
- stymulacji sektora prywatnego,
- tworzenia nowych miejsc pracy poza sektorem rolnictwa,
- poprawy warunków zdrowotnych i środowiskowych.

Program Aktywacji Obszarów Wiejskich umożliwia finansowanie nowych inwestycji i modernizację istniejącej infrastruktury.

Sektory finansowania:
- systemy wodociągów dla potrzeb gospodarstw domowych i przedsiębiorstw,
- systemy kanalizacji i oczyszczania ścieków,
- systemy gromadzenia odpadów stałych i ich utylizacji,
- poprawa stanu dróg lokalnych na obszarach wiejskich zwłaszcza w połączeniach z drogami głównymi,
- energia i telekomunikacja – ewentualnie po roku.

Zasady ubiegania się o wsparcie finansowe
- kryteria ogólne – odpowiedni sektor, beneficjent, minimalny udział w kosztach;
- wymogi techniczne i ochrony środowiska – odzwierciedlanie lokalnych potrzeb;
- dokumentacja techniczna, rozwiązania alternatywne;
- analiza finansowa i ekonomiczna – budżet projektu, zgodność z regionalnym planem rozwoju, uwzględnienie ekonomii skali, możliwość tworzenia nowych miejsc pracy;
- możliwości instytucjonalne – odpowiednie struktury i możliwości do wdrożenia projektu, możliwości trwałego funkcjonowania i utrzymania;

- gotowość do realizacji – niezbędne pozwolenia, dokumenty;
- celowość realizacji inwestycji.

Okres wdrożenia – 4 lata. Zasięgiem terytorialnym komponent C – Infrastruktura obejmuje 16 województw. Beneficjentami komponentu C będą: gminy, związki gmin, powiaty.

Schemat funkcjonowania Komponentu C – Infrastruktura

⇩

Propozycje projektów składane będą do przeglądu właściwym terytorialnie Regionalnym Oddziałom Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

⇩

W ciągu trzech tygodni Regionalny Oddział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dokonuje analizy wniosków według podanych kryteriów

⇩

Po sprawdzeniu przesyłane są do WBWP, który przedkłada je do oceny i uszeregowania Regionalnym Komitetom Sterującym

⇩

Wszystkie złożone projekty przekazywane są do Regionalnych Oddziałów Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Oprócz szerokiego wachlarza możliwości zawartych w Programie Aktywizacji Obszarów Wiejskich Powiatowe Urzędy Pracy oferują bezrobotnym i innym zainteresowanym dodatkowo:

- uczestnictwo w Programie „Staże dla absolwentów";
- umowy absolwenckie – praca na umowę, gdzie część wynagrodzenia absolwenta pokrywa Powiatowy Urząd Pracy;
- poradnictwo zawodowe,
- kursy grupowe w różnym zakresie,
- szkolenia grupowe umożliwiające nabycie uprawnień w określonej dziedzinie,
- Kluby Pracy - nauka pisania dokumentów, próbne rozmowy kwalifikacyjne, itp.

Usprawnienie strefy mieszkalnictwa, budownictwa i rozwój funkcji nierolniczych. W ramach długookresowych działań proponuje się utrzymanie form budownictwa wspierającego potrzeby ludności najsłabszej ekonomicznie (mieszkania komunalne):

- podjęcie działań utrzymujących techniczny stan posiadania (remonty i modernizacja istniejących zasobów),
- zasilanie terenów mieszkaniowych w infrastrukturę techniczną,
- tworzenie rezerw terenów uzbrojonych z uporządkowanym statusem prawnym,
- wspieranie działań niezależnych tj. promowanie wszystkich form budownictwa spółdzielczego i indywidualnego zrealizowanego ze środków własnych i kredytów mieszkaniowych.

Rekomendowane branże działalności produkcyjnych (pozarolnicze). Są to branże, które mają obiektywne szansę rozwoju i mogą być rekomendowane przyszłym inwestorom lub tez stanowić podstawę zamierzeń rozwojowych firm już działających. Do realizacji tego celu posłużono się dwoma pojęciami: ryzyka inwestycyjnego oraz konkurencyjności danej branży:

- w przemyśle artykułów rolno – spożywczych:
- produkcja pieczywa,
- produkcja wyrobów garmażeryjnych,

- produkcja wód i gazowanych napojów bezalkoholowych.
- w innych rodzajach działalności przemysłowej:
- produkcja gier i zabaw,
- produkcja drewnianych elementów konstrukcji i wyrobów stolarki budowlanej,
- produkcja wyposażenia ogrodowego,
- produkcja odzieży, w tym również roboczej i ochronnej.

ROZWÓJ GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH IAGROTURYSTYCZNYCH

Ze względu na nadmorskie położenie gminy oraz niską bonitację gleb, funkcja rolnicza będzie funkcją uzupełniającą rozwój gospodarczy gminy Rewal. Istniejące gospodarstwa rolne chcąc utrzymać się na rynku unijnym powinny być wsparte ekonomicznie i organizacyjnie. Proces ten zależy od ogólnej polityki rolnej kraju i poziomu rozwoju gospodarczego. Czynnikiem stymulującym mogą być przekształcenia strukturalne oraz kompleksowa integracja z Unią Europejską. W perspektywie najbliższych lat przewiduje się wsparcie procesu modernizacji gospodarstw rolnych, przemysłu spożywczo – gospodarczego, podnoszenie jakości wyprodukowanych produktów i towarów oraz marketingu. Zakłada się realizację następujących zadań:

- poprawę struktury władania i użytkowania gospodarstw rolnych oraz modernizację w celu podniesienia ich konkurencyjności,
- przeznaczenie części gruntów rolnych i zasobów trwałych na pozarolniczą działalność,
- wspieranie gospodarstw rodzinnych zapewniających dochody na poziomie parytetowym oraz gospodarstw mniejszych obszarowo wykorzystujących alternatywne źródła dochodu,
- rozwój gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.

Rolnictwo ekologiczne

Główny kierunek, do którego zmierza produkcja rolna to to, aby rolnik produkował lepiej niekoniecznie więcej. W związku z paniką na rynku żywnościowym w ostatnich latach, (szczególnie z pojawieniem się choroby BSE) wystąpiło zapotrzebowanie na zdrową żywność, a taką na pewno są produkty uzyskiwane w gospodarstwach ekologicznych.

Gospodarstwo ekologiczne to gospodarstwo o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstwa, oparte na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego, nieprzetworzonych technologicznie. Poprzez gospodarstwo ekologiczne osiąga się bardzo ważne cele:

- po pierwsze ochronę środowiska tj gleby, wody, krajobrazu,
- po drugie uzyskuje się wysokiej jakości płody rolne nawiązujące do produktów powstałych naturalnie w przyrodzie bez ingerencji człowieka.

Uregulowania prawne rolnictwa ekologicznego w Polsce i w Unii Europejskiej:

- w Polsce ustawa o rolnictwie ekologicznym z 16 marca 2001,
- w Unii Europejskiej rozporządzenie nr 2092/91 w sprawie rolnictwa ekologicznego i znakowania jego produktów i środków spożywczych.

Rolnictwo ekologiczne zarówno w myśl ustawodawstwa polskiego jak i unijnego to system, który różni się od rolnictwa konwencjonalnego tym, że:

- wyklucza się środki chemii rolne] na poziomie gospodarstwa rolnego,
- wyklucza się środki chemii spożywcze) w przetwórstwie,
- jest bezwzględny wymóg regulowanej kontroli gospodarstw i przetwórni na zgodność z kryteriami rolnictwa ekologicznego,
- warunkiem sprzedaży jest znakowanie produktów rynkowych, które oferowane są jako ekologiczne.

Warunkiem oferowania towarów jako produktów ekologicznych jest posiadanie certyfikatu. W przypadku produktów złożonych (np.dżem) możliwość etykietowania z powołaniem się na

produkt ekologiczny jest wówczas, gdy ponad 95 % składników pochodzi z certyfikowanych gospodarstw. W związku z popytem na produkty ekologiczne oraz turystyczną funkcją Gminy Rewal rozwój rolnictwa ekologicznego może być szansą dla istniejących gospodarstw rolnych.

Agroturystyka

Agroturystyka jest formą turystyki wiejskiej organizowaną przez rodzinę rolniczą we własnym gospodarstwie rolnym, przy czym pobyt ten związany jest z wiejskimi atrakcjami, które turystom może oferować region i samo gospodarstwo rolne. Gospodarstwo rolne stanowi jednocześnie bazę noclegową i główną atrakcję turystyczną dla potencjalnego agroturysty, uzupełnieniem może być baza żywieniowa.

Agroturystyka jest powszechną formą wypoczynku w Polsce i krajach zachodnich, która lansuje zdrowy tryb życia, ciszę, pobyt w nieskażonym środowisku, aktywne odkrywanie przyrody i rdzennej kultury.

Korzyści płynące z rozwoju agroturystyki dla mieszkańców wsi:

- uzupełnianie dochodów z gospodarstwa rolnego zarówno przez rolnika jak i jego rodzinę,
- tworzenie nowych miejsc pracy – rozwój usług turystycznych i okołoturystycznych np. handel, transport, przejażdżki i jazda konna, wypożyczalnie sprzętu itd.,
- ochrona środowiska i krajobrazu podstawowy warunek od którego zależy czy turyści przyjadą odpocząć do danego regionu – poprawa infrastruktury wiejskiej,
- podtrzymywanie lokalnych tradycji i rzemiosła,
- aktywizacja lokalnej społeczności szczególnie kobiet, zdecydowana większość prac związanych z obsługą ruchu turystycznego wykonywana jest przez gospodynie domowe,
- rozwój inicjatyw lokalnych, wspólne przygotowywanie i organizowanie atrakcji turystycznych,
- trening w zakresie przedsiębiorczości,
- rozwój rękodzielnictwa i sztuki ludowej, który także może być dodatkowym źródłem dochodu,
- estetyzacja wsi.

Działania w celu rozwoju działalności turystycznej, w tym agroturystycznej:

- na szczeblu gminy:
  - opracowanie i wdrażanie regionalnych planów rozwoju turystyki zrównoważonej na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej, kulturowej i infrastrukturalnej,
  - oszacowanie wskaźników chłonności naturalnej – maksymalna liczba turystów, która może swobodnie przebywać na danym terenie bez obawy powstania ujemnych zmian w środowisku
  - oszacowanie pojemności turystycznej - maksymalna liczba turystów korzystających z infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej nie powodująca obniżenia jakości i zakresu świadczonych usług
  - odpowiednia polityka w zakresie wydawania zezwoleń na rozbudowę infrastruktury turystycznej,
  - polityka podatkowa sprzyjająca rozwojowi turystyki,
  - wydawanie gwarancji kredytowych dla potencjalnych inwestorów,
  - inwestowanie w trasy rowerowe, szlaki piesze, ośrodki informacji i edukacji turystycznej,
  - dbanie o stan techniczny infrastruktury,
  - dążenie do atrakcyjnego oznakowania turystycznego gminy,
  - zwiększanie świadomości ekologicznej i turystycznej społeczeństwa,
  - promocja gminy,

- na szczeblu gospodarstwa rolnego:
  - doskonalenie i podnoszenie wiedzy w dziedzinie agroturystyki – udział w szkoleniach, seminariach itp.
  - przygotowanie bazy noclegowej, żywieniowej, rekreacyjnej o odpowiednim standardzie – bezpieczeństwo i warunki higieniczno – sanitarne mieszkań i obejść gospodarskich,
  - zadbanie o wygląd estetyczny posesji, upiększanie otoczenia zielenią,
  - przygotowanie całej rodziny do przyjmowania gości,
  - kultywowanie starych tradycji rodzinnych oraz rzemiosł,
  - promocja gospodarstwa,
  - współudział w stworzeniu Stowarzyszenia Agroturystycznego.

Mając tak atrakcyjne położenie gospodarstwa indywidualne położone w Gminie Rewal mają szansę w uzupełnieniu swojego budżetu poprzez działalność agroturystyczną.

12 PLAN DZIAŁANIA

Działania	Harmonogram		
	2005 - 2007	**2008 - 2011**	**2012 - 2015**
Programy, plany, studia:			
Program Rozwoju Turystyki			
Program Zaopatrzenia Energetycznego			
Waloryzacja przyrodnicza gminy			
Plany zagospodarowania przestrzennego			
Ocena zasobów energii geotermalnej i program jej wykorzystania			
Studia wykonalności dla gospodarki wodno – ściekowej, infrastruktury technicznej i infrastruktury społecznej			
Lokalny Plan Rozwoju na lata 2008 – 2013			
Lokalny Plan Rewitalizacji Terenów Powojskowych i Poprzemysłowych			
Infrastruktura drogowa:			
Budowa i modernizacja dróg gminnych			
Modernizacja dróg powiatowych			
Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 102			
Budowa i modernizacja drogi relacji Rewal – Pogorzelica – Mrzeżyno – Rogowo			
Budowa i modernizacja chodników i ciągów pieszych			
Budowa i modernizacja parkingów			
Budowa i modernizacja dworców			

Ochrona środowiska przyrodniczego i brzegu morskiego			
Opracowanie projektów technicznych dla systemu zaopatrzenia w wodę, systemu gospodarki ściekowej i systemu gazociągowego			
Rozbudowa i modernizacja stacji wodociągowych i sieci wodociągowej			
Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Porbierowie			
Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej			
Rozbudowa infrastruktury technicznej – uzbrajanie terenów w wodociąg, gazociąg i kanalizację			
Wdrożenie nowoczesnego systemu selektywnej zbiórki odpadów			
Wdrożenie programu gospodarki odpadami przyjętego w ramach R-XXI			
Wdrożenie przyjętego programu ochrony środowiska			
Ochrona wydm i brzegu morskiego (w tym budowa zejść i zjazdów na plażę)			
Opracowanie dokumentacji technicznej dotyczącej ochrony brzegu morskiego			
Budowa i modernizacja przystani rybackich			
Termomodernizacja budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej			
Budowa systemów energetycznych napędzanych odnawialnymi źródłami energii			
Rozbudowa i modernizacja systemów elektroenergetycznych			

Infrastruktura społeczna:			
Rozbudowa i modernizacja szkół (w tym działania podejmowane w ramach budowy społeczeństwa informacyjnego)			
Budowa i modernizacja infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (np. kompleksy sportowe, baseny)			
Utworzenie centrów ratownictwa w Niechorzu i Pobierowie (także budowa remiz strażackich)			
Wspieranie przedsiębiorczości w gminie poprzez tworzenie sprzyjających warunków prawnych, ekonomicznych, edukacyjnych i infrastrukturalnych zachęcających do aktywizacji i inwestowania na terenie gminy			
Rozwój turystyki:			
Budowa sieci informacji turystycznej			
Budowa i modernizacja szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych)			
Rozwój bazy sportowo – rekreacyjnej			
Marina oraz centrum sportów wodnych			
Utworzenie przystanków Białej Floty w Niechorzu, budowa mola w Rewalu i Pobierowie, budowa pomostów spacerowych w Trzęsaczu, Pustkowiu i Pogorzelicy			
Zagospodarowanie turystyczne zabytkowej linii kolei wąskotorowej, rewitalizacja dworców, utworzenie Muzeum Kolejnictwa w Pogorzelicy, przedłużenie linii kolejowej do Pustkowa i Pobierowa			
Przystań wędkarska Niechorze – Skalno			
Słoneczny Trakt			

Budowa skansenu rybackiego w Niechorzu			
Zagospodarowanie turystyczne terenu przy Latarni Morskiej			
Rozwój turystyki ornitologicznej			
Zagospodarowanie terenu przy hali (w tym parking i teren pod imprezy plenerowe)			
Budowa infrastruktury plażowej			
Budowa ośrodka dla paralotniarzy w Trzęsaczu (i innych sportów ekstremalnych)			
Zagospodarowanie turystyczne terenu przy ruinach i terenu przy kościele neogotyckim w Trzęsaczu, wyeksponowanie przebiegu 15 południka			
Budowa sieci placów zabaw i zagospodarowanie turystyczne centrów miejscowości			
Utworzenie Muzeum Wsi w Śliwinie i rozbudowa Muzeum Rybołówstwa w Niechorzu			
Podjęcie próby rekonstrukcji stanowiska archeologicznego w Śliwinie			
Zagospodarowanie terenów po jednostce wojskowej w Pobierowie			
Utworzenie parku rekreacyjno – wypoczynkowego na terenie po byłym Ośrodku Wypoczynkowym „Bursztyn” w Pobierowie, na terenie pozyskanym od Urzędu Morskiego w Pustkowiu i na terenie przy ulicy Łokietka w Rewalu			
Pozyskiwanie terenów pod realizację projektów turystycznych i innych			

13 OGÓLNE UWARUNKOWANIA WSPARCIA REALIZACJI STRATEGII

Samorząd gminy przy pełnym wsparciu mieszkańców będzie głównym realizatorem projektu. Zasadniczymi narzędziami lokalnej polityki pozostaną:

- planowanie przestrzenne i gospodarcze,
- polityka podatków i opłat,
- inwestycje infrastrukturalne,
- emisja obligacji,
- polityka informacyjna, działalność szkoleniowa, kontakty zagraniczne,
- przedsięwzięcia organizacyjne, także podejmowane wspólnie z kapitałem prywatnym, np. Gminne Towarzystwo Gospodarcze.

Organom gminy przyświecać musi rola animatora życia gospodarczego, społecznego oraz kulturalnego. Można uważać, że władza lokalna jest organizatorem zagospodarowania lokalnych związków ekonomicznych i społecznych, na które może wpływać regulujące, restrykcyjnie lub promocyjnie. W efekcie teren gminy może charakteryzować się większą konkurencyjnością jako miejsce lokalizacji działalności gospodarczej i atrakcyjny obszar pod względem jakości życia mieszkańców. Zadania gospodarcze gminy przekazane w strategii wynikają z rozpoznania potrzeb jej mieszkańców.

Gmina Rewal powinna być przykładem gminy o podejściu rozwojowym. Musi zatem uruchomić w bliskiej perspektywie programy promocji gospodarczej, przyśpieszające inwestycje, rozbudowę infrastruktury oraz maksymalizować usługi publiczne dla swoich mieszkańców. Ważne jest aby władze i społeczność gminy działając w dłuższym horyzoncie czasowym nie nastawiały się na osiąganie szybkich dochodów ze swoich przedsięwzięć rozwojowych. Podstawą wszelkich działań podejmowanych przez władze winno być zachęcenie potencjalnych inwestorów do inwestowania na terenie gminy. Zestaw tych działań przedstawiono poniżej.

Tabela 31: Rodzaje i instrumenty działań

Rodzaj proponowanych działań	Instrumentalizacja działań (przykładowa)
I. Działania informacyjno – promocyjne dotyczące:	
1. gospodarki danego obszaru i jego potrzeb 2. istniejących bądź potencjalnych barier rozwoju 3. warunków kształtujących dochody potencjalnych inwestorów 4. szeroko pojętych działań marketingowych dotyczących danego obszaru	5. przedstawianie ofert lokalizacyjnych 6. promocje obszarów i rodzajów działalności, nowych możliwości produkcyjnych 7. ograniczenie lokalizacji i działalności szkodzących naturalnemu środowisku 8. informacje o: a. możliwościach uzyskania środków na sfinansowanie danej inwestycji b. kosztach uzyskania kredytów c. możliwych ulgach i zachętach d. opłatach za gospodarcze korzystanie ze środowiska e. karach za przekroczenie dopuszczalnych norm zanieczyszczenia f. cenach gruntów budowlanych itp. 9. działalność publicystyczno-wydawnicza dostarczająca informacji np na temat zamierzeń władz lokalnych 10. działalność szkoleniowa, (seminaria, szkolenia, kursy i sympozja), 11. organizowanie wystaw gospodarczych, obrazujących szczególne osiągnięcia danego obszaru, targów, udział w nich podmiotów z danego obszaru, 12. opracowanie i rozpowszechnianie w formie broszur, katalogów, materiałów reklamujących walory użytkowe i udogodnienia dotyczące inwestowania i funkcjonowania podmiotów.
II. Działania organizatorskie związane z:	
1. realizacją podstawowych zadań własnych gminy	- budowa gminnych dróg, ulic, placów oraz organizacja ruchu drogowego - budowa wodociągów, oczyszczalni
2. kreowaniem przedsiębiorczości prywatnej	- uruchamianie inkubatorów przedsiębiorczości
3. tworzeniem związków wspólnotowych i innych przedsięwzięć w celu realizacji określonych zadań	- związki i porozumienia komunalne - stowarzyszenia gmin, wójtów, burmistrzów - sejmik samorządowy - współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami itp.
4. poprawa życia mieszkańców	- prowadzenie bibliotek - dofinansowanie klubów sportowych - prowadzenie szkół - nadzór nad lecznictwem

III. działania o charakterze administracyjno-prawnym	
1. wydawanie przepisów gminnych	- wydawanie przepisów dotyczących zarządzania mieniem gminy - statut gminy i organizacji urzędów i instytucji - wydawanie przepisów porządkowych
2. ewidencjonowanie działalności gospodarczej i udzielanie zezwoleń na prowadzenie działalności	- wydawanie zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej (wyłącznie drobna wytwórczość) dla zagranicznych firm i osób fizycznych
3. bezpieczeństwo mieszkańców gminy	- nadzór nad Strażą Gminną - nadzór nad Ochotniczą Strażą Pożarną
4. utrudnienia i ułatwienia lokalizacyjne	- uproszczenie trybu podejmowanych decyzji lokalizacyjnych - załatwianie spraw związanych z podjęciem decyzji lokalizacyjnych w jednym miejscu - informacja o obszarach (strefach), gdzie zakazana jest wszelka działalność inwestycyjna - wcześniejsze przygotowanie terenu
5. gospodarka gruntami	- prowadzenie ewidencji zasobów gminnych gruntów i budynków, klasyfikacja gleb i gruntów, ewidencjonowanie sieci uzbrojenia terenu - uregulowanie spraw związanych z własnością - dogodne formy udostępniania gruntów - kompleksowe porządkowanie terenu i przygotowanie terenu i przygotowanie działek budowlanych - komunalizacja gruntów
IV. Działania o charakterze ekonomiczno-finansowym	
1. podatki i opłaty lokalne	- obniżki stawek podatków lokalnych, np. od nieruchomości - utrzymywanie ulg i zwolnień z podatków i opłat lokalnych - określenie partycypacji nowego przedsiębiorstwa w nakładach na infrastrukturę
2. podatki, w których władza lokalna ma swój udział	- udzielenie ulg i zwolnień w ściśle określonych przypadkach, np. gdy inwestorzy podejmują inwestycje dotyczące ochrony środowiska bądź produkcję określonych wyrobów, opartą na nowoczesnych technologiach

3. opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary z tytułu jego zanieczyszczenia	- udzielenie gwarancji przedsiębiorstwom, które zaciągają kredyty na inwestycje służące ochronie środowiska - podwyższenie opłat za korzystanie z ujęć wodnych i pobór wody, za odprowadzanie ścieków do wód, za usuwanie drzew, za wykorzystanie gruntów rolnych i leśnych na inne cele niż rolnicze i leśne - nakładanie kar pieniężnych z tytułu niedotrzymania warunków korzystania ze środowiska
4. kredyty i zasady ich udzielania	- udzielenie gwarancji kredytowych w tym podmiotom, które zaciągają kredyt na inwestycje służące ochronie środowiska czy na działalność wykorzystującą zasoby lokalne
V. Działania inwestycyjne	
	- podejmowanie inwestycji w sferze infrastruktury gospodarczej, społecznej, telekomunikacyjnej - podejmowanie inwestycji w sferze ochrony środowiska

Źródło: *Strategia i polityka rozwoju gmin i województw*, Zachodnie Centrum Organizacji, Warszawa, Poznań, Zielona Góra 1996.

14 ZADANIA RADY I WÓJTA GMINY W I ETAPIE WDROŻENIA STRATEGII

Przyjęcie projektu powinno zostać potwierdzone Uchwałą Rady Gminy, która zobowiąże Wójta do podjęcia wszelkich działań mających na celu jego pełne wdrożenie. Oznacza to:

a) wskazanie komórki koordynacyjnej (1–3 osoby) i opracowanie zasad jej organizacji (ogłoszenie konkursu mającego na celu dobór pracowników lub przekazanie kompetencji pracownikom Urzędu Gminy);
b) przyjęcie ogólnych zasad wspierania strategii (np. wymóg konsultacji społecznej w sprawie aktualizacji strategii);
c) ustalenie sposobu i metod pozyskania środków finansowych z zewnątrz na wsparcie realizacji programu (subwencje państwowe, fundacje, fundusze Unii Europejskiej i inne fundusze);
d) promocja rozwiązań przedstawionych w projekcie, zarówno wśród mieszkańców gminy jak też osób i firm z zewnątrz. W ramach tzw. programu „specjalnych wydarzeń" władze gminy mogą zorganizować konferencje naukowe, spotkania przedsiębiorców, uroczystości podpisania istotnego dla gminy kontraktu czy otwarcia zakładu. Władze gminy powinny dokładnie śledzić wszystkie posunięcia rozwojowe i umieć je odpowiednio nagłaśniać wobec opinii publicznej;
e) wprowadzenie systemu ułatwień lokalizacyjnych. Każdy inwestor skazany jest na długą procedurę administracyjno – prawną. Procedura ta wiąże się z uzyskiwaniem zezwoleń budowlanych i koniecznością dopasowania się do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Czynności zmiany przeznaczenia danej działki gruntu są bardzo żmudne i długotrwałe. Stanowi to konkurencyjność danego terenu jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej w stosunku do obszarów otaczających. Władze gminy powinny ułatwiać w tym przypadku wszelkie procedury lokalizacyjne proponowane w programie „gmina". Oznacza to skrócenie czasu procedury i przyjęcie ostrzejszych, niż te które wynikają z przepisów, zobowiązań czasowych przez poszczególne komórki organizacyjne gminy, zaangażowane w procedurę lokalizacji inwestycji;
f) przygotowywanie stale aktualizowanej oferty działek i obiektów przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Oferta powinna zawierać następujące elementy:
   - wyszczególnienie działek i obiektów oferowanych do zagospodarowania
   - rodzaj zalecanej działalności gospodarczej,
   - proponowaną formę zbycia, dzierżawy lub inną (wspólne przedsięwzięcie)
   - infrastrukturę - w tym dodatkowe udogodnienia oferowane przez władze gminy,
   - opis prowadzonej dotychczas na tym terenie działalności gospodarczej,
   - ścisłe określenie procedury uzyskiwania zezwoleń i nabywania terenu,
   - informacje o ułatwieniach finansowych, ulgach, zwolnieniach podatkowych itp. Opis powinien uwypuklać korzyści związane z inwestowaniem na danym terenie, jego potencjał gospodarczy oraz możliwości rozwoju,
   - system ulg podatkowych dla inwestorów realizujących cele projektu.

Podatek od nieruchomości powinien zawierać mechanizmy wspierające przedsięwzięcia rozwijające przedsiębiorczość i gospodarkę gminy. Proponuje się:

- obniżać stawki podatkowe na pewien okres w przypadku podejmowania w już istniejących nieruchomościach, działalności gospodarczej (w tym również rolniczej). Oznacza to określenie przez Radę Gminy skali obniżki, ewentualnych preferowanych rodzajów działalności, okresu obniżki, minimalnego wymogu zwiększenia zatrudnienia,
- obniżyć stawki podatkowe na pewien okres w przypadku konieczności dokonania istotnej adaptacji nieruchomości, która nie była dotychczas gospodarczo użytkowana,

- czasowo zwolnić z podatku (obniżka) określone grupy podmiotów gospodarczych (małe firmy) rozpoczynające działalność w oparciu o Fundusz Gwarancji Kredytowych GTG.

System ulg winien mieć charakter zadaniowy. Ulga, obniżka lub czasowe zwolnienie może przysługiwać tylko wtedy, gdy podatnik wypełni określone zadania, ważne z punktu widzenia proponowanego projektu. Należy zastanowić się nad wprowadzeniem w tym przypadku metody „refundacji". Oznacza to. że każdy podmiot gospodarczy opłaca podatek w pełnej wysokości, a dopiero po udowodnieniu, iż spełnia warunki uprawniające do zniżek, ulg lub zwolnień lub po wypełnieniu określonego zadania, władza gminy dokonują zwrotu części lub całości wpłaconych kwot. Ulgi podatkowe mogą dotyczyć wszystkich inwestorów, jednak w większym stopniu tych, którzy inwestują duże kwoty. Mogą być też przyznane tym przedsiębiorcom, działającym dotychczas w gminie, którzy uzyskując rosnące dochody płacą przy tym coraz większe podatki. Ulgi winni otrzymywać inwestorzy, którzy rozpoczynają lub prowadzą działalność gospodarczą zwiększając zatrudnienie lub podejmują inwestycje infrastrukturalne ważne z punktu widzenia interesu gminy.

g) tworzenie wizerunku gminy w środkach masowego przekazu poprzez:
   - utrzymywanie biuletynu gminnego (miesięcznika),
   - podjęcie kontaktów z prasą, radiem i telewizją tj. m.in. cykliczne przekazywanie informacji. (Informowanie o wszelkich formach zorganizowanego działania uwieńczonych powodzeniem, organizowanie konferencji prasowych, przekazywanie sprawozdań z realizacji projektu),
   - wyznaczenie rzecznika prasowego gminy.

Odpowiednia dbałość o wizerunek gminy świadczy o tym, że władze gminy mają wymaganą kulturę gospodarczą – tak istotną przy podejmowaniu inwestycji.

h) podjęcie wszelkich działań (wspólnie z innymi instytucjami i organizacjami) w celu zmiany mentalności mieszkańców i zachęcania do wszelkich rodzajów aktywności społecznej i gospodarczej.

15 ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

W przypadku zaniechania realizacji strategii możliwe jest osłabienie wzrostu gospodarczego Gminy Rewal oraz pojawienie się tendencji recesyjnych co spowoduje wzrost napięć społecznych, niekorzystne zjawiska, procesy:

- nieumiejętne zarządzanie zasobami ludzkimi osłabi rozwój gminy;
- nieumiejętne zarządzanie majątkiem gminy spowoduje odpływ inwestorów do innych, bardziej atrakcyjnych ośrodków;
- brak konkurencyjności wobec innych ośrodków gospodarczych województwa i regionu;
- regres inwestycyjny, ze względu na odpływ inwestorów do bardziej atrakcyjnych stref gospodarczych;
- zaniechanie, bądź odkładanie w czasie realizacji zasadniczych zadań inwestycyjnych dla prawidłowego rozwoju gminy spowoduje odpływ inwestorów;
- brak postępu w rozwoju infrastruktury technicznej, pogorszy warunki życia i uczyni gminę nieatrakcyjną dla mieszkańców, turystów i potencjalnych inwestorów;
- niska dbałość o środowisko przyrodnicze i ład przestrzenny przyczynią się do stworzenia niekorzystnego wizerunku gminy;
- wystąpienie niekorzystnych procesów demograficznych tj. migracje ludzi młodych najbardziej aktywnych i przedsiębiorczych do większych ośrodków (np. Szczecin, Poznań).

16 MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Jednym z ważnych problemów w realizacji strategii rozwoju Gminy Rewal jest realna możliwość jej skutecznego wdrażania. Kadencyjność władz samorządu lokalnego sprawia, że zawsze występuje niebezpieczeństwo zaniechania realizacji strategii przez kolejne władze lokalne. Kluczowe znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji zadań operacyjnych zgodnie z przyjętym harmonogramem, ma komitet współpracujący przy opracowaniu strategii. Zakłada się, że komitet ten z chwilą przyjęcia strategii przez Radę Gminy przerodzi się w Komitet Wdrażający (Komórkę Koordynacyjną). Jego główną rolą będzie wdrażanie i monitorowanie realizacji strategii oraz interweniowanie w przypadku stwierdzenia opóźnień bądź nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania.

Oprócz budowy sprawnego systemu monitorowania pozwalającego na szybki wgląd w postępy prowadzonych działań, konieczne jest powstanie systemu obiektywnej oceny – ewaluacji efektów uzyskiwanych w wyniku realizowanych działań. Ewaluacja działań będzie obejmowała trzy fazy realizacji każdego z programów:

- ocenę przed podjęciem realizacji programu – czy i w jakim zakresie projekt przyczyni się do osiągnięcia planowanych w strategii działań;
- ocenę w trakcie realizacji programu – czy podjęte działania zmierzają w dobrym kierunku, czy są realizowane zgodnie z założeniem programu;
- ocenę po realizacji programu – dotyczy osiągniętych krótkoterminowych i długoterminowych efektów oraz zakładanych na wstępie korzyści.

17 PRZYSZŁOŚĆ GMINY REWAL – WARSZTATY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Załącznik nr 1

Wstęp

Podstawowe zasady budowania strategii rozwoju gminy to:

- porozumienie w sprawie potrzeby współdziałania w dziedzinie stymulowania i promowania rozwoju gminy;
- koordynacyjna rola samorządu w pobudzaniu rozwoju gospodarczego i społecznego gminy;
- uspołecznienie samego procesu budowania strategii oraz program promocji strategii;
- integracja społeczności lokalnej wokół wspólnych problemów, interesów i dalekosiężnych celów;
- lepsze i dokładniejsze rozpoznanie problemów, przeszkód i zagrożeń w rozwoju i efektywne, sprawne im przeciwdziałanie;
- dostarczenie lokalnej społeczności skutecznego instrumentu do długofalowego planowania.

Strategia pomaga przede wszystkim w:

- jasnym i precyzyjnym sformułowaniu celów i kierunków rozwoju ekonomicznego i społecznego gminy;
- skoordynowaniu i uporządkowaniu działań;
- optymalnym wykorzystaniu zasobów ludzkich, infrastruktury technicznej i społecznej,
- lepszym, skuteczniejszym zarządzaniu budżetem;
- zwiększeniu możliwości zdobywania środków zewnętrznych.

Program strategii rozwoju nie może powstać bez lokalnej społeczności bez partnerstwa w samorządzie, aby wspólny cel przeważał nad partykularnymi interesami jednostek. Rola społeczności lokalnej jest niezmiernie istotna na każdym etapie konstruowania strategii rozwoju, poprzez dzielenie się wiedzą i doświadczeniem, własnymi pomysłami, zbieranie informacji, przekonywanie innych do celów programu, udział w organizacji lokalnej odpowiedzialności za realizację strategii.

Dobry program strategii musi więc powstawać i być weryfikowany w procesie społecznym, przy aktywnym uczestnictwie lokalnych środowisk, szeroko konsultowany i uzgadniany, wspierany przez wiedzę i doświadczenie ekspertów zewnętrznych. Właśnie dlatego w Rewalu odbyły się warsztaty na temat: „Przyszłość Gminy Rewal – warsztaty planowania strategicznego". W zajęciach uczestniczyli przedstawiciele społeczności gminy i członkowie władz samorządowych. Warsztaty planowania strategicznego są bowiem jednym z etapów procesu budowania strategii rozwoju, pozwalają włączyć mieszkańców w planowanie i wyznaczanie przyszłych działań i kierunków rozwoju gminy.

Dokumentacja z warsztatów pozwala uporządkować wiedzę o gminie posiadaną przez mieszkańców i uszeregować ją w sposób ułatwiający realizację najpilniejszych zadań, poszerza wiedzę o gminie i jej potrzebach, zarówno wśród społeczności lokalnej jak i władz samorządowych. Opracowanie to przeznaczone jest także dla mieszkańców, by w prosty i przystępny sposób przedstawić im potrzeby gminy i zachęcić do udziału w realizacji wyznaczonych celów. Sprzyjać to będzie kreowaniu liderów lokalnej społeczności, stabilności politycznej i wspólnej realizacji zadań gospodarczych.

Przebieg warsztatów
Warsztaty odbyły się w dniu 11 marca 2001 r w sali konferencyjnej Urzędu Gminy i obejmowały:
- wprowadzenie w istotę planowania strategicznego,
- identyfikację sfer diagnozy prospektywnej i głównych obszarów strategicznych,
- czynniki rozwojowe i destrukcyjne w gminie,
- cel nadrzędny, wizję i misję gminy.

Zajęcia prowadzono metodą moderacji, z wykorzystaniem elementów analizy SWOT.

Wykaz uczestników biorących udział w warsztatach
W spotkaniu uczestniczyło 18 osób.

Wprowadzenie
Na wstępie zadano uczestnikom pytania w celu:
- określenia dynamiki grupy i aktywności indywidualnej uczestników,
- oceny wiedzy uczestników o celu warsztatów,
- wyznaczenia kierunku dalszej pracy z grupą.

Które z poniższych twierdzeń najlepiej pasują do naszej gminy?
- gmina jest w świetnej sytuacji i da sobie radę w przyszłości,
- gospodarka gminy ma przejściowe trudności, które dadzą się pokonać,
- gospodarka gminy ma znaczne trudności i trzeba wiele wysiłku, aby gmina odnalazła swoją drogę rozwoju,
- gospodarka gminy jest w katastrofalnym stanie i na razie nie widać żadnych szans na rozwój.

8 osób stwierdziło, ze **gospodarka gminy ma znaczne trudności i trzeba wiele wysiłku, aby gmina odnalazła swoją drogę rozwoju.**
7 osób, że **gospodarka gminy ma przejściowe trudności, które dadzą się pokonać**
i 3 osoby, że **gmina jest w świetnej sytuacji i da sobie radę w przyszłości**.

Czego mieszkańcy gminy Rewal potrzebują najbardziej?
- kapitału,
- ekologii i ochrony środowiska,
- poprawy infrastruktury komunalnej,
- nowoczesnych obiektów sportowo – rekreacyjnych,
- bogatych turystów,
- całorocznych miejsc pracy,
- mądrych rządzących,
- wizji przyszłości.

Punktem wyjścia do opracowania strategii jest diagnoza prospektywna, czyli diagnoza zwrócona ku przyszłości, wynikająca ze specyfiki danego obszaru, z jednoczesnym uwzględnieniem perspektywicznych potrzeb regionu. Obejmuje ona cztery sfery życia społeczno – ekonomicznego.

1. **Sfera społeczna:**
   - charakterystyka demograficzna,
   - świadomość społeczna,
   - środowisko kulturowe,

2. **Sfera produkcji**:
   - rolnictwo,

- przemysł,
- inne źródła dochodów,
- zaopatrzenie,
- zbyt,

3. **Sfera ekologiczna:**
   - środowisko przyrodnicze,
   - wpływ człowieka na funkcjonowanie, degradację, ochronę i kształtowanie środowiska,

4. **Sfera infrastruktury:**
   - infrastruktura społeczna: usługi, oświata, zdrowie, sport,
   - infrastruktura komunalna,
   - infrastruktura komunikacyjna.

Problemy strategiczne

Problemem strategicznym nazywamy uciążliwe zagadnienia, których rozwiązanie wymaga angażowania środków materialnych. Pracując w zespołach, analizowano najważniejsze problemy strategiczne i proponowano jednocześnie sposób ich rozwiązania.

Wizja uczestników warsztatu planowania strategicznego

SFERA SPOŁECZNA	
Problem strategiczny	***Sposób rozwiązania problem***
zbyt duża liczba szkół utrzymywanych z budżetu gminy	restrukturyzacja sieci szkól
brak bazy okołoturystycznej	program dla poszczególnych miejscowości (ścieżki zdrowia i szlaki turystyczne, kompleksy sportowo – rekreacyjne, baza rehabilitacyjna)
brak szkół zawodowych kształcących w kierunku obsługi ruchu turystycznego	porozumienie ze szkołami powiatu gryfickiego
niedostateczna sieć komunikacyjna w czasie sezonu	

SFERA INFRASTRUKTURY	
Problem strategiczny	***Sposób rozwiązania problemu***
nierozwiązany problem gospodarki odpadami	segregacja odpadów i ich odprowadzanie z terenu gminy
problemy komunikacyjne	współpraca z zarządami dróg krajowych, wojewódzkich' i powiatowych w zakresie budowy i modernizacji infrastruktury
zbyt mało inwestycji proturystycznych	budowa mola, basenów, tarasów widokowych i ścieżek turystycznych

SFERA EKOLOGICZNA	
Problem strategiczny	***Sposób rozwiązania problemu***
gospodarka odpadami stałymi („dzikie" wysypiska śmieci)	- budowa zakładu segregacji i utylizacji odpadów we współpracy z sąsiednimi gminami - likwidacja dzikich wysypisk śmieci we współpracy ze służbami leśnymi - edukacja ekologiczna społeczeństwa
niedostateczna ochrona terenów zielonych i lasów	- inwentaryzacja i oznakowanie istniejących terenów zielonych - pozyskiwanie nowych terenów rekreacyjny i oznakowanie ich w planach zagospodarowania przestrzennego - współpraca leśników, straży gminnej i policji w walce z „dziką" wycinką drzew, zaostrzenie przepisów w tym zakresie
gospodarka wodna	- wprowadzenie w punktach poboru i uzdatniania wody pitnej nowych technologii (zbyt duża zawartość żelaza) - pełna inwentaryzacja i szczegółowa kontrola wszystkich ujęć wody

SFERA PRODUKCJI	
Problem strategiczny	***Sposób rozwiązania problemu***
zbyt małe wykorzystanie wyjątkowych walorów turystycznych gminy	- Gmina Rewal turystycznym markowym produktem - promocja walorów gminy - profesjonalny marketing i sprzedaż walorów turystycznych gminy - pozyskanie różnorodnych źródeł finansowania rozwoju turystycznego gminy - szkolenia przygotowujące do korzystania z funduszy pomocowych - stworzenie korzystnych warunków do inwestowania na terenie gminy - aktywne poszukiwanie inwestorów
problemy w rybołówstwie	- pomoc gospodarstwom rybackim (ulgi podatkowe) - modernizacja baz rybackich - rybołówstwo – atrakcją turystyczną (skansen, muzeum, małe - firmowe smażalnie, kuchnia regionalna) rozwój przetwórstwa ryb - wędkarstwo morskie (na kutrach)
niedostatecznie rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze	- uruchomienie giełdy warzywnej, stworzenie zaplecza surowcowego - rozwój małych i średnich zakładów przetwórstwa rolno spożywczego i rybnego - stworzenie systemu ulg inwestycyjnych - lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów (surowce, potencjał ludzki. kwalifikacje);

Silne i słabe strony Gminy Rewal wg uczestników warsztatów planowania strategicznego

Obszarem strategicznym w rozumieniu strategii nazywamy działy gospodarki, które dostarczają środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców. W Gminie Rewal wyodrębniono następujące obszary strategiczne:

- turystyka,
- handel,
- usługi.

Uczestnicy zostali podzieleni na trzy zespoły w zależności od zainteresowań i wiedzy w poszczególnych obszarach strategicznych.

TURYSTYKA	
Silne strony	***Słabe strony***
- walory naturalne gminy - duża baza noclegowa - szeroka promocja - dobra infrastruktura techniczna - istniejące niezagospodarowane tereny stanowiące własność gminy	- rozdrobniona, słabo technicznie przygotowana baza noclegowa i infrastruktura turystyczna - brak standaryzacji obiektów turystycznych - chaotyczna promocja - brak kompleksowego programu rozwoju turystyki w gminie, stąd nierównomierne inwestowanie w poszczególnych miejscowościach - brak wizji turystyki w gminie

HANDEL	
Silne strony	***Słabe strony***
- różnorodność i mnogość punktów handlowych - elastyczność	- sezonowość popytu i podaży - „dziki" handel sezonowy - wysokie ceny nie tylko w sezonie - handel w nieodpowiednich obiektach

USŁUGI	
Silne strony	***Słabe strony***
- dostępność - atrakcyjność ze względu na lokalizację	- przesycenie rynku, duża konkurencja - zbyt mała różnorodność - niska jakość świadczonych usług wynikająca z dużego popytu - sezonowość

Szansę i zagrożenia w otoczeniu gminy wg uczestników warsztatów planowania strategicznego

W grupach analizowano szansę i zagrożenia występujące w poszczególnych obszarach strategicznych, w otoczeniu gminy.

TURYSTYKA	
Szanse	***Zagrożenia***
- wzrost zapotrzebowania na usługi turystyczno-rehabilitacyjne - wzrost gospodarczy kraju - regionalne skoordynowanie reklamy zagranicznej - rozbudowa pełnej infrastruktury turystycznej(drogi. mola, przystanie itd.) - poprawa infrastruktury komunikacyjnej - rozwój turystyki kwalifikowanej	- brak wizji i programu rozwoju turystycznego gminy - konkurencja państw o podobnych warunkach klimatycznych - brak atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu przez turystów w czasie niepogody i po sezonie

HANDEL	
Szanse	***Zagrożenia***
- rozbudowa bazy turystycznej - przedłużenie sezonu turystycznego - turystyka sobotnio-niedzielna - kompleksowa integracja z Unią Europejską	- „dziki" handel w miejscach niedozwolonych - niezdrowa konkurencja na targowiskach - duże markety - sezonowość handlu - nierównoprawne członkostwo w Unii Europejskiej

USŁUGI	
Szanse	***Zagrożenia***
- turystyczny rozwój gminy - rozwój nowych rodzajów usług	- dalszy niekontrolowany rozwój sezonowych sług świadczonych przez usługodawców z zewnątrz gminy - brak planu rozwoju usług komunalnych - brak kwalifikacji

Wizja gminy Rewal – rok 2015 wg uczestników warsztatów planowania strategicznego

Uczestnicy określili swoje oczekiwania wizerunku gminy na najbliższe 15 lat w poszczególnych obszarach strategicznych.

<u>Zespól I – Turystyka – rok 2015</u>

- baza turystyczno-rehabilitacyjna dostosowana do oczekiwań wypoczywających klientów,
- pełna standaryzacja obiektów turystycznych i punktów usługowych,
- czyste, bezpieczne plaże i miejscowości gminy,
- zrealizowane inwestycje okołoturystyczne zapisane w strategii,
- Gmina Rewal – markowym produktem turystycznym,
- studium i plan zagospodarowania przestrzennego.

Zespól II - Handel – rok 2015

- ładne, dobrze zaopatrzone punkty handlowe, działające zgodnie z obowiązującym prawem,
- całoroczna różnorodność oferty handlowej,
- miła, grzeczna obsługa,
- wypromowany produkt handlowy charakterystyczny dla regionu (bursztyn, ryby wędzone).

Zespół III- Usługi- rok 2015

- zdecydowane urynkowienie usług (większe uzależnienie usługodawców od potrzeb rynku),
- rozwój usług towarzyszących rozwojowi turystycznemu gminy (fryzjer, kosmetyczka, poczta, telefon, internet – e mail),
- rozwój usług medycznych (odnowa biologiczna), rehabilitacyjnych, uzdrowiskowych itp.

Misja gminy wg uczestników warsztatów planowania strategicznego:

GMINA REWAL – MARKOWYM PRODUKTEM TURYSTYCZNYM

18 PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ INSTYTUCJONALNO – ORGANIZACYJNYCH

Załącznik nr 2

18.1 Organizacja wspierania przedsiębiorczości

Wdrożenie strategii winno być realizowane w trzech etapach:

Etap l - (organizacyjny) Realizowanie przez gminę określonych rozwiązań organizacyjnych, mających na celu przygotowanie procesu wdrożenia.
Etap II - (gospodarczy) Utworzenie Gminnego Towarzystwa Gospodarczego i przyjęcie przez Towarzystwo zadań zapoczątkowanych w etapie I.
Etap III- Kontrolna weryfikacja projektu, uzupełnienia oraz kontrola (Program otwarty).

Etap l. Po przyjęciu projektu można podjąć konkretne działania, których celem będzie pełne wdrożenie wszystkich propozycji programowych przez Wójta i Radę Gminy, Urząd Pracy, Agencję Nieruchomości Rolnych, instytucje oświatowe, przedsiębiorców, banki oraz wszystkich mieszkańców gminy. Decydującymi jednak będą rozwiązania organizacyjne podjęte przez Wójta i Radę polegające na powołaniu wyspecjalizowanej komórki koordynacyjnej składającej się z 1 - 3 osób zajmujących się wyłącznie zadaniami związanymi z wdrożeniem programów określonych w strategii (aktywizacją gospodarczą, rozwojem przedsiębiorczości, organizacją procesów inwestycyjnych itp.). Dobrany personel (np. w drodze konkursu) musi być dyspozycyjny, pełnić obowiązki często poza godzinami pracy. Preferowane winno być wykształcenie ekonomiczne i prawnicze z dobrą znajomością języków angielskiego i niemieckiego.
Proponuje się następującą strukturę organizacyjną komórki koordynacyjnej:

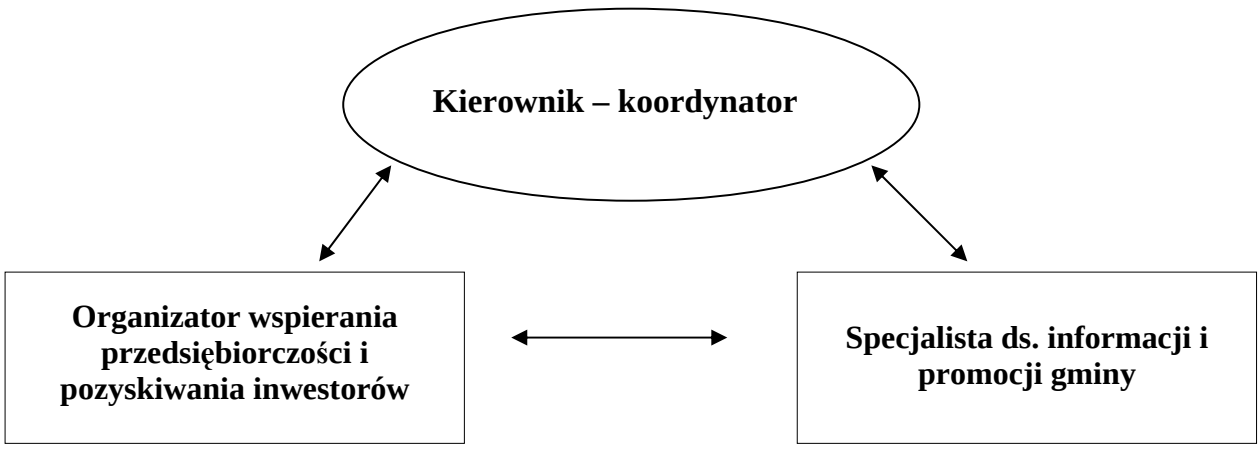

Kluczową kwestią jest dobór koordynatora, który musi wykazać się pomysłowością i sprawnością działania.

Do zadań zespołu należałoby przygotowanie i praktyczne wdrażanie głównych elementów strategii oraz przygotowywanie wdrożenia etapu II. Ze względu na dość duży koszt funkcjonowania tej komórki, wskazane jest pozyskanie dodatkowych środków na ten cel z innych źródeł (w tym z Powiatowego Urzędu Pracy) Wskazane jest zastosowanie systemu prowizyjnego.

Organem nadzorującym pracę zespołu lub specjalisty winna być Rada Gminy Zakres pracy zespołu lub specjalisty obejmowałby:

- promocję drobnej przedsiębiorczości, generowanie liderów,
- utworzenie centrum edukacyjnego, organizowanie szkoleń z zakresu drobnej przedsiębiorczości, przekwalifikowania zawodowego, prowadzenia firmy itp.,
- zorganizowanie stałego punktu informacyjnego w siedzibie Urzędu Gminy – dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą,
- nawiązanie kontaktów z organizacjami krajowymi i zagranicznymi w celu organizowania praktyk dla lokalnych liderów i przedsiębiorców (wyjazdy studyjne, seminaria, konferencje, wymiana grup),
- podjęcie współpracy z instytucjami finansowymi, funduszami, fundacjami itp. w celu pozyskania środków finansowych z zewnątrz na wsparcie rozwoju gospodarczego gminy,
- pozyskanie inwestorów i zorganizowanie serwisu informacyjnego obejmującego wspieranie inwestorów chcących prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy (organizacja procedury obsługi wybranych inwestycji, monitoring inwestycji itp.),
- nawiązywanie i utrzymywanie stałych kontaktów ze środowiskami przedsiębiorców (organizowanie stałych spotkań, przekazywanie informacji o stanie finansowym i inicjatywach gospodarczych, współorganizowanie przedsięwzięć z zakresu budowy infrastruktury komunikacyjnej, transportowej itp.),
- tworzenie ułatwień dla podejmowania i rozszerzania działalności gospodarczej i kierowanie propozycji nowych rozwiązań do władz gminy,
- współpraca z Zachodniopomorską Agencją Rozwoju Regionalnego, Izbą Rolniczą, Regionalnym Centrum Doradztwa, Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich oraz Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego,
- promocja gminy (programu) na zewnątrz. Tworzenie wizerunku gminy w środkach masowego przekazu. Organizowanie kontaktów z mediami wg zasady, jak największego dostępu prasy, radia i telewizji do wszelkich spraw, związanych z realizacją programów. Przygotowanie biuletynu informacyjnego. W informatorze należy zaprezentować możliwości rozpoczynania prowadzenia działalności gospodarczej, walorów turystycznych, kulturalnych, edukacyjnych itp. Ważne będą ogłoszenia prasowe w lokalnych gazetach, w dziennikach ogólnopolskich a także w czasopismach rolniczych,
- Stały kontakt z Agencją Nieruchomości Rolnych, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Regionalnym Centrum Doradztwa, Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich oraz Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego.

Etap II jest kontynuacją działań podjętych wcześniej. Zakłada się, że rozwój gospodarczy gminy oparty będzie o nowe firmy (głównie prywatne) i przedsięwzięcia inwestycyjne obejmujące infrastrukturę techniczną (programy w załączeniu). Przewiduje się dużą dynamikę korzystnych tendencji Zatem poza działającym Regionalnym Centrum Przedsiębiorczości niezbędne jest współdziałanie instytucji, które wspierałyby uruchomione procesy gospodarcze:

- Towarzystwa Gospodarczego,
- Funduszu Gwarancji Kredytowych,
- Regionalne Centrum Przedsiębiorczości (istnieje od 1997 r.),
- Związków międzygminnych celem realizacji wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Towarzystwo Gospodarcze (TG)

Towarzystwo Gospodarcze będzie grupowało miejscowych przedsiębiorców, rolników, osoby prywatne, banki, Agencje Nieruchomości Rolnych oraz Samorząd Gminny. Winno być ono głównym organizatorem i koordynatorem rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Ważne jest natychmiastowe podjęcie wszelkich działań mających na celu zorganizowanie i zarejestrowanie w sądzie rejestrowym. Przygotowaniem i rejestracją Towarzystwa Gospodarczego zajmuje się komórka koordynująca lub specjalista.

Fundusz Gwarancji Kredytowych (FGK)

Może funkcjonować w ramach Towarzystwa Gospodarczego lub jako instytucja powiatowa obejmująca swym zasięgiem gminy Powiatu Gryfickiego. Powinien służyć wspieraniu rozwoju drobnej przedsiębiorczości na terenie gminy, ułatwiać potencjalnym i obecnym przedsiębiorcom dostęp do kredytów. Fundusz będzie działać na podstawie własnego regulaminu – statutu. Podstawowymi barierami, ograniczającymi efektywny rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w gminie są:

- brak wystarczających środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej na własny rachunek,
- wysokie oprocentowanie kredytów bankowych,
- brak jednoznacznych i wyczerpujących informacji na temat dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania,
- wymóg zgromadzenia zabezpieczenia, często w wysokości dwu-trzykrotnie wyższej niż wartości zaciąganego kredytu czy pożyczki,
- wzajemna nieufność potencjalnych kredytobiorców i banków, wynikająca z niekorzystnych doświadczeń i uprzedzeń.

Stąd pojawiła się konieczność poszukiwania nowych rozwiązań, które łagodziłyby przedstawione wyżej bariery. Jednym z pomysłów było tworzenie funduszy gwarancyjnych, zwłaszcza, że w wielu krajach o rozwiniętej gospodarce rynkowej takie instytucje finansowe w bardzo poważny sposób oddziałują na rozwój gospodarczy, szczególnie na poziomie lokalnym (Włochy, Francja).

Podstawowym zadaniem funduszy jest ułatwienie małym i średnim przedsiębiorstwom oraz aktywnym, chcącym rozpocząć działalność gospodarczą na własny rachunek bezrobotnym, dostępu do kredytów bankowych i z Funduszu Pracy przez udzielanie poręczeń i gwarancji kredytowych. Z reguły nie mają one osobowości prawnej i nie prowadzą wyodrębnionej księgowości według obowiązujących powszechnie zasad finansowo-księgowych, ale funkcjonują jako wewnętrzne jednostki organizacyjne instytucji je tworzących.

Ze względu na charakter działalności konieczne jest wyodrębnienie funduszu w zakresie działalności finansowo-operacyjnej. Jest to realizowane przez zdeponowanie środków funduszu na specjalnym koncie (lokata terminowa) w ramach rachunku Towarzystwa Gospodarczego w banku współpracującym. Środki te nie są włączone do operacyjnego obiegu fundacji lecz są zarezerwowane wyłącznie na potrzeby funduszu. Istotnego znaczenia nabiera ścisła kooperacja banku i funduszu, ponieważ możliwe jest rozszerzenie ilości udzielanych poręczeń poza kapitał własny funduszu przez zastosowanie tzw. mnożnika kapitałowego Jego idea polega na tym, że bank jest gotów akceptować poręczenia do kwoty kilkakrotnie przekraczającej sumę depozytu gwarancyjnego funduszu (suma poręczeń przekracza kilkakrotnie kapitał funduszu). Wynika to z faktu, że udzielenie poręczenia czy gwarancji nie powoduje realnego wypływu pieniądza z kapitału funduszu - pozostaje on w dalszym ciągu na rachunku, a praktyczne doświadczenia wielu krajów potwierdzają, że istnieje bardzo małe prawdopodobieństwo wystąpienia konieczności jednorazowej egzekucji masy poręczeń przewyższającej kapitał funduszu.

Aktualnie w naszym kraju banki akceptują mnożnik na poziomie 2-4 krotnej wartości depozytu gwarancyjnego, ale stabilizowanie się sytuacji gospodarczej kraju i umocnienie się instytucji funduszy poręczycielskich na rynku rokuje nadzieję na wzrost jego wartości (we Włoszech stosuje się mnożnik na poziomie 20 – 25). Drogi docierania potencjalnych klientów do

funduszu mogą być bardzo różne. Zakładamy poinformowanie o działalności funduszu banków, urzędów gmin, Regionalnego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnego i Obszarów Wiejskich, Ośrodków Doradztwa Rolniczego, Powiatowego i Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Regionalne Centrum Przedsiębiorczości

Rozwój gospodarczy gminy uzależniony będzie od aktywności gospodarczej, społecznej przedsiębiorczości mieszkańców gminy.

Regionalne Centrum Przedsiębiorczości – Inkubator Przedsiębiorczości, może być instytucją utworzoną przez władze samorządowe gmin nadmorskich np. Rewal, Trzebiatów, Dziwnów. Powinien prowadzić wszelką działalność edukacyjną młodzieży i dorosłych, wdrażać nowe systemy kształcenia pozaszkolnego, szkolić liderów. W kręgu zainteresowania Ośrodka powinni znaleźć się:

- uczniowie w końcowej fazie nauki,
- uczniowie gimnazjów i szkól średnich z terenu gminy,
- młodzi pracownicy,
- bezrobotni,
- czasowo pozostający bez pracy,
- środowisko gminy jako zbiorowość społeczna.

W ramach swych działań Ośrodek powinien:

- przyjmować oddolne inicjatywy w zakresie potrzeb edukacyjnych środowiska,
- gwarantować możliwość elastycznego rozwiązywania lokalnych problemów rynku pracy (kursy itp.),
- poszukiwać zdolnych, ambitnych „liderów” w różnych dziedzinach,
- inspirować nowe formy dokształcania, doskonalenia, promowania,
- być jednostką o dużej pojemności i otwartej strukturze organizacyjnej, zdolną do szybkiego reagowania na potrzeby lokalnego rynku i środowiska,
- inspirować współpracę ponadlokalną miasta i gminy celem nabycia doświadczeń i promocji,
- inspirować kulturalne i sportowe potrzeby środowiska poprzez młodzież i ich rodziców, ludzi biznesu i samorządu,
- prowadzić działalność gospodarczą i handlową z wykorzystaniem własnej bazy,
- współpracować z Regionalnym Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, Powiatowym i Wojewódzkim Urzędem Pracy, Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej itp.

Ośrodek ten powinien spełniać oczekiwania środowiska gminy poprzez:

- przełamanie bariery niemożności i apatii wśród ludzi młodych,
- generowanie i promowanie „liderów" w różnych dziedzinach życia gospodarczego, kulturalnego i sportowego,
- aktywizację obywatelską w zakresie:
- poszerzenia wśród uczniów wiedzy o samorządności terytorialnej,
- rozwoju zdolności przywódczych młodych działaczy społecznych,
- nabywania umiejętności organizacji warsztatu pracy społecznej,
- kontaktowania młodych liderów z działaczami samorządowymi gminy (dyskusja, współpraca, czynna edukacja),
- wymianę doświadczeń z innymi.
- nawiązywanie współpracy ponadgminnej i zagranicznej celem wymiany doświadczeń, nauki i podpatrywania,
- sporządzenie mapy instytucji wspierających, stowarzyszeń i związków mogących wesprzeć gminę,
- bycie ośrodkiem promocji gminy w różnych dziedzinach,
- promowanie polityki lokalnej i lokalnych polityków.

Podstawowym zadaniem Regionalnego Centrum Przedsiębiorczości jest:

- tworzenie dogodnych warunków dla osób podejmujących samodzielną działalność gospodarczą;
- świadczenie usług obejmujących: wynajem powierzchni lokalowej po preferencyjnych cenach i na liberalnych warunkach, fachowe doradztwo prawno – finansowe, korzystanie z wspólnych urządzeń serwisowych – fax, kserokopiarka, komputer, oprawianie dokumentów, łącza telefonicznego oraz obsługi sekretariatu, recepcji, sali konferencyjnej i korzystania z urządzeń socjalnych;
- udzielanie bezpłatnego doradztwa prawno – finansowego, usług informatycznych i marketingowych dla bezrobotnych chcących utworzyć własną firmę.

Regionalne Centrum Przedsiębiorczości może realizować następujące zadania:

- tworzenie i udostępnianie baz danych dotyczących ofert współpracy z firmami krajowymi i zagranicznymi,
- udzielanie pomocy inwestorom poszukującym wolnych terenów i obiektów do zagospodarowania,
- pośrednictwo i udzielanie informacji o możliwościach uzyskiwania pożyczek i kredytów dla osób prowadzących małe i średnie firmy oraz pomoc w przygotowaniu wniosków kredytowych,
- organizacja prezentacji nowych technologii produkcji i usług oraz niezbędnych do tego maszyn i narzędzi celem ich wykorzystania przez małe i średnie firmy,
- przygotowanie i organizacja misji handlowo – gospodarczych na zlecenie małych i średnich firm,
- organizacja i prowadzenie kursów komputerowych i kursów języków obcych, kursów obsługi ruchu turystycznego
- organizacja wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy spotkań i rozmów pracodawców z przyszłymi pracownikami w ramach Giełdy Pracy.
- przeprowadzanie warsztatów psychologiczno – motywacyjnych dla osób pozostających wiele lat bez pracy, mimo ukończonych kursów i przekwalifikowań. – w oparciu o pozyskane środki.
- utworzenie funduszu poręczeń kredytowych dla osób prowadzących małe i średnie firmy lub filii Funduszu Poręczeń Kredytowych.
- poszukiwanie partnerów krajowych i zagranicznych celem nawiązywania współpracy z przedsiębiorcami.
- utworzenie punktu informacyjnego dla młodzieży i absolwentów – przyszłych bezrobotnych. (Cykliczne prelekcje w szkołach – klasy maturalne).
- prowadzenie prezentacji nowych technologii produkcji i usług oraz niezbędnych do tego maszyn i narzędzi celem ich wykorzystania przez małe i średnie firmy – seminaria, pokazy, wykłady – w oparciu o projekty i pozyskiwane dotacje.

18.2 Promocja gminy

Jednym z najistotniejszych czynników decydujących o powodzeniu jest przekonanie inwestorów i przedsiębiorców, że na danym obszarze istnieje odpowiednia tradycja i kultura robienia interesów, dobra atmosfera sprzyjająca pobytowi na tym terenie.

Na stworzenie takiego przekonania społeczności lokalne pracują pokoleniami, jednakże mimo zauważalnego niedostatku w tej mierze, również w Rewalu istnieją znaczące aktywa. Pierwsze wrażenie jest często najważniejsze. Stwarza je ogólny wygląd miejscowości, charakter zabudowań ulic, zadbane domostwa. Często czynnikami decydującymi o korzystnym pierwszym wrażeniu jest czystość. Ogólny wygląd miejscowości lub obszaru wyrabia przekonanie o gospodarności lub niegospodarności okolicy. Drugim elementem wspierającym ogólny obraz gminy jest umiejętność zespołowego działania mieszkańców. Szczególnie wysoko ocenia się taką społeczność lokalną, która potrafi się zorganizować, scalić wokół wspólnych celów i poświecić własny czas i pieniądze do zrealizowania zamierzonych celów.

18.3 Promocja gminy na zewnątrz

Cele strategiczne rozwoju musza być wspierane przez system promocji (oferty inwestycyjnej). Inwestor powinien w jednym miejscu uzyskać wszelkie informacje o dostępnych potencjalnych lokalizacjach działalności gospodarczej. Niezbędne są zatem następujące działania:

- kontynuacja kampanii reklamowej gminy w środkach masowego przekazu – telewizja, radio, prasa,
- opracowywanie i wydawanie profesjonalnych folderów, materiałów informacyjnych i rozsyłanie ich do organizacji reprezentujących środowiska biznesu w kraju i zagranicą (polskich ambasad, radców handlowych, izb gospodarczych itp.),
- uczestniczenie w wystawach, konferencjach i konkursach promując gminę,
- zapewnianie z budżetu gminy środków na promocję.
- organizowanie imprez promocyjnych np.:
- festiwale i inne imprezy kulturalne o zasięgu regionalnym i krajowym,
- zawody sportowe (biegi, turnieje, żeglarstwo),
- targi,
- „Dni Wybrzeża Rewalskiego",
- konferencje i seminaria popularno-naukowe itp.

18.4 Działania wewnętrzne

Wewnętrzne działania gminy muszą wspierać intensywną akcję reklamującą gminę jako miejsce, w którym można zainwestować. Należy zbudować wizerunek gminy solidnej i godnej zaufania. Jedną z najważniejszych spraw jest wiarygodność wobec partnerów. Uznać należy, że w rozmowach z inwestorami, nie tyle ważne jest dysponowanie określonymi zasobami (np. zasilaniem energetycznym), ale przekonanie inwestora, że gmina rozwiąże dany problem w określonym czasie i następnie bezwzględne wywiązanie się z danego słowa. Z tą myślą w Urzędzie Gminy należy wytypować zespół kompetentnych pracowników, którzy potrafią dążyć do wyznaczonych celów i odpowiednio reagować na oczekiwania partnerów. Duża wagę przywiązuje się do pierwszego kontaktu z kontrahentem.

Zespół musi także odpowiednio przygotować się do negocjacji z inwestorem. Musi prowadzić wspólną politykę Prowadzenie zgodnej polityki negocjacyjnej wymaga bardzo dobrej komunikacji pomiędzy członkami grupy negocjacyjnej. Służy temu przede wszystkim czytelny podział obowiązków i umiejętne rozdzielanie zadań wg kompetencji i predyspozycji pracowników. Ważne jest aby Urząd Gminy prowadził działania o charakterze integracyjnym takie jak: wyjazdowe szkolenia, spotkania towarzyskie, imprezy wigilijne i rocznicowe. Oprócz stworzenia dobrego i skutecznego zespołu Urzędu Gminy należy także zapewnić mu sprzyjającą atmosferę pracy.

Wójt musi podjąć się zbudowania konsensusu w społeczeństwie gminy, przekonanie go, że inwestorzy są gminie potrzebni. Należy także pokazać mieszkańcom wpływ działań proinwestycyjnych w gminie na stopniową poprawę warunków życia we wszystkich miejscowościach. Wójt wraz z radnymi regularnie, raz na kwartał (lub częściej jeżeli jest taka potrzeba) musi spotykać się z mieszkańcami poszczególnych miejscowości gminy.

Podstawowym zagrożeniem dla wdrożenia strategii są interesy partykularne i myślenie krótkoterminowe. Cała gmina powinna rozwijać się tak równomiernie, jak to tylko możliwe. Wzrost inwestycji jest głównym elementem tego rozwoju.

Żaden poważny inwestor nie zdecyduje się zainwestować, jeżeli nie będzie widział perspektywy szybkiej realizacji inwestycji i uruchomienia działalności. Wielomiesięczne oczekiwania na wszelkie pozwolenia i inne formalności zniechęcą każdego, kierującego się racjonalnymi czynnikami, inwestora, nawet jeżeli lokalizacja inwestycji miałaby być bardzo atrakcyjna. Opierając się na zasadach, którymi kierują się inwestorzy zagraniczni, Wójt musi przyjąć kilka podstawowych zasad działań proinwestycyjnych wychodzących naprzeciw oczekiwaniom kontrahentów. Podstawową zasadą w kontaktach z inwestorami musi być wzajemna wiarygodność rzetelność i solidność. Władze gwarantują krótki okres realizacji transakcji kupna - sprzedaży gruntów. Powinien on trwać maksymalnie 2 miesiące od pierwszych kontaktów z inwestorem do umowy notarialnej. Urząd Gminy powinien udzielać wszechstronnej pomocy inwestorowi w załatwianiu spraw merytorycznych, formalno – prawnych w administracyjnym toku postępowania. Oferowany teren powinien być w pełni uzbrojony i należeć do gminy. Konieczne jest także uprzednie uzgodnienie przeznaczenia terenu na poszczególne rodzaje działalności gospodarczej.

Wszelkie negocjacje prowadzone z potencjalnymi inwestorami (jak i podejmowanie decyzji), aż do podpisania umowy przeprowadza Wójt. W trakcie negocjacji obowiązuje zasada eliminowania wszelkich sporów w obecności inwestora. Zgodnie z polskim ustawodawstwem, sprzedaż powinna mieć formę przetargu ofert gdzie oprócz ceny można zawrzeć dodatkowe uwarunkowania przyszłej inwestycji, przyjęte wcześniej w ramach wzajemnych uzgodnień.

19 BANK DANYCH

Załącznik nr 3

19.1 Zasady tworzenia i funkcjonowania banku danych

Celem głównym założenia banku danych o Gminie Rewal jest poprawienie stanu wiedzy władz gminnych o posiadanych zasobach, a co za tym idzie bardziej sprawne zarządzanie nimi. Pod pojęciem banku danych należy rozumieć nie jedną komputerową bazę danych, lecz kilka odrębnych, niezależnych, tematycznych baz. Takie podejście spowodowane jest następującymi problemami:

- brak jednolitego dla wszystkich baz systemu identyfikacji obszaru zbierania danych – jednym z rozwiązań może być stosowanie numerów statystycznych miejscowości GUS, jednak ten system nie jest powszechnie stosowany. Przykładem obrazującym problem może być funkcjonowanie takich samych nazw kilku miejscowości na określonym terenie np. w województwie zachodniopomorskim znajdują się miejscowości o nazwie Bielice -2, Boguszyce -2, Brzozowe -2, Buk -2, Błotno -2, Chlebowe -2, Dobropole -5, Dolice -2. Długie -2 itd,
- brak rozpowszechnienia ujednoliconego systemu nazw miejscowości. Wykaz miejscowości ogłoszony w dokumentach oficjalnych jeszcze nie funkcjonuje we wszystkich instytucjach. Przykładem niech będzie nazwa miejscowość Krasnołęka, która w różnych dokumentach, bazach danych i mapach (a więc dokumentach oficjalnych, administracyjnych) funkcjonuje również jako m.in. Krasnołąka.
- brak kontroli nad wprowadzaniem danych. Przykładem jest Stargard Szczeciński. Jej nazwę można spotkać jako: Stargard, Stargard Szcz., Stargard Szczec., Stargard Szczeciński. Dane w bazach dotyczą tej samej miejscowości, a dla programu komputerowego są to cztery różne miejscowości. Podobnie jak „Stargard Szczeciński" i „ Stargard Szczeciński" są różnymi miejscowościami dla programu komputerowego (odstęp przed nazwą miejscowości).

Dlatego od strony praktycznej najlepszym rozwiązaniem jest utworzenie banku danych składającego się z szeregu niezależnych cząstkowych baz tematycznych. Dane w Banku Danych dzielą się na dwie grupy główne:

- dane przestrzenne – prezentowane w postaci map np. w programie Maplnfo lub EWMapa.
- dane tabelaryczne – statystyczne i opisowe – opisujące przestrzeń przy pomocy danych w tabelach, bazach i za pomocą opisów tekstowych.

Bank Danych w części przestrzennej powinien zawierać mapy zasadnicze (wysokościowe) oraz ewidencyjne (z układem działek gruntowych) gruntów będących na terenie gminy. Mapy papierowe mogą zostać zeskanowane, skalibrowane i zapisane np. w formacie programu Maplnfo lub EWMapa. Programy te pozwalają na prowadzenie ewidencji elementów znajdujących się w przestrzeni (budynki, infrastruktura techniczna, parki, zabytki, wody itp.), przedstawienie ich położenia na podkładach mapowych i wydruk w dowolnej skali. Natomiast część tabelaryczna powinna składać się z szeroko rozumianych danych charakteryzujących gminę. Do najważniejszych grup, czy też baz cząstkowych, należy zaliczyć dane statystyczne, ewidencja gruntów, dane gospodarcze, dane ludnościowe, inwentaryzacja zasobów, dane rolnicze, dane turystyczne, inne.

Praktycznie nie da się jednoznacznie określić granicy pomiędzy wyżej wymienionymi grupami, gdyż dane zawarte we wszystkich bazach będą się wzajemnie uzupełniały, i tak np. inwentaryzacja zasobów przedstawiona na mapach w formie graficznej bez części opisowej będzie po prostu niekompletna.

Drugi podział zbieranych w banku danych informacji jest następujący:

- dane opisujące elementy nie ulegające szybkim przemianom, a więc te których nie trzeba zbyt często aktualizować (rzeźba terenu, powierzchnia gruntów w klasach bonitacyjnych, struktura użytkowania, utrudnienia w mechanicznej uprawie roli itp),
- dane opisujące elementy zmienne czyli takie, których stan można uchwycić na dany dzień, a które mogą ulegać w każdej chwili zmianie (np, wszystkie dane dotyczące własności gruntów, ilości i struktury mieszkańców itp.).

Dane zawarte w banku informacji będą należeć zarówno do pierwszej jak i drugiej kategorii. Dlatego wartość banku będzie w dużym stopniu zależała od wypracowania systemu uaktualniania zawartych w nim danych. Jest kilka możliwych rozwiązań. Pierwszym z nich, i zarazem najmniej pracochłonnym jest wejście we współpracę z jednostkami zbierającymi interesujące nas dane np. zajmującymi się ewidencją gruntów leżących na terenie objętych bankiem danych, rejestrujących ruch ludności, itd. Innym rozwiązaniem jest powołanie specjalnej komórki (może być jednoosobowa) do prowadzenia i uaktualniania bazy danych poprzez prowadzenie własnych rejestrów przy pomocy programów komputerowych np. rejestr gruntów gminy, rejestr mieszkańców itd. Wiele danych potrzebnych do utworzenia dobrego banku danych już znajduje się w instytucjach administracji terenowej, np. Urzędu Gminy. Przykładem takim może być baza zawierająca informacje o podmiotach gospodarczych działających na terenie gminy. W każdym z nich znajduje się rejestr działalności gospodarczej. Wystarczy jedynie wpisać je do komputera, a jeżeli znajdują się one już w komputerze wystarczy je jedynie odpowiednio wykorzystać.

Kolejnym podziałem zgromadzonych informacji jest okres których one dotyczą. I tak dane zawarte w banku mogą być aktualne lub z lat ubiegłych. Dzięki temu możliwe będzie analizowanie tendencji kształtowania się poszczególnych wskaźników.

Przykładowym systemem ewidencji gruntów może być program komputerowy Mikrokomputerowy System Ewidencji Gruntów (MSEG). Po przeanalizowaniu programu stwierdzono, że jest on wystarczający do pracy na poziomie Starostwa Powiatowego lub Urzędu Gminy. Istnieje możliwość zakupu programu w wersji do przeglądania i wydruku danych zawartych w bazie otrzymywanej i aktualizowanej w Starostwie Powiatowym. Jednakże do opracowań szerszych – studialnych, program ten jest niewystarczający. Podstawową niedogodnością programu, z punktu widzenia tworzonego opracowania, jest prowadzenie ewidencji na poziomie obrębu geodezyjnego i brak powiązań danych pomiędzy poszczególnymi obrębami – dane te nie widzą się. Stąd niemożliwością jest uzyskanie informacji na temat stanu posiadania gruntów poszczególnych osób czy instytucji w całej gminie (a nie tylko obrębie) oraz ich analizę. Program oddaje tylko informację ogólną, natomiast po dane szczegółowe należy sięgać kolejno do poszczególnych obrębów. Jest to rozwiązanie bardzo uciążliwe. Ponadto program nie posiada możliwości eksportu danych w innym formacie bazy danych lub arkusza kalkulacyjnego (np, *.dbf, *.db, *.mdb, *.wk1 *.wk2, *wq1. *.xls itp.), aby umożliwić analizę danych w programach zewnętrznych Można zakupić dodatkowy moduł wyprowadzający dane do zbioru tekstowego. Jednak forma ta jest zbyt uciążliwa aby mogła zostać wykorzystywana. Należy jednak zaznaczyć, że do prowadzenia banku informacji o posiadanych zasobach gruntowych jest on wystarczający.

Innym programem mogącym służyć temu celowi jest System Informacji Terenowej Gmin (SITGMIN). Jego dużym atutem jest to, iż jest on używany do prowadzenia ewidencji gruntów w większości Starostw Powiatowych województwa zachodniopomorskiego. Również tutaj istnieje możliwość zakupu tańszej wersji programu służącej do przeglądania i wydruku danych zawartych w bazie otrzymywanej i aktualizowanej przez Starostwo Powiatowe.

Organizacyjnie utworzenie banku danych o gminie wiąże się z powołaniem przy urzędzie gminy komórki odpowiedzialnej za założenie i prowadzenie banku danych. Celowe wydaje się zatrudnienie kompetentnej osoby, która będzie w stanie poradzić sobie z problemami natury informatycznej, a jednocześnie na tyle obrotnej, by była w stanie uzyskać potrzebne informacje z innych źródeł.

19.2 Charakterystyka informacji

Źródłami informacji do utworzenia banku danych dla gminy powinny być, poza własnymi opracowaniami, również dane z instytucji z terenu województwa i gmin ościennych. Do ważniejszych z nich należy zaliczyć Urząd Gminy, Urząd Wojewódzki, Agencję Nieruchomości Rolnych, Główny Urząd Statystyczny, Wojewódzki i Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjno – Kartograficznej, Starostwo Powiatowe, Wojewódzki i Powiatowy Urząd Pracy, Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Puławy.

Bank danych powinien składać się z kilku odrębnych zbiorów zawierających specyficzne dane, zapisanych w różnych formatach. Wybór formatu zapisu danych determinuje możliwość wykonania różnorodnych analiz posiadanych zasobów lub brak takiej konieczności. Dane mogą być zapisane w formacie arkusza kalkulacyjnego (m.in. ewidencja gruntów, gospodarstwa osadnicze, dane o ludności, infrastruktura techniczna, charakterystyka turystyczna miejscowości itd.). Arkusz kalkulacyjny daje dodatkową możliwość eksportu danych w wielu formatach innych programów np. typu baza danych. Dane dotyczące charakterystyki budynków i budowli w inwentaryzowanych i analizowanych ośrodkach rolnych mogą zostać zapisane w formacie edytora tekstu.

Do zapisu danych przestrzennych można użyć formatu programu Maplnfo lub EWMapa – np. inwentaryzacja ośrodków rolnych Agencji Nieruchomości Rolnych, wytyczne konserwatora zabytków dotyczące analizowanego obszaru. Natomiast dane opisowe do danych przestrzennych powinny być zapisane w formacie edytora tekstów.

Dane przestrzenne powinny zawierać mapy zasadnicze oraz ewidencyjne. Na mapach zasadniczych należy umieścić m.in. dane z inwentaryzacji obiektów znajdujących się w zasobach Skarbu Państwa oraz dane zawarte w opracowanych dla gminy studiach i projektach. Przykładowymi danymi mogą być ewidencje:

- zabytkowych obiektów i zespołów architektury;
- zabytkowych parków i cmentarzy;
- stanowisk archeologicznych;
- stref ochrony konserwatorskiej;
- pomników przyrody.

Zgromadzone w trakcie tworzenia Banku Danych dane tabelaryczne mogą obejmować: ogólne informacje o gminie i regionie rozmieszczenie sieci osadniczej i jej wyposażenie w infrastrukturę techniczną, ewidencję gruntów (struktura jakościowa i własnościowa), inwentaryzację zasobów stanowiących własność Skarbu Państwa na terenie gminy, strukturę wiekową ludności wg płci, strukturę zatrudnienia ludności, waloryzację turystyczną.

19.3 Dane charakteryzujące gminę i region

Przykładowy format zapisu – arkusz kalkulacyjny. Dane z kilku lat. Główne źródło informacji – Główny Urząd Statystyczny. Dane dla miast oraz gmin sąsiadujących powinny obejmować następujące zagadnienia:

- zamieszkane zasoby mieszkaniowe,
- użytkowanie gruntów w gospodarstwach indywidualnych wg granic administracyjnych,
- użytkowanie gruntów w gospodarstwach indywidualnych wg siedziby użytkownika,
- indywidualne gospodarstwa rolne,
- powierzchnia zasiewów w gospodarstwach indywidualnych,
- skup najważniejszych produktów rolnych,
- plony zbóż i ziemniaków w gospodarce nieuspołecznionej,
- zbiory zbóż i ziemniaków w gospodarstwach indywidualnych,
- zwierzęta gospodarskie w gospodarce nieuspołecznionej na 100 ha powierzchni,
- mieszkania, izby i powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w gospodarce narodowej,

- zasoby mieszkaniowe spółdzielni mieszkaniowych,
- wodociągi i kanalizacja,
- sieć i sprzedaż w handlu rynkowym detalicznym,
- przeciętne zatrudnienie pracowników podstawowych i placówki usługowe w usługach bytowych,
- zakłady i pracujący w rzemiośle prywatnym,
- uczniowie zatrudnieni w rzemiośle prywatnym,
- placówki pocztowo – telekomunikacyjne oraz abonenci telefoniczni, radiowi i telewizyjni,
- ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym,
- użytkowanie gruntów administracyjnych,
- podział administracyjny i ludność,
- ruch naturalny ludności,
- migracje ludności,
- pracujący w gospodarce narodowej,
- szkoły podstawowe,
- gimnazja,
- licea ogólnokształcące.

19.4 Dane charakteryzujące rolniczą przestrzeń produkcyjną.

Przykładowy format zapisu – arkusz kalkulacyjny. Dane dla wszystkich obrębów geodezyjnych zawierać powinny następujące informacje:

- liczbę stałych mieszkańców,
- procent ludności utrzymującej się z rolnictwa,
- dominujący charakter rzeźby terenu,
- szczególne walory krajobrazowe,
- dominujący typ zabudowy,
- ocenę gospodarki wodą pitną,
- lokalizację ośrodków produkcyjno – gospodarczych gospodarstw uspołecznionych,
- położenie obrębu w rejonie intensywnego rozwoju rolnictwa,
- utrudnienia w mechanicznej uprawie gleby,
- ocenę gleby w zakresie potrzeb hydromelioracyjnych,
- występowanie gleb nawadnianych,
- średni procent gruntów ornych zagrożonych powodzią,
- powierzchnię gruntów odłogowanych lub niezagospodarowanych [ha],
- powierzchnię gruntów wymagających rekultywacji [ha],
- przyczyny degradacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- położenie obrębu w rejonie ekologicznego zagrożenia,
- liczbę gospodarstw indywidualnych 0,5 + 1,99 ha; 2,0 + 10,0 ha: powyżej 10,0 ha,
- kierunki trwałego zagospodarowania gruntów byłego Państwowego Funduszu Ziemi do 1990 r.,
- dominujący układ sieci dróg transportu rolniczego,
- ocenę stanu dróg transportu rolniczego,
- główne przyczyny złego stanu dróg rolniczych,
- dominujące typy układów działek,
- procent aktualnej liczby działek powstałych do 1945 r.,
- procent aktualnej liczby działek powstałych w latach 1945 – 1968,
- ocenę optymalności istniejących układów działek w miejscowych warunkach przestrzenno – gospodarczych,
- prace urządzenioworolne wykonane dotychczas w obrębach,
- potrzebę scalenia gruntów gospodarstw indywidualnych,
- główne przyczyny potrzeby scalenia gruntów gospodarstw indywidualnych,
- potrzebę scalenia gruntów gospodarstw państwowych i uspołecznionych,
- główne przyczyny potrzeby scalenia gruntów,

- występowanie trwałych elementów terenowych ograniczających możliwości zmiany układu działek,
- powierzchnię obrębu; gruntów ornych; powierzchnia sadów; użytków zielonych; gruntów pod lasami i zadrzewieniami, gruntów pod wodami: rowów; terenów komunikacyjnych; dróg; terenów osiedlowych; nieużytków; powierzchnię gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych; lasów i innych gruntów resortu leśnictwa; innych państwowych i społecznych gospodarstw rolnych; gruntów państwowych i społecznych w miastach; spółdzielni; kółek rolniczych: indywidualnych gospodarstw rolnych i leśnych; innych gruntów indywidualnych, ogródków działkowych; wspólnot gruntowych; państwowych wód i rowów; dróg publicznych i innych dróg będących w powszechnym korzystaniu; innych terenów komunikacyjnych, kolejowych itp.,
- szacunkowa liczba działek ewidencyjnych ogółem w obrębie; Agencja Nieruchomości Rolnych; pozostałych gospodarstw; gospodarstw indywidualnych.

Bieżąca ewidencja gruntów

Przykładowy format zapisu – arkusz kalkulacyjny. Dane dla wszystkich obrębów geodezyjnych powinny zawierać następujące informacje o powierzchni:

- strukturalne (ogółem, grunty orne, sady. łąki, pastwiska, lasy, zadrzewienia, wody stojące, wody płynące, rowy, kopalnie, drogi, tereny komunikacyjne, zabudowane i niezabudowane, zieleń, osiedla, różne, nieużytki i pozostałe),
- własnościowe (jednostki dla których organem założycielskim jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, lasy państwowe, inne państwowe, grunty państwowe przekazane w zarząd lub w użytkowanie, grunty państwowe przekazane w wieczyste użytkowanie, grunty państwowe będące w dyspozycji terenowych organów administracji państwowej przeznaczone na cele zabudowy; inne państwowe i społeczne grunty nie będące gospodarstwami rolnymi, spółdzielnie, kółka rolnicze, indywidualne gospodarstwa rolnicze i leśne, inne grunty, ogródki działkowe, wspólnoty gruntowe, państwowe rowy, drogi publiczne i inne będące w powszechnym użytkowaniu, inne tereny komunikacyjne, kolejowe itd.).

19.5 Dane charakteryzujące położenie i infrastrukturę

Wykaz i charakterystyka budynków i budowli w ośrodkach rolnych Agencji Nieruchomości Rolnych.

Przykładowy format zapisu – program Maplnfo (mapy) oraz edytor tekstu (dane opisowe).

Wytyczne konserwatora zabytków dotyczące zabytków architektury oraz stref chronionych

Przykładowy format zapisu – program Maplnfo (mapy) oraz edytor tekstu (dane opisowe).

Rozmieszczenie sieci osadniczej i jej wyposażenie w infrastrukturę.

Przykładowy format zapisu - arkusz kalkulacyjny. Dane dla wszystkich miejscowości, podzielonych na grupy w zależności od liczby mieszkańców:

- do 50 mieszkańców,
- 50-100 mieszkańców,
- 100-150 mieszkańców,
- 150-200 mieszkańców,
- 200-250 mieszkańców,
- 250-300 mieszkańców,
- 300-400 mieszkańców,
- 400 i więcej mieszkańców.

Dane dotyczące wyposażenia w infrastrukturę społeczną – szkoły, ośrodki zdrowia, świetlice, kościoły, poczty jak również w infrastrukturę techniczną – wodociągi, kanalizacja, gaz ziemny.

Układ przestrzenny miejscowości i waloryzacja turystyczna
Przykładowy format zapisu - edytor tekstu. Dane dla wszystkich miejscowości powinny obejmować:

- nazwę źródłową, pochodzenie i rodzaj osady,
- charakter i układ przestrzenny osady,
- architektura i typy architektoniczne,
- krajobraz historyczny,
- zieleń,
- układ hydrotechniczny,
- obiekty podlegające ochronie.

19.6 Dane charakteryzujące ludność

Struktura wiekowa
Przykładowy format zapisu – arkusz kalkulacyjny. Dane z kilku lat dla poszczególnych miejscowości uwzględniające przedziały wiekowe:

- dzieci i młodzież - 0-2, 3-6, 7-14, 15-17,
- dorośli - mężczyźni 18-64. powyżej 65 lat oraz kobiety 18-64, powyżej 65 lat.

Struktura zatrudnienia
Przykładowy format zapisu - arkusz kalkulacyjny Dane dla poszczególnych miejscowości dotyczące zatrudnienia w poszczególnych gałęziach:

- budownictwo,
- leśnictwo,
- transport,
- handel,
- oświata,
- służba zdrowia,
- administracja.

Zatrudnienie w rolnictwie
Przykładowy format zapisu – arkusz kalkulacyjny. Dane z lat kilku lat dla poszczególnych miejscowości – powinny dotyczyć:

- pracujących wyłącznie w rolnictwie,
- pracujących w rolnictwie i dodatkowo poza gospodarstwem,
- pracujących wyłącznie poza rolnictwem.

20 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROCESÓW ROZWOJOWYCH GMINY REWAL

Załącznik 4

Transformacja ustrojowa oraz dalsze zmiany w zakresie finansowego usytuowania podstawowych jednostek administracyjnych narzucają nowe systemy zasilania procesów rozwojowych w gminach. Stając się rzeczywistym gospodarzem, każda gmina samodzielnie kształtuje swój wizerunek gospodarczy. Widoczny jest on zwłaszcza przez pryzmat intensywności i różnorodności inwestycji strategicznych, istotnych dla realizacji rozwojowych celów na obszarze gminy. Szansę rozwojowe gminy zwiększa przede wszystkim rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, ochrona środowiska naturalnego, zwalczanie bezrobocia oraz umiejętne wykorzystanie walorów i uwarunkowań lokalnych. Każdą gminę cechuje odrębna specyfika, w tym lokalizacja i walory przyrodnicze, charakter gospodarczy, ludność i czynniki migracyjne oraz inicjatywy lokalne Zadania gminy odnoszą się najczęściej do utrwalania i poprawy warunków funkcjonowania dotychczasowych kierunków i form działalności. Gminy powinny zatem inicjować powstawanie nowych kierunków gospodarczych, wynikających z potrzeb ogólnych i tendencji rozwojowych. Celem opracowania jest wskazanie źródeł oraz warunków pozyskiwania dodatkowych środków finansowych na realizację szeroko rozumianych inwestycji prorozwojowych na obszarze gminy.

Dla finansowania potrzeb rozwojowych, zwłaszcza w określonych dziedzinach społecznych i gospodarczych konieczne jest pozyskiwanie dodatkowych środków z dostępnych źródeł finansowania. W interesie gminy i jej szans rozwojowych leży bowiem skorzystanie z wszelkich możliwych źródeł finansowania żywotnych zadań, zwłaszcza w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, ochrony środowiska naturalnego oraz zwalczania bezrobocia. Niezbędne są więc dodatkowe środki, zwłaszcza inwestycyjne. Muszą one przyjść z zewnątrz jako środki budżetowe, fundusze celowe oraz pomocowe środki zagraniczne. Wykorzystanie kierunkowego wsparcia wielu fundacji i funduszy w formie dofinansowania, kredytów i pożyczek z dopłatami agencji rolnych, a przede wszystkim najbardziej liczących się obecnie zagranicznych środków pomocowych stwarza szansę finansowania wielostronnego rozwoju, stanowiąc podstawy trwałego sukcesu gospodarczego i społecznego.

Kierunki i formy wspierania rozwoju gospodarczego gmin

Możliwości rozwojowe poszczególnych gmin w największym stopniu zależą od ich rzeczywistego stanu społeczno – gospodarczego oraz tzw. zestawu cech specyficznych, stanowiących potencjał do perspektywicznego wykorzystania dla lokalnego rozwoju. Jako podstawowe szansę rozwojowe postrzega się najczęściej:

- istnienie dogodnych połączeń komunikacyjnych,
- rzeczywisty potencjał gospodarczy,
- występowanie atrakcyjnych terenów rekreacyjnych,
- aktywność gospodarczą mieszkańców gminy.

Umiejętne wykorzystanie zasobów gospodarczych czy kierunków aktywności gospodarczej wymaga na ogół rozwiązań o charakterze systemowym i kompleksowym. Uczestnikami procesu rozwojowego winny być samorządy i organizacje lokalne, a także indywidualni inicjatorzy i mieszkańcy gminy

W zależności od rodzaju przedsięwzięć oraz uczestników programów rozwojowych mogą być stosowane różne formy pomocy, w tym:

- dotacje i subwencje celowe,
- pożyczki niskooprocentowane,
- kredyty preferencyjne.

Poszczególne zadania mogą obejmować kierunki zgodne z kompleksowym programem rozwoju gminy, w tym:

- budowa i modernizacja dróg gminnych,
- budowa wodociągów i kanalizacji,
- budowa sieci telefonicznej i gazowej
- odbudowa, przebudowa linii energetycznych
- rozwój infrastruktury społecznej- dla ochrony zdrowia, kształcenia dzieci i młodzieży oraz edukacji zawodowej dorosłych mieszkańców,
- wspieranie przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy,
- rozbudowa bazy turystycznej,
- wspieranie programów Aktywizacji Bezrobotnych,
- pomoc w realizacji przekształceń strukturalnych,

Wiele instytucji krajowych i zagranicznych, państwowych i prywatnych oferuje swoje usługi w zakresie pozyskiwania kapitałów. Występują one pod postacią agencji rządowych, banków, fundacji i stowarzyszeń. Poniżej przedstawiono pokrótce niektóre z tych instytucji.

20.1 Agencje rządowe

20.1.1 Agencja Restrukturyzacji l Modernizacji Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jest instytucją rządową wspierającą działania służące rozwojowi rolnictwa i obszarów wiejskich. Agencja powstała w 1994 roku.

Wspomaga finansowo:

- inwestycje w rolnictwie i związanych z nim usługach oraz w przetwórstwie rolno – spożywczym,
- przedsięwzięcia tworzące dla mieszkańców wsi stałe miejsca pracy poza rolnictwem,
- rozwój infrastruktury wiejskiej,
- poprawy struktury agrarnej,
- inwestycje związane z budową giełd i rynków hurtowych,
- oświatę i doradztwo rolnicze oraz upowszechnianie i wdrażanie rachunkowości w gospodarstwach.

Agencja dopłaca do oprocentowania kredytów bankowych. Dopłaty do oprocentowania przekazywane są bankom kredytującym, udzielającym kredytów i pożyczek na zasadach preferencyjnych. Udziela także gwarancji kredytowych i poręczeń spłat kredytów oraz pożyczek. Wspólną cechą wszystkich form pomocy finansowej jest łączenie środków publicznych, którymi zarządza Agencja, ze środkami własnymi inwestora. Pomoc pochodząca z budżetu państwa jest ich uzupełnieniem. Poza rolnikami i przedsiębiorcami z pomocy Agencji korzystają zarządy gmin inwestujące w infrastrukturę techniczną i produkcyjną na terenach wiejskich.

Pomoc finansowa oferowana przez Agencję dotyczy następujących działów:

1. ROLNICTWO I PRZETWÓRSTWO ROLNO – SPOŻYWCZE:
   - kredyt na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno – spożywczym i usługach dla rolnictwa np. zakup kwalifikowanego materiału siewnego i szkółkarskiego, nawozów mineralnych, środków ochrony roślin, paliwa na cele rolnicze, inwentarza żywego, zaliczanego zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości do środków obrotowych, pasz;
   - zwiększenie dopłat Agencji do oprocentowania kredytów inwestycyjnych w przetwórstwie mięsa oraz kredytów na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych (gospodarstwa rolne);

- kredyt w ramach "Branżowego programu wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych" (wspólne użytkowanie maszyn i urządzeń rolniczych);
- kredyt w ramach "Branżowego programu restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka na skrobię w Polsce" (producenci ziemniaków skrobiowych i sadzeniaków odmian skrobiowych);
- kredyt inwestycyjny na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej znajdujących się na obszarach dotkniętych klęską suszy, gradobicia, nadmiernych opadów atmosferycznych, wymarznięcia, powodzi, huraganu, pożaru, plagi gryzoni lub osuwisk ziemi;
- kredyt obrotowy na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej znajdujących się na obszarach dotkniętych klęską suszy, gradobicia, nadmiernych opadów atmosferycznych, wymarznięcia, powodzi, huraganu, pożaru, plagi gryzoni lub osuwisk ziemi;
- kredyt w ramach "Branżowego programu mleczarskiego" (producenci mleka krowiego);
- kredyt na skup zbóż i rzepaku ze zbiorów 2004 r.;
- kredyt na zakup gruntów rolnych;
- kredyt na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie przekroczyły 40 roku życia;
- kredyt na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno – spożywczym i usługach dla rolnictwa przez grupy producentów rolnych powstałe na mocy ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 88, poz. 983);
- kredyt na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rolnego w ramach programu osadnictwa rolniczego na gruntach Skarbu Państwa;
- kredyt na zakup nieruchomości rolnych przeznaczonych na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rodzinnego w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. Nr 64, poz. 592);
- kredyt na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, w zakresie nowych technologii produkcji w rolnictwie, w tym wytwarzania surowców do produkcji bioetanolu i biokomponentów, zapewniających wysoką jakość produktu lub w zakresie dostosowania produkcji zwierzęcej do wymogów sanitarnych, ochrony środowiska i utrzymywania zwierząt;

2. INFRASTRUKTURA:
   - środki z budżetu państwa przewidziane ustawą;
3. EDUKACJIA:
   - poręczenie kredytów studenckich
4. INNE FORMY POMOCY:
   - gwarancje i poręczenia spłaty kredytów inwestycyjnych;
   - gwarancje i poręczenia spłaty kredytów klęskowych.

20.1.2 Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) została powołana przez Skarb Państwa na mocy ustawy z 9 listopada 2000 roku.

Zadania Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości:
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,
- rozwój eksportu,
- rozwój regionalny,
- wykorzystywanie nowych technik i technologii,
- tworzenie nowych miejsc pracy, przeciwdziałanie bezrobociu.

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości:
- gromadzi informacje dotyczące przepisów prawa o działalności gospodarczej w Polsce i

Unii Europejskiej, a także warunkach dostępu do zamówień publicznych oraz programów wspierających rozwój gospodarki; informacje te są udostępniane zainteresowanym podmiotom poprzez szkolenia, seminaria, konferencje i publikacje,
- świadczy małym i średnim przedsiębiorcom usługi doradcze w zakresie ubiegania się o pomoc publiczną,
- ułatwia wymianę doświadczeń między przedsiębiorcami wdrażającymi innowacje oraz środowiskami badawczymi przez organizację szkoleń, seminariów i konferencji,
- promuje przedsiębiorców wdrażających innowacje, a także innowacyjne produkty między innymi poprzez organizację konkursów,
- tworzy bazy danych zawierające informacje o towarach i usługach oferowanych przez małych średnich przedsiębiorców oraz udostępnia przedsiębiorcom takie informacje z jej bazy danych,
- organizuje targi, konferencje i inne przedsięwzięcia, które umożliwiają nawiązanie kooperacji,
- obsługuje udział małych i średnich przedsiębiorców lub reprezentuje ich podczas targów i konferencji organizowanych przez inne podmioty,
- finansuje działania z zakresu tworzenia rozwiązań technologicznych, które umożliwiają transakcje handlowe i rozliczenia drogą elektroniczną, a także mechanizmy i struktury umożliwiające rozwój i upowszechnienie gospodarki elektronicznej,
- prowadzi krajowy system usług dla małych i średnich przedsiębiorców, stanowiący wykaz podmiotów, które zapewniają należyte świadczenie usług doradczych, informacyjnych lub finansowych dla małych i średnich przedsiębiorców lub osób podejmujących działalność gospodarczą oraz działają w celu innym niż osiągnięcie zysku. Agencja promuje ww. podmioty i realizowane przez nie działania, a także świadczy tym podmiotom usługi doradcze, szkoleniowe i informacyjne,
- promuje instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości, w szczególności fundusze pożyczkowe i poręczeniowe w środowiskach samorządu terytorialnego, a także podmioty, które działają na rzecz rozwoju gospodarczego i przedsiębiorców. Agencja świadczy usługi szkoleniowe, doradcze lub eksperckie podmiotom prowadzącym lub tworzącym ww. instytucje, a także analizuje działalność tych instytucji ze szczególnym uwzględnieniem funduszy pożyczkowych,
- finansuje usługi świadczone kobietom w celu ich aktywizacji zawodowej, określone w umowach o wykorzystywaniu środków, które pochodzą z Unii Europejskiej i nie podlegają zwrotowi,
- świadczy usługi szkoleniowe, doradcze lub eksperckie podmiotom, które opracowują i realizują programy rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w poszczególnych województwach oraz analizuje przebieg i efekty takich programów,
- świadczy usługi szkoleniowe, doradcze lub eksperckie podmiotom, które opracowują lub realizują programy promocji zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w poszczególnych województwach, finansuje działania podejmowane w celu realizacji takich programów, określone w umowach o wykorzystywaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej i niepodlegających zwrotowi oraz analizuje przebieg i efekty takich programów,
- gromadzi i analizuje doświadczenia krajowe i zagraniczne w zakresie wspierania rozwoju: małych i średnich przedsiębiorców, eksportu, handlu wewnętrznego, regionalnego, także wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy i przeciwdziałania bezrobociu, wspierania rozwoju zasobów ludzkich, Agencja upowszechnia te doświadczenia w środowiskach administracji rządowej i samorządowej oraz wśród innych podmiotów działających w wymienionym zakresie, a także promuje w środowiskach międzynarodowych ww. doświadczenia polskie poprzez nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z podmiotami zagranicznymi, organizowanie i udział w konferencjach, wystawach i innych przedsięwzięciach promocyjnych, organizowanie wizyt studialnych w Polsce dla podmiotów zagranicznych,

- świadczy organom administracji rządowej, organom jednostek samorządu terytorialnego i innym podmiotom usługi eksperckie w zakresie pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej.

Kierunki działań Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 roku to dokument przyjęty przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 4 lutego 2003 r. Określa on cel polityki Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw jakim jest pobudzenie aktywności gospodarczej sektora małych i średnich przedsiębiorstw zapewniającej wzrost zatrudnienia w tym sektorze oraz wzrost jego konkurencyjności i zdolności do funkcjonowania na Jednolitym Rynku Europejskim.

Cel ten realizowany jest poprzez działania w następujących obszarach:
- wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw,
- poprawa otoczenia prawnego i administracyjnego małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój postaw przedsiębiorczych w społeczeństwie,
- rozwój otoczenia instytucjonalnego małych i średnich przedsiębiorstw,
- wspieranie integracji firm i działalności na forum międzynarodowym.

W ramach programu "Kierunki działań Rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 roku" małe i średnie firmy za pośrednictwem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości mogą korzystać z szeregu form wsparcia.

Większość dotacji udzielanych przez PARP to pomoc dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw przeznaczona na dofinansowanie usług szkoleniowych, doradczych i informacyjnych, a także inwestycji. Dodatkowe środki mogą również otrzymać instytucje realizujące na zasadach non – profit inicjatywy wspierające rozwój przedsiębiorczości, a także fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. W ramach Programu Rozwoju Zasobów Ludzkich dostępne jest także wsparcie dla bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, uczniów, absolwentów oraz instytucji rynku pracy.

ADRES AGENCJI:
00-834 Warszawa,
ul. Pańska 81/83
tel.: (22) 432 80 80
fax: (22) 432 86 20
(22) 432 84 04

Regionalne Instytucje Finansujące (RIF) są regionalnym partnerem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości współpracującym przy wdrażaniu polityki "sektorowej" adresowanej do małych i średnich przedsiębiorstw w regionie, pełnią one jednocześnie analogiczną rolę wobec samorządowych władz regionalnych wdrażających strategie rozwoju regionu w obszarze dotyczącym MSP. Są łącznikiem, który w sposób spójny stosuje odpowiednie i skoordynowane instrumenty na poziomach regionalnym i krajowym.

Podstawowe funkcje Regionalnej Instytucji Finansującej:
- udzielanie informacji o dostępnych programach dotacji i warunkach uczestnictwa,
- pomoc w wyborze wykonawcy dotowanych usług doradczych,
- promocja programów adresowana do potencjalnych wykonawców usług doradczych,
- promocja programów adresowana do potencjalnych beneficjentów (przedsiębiorców),
- współpraca z PARP w zakresie merytorycznego i finansowego monitoringu wdrażanych programów,
- sporządzanie raportów merytorycznych i finansowych,
- prowadzenie bazy danych o uczestnikach programów.

Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A
ul. Stoisława 2
70-223 Szczecin
tel. (0-91) 488-24-88
fax. (0-91) 488-26-26
e-mail: zarzad@zarr.com.pl
http://www.zarr.com.pl

20.2 BANKI

Banki uczestniczą w finansowaniu większości przedsięwzięć wynikających z określonych programów lub linii kredytowych. Banki udzielają kredytów i pożyczek ze środków własnych i powierzonych im środków z innych źródeł finansowania oraz prowadzą obsług finansową w ramach konkretnych porozumień. Większość banków obsługuje ogólnodostępne linie kredytowe dla inwestorów indywidualnych, podmiotów gospodarczych oraz samorządów lokalnych. Bankiem najściślej związanym z kredytowaniem zadań gmin oraz instytucji i podmiotów podejmujących przedsięwzięcia rozwojowe jest

20.2.1 Bank Gospodarstwa Krajowego

Utworzony w 1924 roku Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) Bank, poza realizacją zadań rządowych, prowadzi działalność komercyjną na rynku korporacyjnym i detalicznym. BGK wyspecjalizował się w udzielaniu poręczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw. Okres trwania udzielanego poręczenia nie powinien być dłuższy niż 5 lat, a jego wartość nie może przekraczać 70% kwoty przyznanego kredytu. Bank Gospodarstwa Krajowego zajmuje się rozliczaniem dopłat z budżetu państwa do kredytów długoterminowych na finansowanie eksportu – tzw. Program DOKE. Program przewiduje dopłaty do oprocentowania kredytów o stałej stopie procentowej. BGK jest również realizatorem Programu Wspierania Restrukturyzacji Przemysłu Lekkiego. Wraz z siedmioma innymi bankami udziela kredytów preferencyjnych dla zakładów przemysłu włókienniczego, odzieżowego i skórzano – obuwniczego. Program realizowany będzie do 31 grudnia 2007 roku.

W ramach Banku Gospodarstwa działają:

1. Krajowy Funduszu Mieszkaniowy:

Głównym celem działania KFM jest zwiększenie dostępności do mieszkań dla osób o dochodach nie pozwalających na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych na zasadach rynkowych. Środkiem służącym realizacji tego celu jest udzielanie preferencyjnych kredytów:

- dla Towarzystw Budownictwa Społecznego i spółdzielni mieszkaniowych na budowę i adaptację mieszkań na wynajem,
- dla spółdzielni również na budowę mieszkań oddawanych do używania na zasadach spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu
- dla gmin na budowę infrastruktury technicznej towarzyszące budownictwu mieszkaniowemu.

Kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjno – budowlane ze środków KFM mają charakter preferencyjny i przeznaczone są na zwiększenie efektywności działań inwestycyjnych prowadzonych przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego i spółdzielnie mieszkaniowe.

Kredyty na realizację komunalnej infrastruktury technicznej udzielane ze środków KFM mają charakter preferencyjny i przeznaczone są na zwiększenie możliwości samorządów lokalnych w zakresie przygotowywania infrastruktury technicznej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu.

2. Krajowy Fundusz Poręczeń Krajowych:

- poręczenia i gwarancje spłaty kredytów/pożyczek udzielane w trybie zwykłym i uproszczonym (poręczeniem lub gwarancją mogą być objęte kredyty i pożyczki bankowe przeznaczone na: finansowanie inwestycji, tworzenie nowych miejsc pracy, zorganizowanie własnego miejsca pracy lub założenie spółdzielni przez absolwenta lub absolwentów w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, wdrażanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych będących wynikiem badań naukowych lub prac rozwojowych, finansowanie działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorców, realizowanie kontraktów eksportowych, zapobieżenie lub usunięcie skutków katastrof naturalnych lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej),
- poręczenia i gwarancje spłaty zobowiązań funduszy z tytułu poręczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- poręczenia kredytów studenckich,
- poręczenia i gwarancje wykonania zobowiązań wynikających z obligacji,
- wsparcie kapitałowe dla funduszy poręczeniowych.

3. Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich (pomoc dla studentów w formie niskooprocentowanych kredytów z dopłatami do oprocentowania)

4. Program wsparcia finansowego gmin z Funduszu Dopłat w zakresie tworzenia lokali socjalnych, noclegowni i domów dla bezdomnych.

- wnioski o finansowe wsparcie składane przez gminy w Ministerstwie Infrastruktury rozpatrywane będą przez Zespół pod przewodnictwem przedstawiciela Ministra Infrastruktury;
- Zespół dokonuje oceny przedsięwzięć w terminie 40 dni od daty zakończenia składania wniosków (to jest do dnia 15 listopada 2004 roku), kierując się kryteriami takimi jak: użyteczność społeczna, niski koszt realizacji i eksploatacji;
- wnioski wraz z rekomendacją lub warunkową rekomendacją Zespołu przekazywane są do Banku Gospodarstwa Krajowego w terminie 3 dni po dokonaniu oceny, to jest do 18 listopada 2004 roku;
- do zadań BGK należy: powiadamianie gmin, które złożyły wnioski w Ministerstwie Infrastruktury o udzielenie finansowego wsparcia o wynikach prac Zespołu, zawieranie z gminami umów o udzielenie finansowego wsparcia, sprawdzenie udokumentowania zaangażowania środków własnych gminy na poziomie co najmniej 30% kosztów przedsięwzięcia, przekazywanie na rachunek gminy środków finansowych po stwierdzeniu wykonania robót budowlanych lub czynności zaliczanych do kosztów przedsięwzięcia, dokonywanie rozliczenia kosztów przedsięwzięcia a w przypadkach nadpłaty lub stwierdzenia nieprawidłowości, dochodzenie zwrotu finansowego wsparcia.

5. Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych.

Kredyty dla gmin i ich związków z Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych na finansowanie projektów inwestycji komunalnych przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej. Gminy, ubiegające się o kredyt z FRIK mogą korzystać z wyjątkowego trybu zamówienia publicznego z wolnej ręki, bez konieczności przeprowadzania przetargu wśród innych banków.

1 stycznia 2004 roku weszła w życie ustawa z 12 grudnia 2003, tworząca przy BGK Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych. Preferencyjne kredyty udzielane z Funduszu mają na celu umożliwienie gminom i ich związkom finansowanie kosztów przygotowania projektów inwestycji komunalnych, przewidzianych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej.

Kwota kredytu nie może przekroczyć 500.000 złotych na jeden projekt. Kredyt może być wypłacany jednorazowo lub w ratach. Udział własny kredytobiorcy stanowi nie mniej niż 20% wartości przedsięwzięcia. Okres kredytowania nie może przekroczyć 36 miesięcy. Na wniosek kredytobiorcy BGK może udzielić karencji w spłacie kredytu do 18 miesięcy. Kredyt oprocentowany jest w wysokości 0,5 stopy redyskontowej weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez narodowy Bank Polski. BGK pobiera prowizję w wysokości 1% od kwoty udzielonego kredytu

6. Krajowy Fundusz Drogowy:

W Polsce odnotować można szereg opóźnień w rozwoju infrastruktury drogowej. Brak rozwiniętej sieci dróg i autostrad przynosi wymierne straty, a także utrudnia aktywne uczestnictwo w zakresie wymiany handlowej, pozyskiwanie kluczowych inwestycji zagranicznych jak również włączenie się w realizację wspólnej polityki gospodarczej Unii Europejskiej. Inwestycje drogowe wymagają dużych nakładów, znacznego potencjału wykonawczego oraz sprawnej organizacji.

7. Program wspierania eksportu DOKE (dopłaty do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych uruchomione w celu wspierania aktywności eksportowej polskich przedsiębiorstw)

8. Fundusz Termomodernizacji

Podstawowym celem tego Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjnej przy pomocy kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc ta zwana "premią termomodernizacyjną" stanowi źródło spłaty 25% zaciągniętego kredytu na wskazane przedsięwzięcia. W ramach obsługi Funduszu Bank Gospodarstwa Krajowego podejmuje decyzje o przyznaniu premii termomodernizacyjnej oraz – po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia - przekazuje przyznaną premię do banku kredytującego na spłatę pozostałej części kredytu zaciągniętego przez inwestora.

O premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy, z wyjątkiem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych:

- budynków mieszkalnych,
- budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- lokalnej sieci ciepłowniczej,
- lokalnego źródła ciepła,
- budynków zbiorowego zamieszkania, przez które rozumie się: dom opieki społecznej, hotel robotniczy, internat i bursę szkolną, dom studencki, dom dziecka, dom emeryta i rencisty, dom dla bezdomnych oraz budynki o podobnym przeznaczeniu.

Po zawarciu warunkowej umowy kredytu bank udzielający kredytu przesyła do Banku Gospodarstwa Krajowego wniosek inwestora o przyznanie premii termomodernizacyjnej wraz z audytem energetycznym. Bank Gospodarstwa Krajowego w ciągu ok. 30 dni roboczych od daty otrzymania wniosku: dokonuje weryfikacji audytu energetycznego albo zleca wykonanie takiej weryfikacji innym podmiotom, sprawdza, czy zostały spełnione inne warunki do przyznania premii termomodernizacyjnej. W przypadku negatywnej weryfikacji audytu energetycznego Bank Gospodarstwa Krajowego zawiadamia inwestora i bank kredytujący. Zawiadomienie takie jest równoznaczne z odmową przyznania premii termomodernizacyjnej. W przypadku pozytywnej weryfikacji audytu energetycznego oraz stwierdzenia, że zostały spełnione warunki kredytowania określające prawo do przyznania premii, Bank Gospodarstwa Krajowego zawiadamia inwestora i bank kredytujący o przyznaniu premii termomodernizacyjnej i jej wysokości.

Bank kredytujący, po otrzymaniu decyzji Banku Gospodarstwa Krajowego o przyznaniu premii termomodernizacyjnej, uruchamia kredyt zgodnie z warunkami określonymi w umowie kredytowej potrącając prowizję w wysokości 0,6% kwoty przyznanej premii, którą przekazuje na rachunek Banku Gospodarstwa Krajowego.

9. Fundusz Dopłat

Obsługa dopłat do oprocentowania kredytów mieszkaniowych o stałej stopie procentowej jest realizowana przez Bank Gospodarstwa Krajowego zgodnie z Ustawą z dnia 5 grudnia 2002 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów mieszkaniowych o stałej stopie procentowej.

Kredytów mieszkaniowych udzielać będą banki, które zawrą w tym celu umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. BGK - zgodnie z ww. ustawą - nie udziela kredytów mieszkaniowych o stałej stopie procentowej.

Ze środków Funduszu Dopłat będą udzielane dopłaty do oprocentowania długoterminowych kredytów o stałej stopie procentowej udzielanych przez banki na cele związane z budownictwem mieszkaniowym.

10. Kredyty dla jednostek samorządu terytorialnego ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego na finansowanie rozwoju regionalnego

Wnioski o udzielenie kredytu mogą być składane do 30.03.2006 r.

Beneficjenci kredytu:

- jednostki samorządu terytorialnego: gminy, związki gmin, powiaty oraz województwa.,
- inne jednostki podlegające samorządom terytorialnym lub z ich udziałem kapitałowym, realizujące zadania statutowe samorządu terytorialnego lub zadania zlecone przez samorząd terytorialny.

Cel kredytu:

- uzupełnienie finansowania projektów objętych dotacją PHARE, realizowanych w ramach Programu Spójności Społecznej i Gospodarczej w latach 2000-2004.
- uzupełnienie finansowania przedsięwzięć wspieranych środkami innych niż PHARE funduszy Unii Europejskiej - po uzyskaniu indywidualnej zgody EBI.

Zakres inwestycji finansowanych ze środków kredytu EBI:

- infrastruktura wodna i wodno-kanalizacyjna;
- infrastruktura transportowa (ulice, drogi, poprawa i rozwój transportu publicznego włączając tabor komunikacyjny, centra spedycyjne, urządzenia parkingowe, itp.);
- infrastruktura sektora produkcyjnego;
- ochrona środowiska naturalnego (włączając rekultywacje gruntów, parki narodowe i krajobrazowe, itp.);
- remonty w zakresie zasobów miejskich;
- infrastruktura (budynki i wyposażenie) zdrowotna i edukacyjna,

- inne nietypowe projekty infrastrukturalne.
- środki EBI nie mogą finansować zobowiązań podatkowych, opłat administracyjnych i lokalnych, opłat/prowizji bankowych, zakupu gruntów i aktywów finansowych.

11. Fundusz Poręczeń Unijnych

Podstawowym celem działania Funduszu jest wspieranie polskich podmiotów i samorządów w procesie absorpcji środków Unii Europejskiej. Fundusz umożliwia uzyskanie kredytu bankowego oraz pozyskiwanie środków z emisji obligacji na realizację projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

BGK może udzielić gwarancji lub poręczenia spłaty kredytu lub wykonania zobowiązań wynikających z obligacji, jeżeli kredyt lub środki z emisji obligacji są przeznaczone na wkład własny lub nakłady podlegające refinansowaniu ze środków Unii Europejskiej.

20.2.2 Bank Ochrony Środowiska

Bank Ochrony Środowiska S.A. rozpoczął działalność 1991 roku. Specjalizuje się w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska. Ale to nie jedyny obszar jego działalności. BOŚ S.A. jest bankiem uniwersalnym, komercyjnym. Należy do pierwszej piętnastki największych banków działających w kraju.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Banku na lata 2003-2005 BOŚ zamierza utrzymać pozycję lidera w finansowaniu zadań proekologicznych. Współpracuje z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Bank Ochrony Środowiska proponuje następujące usługi:

1. Kredyty z linii ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 2004:

<u>Kredytowanie inwestycji z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest:</u>

- przedmiotem kredytowania jest: budowa składowisk przystosowanych do składowania (unieszkodliwiania) odpadów azbestowych, budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych (zakup i instalacja nowych rur wodociągowych), wymiana lub zabezpieczenie powierzchni dachowych lub elewacyjnych płyt azbestowych (zakup wyrobów do wykonywania powłok i wykonanie powłok);
- maksymalna kwota kredytu: 3 mln zł – dla budowy składowisk lub wodociągów, 500 tys. zł – dla pozostałych zadań lecz nie więcej niż 90 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania: dla budowy składowisk lub wodociągów – do 18 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy, a dla pozostałych zadań do 6 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.

Kredytowanie inwestycji z zakresu budowy ścieżek rowerowych:

- .maksymalna kwota kredytu: 1.000.000 zł, lecz nie więcej niż 90 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania: do 12 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.

Kredytowanie inwestycji z zakresu ograniczenia hałasu:

- przedmiot kredytowania: zadania inwestycyjne polegające na wyciszaniu stacjonarnych źródeł hałasu powodujących przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku lub montażu nowych urządzeń w miejsce starych powodujących przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, budowa ekranów dźwiękochłonnych przy istniejących trasach komunikacyjnych;
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego;
- maksymalna kwota kredytu – do 3 mln zł, lecz nie więcej niż 90 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania – do 18 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.

Kredytowanie inwestycji z zakresu termomodernizacji:

- przedmiot kredytowania: termomodernizacja budynków (w tym: wymiana elementów budowlanych zawierających azbest na bezazbestowe, usuwanie materiałów azbestowych z budynków, np. płyty elewacyjne, materiały izolacyjne);
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: właściciele lub zarządcy budynków oraz ich współwłaściciele pod warunkiem przedstawienia zgody pozostałych właścicieli budynku na wykonanie termomodernizacji;
- .maksymalna kwota kredytu – 800.000 zł, lecz nie więcej niż 90 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania – do 12 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010r

Kredytowanie inwestycji z zakresu czystszej produkcji:

- przedmiot kredytowania: zmiana technologii (zmiany procesu, zmiany urządzeń, maszyn, instalacji) modernizacja technologii (częściowa zmiana procesu), automatyzacja procesu (zmiany parametrów procesu, operacji), zmiana surowca (zastąpienie surowca, oczyszczanie surowca), zmiana produktu (zastąpienie produktu, zmiany w składzie produktu)
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego;
- maksymalna kwota kredytu – 3.500.000 -zł, lecz nie więcej niż 70 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania – do 18 miesięcy od daty postawienia przez bank

kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010r

Kredytowanie inwestycji z zakresu uszczelniania i hermetyzacji przeładunku i dystrybucji paliw:
- limit wypłat: 20 mln zł;
- przedmiot kredytowania: zakup i instalacja urządzeń służących hermetyzacji przeładunku i dystrybucji paliw bądź realizacja przedsięwzięć mających na celu uszczelnianie zbiorników paliwowych, w tym zakup nowych zbiorników w miejsce starych, nieszczelnych;
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego;
- maksymalna kwota kredytu – 1.000.000 -zł, lecz nie więcej niż 70 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania - do 18 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.

Kredytowanie inwestycji służących ograniczeniu zużycia energii elektrycznej:
- przedmiot kredytowania: modernizacja technologii służących ograniczeniu zużycia energii elektrycznej, modernizacja oświetlenia (zewnętrznego i wewnętrznego), modernizacja układów napędowych (wymiana silników na energooszczędne, montaż układów automatycznej regulacji obrotów, wymiana urządzeń napędzanych silnikami elektrycznymi na bardziej sprawne);
- maksymalna kwota kredytu – 1.000.000 zł, lecz nie więcej niż 70% kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania – do 12 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.

Kredytowanie inwestycji z zakresu systemów ciepłowniczych:
- przedmiot kredytowania: modernizacja i budowa systemów ciepłowniczych obejmująca zakup kotłów gazowych, olejowych i węglowych o mocy do 500 kW wraz z oprzyrządowaniem, zakup wkładów kominowych, zakup grzejników konwekcyjnych;
- maksymalna kwota kredytu – 100.000 zł, lecz nie więcej niż 90 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania - do 12 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.

Kredytowanie inwestycji z zakresu budowy lub modernizacji stacji uzdatniania wody:

- maksymalna kwota kredytu – 1.500.000 zł, lecz nie więcej niż 90 % kosztu przedsięwzięcia;
- maksymalny okres realizacji zadania – 18 miesięcy od daty postawienia przez bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy;
- okres karencji – spłata kredytu rozpocznie się w następnym miesiącu po zakończeniu zadania;
- oprocentowanie kredytu – 0,4 stopy redyskontowej weksli nie mniej niż 3% w stosunku rocznym;
- okres kredytowania – do 7 lat nie dłużej niż do 31.12.2010 r.

2. Kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska:

- przedmiot kredytowania: zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska;
- maksymalna kwota kredytu: do 100% kosztów zakupu i kosztów montażu, przy czym koszty montażu mogą być kredytowane gdy: Sprzedawca, z którym Bank podpisał porozumienie jest jednocześnie Wykonawcą, Wykonawca jest jednostką autoryzowaną przez Sprzedawcę, z którym Bank podpisał porozumienia, gdy Bank podpisał z Wykonawcą porozumienie dotyczące montażu urządzeń i wyrobów zakupionych wyłącznie na zasadach obowiązujących dla niniejszego produktu;
- okres kredytowania - do 5 lat;
- oprocentowanie – zmienne ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A., w przypadku zawarcia umowy pomiędzy Bankiem a sprzedawcą bądź producentem urządzeń kredyty udzielone na zakupy tych urządzeń mogą być oprocentowane od 1% w skali roku.

3. Kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki (ze środków Fundacji „Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund" Al. Reymonta 12 A, 01-842 Warszawa):

- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: rolnicy i członkowie ich rodzin, inne osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, spółki handlowe (o których mowa w art. 1 § 2 ustawy z 15 września 2000r. Kodeks spółek handlowych), organizacje pozarządowe (fundacje i stowarzyszenia) posiadające osobowość prawną, gminy i związki międzygminne;
- o kredyt nie mogą ubiegać się jednostki państwowe ani spółdzielcze;
- przedmiot kredytowania: nakłady inwestycyjne związane z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych w zakresie agroturystyki na wsi lub w miastach do 10 tys mieszkańców, w zakresie:
  - bazy noclegowej – zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji budynków mieszkalnych, budynków towarzyszących i gospodarskich (stodoły, stajnie itp.) na agroturystyczną bazę noclegową dla turystów (pokoje gościnne, kwatery grupowe, domki rekreacyjne, pensjonaty, mieszkania wakacyjne itp.), w tym budowa/modernizacja instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego, instalacji gazowej i elektrycznej w budynkach przewidzianych do użytkowania jako agroturystyczna baza noclegowa;
  - bazy gastronomicznej – zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji obiektów/punktów przeznaczonych do świadczenia usług gastronomicznych dla turystów, w tym założenia/instalacja urządzeń kuchennych, budowy/modernizacji instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego instalacji gazowej i elektrycznej w pomieszczeniach kuchennych, jadalniach oraz w zapleczu magazynowym artykułów spożywczych;
  - bazy rekreacyjno-sportowej i kulturowej – zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji obiektów stanowiących lokalną atrakcję turystyczną, związanych z bezpośrednim świadczeniem usług rekreacyjno-sportowych i kulturowych dla turystów (m.in.: zakładanie pól biwakowych i kempingów, budowa i modernizacja

wypożyczalni sprzętu turystycznego, kąpielisk, przystani kajakowych i żeglarskich, wyciągów narciarskich, ścieżek rowerowych, ścieżek zdrowia, stałych parków rekreacyjno-rozrywkowych, stałych szlaków turystyczno-krajoznawczych, stajni – w tym zakup koni i padoków); zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji obiektów/punktów lokalnej kultury ludowej (m.in. warsztatów kowalsko – artystycznych, tkackich, wikliniarskich, garncarskich, galerii i punktów sprzedaży wyrobów lokalnego rękodzieła i rzemiosła artystycznego);

- zakupu niezbędnego, pierwszego wyposażenia inwestycyjnego budowanych obiektów agroturystycznych obejmującego zarówno środki trwałe, jak i inne rzeczowe składniki majątku obrotowego wielokrotnego użytku (np. naczyń, sztućców, pościeli itp.) ściśle i jednoznacznie związanego z wyposażeniem i funkcjonowaniem wymienionych wyżej obiektów;

- maksymalna kwota kredytu: plafon A – do 50.000 zł lecz nie więcej niż 80% wartości kosztorysowej zadania, plafon B – do 150.000 zł lecz nie więcej niż 70% wartości kosztorysowej zadania;
- okres kredytowania – do 5 lat;
- okres karencji - do 1 roku;
- oprocentowanie: plafon A – 0,9 s.r.w. jednak nie mniej niż 4% w stosunku rocznym, plafon B – 1,0 s.r.w. jednak nie mniej niż 4% w stosunku rocznym;
- prowizja do 1,5% kwoty kredytu.

4. Kredyty na przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji:

- przedmiot kredytowania: przedsięwzięcia termomodernizacyjne, o których mowa w ustawie o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych z dnia.18.12.1998r.;
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: właściciele lub zarządcy budynku, lokalnej sieci ciepłowniczej lub lokalnego źródła ciepła, niezależnie od statusu prawnego, z wyłączeniem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych, jednostki samorządu terytorialnego realizujące przedsięwzięcie termomodernizacyjne w budynku stanowiącym ich własność i wykorzystywanym do wykonywania zadań publicznych;
- waluta kredytu – PLN;
- maksymalna kwota kredytu – do 80% kosztów zadania;
- okres spłaty kredytu – do 10 lat;
- karencja – nie dłużej niż 1 miesiąc od daty zakończenia zadania;
- oprocentowanie – zmienne ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A.;
- prowizja przygotowawcza - od 0,5 do 4,0% wnioskowanej kwoty kredytu;
- prowizja dla Banku Gospodarstwa Krajowego – 0,6% premii termomodernizacyjnej;
- premia w wysokości 25% kwoty kredytu.

5. Kredyty dla firm realizujących inwestycje w formule "Trzeciej strony":

- przedmiot kredytowania: inwestycyjne przedsięwzięcia proekologiczne, których celem jest uzyskanie oszczędności energii elektrycznej, energii cieplnej, zużycia wody lub z tytułu zmniejszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, służące składowaniu lub zagospodarowywaniu odpadów, oczyszczaniu ścieków lub uzdatnianiu wody i których efekty ekologiczne w wyrazie finansowym zapewniają spłatę kredytu;
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: przedsiębiorcy, wprowadzający nową technologię w obiektach Zamawiającego w celu uzyskania zysków z oszczędności lub opłat, o których mowa wyżej;
- waluta kredytu - PLN i denominowane;
- maksymalna kwota kredytu – do 80% kosztów zadania;
- okres kredytowania – do 10 lat;
- karencja – nie dłużej niż 6 miesiące od daty zakończenia zadania;
- oprocentowanie – zmienne WIBOR 1M + marża;

- prowizja przygotowawcza – od 0,5 do 4,0% wnioskowanej kwoty kredytu.

6. Kredyty na zbiorowe zaopatrzenie w wodę wsi i miast do 10 tys. mieszkańców (ze środków Fundacji „Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund"):

- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: zarządy gmin wiejskich i wiejsko-miejskich, będące inwestorami w zakresie zaopatrzenia wsi w wodę;
- przedmiot kredytowania: budowa lub modernizacja sieci wodociągowej obejmującej przewody magistralne z wyposażeniem technicznym oraz przewody rozdzielcze, w przypadku istnienia funkcjonującej stacji wodociągowej; budowa lub modernizacja stacji wodociągowych w przypadku istnienia sieci wodociągowej gdy budowa/modernizacja warunkuje przywrócenie stanu pierwotnego lub podłączenie kolejnych odbiorców wody.
- maksymalna kwota kredytu – 400 000 zł lecz nie więcej niż 70% wartości kosztorysowej zadania;
- okres kredytowania – do 4 lat;
- okres karencji – do 9 miesięcy od uruchomienia kredytu;
- oprocentowanie – 1,0 s.r.w. lecz nie mniej niż 4% w stosunku rocznym od kwoty wykorzystanego kredytu;
- prowizja do 2% kwoty kredytu.

7. Kredyty na instalacje gazowe w wiejskich obiektach użyteczności publicznej (ze środków Fundacji "Polska Wieś 2000" im. Macieja Rataja):

- przedmiot kredytowania: budowa i modernizacja urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem w wiejskich obiektach użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki zdrowia, remizy, kluby rolnika itp.);
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: gminy;
- maksymalna kwota kredytu – 40 000 zł (do 50% wartości kosztorysowej zadania);
- okres kredytowania – 24 miesiące;
- karencja – 6 miesięcy;
- oprocentowanie – 4% (stałe);
- prowizja - do 1% kwoty kredytu.

8. Europejska Oferta BOŚ S.A.:

- adresaci oferty: przedsiębiorcy i Samorządy zainteresowane uzyskaniem dotacji ze środków pomocowych w ramach Funduszu Spójności i Funduszy Strukturalnych oraz inicjatyw Unii Europejskiej;
- oferta obejmuje pomoc w zidentyfikowaniu potrzeb i możliwości w zakresie finansowania ze środków Unii Europejskiej oraz zapewnienie korzystnego współfinansowania projektów inwestycyjnych objętych programami unijnymi (kredytami pomostowymi udzielanymi na pokrycie kwalifikowanych kosztów inwestycji refundowanych z Funduszy Unijnych, kredytami uzupełniającymi udzielanymi na pokrycie części kosztów, które nie zostaną zakwalifikowane do finansowania ze środków Unii Europejskiej);
- partnerami BOŚ S.A. w Europejskiej Ofercie są: narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, banki zagraniczne (Kreditanstalt für Wiederaufbau, Nordic Investment Bank, Bank Rozwoju Rady Europy, Europejski Bank Inwestycyjny), Bank Gospodarstwa Krajowego, inne instytucje finansowe;

9. Kredyty preferencyjne dla rolników:

- kredyty na inwestycje w rolnictwie;
- kredyty na zakup gruntów rolnych;
- kredyty dla młodych rolników;
- kredyty na zespołowe użytkowanie maszyn i urządzeń rolniczych;
- kredyty na inwestycje w ramach branżowego programu rozwoju rybołówstwa;
- kredyty na inwestycje w ramach branżowego programu restrukturyzacji przetwórstwa ziemniaka;

- kredyty na inwestycje w ramach branżowego programu wspierania przemysłu mięsnego;
- kredyty na inwestycje w ramach branżowego programu mleczarskiego;
- kredyty na utworzenie lub urządzenie gospodarstwa rolnego;
- kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne w rolnictwie realizowane przez grupy producenckie;
- kredyty na inwestycje w ramach branżowego programu restrukturyzacji przemysłu utylizacyjnego;
- kredyty inwestycyjne na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych;
- kredyty obrotowe na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych;
- kredyty obrotowe na zakup rzeczowych środków do produkcji rolnej;
- kredyty obrotowe na skup i przechowywanie płodów rolnych;
- kredyty ze środków EFRWP na tworzenie nowych miejsc pracy.

10. Kredyty preferencyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz gmin:

- kredyty z 3 linii KfW na długoterminowe inwestycje – w przypadku przedsiębiorstw finansowanie długoterminowych inwestycji w środki trwałe, w przypadku gmin finansowanie inwestycji gminnych w infrastrukturę; kwota udzielonego kredytu nie może przekraczać 80% kwoty inwestycji;
- kredyty z 4 linii KfW na długoterminowe inwestycje – finansowanie dlugoterminowych inwestycji w przedsiębiorstwach.

Uwzględniając potrzeby jednostek samorządu terytorialnego w zakresie pozyskiwania środków finansowych, niezbędnych zarówno do bieżącej działalności jak i przedsięwzięć inwestycyjnych. Bank Ochrony Środowiska S.A. przygotował specjalną ofertę kredytową dostosowaną do zmieniających się potrzeb i oczekiwań Klientów.

Kredyty w rachunku bieżącym w przypadku posiadania przez jednostki samorządu terytorialnego rachunku w BOŚ S.A. Jest to krótkoterminowy kredyt przeznaczony na pokrycie wszelkich bieżących potrzeb kredytobiorcy. Jest kredytem odnawialnym do kwoty ustalonego limitu i może być wykorzystywany wielokrotnie, aż do wygaśnięcia umowy.

Kredyty krótkoterminowe i średnioterminowe przeznaczone na finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz na finansowanie niedoborów budżetowych występujących w ciągu roku.

Kredyty mogą być udzielane w formie kredytu płatniczego przeznaczonego na pokrycie konkretnych zobowiązań płatniczych, a okres kredytowania ograniczony jest do 3 miesięcy. Kredyty przeznaczone są również na finansowanie bieżących potrzeb w formie kredytu obrotowego w rachunku kredytowym.

Kredyty mogą być również udzielane w formie kredytu rewolwingowego na okres do 12 miesięcy. przy którym spłata części bądź całości kredytu powoduje odnowienie wolnego limitu tego kredytu o spłaconą kwotę, dając kredytobiorcy możliwość wielokrotnego wykorzystania limitu, aż do całkowitego wygaśnięcia umowy.

Zarówno kredyt płatniczy, jak i rewolwingowy może przybrać formę kredytu indeksowanego (denominowanego w USD lub EURO) Wysokość kredytu jest wówczas określona w USD lub EURO, natomiast jego wykorzystanie następuje w złotych. Koszty kredytu indeksowanego ustala się wg zasad określonych dla kredytów dewizowych, finansowanych ze środków Banku Tego rodzaju kredyt pozwala poprzez odniesienie kwoty kredytu do aktualnego kursu waluty, na niższy niż przy kredycie złotowym koszty jego obsługi. Bank dysponuje prognozami kształtowania się kursów walutowych np. USD i EURO i w każdej chwili może je państwu udostępnić

Kolejną formą kredytów jest pożyczka lombardowa udzielana na okres do 3 lat pod zastaw papierów wartościowych, lokat w Banku, wykup wierzytelności z umów dzierżawy lub najmu, leasingowych oraz faktoring. Te instrumenty pozwalają, przy atrakcyjnym oprocentowaniu i terminie wykupu, na zachowanie płynności finansowej oraz szybkie uzyskanie należności.

Bank może udzielić również na zlecenie gwarancji i poręczeń Gwarancje i poręczenia mogą być udzielone wyłącznie jednostkom samorządu terytorialnego, które posiadają w BOŚ S.A. rachunek bieżący

Działalność inwestycyjna jednostek samorządu terytorialnego oraz współpraca z licznymi podmiotami gospodarczymi może stworzyć konieczność korzystania z produktów bankowych umożliwiających zabezpieczenie poszczególnych transakcji. Są to:

- poręczenia (terminowe i bezterminowe) jako zabezpieczenie spłaty kredytu.
- gwarancje (warunkowe i bezwarunkowe) podmiotom krajowym i zagranicznym,
- akredytywy.

CENTRALA
00-950 Warszawa, Al. Jana Pawła II 12
tel. + 22 850 87 35,
fax + 22 850 88 91
internet: www.bosbank.pl,
e-mail: bos@bosbank.pl

20.3 FUNDUSZE I FUNDACJE

20.3.1 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest instytucją finansującą przedsięwzięcia w ochronie środowiska. Narodowy Fundusz działa od 1 lipca 1989 roku, a powstał na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku o ochronie i kształtowaniu środowiska. Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- ochrona powietrza,
- ochrona wód i gospodarka wodna,
- ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona przyrody i krajobrazu oraz Leśnictwo,
- geologia i górnictwo,
- edukacja ekologiczna,
- państwowy Monitoring Środowiska,
- programy międzydziedzinowe,
- nadzwyczajne Zagrożenia Środowiska,
- ekspertyzy i prace badawcze.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być:
- jednostki samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorstwa,
- instytucje i urzędy,
- szkoły wyższe i uczelnie,
- jednostki organizacyjne ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
- administracja państwowa,
- osoby fizyczne.

Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny umożliwiający im zawarcie umowy cywilno – prawnej.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:
- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

20.3.2 Fundusz Współpracy

Powołanie Funduszu Współpracy wynikało ze świadomości potrzeby stworzenia apolitycznej, wyspecjalizowanej i sprawnie działającej organizacji, która w sposób przejrzysty zarządzałaby w imieniu kolejnych rządów środkami pomocowymi i zarazem służyłaby pomocą odbiorcom programów finansowanych z pomocy zagranicznej.

Programy jakimi aktualnie zarządza Fundusz Współpracy to:

Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr

Realizuje międzynarodowe programy z zakresu kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego. Programy mają na celu wspieranie reform edukacyjnych w Polsce. Główne zadania Biura, to koordynacja międzynarodowych programów edukacyjnych, a także realizacja innych projektów związanych z kształceniem zawodowym i rynkiem pracy. Działania BKKK służą określeniu edukacyjnych i zawodowych potrzeb oraz wymagań, jakie stwarza rynek pracy w nowych warunkach, w dobie przemian gospodarczych, reform systemu edukacji, w przededniu akcesji Polski do Unii Europejskiej. Realizacje projektów i programów Biura Koordynacji Kształcenia Kadr finansowane są ze środków UE, CPF i budżetu państwa.

Najważniejsze realizowane obecnie przedsięwzięcia:
- Program Leonardo da Vinci – wspierający politykę Unii Europejskiej w zakresie szkolenia i kształcenia zawodowego. Jego podstawowym założeniem jest propagowanie działań zmierzających ku poprawie jakości i promowaniu wymiaru europejskiego w systemach edukacyjnych i szkoleniach zawodowych. Program jest finansowany ze składek krajów uczestniczących i realizowany w oparciu o coroczne konkursy projektów, ogłaszane przez Komisję Europejską. Przeznaczony jest dla instytucji zaangażowanych w rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego (m. in. dla szkół zawodowych, uczelni, instytucji badawczych, instytucji szkoleniowych, przedsiębiorstw etc.). BKKK pełni rolę Krajowej Agencji Programu Leonardo da Vinci.
- Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL - inicjatywa EQUAL jest częścią strategii UE innowacyjnego rozwiązywania problemów nierówności i dyskryminacji na rynku pracy. Ma

pomóc wszystkim tym, którzy mają trudności na rynku pracy, lub ograniczony do niego dostęp, ułatwić rozwój przedsiębiorczości i podnieść jakość zatrudnienia, zwiększyć konkurencyjność firm i ich pracowników poprzez wdrażanie nowych technologii i dokształcanie, wyrównać szanse zawodowe kobiet i mężczyzn oraz pomóc w integracji osób starających się o status uchodźcy. Warunkiem udziału w Inicjatywie EQUAL jest przystąpienie do konkursu projektów. Projekt powinien być przygotowany przez kilka instytucji (tzw. Partnerstwa na rzecz Rozwoju), które chcą połączyć środki i działania, aby znaleźć innowacyjne rozwiązanie wybranego przez siebie zagadnienia. Na wdrażanie programu w Polsce w okresie 2004-2008 przewidziano łącznie 133,99 miliony Euro z Europejskiego Funduszu Społecznego i 44,64 miliony Euro z krajowego budżetu. BKKK pełni rolę Krajowe Struktury Wsparcia.

- Program wizyt studyjnych – w ramach którego, przy współpracy z Europejskim Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego (CEDEFOP), organizowane są poza wspomnianymi wizytami, warsztaty dla ekspertów i seminaria tematyczne związane z kształceniem i szkoleniem zawodowym. Program przeznaczony jest dla osób związanych zawodowo z problematyką kształcenia i szkolenia zawodowego z krajów Unii Europejskiej, EFTA oraz krajów kandydujących.
- Narodowe Obserwatorium Kształcenia i Szkolenia Zawodowego – utworzone zostało w 1996 roku z inicjatywy Europejskiej Fundacji Kształcenia. Zespół Obserwatorium gromadzi i analizuje dane na temat systemu kształcenia zawodowego, potrzeb edukacyjnych oraz rynku pracy. Do jego głównych zadań należy: analizowanie systemu kształcenia zawodowego i określanie kierunków jego rozwoju, określanie potrzeb i narodowych priorytetów w zakresie kształcenia zawodowego, utrzymywanie międzynarodowej współpracy, wymiana informacji i doświadczeń na temat reformy systemu edukacji.
- Forum Poradnictwa Zawodowego - powołane przy BKKK, ma na celu wypracowanie rozwiązań systemowych, które określą przede wszystkim potrzeby i narodowe priorytety w kwestii poradnictwa zawodowego, zgodnie ze strategią przyjętą przez państwo. Do zadań Forum należy także prezentowanie stanowisk doradców zawodowych, wymiana doświadczeń i integracja kadry, rozszerzanie współpracy doradców zawodowych w Polsce z doradcami krajów Unii Europejskiej.
- Współpraca bilateralna – w której BKKK odgrywa rolę pośrednika przy rekrutacji kandydatów na szkolenia w Japonii oraz zatwierdza przyjazdy młodych ekspertów – wolontariuszy przysyłanych do Polski, jak również pełni rolę punktu kontaktowego programu Linking up for mobility in Europe, który umożliwia uzyskanie finansowania praktyk zawodowych w norweskich przedsiębiorstwach.
- Centrum Informacji i Dokumentacji – pomocne w nawiązywaniu współpracy międzynarodowej, przede wszystkim prowadzi działania informacyjno-promocyjne oraz wydawnicze. Udostępnia publikacje z dziedziny kształcenia i szkolenia zawodowego, a także wydaje m.in. „Informator o studiach europejskich w Polsce", „Informator o szkołach biznesu w Polsce".

Biuro Programów Wiejskich (BPW)

Wspiera przemiany i pomaga mieszkańcom wsi w przygotowaniach do działania w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej. Informuje, edukuje, analizuje.

Biuro Programów Wiejskich zakończyło już swój pierwszy program „Agrolinia 2000", którego celem był rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywizacja wiejskich społeczności. Kontynuowane są jeszcze dwa elementy programu:

- inwestycyjne i pakietowe kredyty dla sektora rolnego oraz linia kredytowa dla małych i średnich przedsiębiorstw na wsi,
- wsparcie szkoleniowe dla sektora banków spółdzielczych.

Obecne działania Biura Programów Wiejskich skupiają się na prowadzeniu trzech programów:

- Agro – Info czyli stworzenie sprawnego systemu, który dostarczy społecznościom wiejskim, przede wszystkim rolnikom, informacji związanych z członkostwem Polski w strukturach unijnych.
- Agro – Smak czyli Polsko – Amerykański Projekt Rozwoju Produktów Lokalnych, który ma na celu wspieranie lokalnych produktów żywnościowych. Projekt finansowany ze środków CPF, pochodzących z pomocy rządu Stanów Zjednoczonych, stanowi dla mieszkańców wsi szansę na dodatkowe źródło dochodu. W jego ramach przewidywane są szkolenia, seminaria, wyjazdy studyjne i prace eksperckie, które w efekcie przyczynią się do zbudowania w Polsce systemu wsparcia lokalnych produktów. Produktów odpowiedniej jakości, opatrzonych certyfikatami i wspartych promocją, rodem z polskiego dziedzictwa kulinarnego.
- Agrolinia czyli program będący kontynuacją niektórych elementów Programu Agrolinii 2000, realizowanego w latach 1996 – 2003. Biuro Programów Wiejskich rozpoczęło realizację nowej Agrolinii jesienią 2003 roku. Program Agrolinia składa się z następujących komponentów: linii kredytowej na inwestycje w sektorze rolno-spożywczym, działań wspierających, adresowanych przede wszystkim do banków spółdzielczych oraz społeczności wiejskich i organizacji działających na rzecz wsi(pomoc dla banków spółdzielczych w funkcjonowaniu w warunkach akcesji, przygotowanie nowej edycji bazy „AGRINPOL" – systemu informacji przygotowanie społeczności wiejskich do działań typu LEADER).

Euro Info Centre (EIC)

Komisja Europejska uruchomiła sieć EIC w 1987 roku. Dzisiaj w ramach tej sieci funkcjonuje blisko 300 ośrodków Euro Info Centre w 37 krajach Europy i basenu Morza Śródziemnego. W Europie Środkowej i Wschodniej jest ich 50, w tym 12 w Polsce. EIC przygotowuje małe i średnie polskie przedsiębiorstwa do funkcjonowania na Wspólnym Rynku Unii Europejskiej. Biura EIC działają przy rozmaitych instytucjach około biznesowych (izbach przemysłowo-handlowych, fundacjach, agencjach rozwoju przedsiębiorczości, organizacjach biznesowych), które wspólnie z Komisją Europejską finansują działalność ośrodka.

Polska sieć Euro Info Centre oferuje:

- informacje o prawie europejskim, normach technicznych oraz zmianach w prawie polskim, wynikających z przystosowania do przepisów Unii Europejskiej,
- dane o gospodarkach krajów UE,
- porady dotyczące sposobów rozwinięcia działalności eksportowej,
- kontakty z firmami UE, zainteresowanymi współpracą,
- informacje o programach europejskich dostępnych dla przedsiębiorstw,
- możliwość udziału w organizowanych przez EIC szkoleniach, seminariach, targach, misjach handlowych, wideo konferencjach,
- informacje o programach pomocowych skierowanych do małych i średnich przedsiębiorstw;
- publikacje z dziedziny prawa europejskiego, informatory gospodarcze, biuletyn informacyjny.

Euro Info Centre prowadzi bazę danych polskich i europejskich firm zainteresowanych wymianą. Oferty współpracy są szeroko dystrybuowane w całej Europie poprzez wewnętrzną sieć VANS, bazy danych izb, stowarzyszeń gospodarczych oraz comiesięczne biuletyny Euro Info Centre. Ważną inicjatywą EIC jest cykl seminariów prowadzony pod nazwą Klub Eksportera, który jest przeznaczony dla przedsiębiorców zainteresowanych rozpoczęciem działalności eksportowej lub pragnących pogłębić wiedzę w tej dziedzinie.

20.3.3 Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund

Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej została utworzona i zarejestrowana w sądzie uzyskując osobowość prawną jako organizacja pozarządowa (NGO : non-governmental organization) w dniu 4 stycznia 1990 r. Statutowym celem Funduszu jest rozwój wsi polskiej w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej obszarów wiejskich, restrukturyzacji rolnictwa poprzez rozwój pozarolniczej małej i średniej przedsiębiorczości na terenach wiejskich oraz w sferze edukacji i społeczno-gospodarczego rozwoju lokalnych społeczności, ułatwiającego procesy integracyjne z Unią Europejską oraz współpracę i korzystanie ze środków pomocowych krajowych i zagranicznych.

Cele statutowe Funduszu realizowane w ramach czynnych linii kredytowych generalnie wpisują się w zakres przedmiotowy trzech spośród czterech funduszy strukturalnych, tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, oraz odpowiadających im Sektorowych Programów Operacyjnych (SPO). W związku z tym preferencyjne kredyty Funduszu jako organizacji pozarządowej, mogą wspierać absorbcję środków pomocowych UE, uzupełniając wymagany wkład własny inwestorów i antycypując czasowo (kredytowanie pomostowe) dotacje refundowane ze środków funduszy strukturalnych w ramach prefinansowania dotowanych zadań.

Obecnie Fundusz realizuje dwanaście regularnych programów operacyjnych, obejmujących dziesięć preferencyjnych linii kredytowych w zakresie infrastruktury wiejskiej i pozarolniczej małej przedsiębiorczości, oraz dwa ograniczone programy subwencyjne w zakresie ochrony zdrowia i ochrony środowiska.

Kredyty w zakresie infrastruktury wiejskiej:

kredyty na inwestycje z zakresie wiejsko – gminnych szkół podstawowych, gimnazjów i liceów oraz zawodowych szkół rolniczych:

- przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje z zakresu oświaty wiejskiej zlokalizowane na wsi i w miastach do 10 tys. mieszkańców, związane z: budową, modernizacją, adaptacją i wyposażeniem inwestycyjnym (z wyłączeniem środków transportu) wiejsko-gminnych szkół podstawowych, gimnazjów i liceów oraz zawodowych szkół rolniczych, budową, modernizacją i adaptacją towarzyszącej infrastruktury szkolno – oświatowej obejmującej szkolne obiekty sportowo-rekreacyjne, ogrodzenia tych obiektów, obiekty magazynowo-gospodarcze i inne niezbędne urzadzenia towarzyszące obiektom wymienionym powyżej;
- do ubiegania się o kredyt uprawnione są: gminy wiejskie i miejsko – wiejskie, spółki handlowe, o których mowa w art. 1 par. 2 ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe (fundacje i stowarzyszenia) posiadające osobowość prawną, powiaty ziemskie – tylko w zakresie różnych typów rolniczych szkół zawodowych;
- kredyty mogą być udzielane do wysokości 70%wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 600 tys. zł.; kredyt może być przyznany tylko w przypadku, gdy inwestor posiada – z uwzględnieniem ewentualnego kredytu Fundacji – pełne, udokumentowane pokrycie finansowe zadania inwestycyjnego, a inwestycja jest w trakcie realizacji, co wyklucza dotowanie inwestycji już zakończonej i/lub refundacji nakładów poniesionych przed datą podpisania umowy kredytu;
- kredyty udzielane są na maksymalny okres do 5 lat, włączając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie dłuższy niż 12 miesięcy;
- oprocentowanie kredytów jest równe stopie redyskonta weksli NBP, jednak nie może być niższe, niż 4% rocznie.

kredyty na inwestycje w zakresie budowy, modernizacji i remontu dróg publicznych, gminnych i powiatowych, leżących na terenach zamiejskich,

- przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje/roboty drogowe związane z budową,

modernizacją i/lub remontem dróg publicznych gminnych i powiatowych, leżących na obszarach zamiejskich, gmin wiejskich, gmin miejsko – wiejskich, wiejsko – miejskich oraz powiatów ziemskich;

- do ubiegania się o wyżej wymieniony kredyt uprawnione są: gminy wiejskie i miejsko – wiejskie, będące inwestorami dróg gminnych, powiaty ziemskie będące inwestorami dróg powiatowych,
- kredyty mogą być udzielane do wysokości 70% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 300 tys. zł; kredyt może być przyznany tylko w przypadku, gdy inwestor posiada – z uwzględnieniem ewentualnego kredytu Fundacji - pełne, udokumentowane pokrycie finansowe zadania inwestycyjnego;
- kredyty udzielane są na maksymalny okres do 3 lat, włączając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie dłuższy niż 6 miesięcy;
- oprocentowanie kredytów jest równe stopie redyskonta weksli NBP, jednak nie może być niższe, niż 4% rocznie.

<u>kredyty na inwestycje w zakresie zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę,</u>

- przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje z zakresu zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę, zlokalizowane na wsi i w miastach do 10 tys. mieszkańców, związane z: budową lub modernizacją sieci wodociągowej wiejskiej – tylko w przypadku istnienia funkcjonującej stacji wodociągowej, budową lub modernizacją stacji wodociągowych - tylko w przypadku istnienia sieci wodociągowej, gdy budowa/modernizacja stacji warunkuje przywrócenie stanu pierwotnego lub podłączenie kolejnych odbiorców wody, inwestycje wymienione powyżej, realizowane łącznie, tzn. obejmujące łącznie ujęcie wody i stację wodociągową;
- do ubiegania się o kredyt uprawnione są wyłącznie gminy wiejskie i wiejsko – miejskie, będące inwestorami inwestycji z zakresu zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę;
- kredyty mogą być udzielane do wysokości 70% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 400 tys. zł. kredyt może być przyznany tylko w przypadku, gdy inwestor posiada – z uwzględnieniem ewentualnego kredytu Fundacji – pełne, udokumentowane pokrycie finansowe zadania inwestycyjnego;
- kredyty udzielane są na maksymalny okres do 4 lat, włączając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie dłuższy niż 9 miesięcy;
- oprocentowanie kredytów jest równe stopie redyskonta weksli NBP, jednak nie może być niższe, niż 4% rocznie.

<u>kredyty na inwestycje w zakresie zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych na terenach wiejskich,</u>

- przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje w zakresie zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków, o całkowitej wartości kosztorysowej inwestycji do 5 mln zł, zlokalizowane na wsi i w miastach do 10 tys. mieszkańców, związane z budową, modernizacją i wyposażeniem inwestycyjnym: oczyszczalni ścieków komunalnych, kanalizacji ściekowej do odprowadzania i transportu ścieków komunalnych, mniejszych zadań inwestycyjnych wymienionych powyżej, realizowanych łącznie, tzn. obejmujących zarówno oczyszczalnie ścieków komunalnych jak i kanalizację ściekową;
- do ubiegania się o kredyt uprawnione są wyłącznie gminy wiejskie i wiejsko – miejskie oraz związki komunalne tych gmin, będące inwestorami inwestycji z zakresu odprowadzania
  i oczyszczania ścieków.
- kredyty mogą być udzielane do wysokości 70% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 600 tys. zł; kredyt może być przyznany tylko w przypadku, gdy inwestor posiada – z uwzględnieniem ewentualnego kredytu Fundacji – pełne, udokumentowane pokrycie finansowe zadania inwestycyjnego;

- kredyty udzielane są na maksymalny okres do 5 lat, włączając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie dłuższy niż 12 miesięcy;
- oprocentowanie kredytów jest równe stopie redyskonta weksli NBP, jednak nie może być niższe, niż 4% rocznie.

kredyty na inwestycje w zakresie ochrony zdrowia na terenach wiejskich,

- przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje dotyczące obiektów przeznaczonych na udzielanie świadczeń zdrowotnych przez niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej zlokalizowane na wsi i w miastach do 10 tys. mieszkańców, obejmujące: zakup, budowę, modernizację i adaptację budynków przeznaczonych na udzielanie świadczeń zdrowotnych, zakup specjalistycznego sprzętu medycznego o charakterze środka trwałego na potrzeby prowadzonej działalności w zakresie udzielanych świadczeń zdrowotnych;
- do ubiegania się o kredyt uprawnione są następujące podmioty tworzące niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i posiadające zdolność kredytową: jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną, osoby fizyczne;
- kredyty mogą być udzielane do wysokości 70% wartości kosztorysowej netto zadania inwestycyjnego, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może przekroczyć 500.000 z; kredyt może być przyznany tylko wtedy, jeśli inwestor posiada – łącznie ze środkami Funduszu – pełne, udokumentowane pokrycie finansowe zadania; w przypadku wznowienia realizacji inwestycji wcześniej rozpoczętej i przerwanej, do celów ustalenia kwoty kredytu przyjmuje się wyłącznie wartość kosztorysową prac inwestycyjnych planowanych do dalszej realizacji;
- kredyty mogą być udzielane na okres do 5 lat, włączając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie dłuższy niż 12 miesięcy, liczony od pierwszej transzy kredytu.
- oprocentowanie kredytu jest równe stopie redyskonta weksli NBP w danym okresie czasu, jednak nie może być niższe niż 4% w stosunku rocznym od kwoty wykorzystanego kredytu.

kredyty na inwestycje w zakresie tworzenia gminnych pracowni internetowych na terenach wiejskich.

- przedmiotem kredytowania mogą być przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, zmierzające do utworzenia na terenie wsi i miast do 15 tys. mieszkańców – w oparciu o istniejącą już bazę lokalową z łączem umożliwiającym korzystanie z internetu (np. obiekty domów kultury, świetlic wiejskich, nie użytkowanych obiektów oświatowych, itp., z połączeniem telefonicznym) – Gminnych Pracowni Internetowych (GPI) w ilości do 10 stanowisk komputerowych przypadających na jedną pracownię;
- do ubiegania się o kredyt uprawnione są gminy wiejskie i miejsko – wiejskie;
- kredyty mogą być udzielane do wysokości 90% wartości kosztorysowej inwestycji, jednakże maksymalna jednostkowa kwota kredytu nie może być wyższa niż 60 tys. zł; kredyt może być przyznany tylko w przypadku, gdy inwestor posiada – z uwzględnieniem kredytu Counterpart Fund – pełne, udokumentowane pokrycie finansowe zadania inwestycyjnego;
- kredyty udzielane są na maksymalny okres do 3 lat, włączając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie dłuższy niż 12 miesięcy;
- oprocentowanie kredytów wynosi 0,78 stopy redyskonta weksli NBP, jednak nie mniej niż 4% rocznie;
- warunkiem udzielenia kredytu jest złożenie przez gminę pisemnego zobowiązania, że zakupiony przy udziale kredytu Funduszu sprzęt komputerowy pozostanie jej własnością w okresie minimum 2 lat i będzie w tym czasie udostępniany nieodpłatnie ogółowi mieszkańców w ramach działalności GPI, co oznacza, że koszty eksploatacyjne nie będą obciążały użytkowników GPI.

Kredyty w zakresie pozarolniczej działalności gospodarczej:

Kredyty na przedsięwzięcia w zakresie małej i średniej przedsiębiorczości na terenach wiejskich tworzące nowe miejsca pracy dla bezrobotnych

- przedmiotem kredytowania mogą być nakłady inwestycyjne związane z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych w zakresie małej przedsiębiorczości na terenach wiejskich lub w miastach do 15 tys. mieszkańców, obejmujące: zakup, budowę, rozbudowę, modernizację lub adaptację obiektów produkcyjno – handlowo – usługowych, wyposażenie inwestycyjne tych obiektów w maszyny, urządzenia, sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem, oraz ręczne narzędzia pracy, w tym również w środki transportowe jednoznacznie związane z realizowanym przedsięwzięciem;
- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: rolnicy i członkowie ich rodzin oraz inne osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, zamieszkałe na obszarze objętym kredytowaniem, spółki handlowe, o których mowa w art. 1 par. 2 ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, działające na obszarze objętym kredytowaniem, osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą oraz spółki handlowe, o których mowa w art. 1 par. 2 ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, spoza obszaru objętego kredytowaniem, ale tylko w przypadku, gdy inwestycja jest realizowana na terenie objętym kredytowaniem, osoby fizyczne rozpoczynające pozarolniczą działalność gospodarczą – na utworzenie miejsca pracy dla siebie, o ile wykażą, że były rolnikami, bądź były bezrobotnymi w ciągu ostatniego miesiąca przed złożeniem wniosku kredytowego;
- kredyty mogą być udzielane do wysokości 80% wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego, a pozostałe 20% stanowią środki własne inwestora;
- maksymalne jednostkowe kwoty kredytu nie mogą przekroczyć: 30.000 zł na jedno miejsce pracy powstające w wyniku realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnego, 360.000 zł na jedno zadanie inwestycyjne;
- kredyty mogą być udzielane na okres do 5 lat wliczając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie przekraczający 1 roku;
- oprocentowanie kredytów jest równe stopie redyskonta weksli NBP, jednak nie może być niższe, niż 4% rocznie.

Kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki

Kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne w zakresie ochrony i wykorzystania obiektów dziedzictwa kulturowego

- przedmiotem kredytowania mogą być zadania o charakterze inwestycyjnym odnoszące się do obiektów dziedzictwa kulturowego, zlokalizowanych na terenach wiejskich (wsie i miasta do 15 tys. mieszkańców), które: kwalifikowane są przez instytucję zarządzającą lub wdrażającą do obiektów dziedzictwa kulturowego, mają podstawowe znaczenie dla kultury narodowej, regionalnej i znajdują się w rejestrach zabytków, mają istotne znaczenie dla kultury regionalnej i objęte są wojewódzkimi listami obiektów dziedzictwa kulturowego;
- o kredyt mogą ubiegać się: gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, powiaty ziemskie, spółki prawa handlowego, inne jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej lecz posiadające zdolność prawną, osoby fizyczne;
- kredyty mogą być udzielane do 70% wartości kosztorysowej netto inwestycji, jednakże jednostkowa, maksymalna kwota kredytu nie może przekroczyć 300.000 zł; pozostałą część nakładów inwestycyjnych stanową środki własne inwestora w postaci zgromadzonej gotówki oraz/lub w formie objętej kosztorysem, wycenionej robocizny własnej inwestora, zakupionych materiałów, sprzętu itp.;
- kredyty mogą być udzielane na okres do 5 lat, wliczając w to okres karencji w spłacie kwoty kredytu nie przekraczający 1 roku;
- Oprocentowanie kredytów płacone przez kredytobiorcę jest równe stopie redyskonta weksli

NBP w danym okresie czasu, jednak nie może być niższe niż 4% w stosunku rocznym od kwoty wykorzystanego kredytu.

Mikrokredyty na pozarolniczą działalność na terenach wiejskich

- podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt: rolnicy i członkowie ich rodzin, bezrobotni i inne osoby fizyczne rozpoczynające lub wykonujące działalność gospodarczą, spółki osobowe, o których mowa w art. 4 par. 1 ust. 1 ustawy z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych;
- mikrokredyty mogą być udzielane w wysokości do 20 tys. zł, na okres do 24 miesięcy, wliczając w to okres karencji w spłacie kwoty mikrokredytu nie przekraczający 3 miesięcy;
- oprocentowanie mikrokredytów jest równe stopie redyskonta weksli NBP, jednak nie może być niższe, niż 4% rocznie.

Subwencje w zakresie infrastruktury wiejskiej:

Fundusz udziela dotacji na następujące cele:
ochrona zdrowia na terenach wiejskich - w zakresie:

- zakupu, budowy, modernizacji, adaptacji oraz wyposażenia publicznych zakładów opieki zdrowotnej, prowadzonych w formie jednostek lub zakładów budżetowych, utworzonych przez gminę lub związek międzygminny na terenach wiejskich,
- zakupu, budowy, modernizacji i adaptacji budynków przeznaczonych na udzielanie świadczeń zdrowotnych, z zastrzeżeniem, że obiekt ten pozostanie własnością gminy przez okres co najmniej 5 lat licząc od daty zakończenia zadania inwestycyjnego objętego wnioskiem dotacyjnym i będzie w tym czasie wynajmowany lub udostępniany przez gminę na podstawie odrębnej na rzecz: samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, utworzonego przez gminę lub związek/ porozumienie międzygminne, niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej pod warunkiem, że świadczenia zdrowotne udzielane przez ten podmiot są objęte umową z Narodowym Funduszem Zdrowia lub z jego następcami prawnymi.
- zakupu przez gminę lub związek/porozumienie międzygminne specjalistycznego sprzętu medycznego, który pozostanie własnością gminy w okresie co najmniej równym okresowi amortyzacji środka, określonemu w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych, i będzie w tym czasie przekazany do użytkowania na podstawie odrębnej umowy na rzecz: samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, utworzonego przez gminę lub związek/ porozumienie międzygminne, niepublicznego zakładu opieki zdrowotnej pod warunkiem, że świadczenia zdrowotne udzielane przez ten podmiot są objęte umową z Narodowym Funduszem Zdrowia lub z jego następcami prawnymi.

ochrona środowiska na terenach wiejskich, obejmująca:

- budowę i wyposażenie (kompaktory, wagi, urządzenia do sortowania i inne specjalistyczne urządzenia) gruntowych składowisk odpadów wiejskich,
- zakup kontenerów (pojemników) do gromadzenia odpadów (z wyłączeniem koszy na śmieci, worków foliowych itp.) na terenach wiejskich z zastrzeżeniem, że kontenery (pojemniki) zakupione ze środków Funduszu będą stanowiły własność inwestora.

O przyznanie dotacji na inwestycje związane z ochroną zdrowia i ochroną środowiska mogą się ubiegać gminy wiejskie i miejsko - wiejskie oraz właściwe organy związków i porozumień międzygminnych tych gmin będące samodzielnymi inwestorami obiektów ochrony zdrowia i ochrony środowiska na terenach wiejskich. Dotacje mogą obejmować wyłącznie zadania, które spełniają następujące warunki:

- inwestor posiada stosowną dokumentację techniczno-kosztorysową zadania,
- inwestor posiada środki finansowe (własne i obce), pokrywające co najmniej 70%wartości kosztorysowej zadania, co z uwzględnieniem wnioskowanej dotacji Funduszu gwarantuje

pełne, udokumentowane pokrycie finansowe zadania inwestycyjnego, warunkujące jego terminową realizację,
- realizacja zadania w zakresie robót budowlano-montażowych, z wyłączeniem przedsięwzięć do 20 tys. zł oraz zakupów, powinna być zaawansowana rzeczowo i finansowo co najmniej w 50%, co powinno być potwierdzone na wniosku o dotację przez właściwe jednostki organizacyjne, tj. w przypadku ochrony zdrowia - przez władze gminy i właściwego kierownika (właściciela) Zakładu Opieki Zdrowotnej (ZOZ), w przypadku ochrony środowiska – przez władze gminy i właściwy urząd ochrony środowiska.
- termin zakończenia zadania nie może być dłuższy niż 12 miesięcy od daty przyznania dotacji.

Wysokość dotacji ze środków Funduszu w wyżej wymienionych przypadkach nie może przekraczać 30% wartości kosztorysowej netto inwestycji, a dla przedsięwzięć o wartości do 20 000 zł maksymalna wysokość dotacji nie może przekraczać 50% kosztów netto inwestycji. W kwocie bezwzględnej jednostkowa kwota dotacji na jedno zadanie inwestycyjne, bez względu na jego wielkość, etapy realizacji oraz ilość podmiotów uczestniczących w realizacji wspólnego przedsięwzięcia nie może przekraczać:
- 100 tys. zł w przypadku, gdy inwestycję realizuje jedna gmina
- 20 tys. zł w przypadku, gdy inwestycję realizuje związek/ porozumienie międzygminne

Inwestycja powinna być w trakcie realizacji, co wyklucza dotowanie inwestycji już zakończonej, refundacji poniesionych kosztów, kar umownych itp.

20.3.4 Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA

Sektorowy Program Operacyjny "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich" określa strategię oraz kierunki działań w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Program operacyjny wdrażany będzie na terenie całego kraju w latach 2004 - 2006, przy założeniu, że realizacja płatności odbywać się będzie do końca 2008 roku. Źródłem finansowania będą środki publiczne: budżetu państwa, budżetów samorządów regionalnych i lokalnych oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie - Sekcja Orientacji (EAGGF), a w niektórych projektach również środki własne beneficjentów.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowujący i nadzorujący realizację Programu Operacyjnego, zobowiązał Fundację do udziału w pracach nad przygotowaniem dokumentów Programu i we wdrażaniu wybranych działań. Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA została powierzona rola instytucji wdrażającej dla działań: 1.3 - "Szkolenia", 1.4 - "Wsparcie doradztwa rolniczego" oraz 2.7 - "Pilotażowy Program Leader+".

Działanie 1.3 - "Szkolenia". W ramach działania wspierane będą projekty polegające na realizacji szkoleń dla rolników i innych osób pracujących w rolnictwie. Szkolenia będą miały na celu podwyższenie poziomu wiedzy i umiejętności osób zaangażowanych w działalność rolniczą lub leśną. Podmiotem zgłaszającym projekt (wnioskodawcą), realizującym go oraz uzyskującym środki finansowe, jest instytucja lub podmiot prowadzący działalność szkoleniową. Beneficjentem ostatecznym działania są rolnicy i inne osoby pracujące w rolnictwie, na rzecz których będą organizowane i prowadzone szkolenia. Wsparcie finansowe, wynoszące ogółem w latach 2004 – 2006 20 mln. euro, będzie udzielane na realizację projektów szkoleniowch z następujących zagadnień:
- ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym lub produkcją leśną;
- podejmowanie nowych, rynkowo zorientowanych kierunków produkcji rolnej;
- technologie produkcji rolniczej lub leśnej;
- poprawa jakości i higieny produkcji oraz bezpieczeństwa produkcji;
- poprawa warunków utrzymania zwierząt;
- ochrona środowiska naturalnego;
- upowszechnianie zasad zwykłej dobrej praktyki rolniczej;

- programy rolnośrodowiskowe, w tym rolnictwo ekologiczne.

Działanie 1.4 - "Wsparcie doradztwa rolniczego". W ramach działania wspierane będą projekty dotyczące świadczenia usług doradczych na rzecz rolników, zainteresowanych uzyskaniem pomocy w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, instrumentów towarzyszących WPR oraz Polityki Strukturalnej. Podmiotem zgłaszającym projekt (wnioskodawcą), realizującym go oraz uzyskującym środki finansowe, jest instytucja lub podmiot świadczący usługi w zakresie doradztwa rolniczego lub leśnego. Beneficjentem ostatecznym są rolnicy i inne osoby pracujące w rolnictwie, na rzecz których prowadzone będą bezpłatnie następujące rodzaje usług doradczych:

- pomoc w przygotowywaniu wniosków o płatności bezpośrednie, wniosków o dofinansowanie projektów, wniosków o refundację, projektów przedsięwzięć oraz planów rozwoju gospodarstwa;
- pomoc doradcza niezbędna w trakcie realizacji projektu;
- organizacja doradztwa grupowego dla rolników;
- wykorzystanie, w ramach usług doradczych, przygotowywanych ulotek informacyjnych.

Wsparcie finansowe, wynoszące ogółem w latach 2004-2006 53,75 mln. euro, będzie udzielane na realizację projektów doradczych obejmujących doradztwo (indywidualne lub grupowe) dotyczące zasad i trybu ubiegania się o środki finansowe w ramach:

- Wspólnej Polityki Rolnej – pomoc w przygotowywaniu wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich do gruntów rolnych lub o przyznanie płatności z tytułu wsparcia działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania;
- następujących działań Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich: wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, renty strukturalne, wspieranie gospodarstw niskotowarowych, wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i dobrostanu zwierząt, zalesianie gruntów rolnych, dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej, grupy producentów rolnych;
- następujących działań Sektorowego Programu Operacyjnego: inwestycje w gospodarstwach rolnych, ułatwianie startu młodym rolnikom, różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów.

Działanie 2.7 - "Pilotażowy Program Leader+". Realizacja działania ma na celu przygotowanie społeczności wiejskich do wdrażania Inicjatywy Wspólnotowej wspomagającej wdrażanie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich. Pilotażowy Program Leader+ sprzyjać będzie lepszemu wykorzystaniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich, poprawie ich konkurencyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także przyczyni się do aktywizacji oraz współpracy mieszkańców wsi. W ramach Sektorowego Programu Operacyjnego "Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego i Rozwój Obszarów Wiejskich" na Pilotażowy Program Leader+ przeznaczono 19 mln. euro.

20.4 Unijne środki pomocowe

Fundusze strukturalne są instrumentami finansowymi, przy pomocy których Unia Europejska realizuje politykę spójności społecznej i gospodarczej. Polityka ta polega na redukowaniu różnic w stopniu rozwoju pomiędzy poszczególnymi regionami Unii i zmniejszaniu zacofania regionów najmniej uprzywilejowanych. Poziom rozwoju danego regionu mierzony jest za pomocą dwóch podstawowych wskaźników:

- wielkości produktu krajowego brutto na głowę mieszkańca (PKB per capita); produkt krajowy brutto to wartość wszystkich dóbr i usług wytworzonych na danym obszarze w określonym okresie czasu; dla celów statystycznych najczęściej wykorzystuje się dane roczne; w celu porównania danych dla różnych państw, wielkość PKB podaje się w dolarach; różnice w wielkości PKB pomiędzy regionami Unii Europejskiej są znaczne;

gdyby odnieść wielkość PKB wytwarzanego w polskich województwach do średniej dla Unii Europejskiej, okazałoby się, że wynosi ona od około 30% w województwach wschodnich, do ponad 50% województwie mazowieckim;
- stopy bezrobocia.

Wydatki na politykę spójności społeczno-gospodarczej stanowią jeden z największych elementów w strukturze wydatków budżetu Unii Europejskiej. W latach 2000 – 2006 (budżet Unii Europejskiej jest planowany w perspektywie kilkuletniej) przewiduje się przeznaczenie 195 mld Euro na fundusze strukturalne. Środki te będą wydatkowane na trzy kategorie zadań:

Finansowanie działań w ramach trzech podstawowych celów polityki spójności

Na finansowanie działań w ramach trzech podstawowych celów polityki spójności społeczno-gospodarczej przeznaczono 94% środków funduszy strukturalnych, czyli 183,3 mld euro.
CEL 1 – promowanie rozwoju i strukturalnego dostosowania regionów opóźnionych w rozwoju.
CEL 2 – wspieranie gospodarczej i społecznej konwersji regionów borykających się z problemami strukturalnymi.
CEL 3 – wspieranie adaptacji i modernizacji polityki i systemów kształcenia, szkoleń i zatrudnienia.

W budżecie funduszy strukturalnych jest też wydzielona specjalna pozycja na rzecz rybołówstwa (na lata 2000 – 2006 przeznaczono na ten cel łącznie 1,11 mld euro, które są w dyspozycji specjalnego Finansowego Instrumentu Sterowania Rybołówstwem).

Podział środków według krajów członkowskich w ramach poszczególnych celów oparty jest o kryteria, które umożliwiają skoncentrowanie środków finansowych w regionach borykających się z największymi problemami. W przypadku celów 1 i 2 są to: wielkość populacji mieszkającej w regionach objętych danym celem, stopień rozwoju regionu oraz skala problemów strukturalnych, zwłaszcza bezrobocia. Działania w ramach trzech celów są przygotowywane i wdrażane przez kraj członkowski, po uzyskaniu akceptacji Komisji Europejskiej. Każdy region może kwalifikować się do wsparcia tylko w ramach jednego z celów 1 lub 2. Jednocześnie region objęty celem 3 nie może równolegle otrzymywać wsparcia w ramach celu 1.

Finansowanie Inicjatyw Wspólnoty

Finansowanie inicjatyw Wspólnoty Inicjatywy Wspólnoty, w przeciwieństwie do programów realizowanych w ramach trzech celów polityki spójności UE, obejmują działania zaproponowane przez Komisję Europejską, które dotyczą wybranych polityk wspólnotowych i są realizowane na terenie danego kraju członkowskiego. Na finansowanie inicjatyw Wspólnoty przeznaczono 5,35% środków funduszy strukturalnych, czyli 10,4 mld euro.

Liczba inicjatyw Wspólnoty została zredukowana z trzynastu w latach 1994 – 1999 do czterech w latach 2000-2006. Są to:
- INTERREG - program wspierający współpracę transgraniczną, międzynarodową i międzyregionalną. Jest on finansowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, LEADER - program wspierający rozwój obszarów wiejskich, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej - Sekcja Orientacji,
- EQUAL - program współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania wszelkich form dyskryminacji na rynku pracy, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- URBAN - program gospodarczej i społecznej rewitalizacji obszarów miejskich, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W Polsce realizowana są dwie Inicjatywy Wspólnoty: programy INTERREG III oraz EQUAL.

Finansowanie działań innowacyjnych i pomocy technicznej

Działania innowacyjne obejmują studia, projekty pilotowe oraz wymianę doświadczeń i służą zwiększeniu jakości pomocy z funduszy strukturalnych w ramach poszczególnych celów. Pomoc techniczna obejmuje działania służące przygotowaniu i wdrożeniu pomocy z funduszy strukturalnych. Łącznie na finansowanie działań innowacyjnych i pomocy technicznej przeznaczono 0,65% środków Funduszy Strukturalnych, czyli 1,3 mld euro.

Istnieją cztery fundusze strukturalne:
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Socjalny,
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej,
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa.

Obok nich działa Fundusz Spójności, inaczej nazywany Funduszem Kohezji lub Europejskim Funduszem Kohezji, jest to czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii Europejskiej, których Produkt Krajowy Brutto nie przekracza 90% średniej dla wszystkich krajów członkowskich (Grecja, Portugalia, Hiszpania i Irlandia). Fundusz ten nie należy do grupy Funduszy Strukturalnych, ze względu na określony czas w którym działa. Poprzez swój charakter i cel, Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej. Realizację Funduszu Spójności zaplanowano na lata 1993 – 1999. Na szczycie UE w Berlinie postanowiono przedłużyć jego działanie do 2006 r. Podstawowym obszarem interwencji funduszu są duże projekty w zakresie ochrony środowiska oraz infrastruktury transportowej. Ponadto środki funduszu mogą być przeznaczone na pomoc techniczną związaną z przygotowaniem projektów, ich wdrażaniem i monitoringiem.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund - ERDF) powstał w 1975 roku. Była to reakcja na pogłębiające się rozbieżności w rozwoju regionów, spowodowane kryzysem gospodarczym i przystąpieniem do UE Wielkiej Brytanii i Irlandii. Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE oraz promowanie spójności gospodarczej i społecznej. Pomoc w ramach tego funduszu obejmuje inicjatywy w następujących dziedzinach:
- inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymanie stałych miejsc pracy,
- inwestycje w infrastrukturę, z uwzględnieniem tworzenia sieci transeuropejskich dla regionów objętych celem nr 1,
- inwestycje w edukację i opiekę zdrowotną w regionach objętych celem nr 1,
- rozwój potencjału lokalnego: małych i średnich przedsiębiorstw,
- działalność badawczo-rozwojowa,
- inwestycje związane z ochroną środowiska.

Fundusz ten wspiera:
- sektor produkcyjny (w tym małe i średnie przedsiębiorstwa),
- infrastrukturę, badania naukowe, rozwój technologiczny, transfer technologii,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego, turystykę, ochronę środowiska, współpracę międzynarodową, transgraniczną i międzyregionalną, ochronę dziedzictwa kulturowego.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego wspierając wybrane regiony współfinansuje realizację celów nr 1 i 2 Polityki Strukturalnej UE. W regionach Celu 1 są to inwestycje prowadzące do wzrostu potencjału gospodarczego, rozwoju, strukturalnych dostosowań oraz tworzenia i zachowania stałych miejsc pracy w tych regionach, w tym inwestycje przyczyniające się do powstania i rozwoju transeuropejskich sieci transportu, telekomunikacji i energetyki. W regionach i obszarach Celu 1 i 2 będą to inwestycje związane z regeneracją obszarów przemysłowych i wielkomiejskich oraz rewitalizacją obszarów wiejskich i zależnych od rybołówstwa: rozbudowa potencjału wewnętrznego poprzez przedsięwzięcia pobudzające i wspomagające lokalne inicjatywy mające na celu rozwój zatrudnienia oraz działalność małych i

średnich przedsiębiorstw; pomoc techniczna.

Europejski Fundusz Społeczny (European Social Fund – ESF) jest pierwszym z zastosowanych we Wspólnocie instrumentów polityki strukturalnej. Został powołany do życia na podstawie art. 123 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą (1957). Fundusz działa od 1960 roku, a jego głównym celem jest walka z bezrobociem w krajach członkowskich. Środki finansowe są przeznaczane na pomoc dla różnych regionów i grup społecznych w tym w szczególności dla pracowników zagrożonych bezrobociem długoterminowym oraz dla ludzi młodych (do 25 roku życia) wkraczających dopiero na rynek pracy. Pomoc z Europejskiego Funduszu Społecznego jest realizowana poprzez:

- organizowanie szkoleń rozwijających umiejętności zawodowe (w tym praktyk i szkoleń wewnątrzzakładowych), przez co zwiększa się możliwości pracowników na rynku pracy,
- ulepszanie systemów powszechnego kształcenia oraz dostosowywanie ich do aktualnego zapotrzebowania na rynku pracy,
- kształcenie kadr, ekspertów i personelu dydaktycznego; wspieranie pośrednictwa pracy oraz organizacji zajmujących się doradztwem i informacją zawodową,
- wspieranie programów mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy w tym zatrudnienia w małych i średnich przedsiębiorstwach,
- walkę z dyskryminacją zawodową w tym wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy,
- wspieranie grup ludzi odrzuconych i defaworyzowanych przez społeczeństwo (np. bezdomnych i uzależnionych),
- pomoc techniczną, badania naukowe i promowanie nowych technologii

Budżet Europejskiego Funduszu Społecznego wynosi na lata 2000 – 2006 około 60 miliardów euro, co stanowi około 30 procent środków przeznaczonych dla Funduszy Strukturalnych przez Unię Europejską na lata 2000 – 2006 (jest to razem prawie 195 miliardów euro).

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF) powstał w 1964 roku na mocy Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą (1957). Zajmuje się wspieraniem przekształceń struktury rolnictwa oraz wspomaganiem rozwoju obszarów wiejskich w ramach Celu 1 i 2 polityki spójności Unii Europejskiej oraz Inicjatywy Wspólnoty LEADER. Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej składa się z dwóch części:

- Sekcji Gwarancji, która finansuje wspólną politykę rolną (zakupy interwencyjne produktów rolnych, dotacje bezpośrednie dla rolników);
- Sekcji Orientacji, która wspiera przekształcenia w rolnictwie w poszczególnych państwach UE i jest instrumentem polityki strukturalnej; w ramach Sekcji Orientacji realizuje się następujące zadania:
  - rozwój i modernizacja terenów wiejskich,
  - wspieranie inicjatyw służących zmianom struktury zawodowej na wsi (w tym kształcenia zawodowego rolników i ich przekwalifikowania do innych zawodów),
  - wspomaganie działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności produktów rolnych,
  - restrukturyzacja oraz dostosowanie potencjału produkcyjnego gospodarstw do wymogów rynku,
  - pomoc przy osiedlaniu się młodych rolników,
  - wspieranie rozwoju ruchu turystycznego i rzemiosła,
  - rozwój i eksploatacja terenów leśnych,
  - inwestycje w ochronę środowiska,
  - wyrównywanie szans gospodarstw położonych na terenach górzystych i terenach dotkniętych kataklizmami.

Na Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej jest przeznaczana największa część budżetu Unii Europejskiej (w 1999 przeznaczono na ten cel 42,2 procenta budżetu). Ponadto środki Funduszu pochodzą z opłat nakładanych na importowane spoza Unii Europejskiej produkty rolne.

Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa (Financial Instrument for Fisheries Guidanc – FIFG) został utworzony w 1993 roku w ramach reformy funduszy strukturalnych. Fundusz zarządzany jest przez DG VI. Szczegółowe przepisy dotyczące tego Funduszu reguluje Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1263/99. Ten instrument polityki strukturalnej Unii Europejskiej wspiera restrukturyzację rybołówstwa państw członkowskich. Za pośrednictwem FIFG finansowane są inicjatywy w następujących dziedzinach:

- rozwój hodowli ryb,
- rozwój infrastruktury portów rybackich oraz ich wyposażenie w niezbędne zaplecze i urządzenia,
- restrukturyzacja i unowocześnienie floty rybackiej oraz metod połowu i przetwarzania ryb,
- podnoszenie konkurencyjności produktów rybnych i ich promowanie na rynku.

20.5 Programowanie pomocy

W ramach trzech celów polityki spójności społeczno-gospodarczej wstępna faza programowania składa się z trzech (cel 1) lub dwóch etapów (cel 2 i 3). Na szczeblu centralnym lub regionalnym przygotowywane są przez odpowiednie władze plany. Jeżeli pomocą w ramach celu 1 lub 2 ma być objętych kilka lub wszystkie regiony kraju członkowskiego, możliwe jest przygotowanie jednego, narodowego planu rozwoju. Plany winny zostać przekazane Komisji nie później niż cztery miesiące po przedstawieniu przez Komisję listy regionów (obszarów), spełniających kryteria celów 1 i 2. W planach powinny znaleźć się następujące elementy:

- opis bieżącej sytuacji w kontekście różnic w poziomie rozwoju i potencjału rozwojowego (cel 1), problemów restrukturyzacji w obszarach objętych celem 2 lub rozwoju zasobów ludzkich i polityki zatrudnienia w kraju członkowskim i obszarach włączonych do celu 3,
- środki finansowe zaangażowane w poprzednim okresie programowania i główne rezultaty przedsięwzięć podjętych w tym okresie,
- opis strategii dla osiągnięcia celów 1, 2 lub 3 wraz z opisem priorytetów dla każdego z tych celów,
- wskazanie planowanego przeznaczenia środków z funduszy strukturalnych, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innych instrumentów finansowych; dodatkowo dla celu 1 – indykatywna tabela finansowa podsumowująca krajowe i wspólnotowe środki finansowe alokowane dla każdego priorytetu przedstawionego w planie,
- wyniki konsultacji z partnerami,
- zarys programów operacyjnych oraz wielkość finansowego udziału poszczególnych funduszy strukturalnych.

W drugim etapie, na podstawie przedłożonych planów rozwoju, w okresie pięciu miesięcy od ich otrzymania, Komisja wraz z danym krajem członkowskim przygotuje dokument określany mianem Podstaw Wsparcia Wspólnoty (CSF – Community Support Framework). Powinien on zawierać następujące informacje:

- strategia i priorytety wspólnych działań Wspólnoty i kraju członkowskiego, skwantyfikowane w miarę możliwości cele priorytetów, ocena przewidywanego wpływu działań, ich zgodność z wytycznymi przygotowanymi przez Komisję, strategią w zakresie zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich, regionalnymi politykami kraju członkowskiego,
- charakter i czas trwania programów operacyjnych, o ile nie zostały one przedłożone razem z CSF,
- indykatywny plan finansowy wyszczególniający dla każdego priorytetu i każdego roku finansową alokację z poszczególnych Funduszy, Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz innych źródeł, a także całkowitą sumę środków publicznych i prywatnych związanych z

udziałem każdego Funduszu,
- ocena realizacji zasady subsydiarności i współfinansowania,
- .informacja na temat przejrzystości przepływu finansów,
- postanowienia dotyczące wdrażania CSF, w tym wyznaczenie przez kraj członkowski instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie CSF.

Najważniejszym dokumentem umożliwiającym trzeci etap programowania - wdrożenie Podstaw Wsparcia Wspólnoty – jest program operacyjny . Składa się on z priorytetów i działań, na których wdrożenie przeznaczone zostaną środki z funduszy strukturalnych. Zintegrowany program operacyjny oznacza program finansowany przez więcej niż jeden fundusz strukturalny. Dodatkowym dokumentem jest, przygotowywane przez kraj członkowski lub instytucję zarządzającą, uzupełnienie programu operacyjnego. Dokument ten nie jest przedmiotem negocjacji z Komisją Europejską. Uzupełnienie programu operacyjnego musi zawierać przede wszystkim:
- priorytety programu, ich spójność z CSF oraz ocenę przewidywanego oddziaływania,
- opis działań planowanych dla wdrażania priorytetów,
- plan finansowy wyszczególniający dla każdego priorytetu i roku alokację finansową z poszczególnych funduszy strukturalnych, Europejskiego Banku Inwestycyjnego, innych instrumentów finansowych oraz całkowitą sumę środków publicznych i prywatnych związanych z udziałem każdego z funduszy,
- postanowienia dotyczące wdrażania programu operacyjnego: opis działań związanych z zarządzaniem programem, opis systemów monitoringu i oceny, określenie zasad transferu środków finansowych, określenie zasad kontroli programu operacyjnego.

Programowanie pomocy w ramach inicjatyw Wspólnoty odbywa się w oparciu o wytyczne publikowane dla każdej z inicjatyw przez Komisję Europejską. Na podstawie tych wytycznych kraj członkowski przedstawia odpowiednie programy.

Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2004-2006 został przyjęty przez Radę Ministrów 14 stycznia 2003 r. Jest on kompleksowym dokumentem określającym kierunki rozwoju Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. Celem strategicznym NPR jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki. Cel ten realizowany będzie za pomocą działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym. Łączna suma środków publicznych zaangażowanych w realizację Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006 wyniesie 14 891,5 mln euro, z czego 11 368,6 mln euro (76,3% całości sumy) pochodzić będzie ze środków wspólnotowych. Środki te będą wydatkowane począwszy od roku 2004 do roku 2009, a w przypadku Funduszu Spójności nawet do 2010 r. Obok środków publicznych w realizację Narodowego Planu Rozwoju, będą zaangażowane także środki prywatne. Łączna wartość wkładu podmiotów prywatnych szacowana jest na około 1 818,0 mln euro, co podwyższa łączną sumę środków zaangażowanych w realizację NPR do 16 709,5 mln euro.

Podstawowym dokumentem wdrażającym cele NPR będą Podstawy Wsparcia Wspólnoty, a w szczególności projekty Funduszu Spójności oraz następujące programy operacyjne:
- Sektorowy Program Operacyjny Wzrost konkurencyjności gospodarki – 1,3 mld euro,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwój zasobów ludzkich – 1,27 mld euro,
- Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich – 1,05 mld euro,
- Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i przetwórstwo ryb – 0,17 mld euro,
- Sektorowy Program Operacyjny Transport - gospodarka morska – 0,62 mld euro,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego – 2,86 mld euro,
- Program Operacyjny Pomoc techniczna – 0,02 mld euro.

DOKUMENTY PROGRAMOWE W RAMACH POLITYKI STRUKTURALNEJ UE

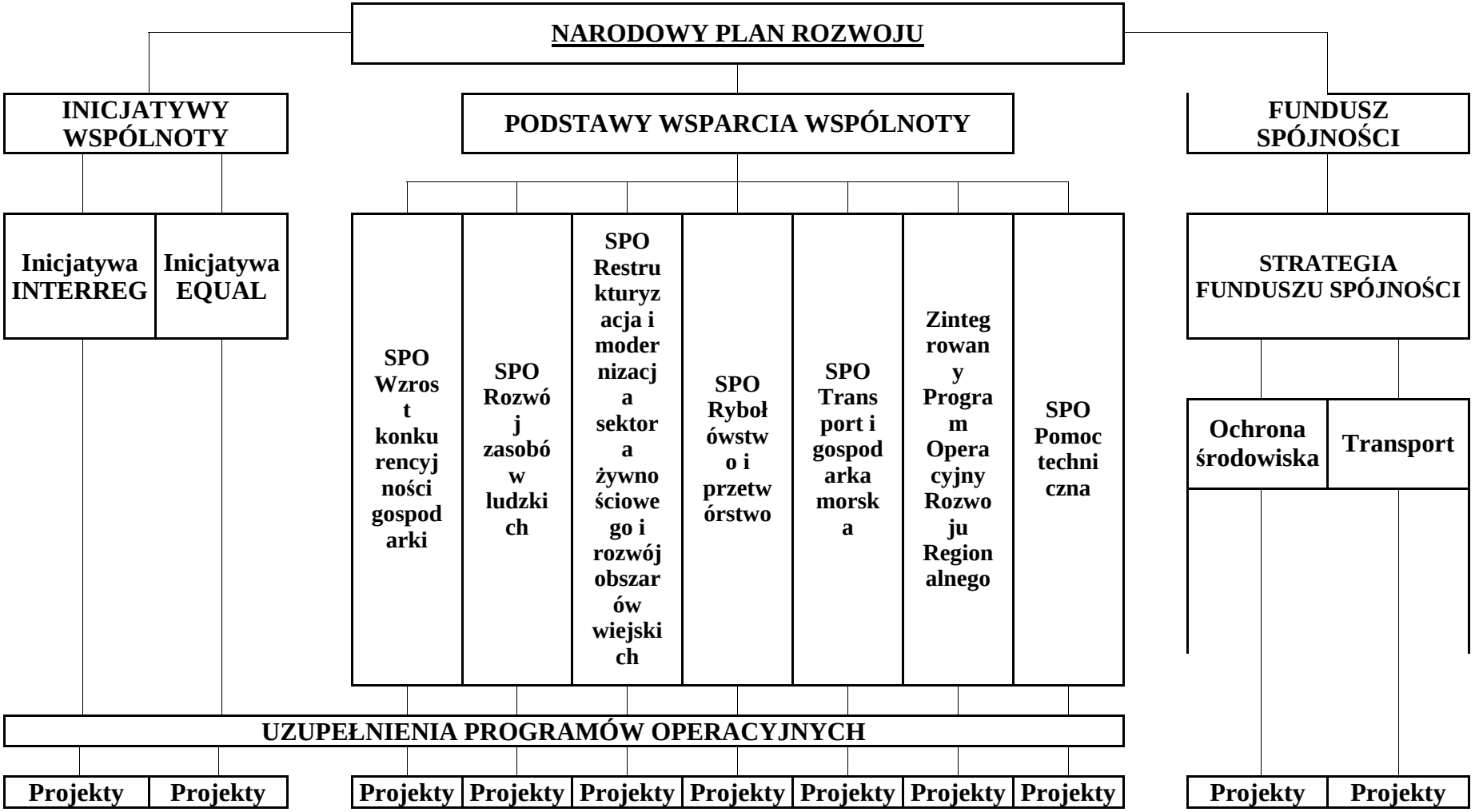

Sektorowy Program Operacyjny *Wzrost konkurencyjności gospodarki* (SPO WKG) określa kierunki realizacji polityki gospodarczej kraju z uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Jego realizacja współfinansowana będzie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1,3 mld euro). Całkowity koszt przedsięwzięć realizowanych w tym zakresie wyniesie około 2,5 mld euro. Wszystkie źródła finansowania tych inwestycji przedstawiono w tabeli 31. Celem strategicznym programu jest poprawa pozycji konkurencyjnej polskiej gospodarki funkcjonującej w warunkach otwartego rynku. Dla osiągnięcia powyższego celu proponuje się realizację dwóch priorytetów:

1. *Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu*, którego celem jest stworzenie środowiska instytucjonalnego sprzyjającego prowadzeniu działalności gospodarczej; na realizację tego priorytetu Wspólnota przewiduje przeznaczyć 606 mln euro; do osiągnięcia tych celów przyczynić mają się następujące działania:
   - wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorców (Działanie 1.1),
   - poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji (Działanie 1.2),
   - tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm (Działanie 1.3),
   - wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką (Działanie 1.4),
   - rozwój systemu dostępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych on-line (Działanie 1.5)
2. *Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim*, które osiągnąć można poprzez wsparcie inwestycji poprawiających poziom technologiczny i organizacyjny przedsiębiorstw, także w zakresie ochrony środowiska; ze środków ERDF można otrzymać około 683 mln euro; cele, jakie postawiono osiągnięte zostaną przy pomocy opisanych poniżej działań:
   - wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo (Działanie 2.1),
   - wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw (Działanie 2.2),
   - wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje (Działanie 2.3),
   - wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska (Działanie 2.4),
3. *Pomoc techniczna*, na którą przewiduje się przeznaczyć około 14,2 mln euro (wkład Wspólnoty - 10,6 mln euro, publiczne środki krajowe – 3,6 mln euro).

Głównymi beneficjentami udzielonego wsparcia będą przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu oraz instytucje naukowo-badawcze.

Tabela 32: Źródła finansowania działań w ramach SPO Wzrost konkurencyjności gospodarki (mln zł)

Priorytety	Koszty ogółem	Wkład publiczny		Środki prywatne
		ERDF	Środki krajowe	
Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu	1043,0	606,0	248,3	188,7
Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim	1488,4	683,4	284,8	520,2
Pomoc techniczna	14,2	10,6	536,7	-
RAZEM	**2545,6**	**1300,0**	**536,7**	**708,9**

Źródło: A.Jankowska, T. Kierzkowski, R. Knopik: Fundusze pomocowe dla Polski po akcesji – fundusze strukturalne i Fundusz Spójności, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2003.

Sektorowy Program Operacyjny *Rozwój zasobów ludzkich* (SPO RZL) koncentruje się na zapewnieniu warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkoleń i pracy. Wkład Wspólnoty (Europejski Fundusz Socjalny - ESF) w tym zakresie szacuje się na 1,27 mld euro. Natomiast krajowy wkład publiczny wyniesie około 485,4 mln euro. Źródła finansowania przedsięwzięć z podziałem na priorytety przedstawia tabela 32. Dla SPO RZL wyznaczono następujące priorytety:

1. *Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej*, w ramach której pomoc Wspólnoty, w wysokości 676,4 mln euro, skierowana będzie zarówno do osób bezrobotnych, jak i do osób dopiero wchodzących na rynek pracy oraz bezpośrednio zagrożonych utratą pracy; założenia tego priorytetu zostaną osiągnięte w drodze realizacji następujących działań:
   - rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy (Działanie 1.1),
   - perspektywy dla młodzieży (Działanie 1.2),
   - przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia (Działanie 1.3),
   - integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych (Działanie 1.4),
   - wspieranie integracji zawodowej i społecznej grup szczególnego ryzyka (Działanie 1.5),
   - integracja i reintegracja zawodowa kobiet (Działanie 1.6),
2. *Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy*, który ma na celu dostosowanie systemu edukacji i szkoleń do wymagań społeczeństwa, zwiększenie nakładów na wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz promocję edukacji w zakresie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i wykorzystania nowoczesnych rozwiązań technologicznych; w ramach tego priorytetu, na który EFS przewiduje przeznaczyć
   591,6 mln euro (krajowe środki publiczne – 174,1 mln euro) realizowane będą następujące działania:
   - dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy (Działanie 2.1),
   - wzmocnienie systemu edukacji ustawicznej osób dorosłych (Działanie 2.2),
   - rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości. (Działanie 2.3),
3. *Pomoc techniczna*, w ramach której Polska może otrzymać 2,4 mln euro.

Tabela 33: Źródła finansowania działań w ramach SPO Rozwój Zasobów Ludzkich (w mln euro)

Priorytety	Koszty ogółem	Wkład publiczny		Środki prywatne
		ESF	Środki krajowe	
Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej	996,2	676,4	310,4	9,4
Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy	782,7	591,6	174,1	17,0
Pomoc techniczna	3,3	2,4	0,9	-
RAZEM	**1 782,2**	**1 270,4**	**485,4**	**26,4**

Źródło: A.Jankowska, T. Kierzkowski, R. Knopik: Fundusze pomocowe dla Polski po akcesji – fundusze strukturalne i Fundusz Spójności, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2003.

Sektorowy Program Operacyjny *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich* (SPO ROL) odnosi się do instrumentów rozwoju obszarów wiejskich, finansowanych z udziałem funduszu EAGGF - Sekcja Orientacji. Wkład tego funduszu może wynieść nawet 1,055 mld euro (krajowe środki publiczne - 263,89 mln euro). Wszystkie źródła finansowania inwestycji w tym zakresie zaprezentowano w tabeli 33. Generalnym celem SPO ROL jest wsparcie przemian strukturalnych terenów wiejskich i rolnictwa poprzez cztery następujące priorytety:

1. *Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie* obejmuje następujące działania, które doprowadzą do poprawy struktur rolnych, wzmocnienia konkurencyjności gospodarstw oraz dostosowania produkcji do wymogów rynku:
   - inwestycje w gospodarstwach rolnych (Działanie 1.1),
   - ułatwienie startu młodym rolnikom (Działanie 1.2),
   - szkolenia (Działanie 1.3),
   - wsparcie doradztwa rolniczego (Działanie 1.4),
   - scalanie gruntów (Działanie 1.5),
   - gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi (Działanie 1.6),
2. *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich*, który zamierza się uzyskać m.in. poprzez kształtowanie warunków życia ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich; koszt ogólny przedsięwzięć w tym zakresie może wynieść 184,72 mln euro (wkład EAGGF – 105 mln euro, krajowe środki publiczne – 18,61 mln euro); cele tego priorytetu zostaną osiągnięte poprzez realizację następujących działań:
   - odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego (Działanie 2.1),
   - różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów (Działanie 2.2),
   - rozwój i ulepszenie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem (Działanie 2.3.),
   - przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych (Działanie 2.4),
3. *Rozwój i dostosowanie do norm WE przetwórstwa artykułów rolnych*, mające na celu przygotowanie zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego do funkcjonowania na Jednolitym Rynku Europejskim oraz zwiększenie konkurencyjności wyrobów polskiego przemysłu spożywczego na rynkach krajowym i zagranicznych; cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację działania dążącego do poprawy przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych (Działanie 3.1),
4. *Pomoc techniczna*, której koszt całkowity wyniesie około 3,75 mln euro (wkład Wspólnoty 3 mln euro)

Tabela 34. Źródła finansowania działań w ramach SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego i Rozwój Obszarów Wiejskich (mln euro).

Priorytety	**Koszty ogółem**	**Wkład publiczny**		**Środki prywatne**
		ESF	**Środki krajowe**	
Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie	1 043,75	625,00	208,75	210,00
Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	184,72	105,00	18,61	61,11
Rozwój i dostosowanie do norm WE przetwórstwa artykułów rolnych	715,56	322,00	35,78	357,78
Pomoc techniczna	3,75	3,00	0,75	-
RAZEM	**1 947,78**	**1 055,00**	**263,89**	**628,89**

Źródło: A.Jankowska, T. Kierzkowski, R. Knopik: Fundusze pomocowe dla Polski po akcesji – fundusze strukturalne i Fundusz Spójności, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2003.

Celem **Sektorowego Programu Operacyjnego *Rybołówstwo i przetwórstwo ryb* (SPO RPR)** jest racjonalizacja gospodarki zasobami wód, poprawa efektywności sektora rybackiego oraz podniesienie konkurencyjności polskiego rybołówstwa i przetwórstwa rybnego. Założenia celu strategicznego zostaną osiągnięte poprzez realizację następujących priorytetów współfinansowanych ze środków Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa (wkład FIFG wyniesie 178,465 mln euro):

1. *Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów*, obejmującego trzy działania, mające na celu trwałe wycofanie części jednostek wchodzących w skład floty rybackiej:
   - złomowanie (Działanie 1.1),
   - przeniesienie do działalności innej niż rybołówstwo (Działanie 1.2),
   - wspólne przedsiębiorstwa (Działanie 1.3),
2. *Odnowa i modernizacja statków rybackich*, w celu podwyższenia rentowności i konkurencyjności floty, a także poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy; koszt całkowity inwestycji w tej dziedzinie wyniesie około 53,1 mln euro (tabela 34); cel ten zostanie osiągnięty w drodze realizacji następujących działań:
   - budowa nowych statków (Działanie 2.1),
   - modernizacja statków rybackich (Działanie 2.2),
   - wycofanie statku z eksploatacji (Działanie 2.3),
3. *Ochrona i rozwój wodnych zasobów naturalnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe*; priorytet ten ma na celu odbudowę dróg migracji ryb dwuśrodowiskowych oraz podejmowanie kompleksowych działań ograniczających negatywny wpływ hodowli ryb i działalności zakładów przetwórczych na środowisko naturalne, modernizację portów i przystani rybackich oraz dalszy rozwój przetwórstwa rybnego; działania w tym zakresie finansowane będą przede wszystkim z budżetu UE (48,585 mln euro) oraz ze środków prywatnych (45,07 mln euro); założenia powyższe będą osiągnięte poprzez realizację następujących działań:
   - ochrona i rozwój zasobów wodnych (Działanie 3.1),
   - chów i hodowla ryb (Działanie 3.2),
   - rybackie urządzenia portowe (Działanie 3.3),
   - przetwórstwo i rynek rybny (Działanie 3.4),
   - rybołówstwo śródlądowe (Działanie 3.5),
4. *Inne działania*, służące łagodzeniu skutków utraty pracy przez rybaków oraz wsparciu działań dotyczących rozwoju rybołówstwa przybrzeżnego, tworzenia organizacji zrzeszających producentów, promocji sprzedaży ryb, a także działań innowacyjnych. Priorytet ten będzie realizowany poprzez następujące działania:
   - rybołówstwo przybrzeżne (Działanie 4.1),
   - działania społeczno – ekonomiczne (Działanie 4.2),
   - promocja (Działanie 4.3),
   - działania wśród uczestników obrotu handlowego (Działanie 4.4),

- czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe (Działanie 4.5),
- działania innowacyjne i inne (Działanie 4.6),

5. *Pomoc* techniczna, na którą zamierza się wydać 0,8 mln euro

Beneficjentami końcowymi pomocy będą przede wszystkim armatorzy statków rybackich, właściciele i dzierżawcy portów, grupy właścicieli i rodzin rybackich, rybacy, organizacje rybaków śródlądowych, właściciele gospodarstw rybackich, właściciele zakładów przetwórczych, hurtownicy, detaliści, placówki naukowo-badawcze i uczelnie.

Tabela 35: Źródła finansowania działań w ramach SPO – Rybołówstwo i przetwórstwo Ryb (w mln euro)

Priorytety	**Koszty ogółem**	**Wkład publiczny**		**Środki prywatne**
		FIFG	**Środki krajowe**	
Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów	104,00	78,00	26,00	-
Odnowa i modernizacja statków rybackich	53,10	18,60	2,70	31,8
Ochrona i rozwój wodnych zasobów naturalnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe	113,10	48,585	19,445	45,07
Inne działania	59,50	32,68	22,60	4,22
Pomoc techniczna	0,80	0,60	0,20	-
RAZEM	330,50	178,465	70,961	81,106

Źródło: A.Jankowska, T. Kierzkowski, R. Knopik: Fundusze pomocowe dla Polski po akcesji – fundusze strukturalne i Fundusz Spójności, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2003.

Sektorowy Program Operacyjny *Transport – Gospodarka Morska* (SPO TGM) ma służyć zwiększeniu spójności transportowej kraju oraz polepszeniu dostępności przestrzennej miast, obszarów i regionów Polski. Wdrażanie poszczególnych działań SPO TGM będzie finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (około 627,2 mln euro) oraz z krajowych środków publicznych (około 265,1 mln euro). Wszystkie źródła finansowania inwestycji w ramach SPO TGM przedstawiono w tabeli 35. Generalny cel zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących priorytetów:

1. *Zrównoważony gałęziowo rozwój systemu transportowego*, uzyskany poprzez stymulowanie rozwoju atrakcyjnej oferty przewozów kolejowych, morskich i multimodalnych; działania w tym zakresie finansowane będą głównie z budżetu UE (331,8 mln euro); założenia tego priorytetu będą osiągnięte poprzez następujące działania:
   - modernizacja linii kolejowych pomiędzy aglomeracjami miejskimi i w aglomeracjach miejskich (Działanie 1.1),
   - poprawa infrastruktury dostępu do portów morskich (Działanie 1.2),
   - celem działania 1.3 jest stworzenie sprawnego systemu przewozów ładunków różnymi gałęziami transportu poprzez budowę terminali transportu kombinowanego na bazie istniejącej infrastruktury kolejowej oraz dalszy ich rozwój do postaci centrów logistycznych,
2. *Bezpieczniejsza infrastruktura drogowa*, uzyskana dzięki następującym działaniom:
   - przebudowa dróg krajowych (Działanie 2.1),
   - usprawnienie przejazdów przez miasta i miejscowości (Działanie 2.2),
   - wdrażanie i monitoring środków poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (Działanie 2.3),
3. *Pomoc techniczna*, na którą zostaną poniesione koszty w wysokości 4 mln euro.

Tabela 36. Źródła finansowania działań w ramach SPO – Transport Gospodarka Morska (w mln euro).

Priorytety	Koszty ogółem	Wkład publiczny		Środki prywatne
		ERDF	Środki krajowe	
Zrównoważony gałęziowo rozwój systemu transportowego	472,00	331,80	140,20	-
Bezpieczniejsza infrastruktura drogowa	416,30	292,40	123,90	-
Pomoc techniczna	4,00	3,00	1,00	-
RAZEM	**892,30**	**627,20**	**265,10**	**-**

Źródło: A.Jankowska, T. Kierzkowski, R. Knopik: Fundusze pomocowe dla Polski po akcesji – fundusze strukturalne i Fundusz Spójności, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2003.

W ***Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego*** **(ZPORR)** określono priorytety, kierunki i wysokość środków dostępnych w ramach funduszy strukturalnych w latach 2004 – 2006 na realizację polityki regionalnej państwa. Ze strony UE realizacja ZPORR współfinansowana będzie z ESF (360 mln euro) oraz ERDF (2 509,5 mln euro). Zarówno wkład z budżetu UE, jak i pozostałe źródła finansowania przedstawiono w tabeli 36. ZPORR ma charakter komplementarny w stosunku do pozostałych programów operacyjnych. Aby skutecznie realizować główny cel ZPORR, czyli stworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów, wyodrębniono poniższe priorytety:

1. *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionów*, którego celem jest wzrost atrakcyjności wszystkich regionów jako miejsca pracy i życia; środki dla inwestycji w tym zakresie pochodzi będą głównie z ERDF (1 603,3 mln euro); powyższy cel realizowany będzie poprzez następujące działania:
   - modernizacja i rozbudowa regionalnego układu drogowego (Działanie 1.1),
   - infrastruktura ochrony środowiska (Działanie 1.2),
   - regionalna infrastruktura badawczo-edukacyjna (Działanie 1.3),
   - zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego (Działanie 1.4),
   - infrastruktura społeczeństwa informacyjnego (Działanie 1.5),
   - rozwój transportu miejskiego w aglomeracjach (Działanie 1.6),
2. *Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej oraz zasobów ludzkich*, uzyskane poprzez wspomaganie wzrostu regionu, przyspieszenie wzrostu gospodarczego oraz tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy; do szczegółowych działań należą:
   - rozwój zawodowy dostosowujący zasoby ludzkie do potrzeb regionalnego rynku pracy (Działanie 2.1),
   - reorientacja zawodowa (Działanie 2.2),
   - rozwój kadr regionalnej gospodarki (Działanie 2.3),
   - Regionalne Strategie Innowacyjne (Działanie 2.4),
   - mikroprzedsiębiorstwa (Działanie 2.5),
   - rozwój turystyki (Działanie 2.6)
3. *Rozwój lokalny*, którego celem jest aktywizacja społeczna i gospodarcza obszarów zagrożonych marginalizacją, uzyskana dzięki poniższym działaniom:
   - rozwój infrastruktury lokalnej (Działanie 3.1),
   - rewitalizacja obszarów zdegradowanych (Działanie 3.2),
4. *Pomoc techniczna*, która pochłonie około 27,5 mln euro (ERDF – 20,6 mln euro, krajowe środki publiczne – 6,9 mln euro).

Benficjentami wsparcia są samorządy województw, powiatów i gmin, stowarzyszenia oraz związki gmin i powiatów, instytucje naukowe, instytucje rynku pracy, agencje rozwoju regionalnego i instytucje wspierania przedsiębiorczości, a za ich pośrednictwem przedsiębiorstwa, w tym przede wszystkim małe i średnie

Tabela 37: Źródła finansowania działań w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (w mln euro).

Priorytety	**Koszty ogółem**	**Wkład publiczny**			**Środki prywatne**
		ERDF	**ESF**	**Środki krajowe**	
Rozbudowa i modernizacja infrstruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	2 375,5	1 603,3		705,0	67,2
Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich	1 117,1	241,9	360,0	245,5	269,7
Rozwój lokalny	878,3	643,7		214,6	20,0
Pomoc techniczna	27,5	20,6		6,9	-
RAZEM	**4398,4**	**2509,5**	**360,0**	**1172,0**	**356,9**

Źródło: A.Jankowska, T. Kierzkowski, R. Knopik: Fundusze pomocowe dla Polski po akcesji – fundusze strukturalne i Fundusz Spójności, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2003.

Realizacja **Sektorowego Programu Operacyjnego *Pomoc Techniczna*** ma na celu zapewnienie efektywności zarządzania funduszami strukturalnymi oraz przejrzystości operacji środków pomocowych, a także podniesienie poziomu wiedzy o pomocy strukturalnej. Cele te zostaną osiągnięte poprzez realizację poniższego priorytetu:

1. *Efektywne zarządzanie funduszami strukturalnymi*, realizowane poprzez następujące działania:
   - wsparcie informatyczne (Działanie 1.1),
   - monitorowanie Podstaw Wsparcia Wspólnoty i Programów Operacyjnych (Działanie 1.2),
   - ocena realizacji Podstaw Wsparcia Wspólnoty i Programów Operacyjnych (Działanie 1.3),
   - rozwijanie systemu kontroli finansowej (Działanie 1.4),
   - poprawa kwalifikacji osób uczestniczących w operacjach funduszy strukturalnych (Działanie 1.5),
   - informacja i promocja działań funduszy strukturalnych (Działanie 1.6).

Po przystąpieniu do Unii Europejskiej, Polska została odbiorcą pomocy pochodzącej nie tylko z funduszy strukturalnych, ale również z Funduszu Spójności. Strategiczne kierunki alokacji unijnych środków finansowych w pierwszych latach po akcesji określa Narodowy Plan Rozwoju. Na jego podstawie skonstruowane zostały bardziej szczegółowe dokumenty w postaci programów operacyjnych oraz Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006. Ten ostatni dokument określa proponowane przez Polskę kierunki i przedsięwzięcia, które uzyskają wsparcie z środków funduszu. Na podstawie aktualnych oszacowań, w latach 2004-2006, na realizację Strategii zaangażowanych zostanie 4,88 mld euro, w tym 3,733 mld euro z Funduszu Spójności oraz 1,14 mld euro z krajowych środków publicznych.

W okresie realizacji NPR zostanie zaangażowanych w Polsce na wspieranie działań rozwojowych dodatkowo 3 733,3 mln euro ze środków Funduszu Spójności, z czego po 50% zostanie przekazane na projekty transportowe i projekty infrastruktury ochrony środowiska. W realizację projektów współfinansowanych przez Fundusz Spójności zostanie zaangażowanych łącznie ok. 661,5 mln euro z krajowych środków publicznych. Łączna kwota środków publicznych włączonych w realizację projektów Funduszu Spójności osiągnie więc 4 394,8 mln euro, a poziom współfinansowania środkami Wspólnoty wyniesie 84,9 %.

Na realizację programów Inicjatyw Wspólnotowych przewidziano łącznie 4,1% całości środków z funduszy strukturalnych. Realizacja Inicjatyw INTERREG oraz EQUAL odbywa się w oparciu o formułę programów operacyjnych. W ramach Inicjatywy INTERREG opracowano:

- 7 programów operacyjnych dla współpracy przygranicznej (INTERREG A); na ten cel nie można przeznaczyć więcej niż 80% środków z ERDF;
- 2 programy operacyjne dla współpracy ponadnarodowej (INTERREG B); na ten cel nie można przeznaczyć mniej niż 14% środków z ERDF;

- 2 programy operacyjne (dla Strefy Północnej i dla Strefy Wschodniej) dla współpracy międzyregionalnej (INTERREG C); na to działanie przewiduje się przeznaczyć 6% środków z ERDF.

W ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL został przygotowany jeden dokument programowy – Jednolity Dokument Programujący dla EQUAL oraz Uzupełnienie Programu. Programem Operacyjnym Inicjatywy EQUAL zarządza Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, któremu przyporządkowana jest koordynacja Europejskiego Funduszu Społecznego.

21 SPIS TABEL

TABELA 1: ROZWÓJ LUDNOŚCI W GMINIE REWAL W LATACH 2001 – 2003. 13
TABELA 2: RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W GMINIE REWAL W LATACH 2001 – 2003. 13
TABELA 3: MIGRACJE LUDNOŚCI W GMINIE REWAL. 13
TABELA 4: WYKAZ MIEJSCOWOŚCI NALEŻĄCYCH DO GMINY REWAL WRAZ Z LICZBĄ LUDNOŚCI (STAN NA 2003 R.). 14
TABELA 5: STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU W GMINIE REWAL (2001-2003). 14
TABELA 6: PRACUJĄCY W GOSPODARCE NARODOWEJ (STAN NA 31.12.2002 R.)...14
TABELA 7: PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WEDŁUG SEKCJI W 2002 ROK. 15
TABELA 8: BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W GMINIE REWAL W LATACH 2001 – 2003. 16
TABELA 9: BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W GMINIE REWAL WG PRZEDZIAŁU WIEKOWEGO. 16
TABELA 10: BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W GMINIE REWAL WG WYKSZTAŁCENIA. 17
TABELA 11: BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W GMINIE REWAL WG STAŻU PRACY. 17
TABELA 12: BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W GMINIE REWAL WG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY. 17
TABELA 13: WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH NA TERENIE GMINY REWA (STAN NA 31.12.2003 R.). 20
TABELA 14: WYKAZ DRÓG GMINNYCH NA TERENIE GMINY REWAL (STAN NA 31.12.2003 R.). 20
TABELA 15: STAN GAZYFIKACJI MIEJSCOWOŚCI GMINY REWAL. (STAN NA 31.12.2003 R.). 27
TABELA 16: PRZEDSZKOLA W GMINIE REWAL W ROKU SZKOLNYM 2003/2004. ..28
TABELA 17: CHARAKTERYSTYKA SZKÓL NA TERENIE GMINY REWAL W ROKU SZKOLNYM 2003/2004. 29
TABELA 18: SZKOLNICTWO ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W ROKU SZKOLNYM 2003/2004. 29
TABELA 19: WYPOSAŻENIE SZKÓŁ GMINNYCH W OBIEKTY SPORTOWE (STAN NA 31.12.2003 R.). 30
TABELA 20: ZAJĘCIA POZALEKCYJNE W SZKOŁACH GMINY REWAL. 30
TABELA 21: DOWÓZ UCZNIÓW DO SZKÓŁ NA TERENIE GMINY REWAL. 31
TABELA 22: LICZBA UCZNIÓW KLAS I W POSZCZEGÓLNYCH SZKOŁACH GMINY REWAL W LATACH 2002 – 2003. 31
TABELA 23: LICZBA UCZNIÓW KLAS I W POSZCZEGÓLNYCH GIMNAZJACH GMINY REWAL W LATACH 2002 – 2004. 31
TABELA 24: CHARAKTERYSTYKA BIBLIOTEK ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE GMINY REWAL (STAN NA 31.12.2003 R.). 32
TABELA 25: STRUKTURA AGRARNA GMINY REWAL (STAN NA 31.12.2003 R.). 47
TABELA 26: DETERMINANTY ROZWOJU FUNKCJI TURYSTYCZNEJ GMINY REWAL. 59
TABELA 27: DOCHODY BUDŻETOWE W LATACH 2001-2003 GMINY REWAL. 65
TABELA 28: WYDATKI BUDŻETOWE W LATACH 2001-2003 GMINY REWAL. 66
TABELA 29: UWARUNKOWANIA I DIAGNOZA STANU ROZWOJU GMINY (ANALIZA SWOT). 69

TABELA 30: ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ OŚWIATOWYCH, KULTURALNYCH I SPORTOWYCH (POZA BUDŻETEM GMINY). PROPOZYCJE WYBRANE. 122
TABELA 31: RODZAJE I INSTRUMENTY DZIAŁAŃ 140
TABELA 32: ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W RAMACH SPO WZROST KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI (MLN ZŁ) 201
TABELA 33: ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W RAMACH SPO ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH (W MLN EURO) 202
TABELA 34. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W RAMACH SPO RESTRUKTURYZACJA I MODERNIZACJA SEKTORA ŻYWNOŚCIOWEGO I ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH (MLN EURO). 203
TABELA 35: ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W RAMACH SPO – RYBOŁÓWSTWO I PRZETWÓRSTWO RYB (W MLN EURO) 204
TABELA 36. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W RAMACH SPO – TRANSPORT GOSPODARKA MORSKA (W MLN EURO). 205
TABELA 37: ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ W RAMACH ZINTEGROWANEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO ROZWOJU REGIONALNEGO (W MLN EURO). 206